

ORTAOKUL VE İMAM HATİP ORTAOKULU

TÜRKÇE

6. SINIF

DERS KİTABI

YAZARLAR

Ayşe BAYRAM TURKAK
Bülent OCAK
Şengül AKDAL

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

EDİTÖR

Doç. Dr. Bahadır GÜLBAHAR

PROGRAM GELİŞTİRME UZMANI

Kamil YILMAZ

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME UZMANI

Emir KAYHAN

REHBERLİK UZMANI

Miyase Duygu TÜRKMENOĞLU

GÖRSEL TASARIMCI

Ümmü İLKİNCİ
Nilgün ERBEK
Kenan TELLİ
Dilek YURDUGÜL
Murat GÖNEN
Bekir YAYAN

ISBN 978-975-11-7734-6

Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulunun 28.12.2023 tarih ve 118 sayılı kurul (ekli listenin 7. sırasında) kararı ile 2024-2025 öğretim yılından itibaren 5 (beş) yıl süre ile Ders Kitabı olarak kabul edilmiştir.

Kurulca bu kitabın kabul edilmiş olması ders kitabından yayınevi ve yazarın sorumluluğunu kaldırmaz.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlähî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerâhamdan İlähî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

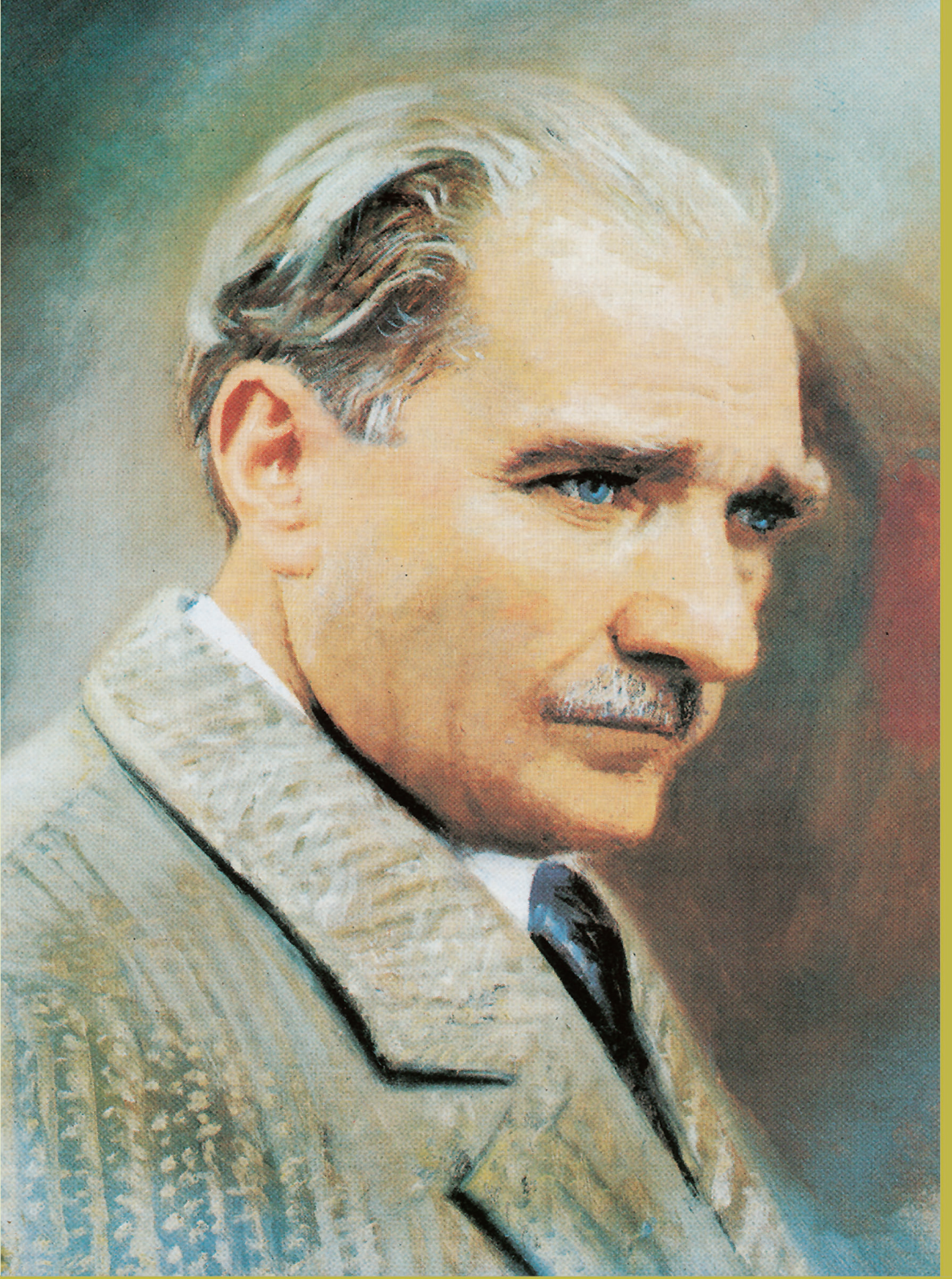
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsaît bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İÇİNDEKİLER

KİTABIMIZI TANIYALIM..... 9

1. TEMA: MİLLÎ KÜLTÜRÜMÜZ..... 11

BİR SICAK ÇORBADA ANADOLU	12
TARİHÎ ESERLERİ VE MUTFAĞIYLA ÜNLÜ KENTİMİZ HATAY	17
BEN NEŞET ERTAŞ.....	24
TÜRKİYE'M (Dinleme Metni)	35
ANADOLU ADI (Serbest Okuma)	40
TEMA SONU DEĞERLENDİRME	42

2. TEMA: MİLLÎ MÜCADELE VE ATATÜRK..... 45

VATAN DESTANI	46
YILDIRIM ÇARPARSA SENİ DE ÇARPAR, BENİ DE!	52
KASTAMONULU ŞERİFE BACI	58
ATATÜRK ÇİÇEĞİ (Dinleme Metni)	66
BİR BAYRAK RÜZGÂR BEKLİYOR (Serbest Okuma)	71
TEMA SONU DEĞERLENDİRME	72

3. TEMA: DOĞA VE EVREN..... 75

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ.....	76
ARDIÇ AĞACI İLE ARDIÇ KUŞUNUN ÖYKÜSÜ	83
GÜN DOĞUYOR.....	92
PARBAT DAĞI'NIN ESRARI (Dinleme Metni)	97
BAHAR (Serbest Okuma)	103
TEMA SONU DEĞERLENDİRME	104

4. TEMA: ERDEMLER..... 107

GÜLİBİK	108
ADSIZ ÇEŞME	115
ASLAN İLE FARE	120
KELOĞLAN'IN SİHİRLİ TASI (Dinleme Metni)	127
İNSANLA GÜZEL (Serbest Okuma).....	131
TEMA SONU DEĞERLENDİRME	132

5. TEMA: BİLİM VE TEKNOLOJİ.....	135
İNSANSI ROBOTLAR	136
UÇMANIN TARİHİ	142
ZAMAN BİSİKLETİ	149
AKIL AYDINLIĞINDA (Dinleme Metni)	157
MATEMATİKLE UÇURAN ASTRONOT ALİ KUŞÇU (1400-1474) (Serbest Okuma).....	161
TEMA SONU DEĞERLENDİRME	162

6. TEMA: ÇOCUK DÜNYASI.....	165
YILLARIN EMEĞİ	167
PULSUZ DİLEKÇE	174
BİLMECE	181
DONDURMANIN KEŞFİ VE TARİH İÇİNDE YOLCULUĞU (Dinleme Metni)	190
KENTLERDE YAŞAYAN ÇOCUKLAR DA OYUN OYNAMAK İSTER (Serbest Okuma)	195
TEMA SONU DEĞERLENDİRME	196

7. TEMA: SAĞLIK VE SPOR.....	199
SPOR VE KÜLTÜR	200
BOCUT NİNE VE YOĞURDUN ÖYKÜSÜ	207
NEDİR ŞU GDO	215
YİYECEĞİN SERÜVENİ-EKMEK (Dinleme-İzleme Metni)	222
STRESTEN ARINDIRAN HOBİ DOĞA YÜRÜYÜŞÜ (Serbest Okuma)	228
TEMA SONU DEĞERLENDİRME	229

8. TEMA: SANAT	233
PİSAGOR VE MÜZİK	234
SİMİT VE PEYNİR'LE "BİLİM İNSANI ÖYKÜLERİ"	237
ŞİRİN EVLER MÜZESİ.....	246
HERKES SANATKÂR OLAMAZ (Dinleme Metni).....	255
KEMAL SUNAL GÜLDÜRÜSÜNÜN TÜRK SİNEMASINDAKİ YERİ (Serbest Okuma) ..	259
TEMA SONU DEĞERLENDİRME	260

CEVAP ANAHTARI	263
KAYNAKÇA	263
GENEL AĞ VE GÖRSEL KAYNAKÇA	265

KİTABIMIZI TANIYALIM

İşlenen tema, konu ya da kazanımlarla ilgili videolar, dinleme metinleri, ek ölçme ve değerlendirme soruları gibi çeşitli elektronik içeriklere ve görsel kaynakçaya kitabın farklı sayfalarındaki karekodlarla ulaşabilirsiniz.

Temada yer alan metinlerin adları

Tema numarası ve tema adı

İşlenecek metinle ilgili hazırlık çalışmaları

İşlenecek metnin hangi yöntemle okunacağını gösteren yönerge

İşlenecek metnin adı

HAZIRLIK

1. "Sağlıklı Besin" sözcüğünün çağrıştırdıklarını yazınız.

Sağlıklı Besin

2. "GDO" kısaltmasını duyduunuz mu? GDO'nun ne anlama geldiğini biliyor musunuz? Açıklayınız.

Metni sessiz okuyunuz. Metni okurken önemli gördüğünüz yerlerin altını çizin.

NEDİR ŞU GDO

Mehtap, akşam anne ve babası ile birlikte akşam yemeğinin masaya yerleştirilmesine yardım ediyordu. Şu iştahı hâlâ azalmamıştı, herhâlde birkaç gün daha sabretmesi gerekcekti. Artık yemek yerken içi daha rahattı, eski kilosuna döneceğini biliyordu çünkü. Ekmek dolabından ambalajlı içindeki ekmeği çıkardı. Tam ambalajı mutfaktaki çöpe atacağı ki babası engel oldu.

"Dur kızım dur, atmadan önce şu üzerindeki yazıları okuyalım."

Şaşırdı Mehtap, her zaman aldıkları ekmeği içte. Ambalajı olduğu için daha temiz ve güvenli buluyorlardı bunu. Üstelik fiyatı da açık satılan diğer ekmeğe göre ayrıydı.

Ambalajı babasına uzattı. Annesi, biraz alaylı, seslendi kızına:

"Çöpe attığım diğer ambalajları da getir kızım, baban onları da okusun."

"Neler atılır? Başka ambalajı ne vardı ki?" diye sordu Salih Bey.

"Kızım hazır patates, bir de bezelye salatası..."

"Getir kızım onları da," dedi Salih Bey.

Mehtap söylenerek mutfak çöpe yöneldi. Babasında tiz tüketici hastalığı mı bağ göstermişti yoksa? İğrenerek çöp kutusuna uzandı. Annesinin sözünü ettiği patates ve bezelyenin ambalajını pamaklarının ucuyla tutup çıkardı. Üzerine çay yaprakları, çekirdek kabukları yapışmıştı. Musluğa tutup pisliğini gıdirdikten sonra yemek masasında gözüğünü takmış, ekme ambalajını okumaya çalışan babasının önüne koydu. Annesine dönüp sordu:

"Ne oluyor anne?"

Annesi (...) salatanın üzerine elindeki konserve mısırdan bir kaşık alıp serpiştirdi. Tam mısır konservesini buzdolabına koyacağı ki Salih Bey durdurdu.

4. TEMA

Annem, süte bulanmış ellerini önlüğüyle kurulaıyp: "Bütün horozları öter," dedi.

"Ama bu ilk kez ötüyor anne, anlamıyor musun?"

"Eh gözün aydın öyleyse."

Bu büyükler, oldum olası böyledirler. Sevinçleri eksiktir nedense. Bir horozun ilk kez ötüğü kadar olağüstü bir olaya bile sevinemezler.

Annemi avluda koyunlarla bağ başı bırakıp babama koştum. Çoraplarını giyiyord.

"Gülbik ötti baba, Gülbik ötti!" dedim.

"Gevezeliği bırak da çapkımı getir içerden," dedi.

Getirdim.

Şapkamı özenle kafasına yerleştirdi harman yerine doğru yola çıktı. Giderken de dönüp:

"Artık horozların ötüşünü bir yana bırak da derslerine çalış. Okulun neredeyse açılacak sen tavuklarla, horozlarla uğraşıyorsun," dedi. İki adım atıp döndü yine: "Hesabı unuyordum da daha: Çiçekleri inceliyorum diye yollarda oyalanma da azıcımı çabuk getir!"

Yürüdü gitti babam. Bakakaldım arkasından.

Sevincimi, mutluluğumu birileri ile paylaşmak istiyordum. Ama kimse katılmıyordu buna. Ben de tuttum bir kömür parçası bulup evimizin arka duvarına şu tümceyi yazdım:

"Bugün Gülbik ötti. Sesi çok güzeldi..."

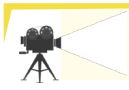
Çetin ÖNER
(Kısaltılmıştır)

Çetin ÖNER (1963-2016)

Kayseri'de doğdu 1975 yılında "Gülbik" adlı ilk çocuk kitabı yayınlandı. "Gülbik", 1978 yılında Almanca'ya çevrilerek Almanya'da değişik yayınevlerinden 5 kez basıldı ve Almanca konuşulan tüm ülkelerde okuma kitabi olarak okullara tavsiye edildi. Ulusal ve uluslararası birçok ödül kazanan Çetin Öner'in "Gülbik" dışında 3 çocuk kitabı daha ve bir romanı ile bir incelemesi vardır.

İşlenecek metnin yazarı

İşlenecek metnin yazarı hakkında bilgi

Videoyu izlerken aşağıdaki soruların cevaplarını not ediniz.

İzleme metni

Dinleme metni

Metni dinlerken anlamını bilmediğiniz sözcükleri ve önemli gördüğünüz bilgileri aşağıdaki yazma alanına not ediniz. Anlamını bilmediğiniz sözcüklerin anlamlarını TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten öğreniniz.

SERBEST OKUMA METNİ

Tema içinde yer alan serbest okuma metninin bulunduğu bölüm

Bir bilgi ya da beceriyi kazandırmaya ya da geliştirmeye yönelik çalışmaların yer aldığı bölüm

4. ETKİNLİK

Aşağıdaki cümlelerden doğru olanların sonuna "D", yanlış olanların sonuna "Y" yazınız.

- "Başarının en büyük şartı, kendine güvenmektir." cümlesi özneldir. (....)
- "Ankara, 13 Ekim 1923'te başkent olmuştur." cümlesi özneldir. (....)
- "Son kitabında ele aldığı konu çok ilgi çekicidir." cümlesi nesneldir. (....)
- "Orhan Veli Kanık, özgün şiirlere imza atmıştır." cümlesi özneldir. (....)

2. ETKİNLİK

1. Şiir, duygu ve düşüncelerinizde herhangi bir değişikliğe yol açtı mı? Açıklayınız.
2. Sizce şair, ülkemizin güzelliklerini, değerini etkili bir şekilde anlatabilmiş midir? Açıklayınız.
3. Sizden ülkemizle ilgili bir şiir yazmanızı istenseydi neler anlatırdınız?

Metni anlama sorularının yer aldığı bölüm

Önemli kavram veya terimlerle ilgili bilginin verildiği ya da açıklamanın yer aldığı bölüm

Türkçede soru oluşturmada kullanılan "mı, mi, mu, mü" eklerine **soru eki** denir. Soru ekleri ayrı yazılır. Soru eklerine gelen ekler ise bitişik yazılır.

GELECEK DERSE HAZIRLIK

Gelecek derse hazırlık bölümü

Tema değerlendirme bölümü

TEMA SONU DEĞERLENDİRME

ÖĞRETMENDEN İSTENEN HAZIRLIK

Sonraki metin işlenişinde öğretmenden istenen hazırlığın açıklandığı bölüm

1.TEMA

MİLLÎ KÜLTÜRÜMÜZ

- Bir Sıcak Çorbada Anadolu
- Tarihî Eserleri ve Mutfağıyla Ünlü Kentimiz Hatay
- Ben Neşet Ertaş
- Türkiye'm (Dinleme Metni)
- Anadolu Adı (Serbest Okuma Metni)

Dinleme / İzleme

Okuma

Yazma

Konuşma

Sunu

HAZIRLIK

1. “Millî Kültür” ifadesinin çağrıştırdığı sözcükleri yazınız.

Millî Kültür

2. Yemeklerin kültürümüzdeki yeri ile ilgili neler söyleyebilirsiniz? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Metni, yazım kuralları ve noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli okuyunuz.

BİR SICAK ÇORBADA ANADOLU

“Bir sıcak çorba içiniz.” diyerek sizi evine davet eden Anadolu insanı, geleneksel konukseverliğini önce çorbada başlatır. Çorba, Anadolu sofrasının buram buram tüten ilk ikram kâsesidir. (...)

“Çorbada, bizim de bir kaşık tuzumuz bulunsun.” sözü, Anadolu’da birlikte yapılan bir işe, bir yardıma katkıda bulunmayı ifade eder. “İşin kıyısı, çorbanın koyusu” tekerlemesi, az iş yapan, yemeğe gelince çok yiyen tembel kişiler için söylenir. “Çorbanın yağı yüzünde, insanın merdi sözünde durur.” atasözü de yine Anadolu’da çok söylenir.

Yoğurtlu çorba, düğün çorbası, yayla çorbası, tavuklusu, soğanlısı, sütlüsü, unlu derken tarhanaya kadar çeşitleri içinde Anadolu, çorbalarda bulur ağız tadını. Tarhana çorbasının bir de hikâyesi vardır. İsterseniz anlatalım:

Osmanlı Padişahı Yavuz Sultan Selim, bir ramazan ayını Edirne’de geçirir. Bilirsiniz, ramazan ayında herkes evine konuk davet eder, iftar açmak için. Bu gelenek Edirne’de de vardır.

Bir gün Yavuz Sultan Selim, yanından hiç ayırmadığı yakın dostu Hasan Can’la kıyafet değiştirir, birlikte Edirne’yi gezmeye çıkarlar. İftara yakın saatlerde sokak sokak dolaşırlar. Yavuz Sultan Selim, Hasan Can’a şöyle der:

– Bak Hasan, iftar topu atılır atılmaz hangi evin önündeysek o eve konuk olalım, iftarı

o evde açalım.

Her evin önünde ev sahibi ya da o evden bir genç, kapısını açmış, konuk beklemektedir. Yavuz Sultan Selim'i ve Hasan Can'ı kimse tanımamakta; fakat herkes evine çağırılmaktadır. Bu sırada iftar topu atılır. Yavuz Selim ve Hasan Can o anda tek katlı, kerpiç bir evin kapısı önündedirler. Ev sahibi, hiç görmediği bu konukları içeriye buyur eder. Gireler. Ortada bir tahta sini, üzerinde buram buram tüten, tüttükçe iştah açan bir kâse çorba. Kenarında sıcak sıcak pideler. Tüm yiyecek bu. Sofraya otururlar. Ev sahibi sevinçlidir, önce tuzla iftarı açar, sonra çorbaya başlarlar. Bir ara Yavuz Sultan Selim, konuşmaya başlar. Hasan Can da dalgınlık ve dil alışkanlığı ile:

– Evet Sultanım, öyledir Hünkârım, deyince, ev sahibi şaşırır. Padişahın sofrasında olduğunu anlar. Ne var ki, fazla bir şey ikram edemeyeceği için üzgündür. Padişah, üzüntüsünü gidermek için:

– Bu akşamki kısmetimiz ne güzel, ne lezzetli çorba bu, diye iltifat eder. Ev sahibi, elinden bu kadar geldiğini anlatmak için:

– Darhane çorbasıdır, kusura bakma Sultanım, der.

Yani fakirhane çorbası demek ister. O günden sonra, bu çorbanın adı “darhane çorbası” olarak kalır. Bugün “tarhana” dediğimiz çorba.

Sofraların da çorbanın da baş tacı olur tarhanamız.

(...)

Mehmet ÖNDER

(Kısaltılmıştır.)

Mehmet ÖNDER (1926-2004)

Konya'nın Çumra ilçesinde doğdu. Müze katalogları ve müzecilik araştırmaları; Türk kültürü, tarihi, halk bilimi araştırmaları konularında pek çok eseri vardır. Eserleri yabancı dillere çevrilen yazar, halk bilimi alanında yetkindir.

1. ETKİNLİK

a. Metinde anlamını bilmediğiniz sözcük ve sözcük grupları ile bunların tahmin ettiğiniz anlamlarını yazınız.

Sözcük veya Sözcük Grubu	Tahminim

b. Tahmininizin doğruluğunu TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz.

c. Kitabınızdaki her metinden öğreneceğiniz yeni sözcük ve sözcük grupları ile bunların anlamlarını yazacağınız bir defter temin ediniz. Defterinize “Benim Sözlüğüm” adını veriniz.

2. ETKİNLİK

Metinle ilgili aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. “Çorbada bizim de bir kaşık tuzumuz bulunsun.” sözünün ifade ettiği anlam nedir?
2. Anadolu’daki çorba çeşitleri nelerdir?
3. Yavuz Sultan Selim ve Hasan Can, iftar açacakları evi nasıl belirlemektedir?
4. Tarhana çorbasının adı nereden gelmektedir?
5. Metinden öğrendiklerinizden hareketle arkadaşlarınıza bir mesaj vermeniz istenseydi ne söylerdiniz?

3. ETKİNLİK

a. Aşağıda, metinden alınan bazı cümleler verilmiştir. Bu cümleleri inceleyiniz. Yazarın kendi düşüncesi olan cümlelerin karşısındaki kutuyu maviye boyayınız. Herkesçe bilinen gerçeklerin anlatıldığı cümlelerin karşısındaki kutuyu ise kırmızıya boyayınız.

- Ne güzel, ne lezzetli çorba bu! ☐
- Yavuz Sultan Selim, bir Ramazan ayını Edirne’de geçirir. ☐
- Çorba, Anadolu sofrasının buram buram tüten ilk ikram kâsesidir. ☐
- Yavuz Sultan Selim ve Hasan Can o anda tek katlı, kerpiç bir evin önündedir. ☐

Kişinin düşüncelerini, duygularını, beğenilerini ifade eden; doğruluğu ya da yanlışlığı ispatlanamayan cümlelere **öznel cümle** denir. Kişisel görüş ifade etmeyen, doğruluğu ya da yanlışlığı ispatlanabilen cümlelere **nesnel cümle** denir.

b. Aşağıya, öznel ve nesnel birer cümle yazınız. Bunları sınıfta arkadaşlarınıza okuyunuz.

Öznel Cümle:

Nesnel Cümle:

4. ETKİNLİK

Aşağıdaki cümlelerden doğru olanların sonuna “D”, yanlış olanların sonuna “Y” yazınız.

- “Başarının en büyük şartı, kendine güvenmektir.” cümlesi öznelidir. (....)
- “Ankara 13 Ekim 1923’te başkent olmuştur.” cümlesi öznelidir. (....)
- “Son kitabında ele aldığı konu çok ilgi çekicidir.” cümlesi nesnelidir. (....)
- “Orhan Veli Kanık özgün şiirlere imza atmıştır.” cümlesi öznelidir. (....)
- “TDK, 1932’de Atatürk tarafından kurulmuştur.” cümlesi nesnelidir. (....)

5. ETKİNLİK

“Misafir on kısımetle gelir; birini yer, dokuzunu bırakır.” atasözüyle ilgili duygu ve düşüncelerinizi açıkladığınız bir konuşma yapınız.

6. ETKİNLİK

Aşağıda tarhananın yapılışını anlatan cümleler karışık olarak verilmiştir. Bu cümleleri işlem sırasına göre aşağıda verilen alana yazınız.

- Sıcak olarak servis edilir.
- İlk olarak bir gün öncesinden hamur için maya hazırlanır.
- Belli bir kıvama gelen karışım, geniş bir kap (çömlek veya leğen) içine konulur.
- Mayalanan karışım parçalanarak temiz bir bez üzerine serilir.
- Karışım 15-20 gün bu kapta bekletilir.
- Pişirilirken salça, et suyu ve tereyağı kullanılır.
- Kuruduktan sonra elle ovularak elenir, bez torba veya toprak küpte saklanır.
- Hazırlanan maya, un ile yoğrulurken diğer malzemeler de ilave edilir.
- 15-20 gün boyunca iki günde bir, hafif ıslatılmış elle karıştırılarak mayalanması sağlanır.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

1. TEMA

7. ETKİNLİK

Aşağıdaki başlıkla ilgili bilgilendirici bir metin yazınız.

Millî Kültürümüzde Yiyecek ve İçecekler

Lined area for writing the text.

GELECEK DERSE HAZIRLIK

Yaşadığınız şehrin kültürel özellikleri, doğal güzellikleri ve tarihi hakkında genel ağdan araştırma yapınız. Araştırmanızda, “gov” ve “edu” uzantılı web adreslerinden yararlanınız.

HAZIRLIK

1. Mustafa Kemal Atatürk'ün aşağıdaki özdeyişiyle ilgili düşüncelerinizi açıklayınız.

“Her milletin kendine mahsus gelenekleri, kendine mahsus âdetleri, kendine göre millî hususiyetleri vardır.”

Mustafa Kemal ATATÜRK

2. Ülkemizde en çok hangi şehri görmek istersiniz? Neden? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Metni sessiz okuyunuz.

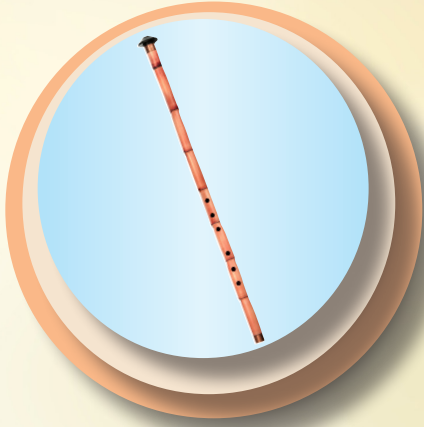
TARİHÎ ESERLERİ VE MUTFAĞIYLA ÜNLÜ KENTİMİZ HATAY

Ülkemizin güney bölümünde, Akdeniz Bölgesi'nde bulunan bir kent Hatay. Bu bölgede çok eski zamanlardan beri farklı uygarlıklar yaşamış. Akatlar, Hititler, Bizanslılar, Memlükler bunlardan bazıları. Eski uygarlıkların izlerini bölgede günümüzde de görmek mümkün. (...)

Hatay, ülkemizin sınırları içine katılan son toprak parçasıdır. Cumhuriyetin ilanından on altı yıl sonra ana vatana dâhil olmuştur.

Hatay'da bulunan Amanos Dağları, Akdeniz'e paralel olarak yükselir. Bu dağlarda ülkemizde bulunan bitki cinslerinin yaklaşık yarısı yetişir. Hatay'ın en verimli toprakları Amik Ovası'ndadır. Bu ovada yetişen buğday, endüstri bitkileri, sebzeler, zeytin, yağlı tohumlar, meyve önemli tarım ürünlerindendir. Ülkemizdeki endemik, yani yalnızca tek bir bölgede görülen bitkilerin yüzde onu Hatay'da yetişir. (...)

Amik Ovası'nı sulayan ve bölgede güneyden kuzeye doğru akan tek nehir olduğu için "ters akan nehir" olarak adlandırılan Asi Nehri, Lübnan'da doğup ülkemizden geçerek Akdeniz'e dökülür. Bu nehrin kıyısında yetişen kargı adlı bitkinin gövdesi üfle-meli bir saz olan ney yapımın-da kullanılır.

Afrika'da kışı geçiren göç-men kuşlar, ilkbahar göçü sıra-sında Hatay üzerinden ülkemize girer. Buradan Avrupa'ya ve As-ya'nın batısına doğru giderler. Sonbaharda aynı yolu izleye-rek geri dönerler. Kalabalık sü-rüler hâlinde Hatay'ın üstünden geçerler. Göçmen kuşları göz-lemlemek için Hatay çok iyi bir yerdir.

Hatay'daki Antakya Ar-keoloji Müzesi, dünyanın en zengin ikinci mozaik kolek-siyonuna sahip. Bölgede yapılan kazılar sonucunda ortaya çıkartılan mozaikler bu müzede sergileniyor. Bu mozaiklerde genellikle mito-lojik ve dinî olaylara, gündelik yaşamdan kesitlere yer veril-miş. (...)

Hatay'ın geniş bir yemek kültürü var. Hatay mutfağı et yemekleri, dolmaları, sebze yemekleri, reçelleri, turşuları, pilavları, aşıları ve salataları, doğadan toplanan otlarla yapılan yemekleri, tatlıları, pasta ve börekleri, süt ürünleri, kuru yiyecekleri ile Anadolu'nun en zengin mutfakları arasındadır.

Hatay'da zeytinden ve defne yapraklarından yağ üretilir, bu yağlardan sabun da yapılır.

İpekböceği yetiştiriciliği ve elde edilen ipekten kumaş dokumacılığı Hatay'ın pek çok köyünde yapılıyor.

Antakya'nın tarihî Uzun Çarşısı, eski Antakya evlerinin arasındadır. İçinde camiler, hanlar ve hamamlar vardır. Çarşıda semerciler, demirciler, bakırcılar, sepetçiler, fırıncılar, künefeciler ve buğday pazarı da bulunuyor.

Gülnur GEÇMİŞ
(Kısaltılmıştır.)

1. ETKİNLİK

Aşağıdaki numaralandırılmış, karışık hâlde verilen harf gruplarından her biri, metinden bir sözcüğü oluşturmaktadır. Harf gruplarının altında bu sözcükleri bulmanızı sağlayacak ipuçları yer almaktadır. Hangi numaralı sözcüğü bulmaya çalışırsanız aynı numaralı ipucunu okuyunuz. Bulduğunuz sözcüğü ilgili harf grubunun altındaki noktalı yere yazınız. Ardından bu sözcükleri ve bu sözcüklerin anlamlarını, oluşturduğunuz “Benim Sözlüğüm” defterine ekleyiniz.

1
ELAPARL

2
DEMİNKE

3
KİMOZA

4
KELOKYONSİ

5
KOLOJİTİM

6
İMERAKS

7
ESCİREM

8
LARGUYIK

İpuçları

1. Aynı düzlem içinde ikişer ikişer bulunan ve kesişmeyen, koşut.
2. Sadece bir bölgede yetişen veya yaşayan (bitki, hayvan).
3. Türlü renklerde, küçük küp biçiminde mermer, taş veya pişmiş toprak parçalarının yan yana getirilmesiyle yapılan resim ve bezeme işi.
4. Öğrenme, yarar sağlama veya zevk amacıyla bir araya getirilmiş ve özelliklerine göre sınıflara ayrılmış nesnelerin bütünü.
5. Mitoloji ile ilgili, mitolojiye ait.
6. Yüksek ısıda pişirilmiş topraktan yapılan vazo, çanak, çömlek vb. nesne.
7. Semer yapan veya satan kimse.
8. Bir ülkenin, bir toplumun, maddi ve manevi varlıklarının, fikir, sanat çalışmalarıyla ilgili niteliklerinin tümü, medeniyet.

2. ETKİNLİK

Metinle ilgili aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Amik Ovası'nda yetişen ürünler nelerdir?
2. Ney çalgısı, hangi bitkiden yapılmaktadır?
3. Hatay, göçmen kuşları gözlemlemek için neden çok iyi bir yerdir?
4. Antakya Arkeoloji Müzesinin ülkemiz açısından önemi nedir? Açıklayınız.
5. Metinde Hatay'a ait hangi tarihî doğal güzelliklerin adı geçmektedir? Açıklayınız.
6. Metinde anlatılanlardan hareketle Hatay'la ilgili bir slogan oluşturunuz.

E-içerik için karekodu okutunuz.

3. ETKİNLİK

Metinle ilgili cevaplarıyla birlikte iki soru hazırlayınız. Sorularınızı arkadaşlarınıza yöneltiniz.

1. Soru:

Cevabı:

2. Soru:

Cevabı:

4. ETKİNLİK

a. Aşağıdaki cümlelerde “bahçe” sözcüğüne getirilen ve kırmızı renkle yazılan ekleri inceleyiniz. Daha sonra bu eklerin görevini açıklayınız.

Bahçemde köpek besliyorum.

Bahçende çilek yetiştirdin mi?

Bahçesi gerçekten çok güzel.

Bahçemize iri bir köpek girmiş.

Bahçeniz epey büyükmüş.

Bahçeleri çiçek doluydu.

İsimlere veya isim soylu sözcüklere eklenerek varlıkların kime veya neye ait olduğunu bildiren ekler **iyelik (sahiplik) eki** denir.

b. Aşağıdaki cümlelerde bulunan her boşluğa, verilen eklerden uygun olanı yazınız.

-m

-leri

-si

-(i)niz

-(u)muz

-n

- Benim şapka..... kırmızı.
- Bizim okul..... sahile yakın.
- Onun kedi..... sürekli oyun oynuyor.
- Senin hediye..... çok güzeldi.
- Onların defter..... rengârenkti.
- Sizin görev..... çok kutsal.

c. b maddesinde yazdığınız ekler olmasaydı cümlelerin anlamı nasıl etkilenirdi, değişirdi?

5. ETKİNLİK

a. Aşağıda, ülkemizde bir şehirle özdeşleşmiş bir yer, tarihî eser veya ürün adı yer almaktadır. Bunlardan ve harf ipuçlarından hareketle şehirlerimizi bularak eksik harfleri yazınız.

- Kestane B U R S A (a)
- Truva Atı A N K (b)
- Anıtkabir N R (c)
- Pamuk A N (ç)
- Nemrut Dağı D A N (d)
- Ihlara Vadisi A R (e)
- Dondurma A R N R (f)
- Akdamar Adası A (g)
- Sümela Manastırı T Z (h)
- Taş kömürü O L (ı)
- Ayasofya Cami S B (i)

b. Etkinliğin a. maddesinde bulduğunuz şehirlerin yerlerini aşağıdaki Türkiye haritasında belirleyiniz. Her şehrin karşısındaki harfi, haritada belirlediğiniz alana yazınız. "Bursa"nın yeri örnek olması için haritada gösterilmiştir.

c. Siz de gezip gördüğünüz ya da çevrenizde bulunan bir yer veya tarihî eserle ilgili bilgilerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

6. ETKİNLİK

Araştırmanızdan edindiğiniz bilgilerden yararlanarak yaşadığınız şehri tanıtan bir konuşma yapınız.

7. ETKİNLİK

Aşağıya, “yurt sevgisi” temalı bir şiir yazınız. Şiiriniz için bir başlık bulunuz. Yazdığınız şiiri sınıfta arkadaşlarınıza okuyunuz.

GELECEK DERSE HAZIRLIK

Hikâyesi olan bir türkü belirleyiniz. Türkünün hikâyesini öğreniniz.

HAZIRLIK

1. "Türküler, duygularımızın tercümanıdır." diyen biri sizce bu düşüncesinde haklı mıdır? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

2. Çok sevdiğiniz bir türkü var mı? Varsa nedeniyle birlikte açıklayınız.

Metni, yazım kurallarına ve noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli okuyunuz.

BEN NEŞET ERTAŞ

Ben, Neşet Ertaş! (...) "Horasan göçeri bir Türkmen ozanıyım." "Bozkırın Tezenesi*", "Kutb-ı Abdalan", "Türkü Baba" diye de anılırım. Beş yüzden fazla beste yapmış bir besteciyim. (...)

1938 yılında Kırşehir'in Çiçekdağı ilçesine bağlı Kırıttılar köyünde dünyaya geldim. Annem Döne Hanım, babam büyük saz ustası Muharrem Ertaş'tır.

Türk Milleti'nin sahip olduğu erdemleri, zengin kültürümüzü ve Türk Halk Müziği'ni babamdan öğrendim.

*Tezene: Genellikle kiraz ağacı kabuğundan yapılan mızrap. Saz çalmaya yarayan alet.

Bağlama çalmaya kaç yaşında başladığımı soranlara şu yanıtı vermeyi severim:

"Ben dünyaya geldiğimde sazı göbeğime koymuşlar."

Kendimi bildim bileli Türkmen kültürü ve Türk Halk Müziği ile iç içeydim.

Babamın en büyük amacı; türkülerimizi yaşatmak ve gelecek kuşaklara bu hazineyi aktarmaktı. Ben de babamın yolundan yürümeye ve yaşamımı; milletimizi bir eyleyen türkülerimize adamaya karar vermiştim. Babam Muharrem Ertaş ile birlikte yöremizde saz çalıp türküler söylemeye başladım. Türkülerimiz artık bir tutkuya dönüşmüştü benim için.

Babamın öğrettikleriyle müzikte iyice olgunlaşmış ve artık kendi bestelerimi yapmaya başlamıştım. Yüreğimdekileri dizelerime döktüm. Sazım sözüm hep doğruyu ve "BİR"liği söyledi.

"Neden Garip Garip Ötersin Bülbül" adlı ilk plağımı çıkardım. Çok beğenilen bu plağımı, diğer kaset, plak ve konserlerim takip etti.

(...)

Yaşamım boyunca sevgiyi anlattım, sevgiyi söyledim. Yunus gibi, Hacı Bektaş gibi bu dünyaya gönüller yapmaya gelenlerdendim...

Her baktığımda Hakk'ı gören, herkesi sevgiye, birliğe çağıran bir ozandım.

Alçak gönüllü olmayı, doğruyu eğriden ayırmayı açıkladı
ozanca sözlerim...

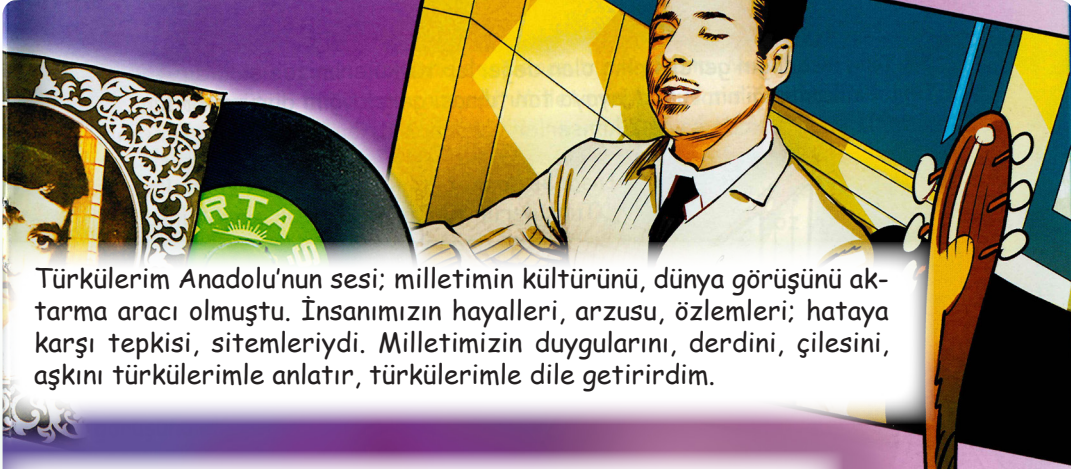
Dinle sana bir sözüm var
Kimseyi hor görme gardaş
Kim nasıldır Allah bilir
Kötüleyip yerme gardaş
(...)

Yorumladığım türkü ve bozlaklar* kısa zamanda dilden
dile, gönülden gönüle dalga dalga yayılmıştı. Birlik köprü-
sü olmuştu bestelerim.
Milletimizin geçmiş ve geleceğini birleştiren türkülerim-
mizi yaşatan, daha da zenginleştiren bir ustaydım artık.
(...)

* Bozlak: Anadolu'da bir türkü ezgisi. Konusu acıklı tür-
kü, bir tür uzun hava.

Türkülerim Anadolu'nun sesi; milletimin kültürünü, dünya görüşünü aktarma aracı olmuştu. İnsanımızın hayalleri, arzusu, özlemleri; hataya karşı tepkisi, sitemleriydi. Milletimizin duygularını, derdini, çilesini, aşkını türkülerimle anlatır, türkülerimle dile getirirdim.

Müzikteki başarımın nedeni; türkülerimi herhangi bir sanat, ün, para, mevki-makam kaygısı taşımadan yüreğimden geldiği gibi söylememdir. Yüreğimdekileri özgürce dizelerime döktüğüm için türkülerim etkileyiciydi.

Tüm insanlığın gereksinimi olan değerler türkülerimizde saklıdır. Türk Halk Müziği'nin tüm dünyaya tanıtılması gerektiğini düşünüyordum. Bu nedenle yurt dışında sayısız konserler verdim. Müziğimizi dünyaya tanıttım. (...)

Milletimizin derdiyle dertlenen bir kişiydim. Milletimin çektiği çileler gönlümdeki bir yangındı sanki. Milletimin sorunlarını sazımla dile getirdim. Ozan; halkın vicdanıdır. Halkın çektiği sıkıntılara göz yumamaz. Sazımla, sözlerimle halkımın sesi oldum.

En büyük hayalim; Türk Milleti'nin ruhunu yansıtan Türk Halk Müziği'ni geleceğe aktaran biri olabilmektir. Bu hayalimi gerçekleştirdiğim için çok mutluyum.

Her zaman içten biri oldum.
Her zaman kendim oldum.
Başkalarına benzemeye çalışmadım.
Kendimi müziğime olduğum gibi yansıttım.
Özümlü ve hissettiklerimi saza, söze döktüm.
Kendi tarzımı ve farkımı oluşturdum.
(...)

(...)

Tüm Türk Dünyası'nda sevilen, sayılan bir halk ozanı olmak ne güzel!

Uluslararası bir kuruluş olan UNESCO (YUNESKO), beni "Abdalılık Geleneği" dalında 2010 yılında "Yaşayan İnsan Hazinesi" olarak duyurmuştur. Milletimizi tüm dünyada temsil etmek benim için ne büyük mutluluk!

Sevgili Çocuklar, Türkçeyi yaşatmak ve bu zenginliği geleceğe aktarmak için türkülerimize sahip çıkmalıyız. Türkülerimizi bilmeyen; yüce milletimizin tarihini, millî kimliğini, duygu ve düşüncelerini de bilemez. Halkını anlayamaz.

Milletimizin zengin kültürü ve gelenekleri türkülerimizle yaşar. Bir milleti var eden o milletin kültürel değerleridir. Müzik ise bir kültürün en büyük gücüdür. Bu yüzden türkülerimizin yaşatılması, gelecek kuşaklara aktarılması çok önemli.

Türkülerimizi size emanet ediyorum. Sizlerin müziğimize sahip çıkacağına, türkülerimizi sevip yaşatacağına inanıyorum.

Suat TURGUT
(Kısaltılmıştır.)

1. ETKİNLİK

Metinde anlamını bilmediğiniz sözcük ve sözcük grupları ile bunların tahmin ettiğiniz anlamlarını yazınız. Ardından bu sözcüklerin anlamlarını TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten öğrenerek tablodaki ilgili yere yazınız.

Sözcük veya Sözcük Grubu	Tahminim	Sözcüğün Sözlükteki Anlamı

2. ETKİNLİK

Metinle ilgili aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Neşet Ertaş ne zaman, nerede dünyaya gelmiştir?
2. Muharrem Ertaş'ın en büyük amacı nedir?
3. Neşet Ertaş, müzikteki başarısını neye bağlamıştır?
4. Türkülerimizin gelecek kuşaklara aktarılması neden önemlidir?
5. Metinden öğrendiklerinizden hareketle, Neşet Ertaş'ı üç sözcükle anlatmanız istenseydi neler söylerdiniz?

3. ETKİNLİK

a. Aşağıdaki metinde bazı sözcükler koyu yazılmıştır. Bu sözcüklerden hangileri sayı bakımından tek bir varlığı, hangileri birden çok varlığı karşılamaktadır? Belirleyerek ilgili kutuya yazınız.

Türkülerimizi bilmeyen, yüce milletimizin tarihini, millî **kimliğini**, **duygu** ve **düşüncelerini** de bilemez. **Halkını** anlayamaz. Milletimizin zengin kültürü ve **gelenekleri**, türkülerimizle yaşar. Bir milleti var eden, o **milletin** kültürel **değerleridir**. **Müzik** ise bir kültürün en büyük gücüdür. Bu yüzden türkülerimizin yaşatılması, gelecek **kuşaklara** aktarılması çok önemli.

Suat TURGUT

I.

Tek bir varlığı karşılayanlar

kimliğini

.....

.....

II.

Birden çok varlığı karşılayanlar

türkülerimizi

.....

.....

İsimlerin sonuna eklenerek onlara çokluk, sayı bakımından birden fazla olma anlamı katan eklerle **çoğul eki** denir.

Örnek

Yolcu**lar** limanda bekliyor.

Defter**ler** rengârenk ciltlenmiş.

Yavru ked**iler** miyavlıyor.

Çocuk**lar** balon aldı.

“-ler, -lar” eki sözcüğe her zaman çoğul anlam katmaz. Farklı anlamlar da katabilir.

Örnek

- Amcam**lar** bize geldi. (Aile)
- Türk**ler** çalışkan insanlardır. (Millet, topluluk)
- Yetmiş yaş**lar**ında bir adamdı. (Yaklaşıklık)
- Düny**alar** kadar işim var. (Abartma)
- Mustafa Kem**aller** tükenmez. (Benzerlik)

b. Aşağıdaki cümlelerde yer alan “-ler, -lar” çoğul ekinin cümleye kattığı anlamları karşılarına yazınız.

- Bu millet nice Kem**aller** nice Fatih**ler** yetiştirmiştir. (.....)
- Otuz yaş**lar**ında ya vardı ya yoktu. (.....)
- Finlandiyalı**lar** eğitim alanında çok ilerlemiş. (.....)
- Bayramda teyzem**ler** bize gelecek. (.....)
- Mutfakta dağ**lar** kadar bulaşık birikmiş. (.....)

4. ETKİNLİK

a. Aşağıdaki cümlelerde bulunan her boşluğa, verilen eklerden uygun olanı yazınız.

-e / -a / -u / -den / -(y)i / -te / -dan / -ta

- Akşam salon..... kardeşimle temizledik.
- Deniz..... sakın çöp atmayın, hayvanlar zarar görüyor.
- Avludaki kedi..... sütle besledim.
- Kolundaki sepet..... bir sürü elma var.
- Ağabeyim bugün Ankara'..... dönecek.
- Sınıf..... kimseyi bulamadım.
- Ayşe'yi bugün evin..... aldık.
- Kenan bayramda Van'..... gidecekmış.

b. Boşluklara yazdığınız eklerin cümleye kattığı anlamları açıklayınız.

İsimlere eklenerek onlara belirtme, yönelme, bulunma ya da ayrılma anlamı kazandıran eklerle **hâl eki (durum eki)** denir. Hâl ekleri şunlardır:

Yalın Hâl (İsmin herhangi bir hâl eki almamış durumu)

Belirtme Hâl Eki (-ı / -i, -u / -ü)

Yönelme Hâl Eki (-a / -e)

Bulunma Hâl Eki (-da / -de, -ta / -te)

Ayrılma Hâl Eki (-dan / -den, -tan / -ten)

5. ETKİNLİK

Emine, Nazlı, Onur, Ali ve Öykü bağlama, davul ve keman kursuna gidecektir. Kimin hangi kursa gideceği ile ilgili bilgileri okuyunuz.

- ❖ Her öğrenci sadece bir kursa gidecektir.
- ❖ Onur ve Öykü aynı kursa gidecektir.
- ❖ Bağlama kursuna üç öğrenci gidecektir.
- ❖ Onur ve Ali farklı kurslara gidecektir.
- ❖ Davul kursuna sadece Nazlı gidecektir.
- ❖ Emine ve Nazlı farklı kurslara gidecektir.
- ❖ Öykü ne davul ne keman kursuna gidecektir.

Verilen bilgilere göre, aşağıdaki bilgilerden doğru olanların sonuna “D”, yanlış olanların sonuna “Y” yazınız.

- Emine bağlama kursuna gidecektir. (....)
- Ali keman kursuna gidecektir. (....)
- Öykü keman kursuna gidecektir. (....)
- Emine ve Onur aynı kursa gidecektir. (....)
- Ali bağlama kursuna gidecektir. (....)

6. ETKİNLİK

Öğrendiğiniz türkü hikâyesini sınıfta arkadaşlarınıza anlatınız.

7. ETKİNLİK

Defterinize, “millî kültürümüz ve müzik” konulu bilgilendirici bir metin yazınız. Metninize uygun bir başlık bulunuz. Metninizi yazdıktan sonra gözden geçiriniz. Gerek görüyorsanız düzenleyiniz. Metninizi sınıfta arkadaşlarınıza okuyunuz.

GELECEK DERSE HAZIRLIK

8. etkinlikte kullanmak üzere boya kalemleri ve A3 ebadında çizgisiz birkaç tane kâğıt getiriniz.

HAZIRLIK

1. Hangi görselin ülkemizdeki hangi tarihî veya turistik yere ait olduğunu biliyor musunuz? Çerçeve içinden seçerek ilgili görselin altına yazınız.

Sümela Manastırı, Kapadokya, Efes Antik Kenti, Hasankeyf, Pamukkale Travertenleri, Karain Mağarası, Kelebek Vadisi, Nemrut, Akdamar Adası

2. "Türkiye, dünyadaki cennettir." diyen biri, niçin böyle düşünüyor olabilir? Açıklayınız.

Kendini konuşanın yerine koyarak dinleme yöntemiyle “Türkiye’ m” adlı şiiri önce dinleyiniz, ardından metinle ilgili aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Şair, şiiri hangi duygularla yazmış olabilir?
2. Şair, şiir için neden “Türkiye’ m” başlığını kullanmış olabilir? Siz olsaydınız hangi başlığı kullanırdınız? Niçin?

TÜRKİYE’ M (Dinleme Metni)

Adil TURAN

Metni dinlemek için karekodu okutunuz.

Adil TURAN (1925-2003)

Uşak’ta doğdu. Turgutlu, Yıldızeli, Pamukpınar, Suşehri, Sivas, Kastamonu, Karahallı, Eşme Ortaokul, Lise Öğretmen Okulları Öğretmen ve Müdürü, Uşak ve Bitlis Millî Eğitim Müdür Yardımcısı olarak görev yaptı. Başlangıç (1954) adlı bir şiir kitabı vardır.

1. ETKİNLİK

Metni bir kez daha dinleyerek metinde anlamını bilmediğiniz sözcük ve sözcük gruplarının anlamlarını tahmin ediniz. Ardından bu sözcüklerin anlamlarını TDK Güncel Türkçe Sözlük’ten öğrenerek bu sözcükleri ve bu sözcüklerin anlamlarını “Benim Sözlüğüm” defterine yazınız. Yazdığınız her sözcükle bir cümle kurarak cümlelerinizi sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

2. ETKİNLİK

Metinle ilgili aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Şiir, duygu ve düşüncelerinizde herhangi bir değişikliğe yol açtı mı? Açıklayınız.
2. Sizce şair, ülkemizin güzelliklerini, değerini etkili bir şekilde anlatabilmiş midir? Açıklayınız.
3. Sizden ülkemizle ilgili bir şiir yazmanız istenseydi neler anlatırdınız?

3. ETKİNLİK

- a. Aşağıdaki cümlelerde bulunan her boşluğa, verilenlerden uygun olanı yazınız.

mı / mi / mu / mü

- Kütüphaneden ödünç kitap aldın
- Yarın hava yağmurlu
- Karşıdan gelen sizin otobüs
- Okuduklarının arasında bu en güzeli

- b. Boşluklara yazdığınız sözcüklerin cümleye kattığı anlamı söyleyiniz.

Türkçede soru oluşturmada kullanılan “mı, mi, mu, mü” eklerine **soru eki** denir. Bu ek ayrı yazılır. Soru ekinden sonra gelen ekler, bu eke bitişik olarak yazılır.

- c. Soru ekini (mi) kullanarak defterinize beş tane soru cümlesi yazınız.

4. ETKİNLİK

Dinlediğiniz metnin konusu ve ana duygusunu belirleyerek uygun yere yazınız.

Metnin konusu nedir?
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Metnin ana duygusu nedir?
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

E-içerik için karekodu okutunuz.

5. ETKİNLİK

Aşağıdaki form üzerinde, ülkemizin dünyada daha iyi tanınmasına katkıda bulunmak amaçlı bir proje taslağı hazırlayınız. Hazırladığınız taslağı sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

Projenin Adı	
Projede Görev Alacak Takım Arkadaşlarınız	
Eylem Planınız (Sırasıyla Yapılacak İşler)	
Projede Kullanılacak Araç, Gereç ve Malzemeler	
Projenin Beklediğiniz Sonuçlar	

6. ETKİNLİK

a. Aşağıdaki cümlelerde yer alan yabancı kökenli ve dilimize henüz yerleşmemiş sözcükleri bulunuz ve örnekteki gibi Türkçe karşılıkları ile eşleştiriniz.

Bir an önce bu mantaliteyi değiştirin.

Bazı imitasyon ürünler satın aldık.

Sana kitapla ilgili linkleri gönderdim.

Kişisel bilgileriniz, hackerler tarafından ele geçirilebilir.

Lütfen sakın ol. Çok agresif davranıyorsun.

Bu yılki trend, yün kazak giymekmiş.

Olaylar, spontane gelişti. Biz hiçbir plan yapmadık.

kendiliğinden

zihniyet, anlayış

taklit

eğilim

bilgisayar korsanı

saldırgan

bağlantı

alışkanlık

b. Yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş sözcüklerin Türkçe karşılıklarını kullanmak neden önemlidir? Açıklayınız.

7. ETKİNLİK

Karamanoğlu Mehmet Bey'in aşağıdaki sözünü okuyunuz. Bu sözün sizde uyandırdığı düşünceler ile ilgili hazırlıksız bir konuşma yapınız. Konuşmanız sırasında yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş sözcüklerin Türkçe karşılıklarını kullanmaya özen gösteriniz.

"Bugünden sonra divanda, dergâhta, mecliste ve meydanda Türkçeden başka dil kullanılmayacaktır."

Karamanoğlu Mehmet Bey

8. ETKİNLİK

Sınıfa getirdiğiniz araç gereçleri kullanarak Türkçemizin güzel ve doğru kullanılması ile ilgili bir afiş tasarlayınız. Tasarladığınız afiş, öğretmeninizin rehberliğinde sınıf panosunda paylaşınız.

9. ETKİNLİK

a. “Anadolu, sevgi, kültür, misafir, gelenek” sözcüklerine de yer verdiğiniz hikâye edici bir metin yazınız. Yazınızda yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş sözcükler kullanmamaya dikkat ediniz. Metninize uygun bir başlık bulunuz.

b. Yazınızdaki yazım ve noktalama hataları ile anlam bütünlüğünü bozan ifadeleri öğretmeninizin yardımıyla belirleyerek düzeltiniz. Yazdığınız metni sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

ANADOLU ADI

Güzel ülkemizin büyük parçasını oluşturan Anadolu topraklarımızın bu adla anılmasının çeşitli hikâyeleri vardır. Bu efsanelerin her biri ayrı bir güzelliği sergiler, dinleyenleri kendisine çekiverir. Bu efsanelerin ikisini aşağıya alıyoruz.

İlk efsanemizi, Anadolu'muzun nice efsanesine can veren Mehmet Önder'in kalemin-den seçiyoruz:

“...Şöyle Anadolu'nun ortasına, Ankara'ya yakın Kızılcahamam'a kadar uzanınız. Biraz ileride Taşlıca köyü var. Köyün yanı başında bir taş oluk, oluğun yanı başında da bir yatır vardır. Anadolu dile gelir, ağızlar açılır, başlar anlatmaya...

Türk sultanı asker toplar, sefere çıkar; dağ taş, dere tepe aşarlar. Ağustos güneşi, dudakları çatlatır, asker “su!..” diye kıvrınmağa başlar. İşte bu sırada, ta karşıki tepelerden omuzunda ayran bakracı, ak saçlı bir nine görünür. Yanık dudakların tek umudu bu ihtiyaç anada... Kadın, buradaki taş oluğun başına gelir, ayranını döker. Askerler oluğun başına üşüşürler. Manga manga, bölük bölük ellerindeki bakır mataraları doldururlar.

“Doldur oğlum!”

“Dolu ana...”

“Doldur yiğitlerim!”

“Ana dolu...”

İhtiyar anne “Doldur!” dedikçe askerler “Ana dolu!” diyerek buz gibi ayranla boğazlarını serinletirler. Öyle ki bir bakraç ayran, koca bir ordunun susuzluğunu giderir.

O güne dek “Belde-i Rum” olan bu kutsal toprakların adı da “Anadolu” olur.

Oluğun yanındaki mezarın bu ihtiyar, keramet sahibi anaya ait olduğunu söylerler ve ziyaret ederler. Hatta son yıllara kadar bu mübarek ananın köyü olan Taşlıca'dan vergi alınmadığını da ilâve ederler.”

İkinci efsanemize gelince...

Hacı Bektaş Veli, bugün Nevşehir'e bağlı Hacıbektaş ilçesinin bulunduğu, o zamanki adıyla Suluca Karacahöyük denilen yere gelir. Kadıncık Ana'yı, bugün de akıp gitmekte olan derede çamaşır yıkarken görür. Hacı Bektaş Veli'nin karnı çok acıkmıştır, yanında yiyeceği de yoktur. Kadıncık Ana'ya yaklaşır:

“Bacım, der, karnım aç. Hak rızası için biraz yiyeceğiniz yok mu?”

Kadıncık Ana'nın evinde yiyecek bir şey yoktur. Karşısındaki dervişe verse kendisi aç kalacak; dervişin hâline acır ona da “Yok!” demek içinden geçmez. Hele hele bir dervişin yüzüne karşı “yok” demeyi hiç uygun görmez. Yanında oynamakta olan kız çocuğunu çağırır:

“Git, içeri bak bakalım, bir şey varsa al da gel.” der.

Çocuk koşa koşa evlerine gider. Çocuk eve bir gelir ki her taraf yiyeceklerle dolu... Sandıklar, kaplar, kiler hep dolu. Evlerinde fazla bir şeyin olmadığını bilen çocuk bu hâle şaşırır ve şaşkınlıkla, o sevinçle evden dışarı fırlar. Bir yandan da Kadıncık Ana'ya bağırır:

“Ana doluuuu!”

İşte o günden sonra bu topraklara “Anadolu” adı verilmiştir. Öyle derler eskiler ama yeniler neler derler, bilemeyiz.

Saim SAKAOĞLU

TEMA SONU DEĞERLENDİRME

YETENEK KAVUKTA

Bir gün bir adam, elinde mektup Hoca'ya:

– Hocam, şu mektubu bana bir okusana, demiş.

Mektubu alan Hoca, mektuba şöyle bir bakmış. Mektup baştan sona Arapça. Evirip çevirmiş mektubu, bir türlü çözememiş.

Adama demiş ki:

– Başkasına okut bunu sen.

Adam şaşırıp Hoca'ya nedenini sormuş. Hoca:

– Türkçe değil bu mektup, okuyamam, diye yanıt vermiş.

Adam Hoca'nın okuması yok zannedip:

– Ayıp Hoca, ayıp, demiş. Benden utanmıyorsan, kavuğundan utan!

Hoca, kavuğu çıkartıp uzatmış. Sonra:

– Mademki iş kavuktadır; haydi giy de şunu, kendin oku bakalım mektubunu, demiş.

Tuğba ÖZTÜRK

1, 2 ve 3. soruları yukarıdaki fıkraya göre cevaplayınız.

1. Adam Hoca'dan ne yapmasını istemiştir?

.....

.....

2. Hoca mektubu neden okuyamamıştır?

.....

.....

3. Bu fıkradan Hoca'nın hangi kişilik özelliği çıkartılabilir?

.....

.....

4. • Kına gecesi kültürümüzün önemli bir unsurudur.

• Düğünlerde gelenek ve görenekler önemsenir.

• Sipsi kursunda çok başarılı bir öğrenciymiş.

• Bu yaz halk oyunları kursundan sertifika almış.

Bu cümleler için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Yönelme hâl eki kullanılmıştır.

B) Bulunma hâl eki kullanılmıştır.

C) Çoğul eki kullanılmıştır.

D) Ayrılma hâl eki kullanılmıştır.

5. Aşağıdaki tabloyu örnekteki gibi doldurunuz.

Sözcük	Belirtme Hâli	Yönelme Hâli	Bulunma Hâli	Ayrılma Hâli
masal	masalı	masala	masalda	masaldan
köy				
yol				
çanta				
zil				

6. I. Sakla samanı, gelir zamanı.
 II. İsin yanına varan is, misin yanına varan mis kokar.
 III. Komşu komşunun külüne muhtaçtır.
 IV. Kır atın yanında duran ya huyundan ya suyundan.
 V. Ak akçe kara gün içindir.

Yukarıda verilen atasözleri anlamları bakımından ikiyeşerli olarak eşleştirildiğinde hangisi dışta kalır?

- A) I B) II C) III D) V

7.

Yukarıdaki her sözcüğü, doğru boşluğa yazarak eksik atasözlerini tamamlayınız.

- kadri yağmurda bilinir.
- Demir dövülür.
- Zahmetsiz olmaz.
- baştan kokar.
- Dost günde belli olur.

8. Aşağıdaki cümlelerden öznel olanların sonuna “Ö”, nesnel olanların sonuna “N” yazınız.

- Neşet Ertaş o güzel türkülerinde Anadolu’yu anlattı. (....)
- İlkokul çağlarında önce keman, sonra da bağlama çalmayı öğrendi. (....)
- Neşet Ertaş 1938 yılında Kırşehir’in Kırtıllar köyünde dünyaya geldi. (....)
- Neşet Ertaş babası Muharrem Ertaş ile Türk toplumunun gönlünde taht kurdu. (....)

9. Aşağıdaki cümlelerden doğru bilgi içerenlerin sonuna “D”, yanlış bilgi içerenlerin sonuna “Y” yazınız.

- “Çorbada senin de tuzun olsun.” cümlesinde birden çok hâl eki kullanılmıştır. (....)
- “Bu gece yıldızlar çok parlak.” cümlesinde “-ler” eki abartma anlamı katmıştır. (....)
- “Davul ve zurna, Türk kültürünün vazgeçilmez çalgılarıdır.” cümlesi özneldir. (....)
- “Kahve, ilk kez Afrika’dan getirilip kullanılmaya başlanmış.” cümlesi nesneldir. (....)
- “Kömbe, pek çok malzeme ile yapılır.” cümlesinde hâl eki kullanılmıştır. (....)

10. I. Türkçe dersinde öğretmenimiz animasyon yaptırdı.
II. Yağmurlu günlerde dışarıda yürümeyi severim.
III. Çantam full, çantama başka bir şey koyamam.
IV. Halk türkülerinin özünü, sevgi ve saygı oluşturur.

Yukarıda numaralandırılmış cümlelerin hangilerinde Türkçe karşılığı olduğu hâlde yabancı dillerden gelen ve dilimize henüz yerleşmemiş olan bir sözcüğe yer verilmiştir?

- A) I-IV B) II-III C) I-III D) II-IV

11. Kurban Bayramı’nda Hacer, Çiler, Osman, Deniz, Sevda ve Sadık dedelerinin elini öpmek için sıraya girmiştir. Kimin hangi sırada dedesinin elini öptüğü ile ilgili bilinenler şunlardır:

- Osman’dan sonra iki kişi daha el öpmüştür.
- Çiler ile Sevda arasında bir kişi vardır.
- Deniz birinci sırada, Sadık son sırada dedesinin elini öpmüştür.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi kesinlikle doğrudur?

- A) Osman, Sadık’tan sonra dedesinin elini öpmüştür.
B) Çiler dedesinin elini öpen ilk kişidir.
C) Sevda dedesinin elini öpen son kişidir.
D) Hacer, dedesinin elini öpen ikinci kişidir.

Daha fazla soru için karekodu okutunuz.

2.TEMA

MİLLÎ MÜCADELE VE ATATÜRK

- ❁ Vatan Destanı
- ❁ Yıldırım Çarparsa Seni de Çarpar, Beni de!
- ❁ Kastamonulu Şerife Bacı
- ❁ Atatürk Çiçeği (Dinleme Metni)
- ❁ Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor (Serbest Okuma Metni)

Dinleme / İzleme

Okuma

Yazma

Konuşma

Sunu

HAZIRLIK

1. Aşağıdaki dizelerle ilgili duygu ve düşüncelerinizi açıklayınız.

“Bayrakları bayrak yapan üstündeki kandır.
Toprak eğer uğrunda ölen varsa vatandır.”

Mithat Cemal KUNTAY

2. “Vatan” sözcüğünün çağrıştırdığı kavramları boşluklara yazınız.

	VATAN		

Metni, vurgu ve tonlamalara dikkat ederek önce öğretmeniniz okuyacaktır. Öğretmeninizi dikkatle dinleyiniz. Ardından siz de vurgu ve tonlamalara dikkat ederek metni sesli okuyunuz.

VATAN DESTANI

-Millî marş güftesi için yazılmıştır-

O kadar dolu ki toprağın şanla
Bir değil sanki bin vatan gibisin
Yüce dağlarına çöken dumanla
Göklerde yazılı destan gibisin.

Hep böyle bulutlar içinde başın,
Hilâli kucaklar her vatandaşın.
Geçse de asırlar, tazedir yaşın,
O kadar leventsın, fidan gibisin.

Çiçeksın, bayılır kuşlar kokundan,
Her dalın bir yay ki zümrüt okundan
Müjdeler fısıldar Ergenekon'dan:
Bu sese gönülden hayran gibisin.

Ey bütün cihana bedel Türk ili,
Açtığı cenklerin yoktur evveli.
Tarih bir nehir ki coşkundur seli,
Sen ona nisbetle umman gibisin.

Bir yandan hep böyle taşkın, köpürdün,
Bir yandan cefalı bir ömür sürdün,
Fakat ne derece ezildinse dün,
Şimdi gene tunçtan kalkan gibisin.

Bir insan nihayet kemikle ettir,
Bu et, bu kemiğe can hürriyettir.
En büyük hürriyet cumhuriyettir,
Demek şimdi sen bir cihan gibisin.

Ey ana toprağı, ey Anadolu,
Açıldı önünde türklüğün yolu.
Hamd olsun her yanın bereket dolu,
Cennette bir yeşil meydan gibisin.

Yeni bir ay ördün al bayrağına,
Girdin en sonunda ırfan bağına,
Medeni hayatın nur ırmağına
Ezelden susamış ceylan gibisin...

Halit Fahri OZANSOY

Halit Fahri OZANSOY (1891-1971)

İstanbul'da doğdu. 40 yıl edebiyat öğretmenliği yaptı. Başta şiir olmak üzere tiyatro ve roman türlerinde pek çok eser vermiş bir edebiyat ve kültür adamıdır.

1. ETKİNLİK

a. Aşağıdaki harf gruplarından her biri metinden bir sözcüğe aittir. Verilen anlam ve ipucu harflerden hareketle sözcükleri bulup eksik harfleri yazınız.

1. Yüzyıllık süre.

		4	
A			R

2. Boylu boslu, yakışıklı (kimse).

		6			
L				N	

3. Cam parlaklığında, yeşil renkte, saydam bir süs taşı.

		12			8
Z			R		

4. Kahramanca mücadele, çarpışma, savaş.

1		10	
	E		K

5. Kıtaları birbirinden ayıran deniz, ana deniz.

	5		2	
U				N

6. Sıkıntı, eziyete katlanmış veya katlanan.

			7		11
C					

7. Bilme, anlama, sezme.

			9	3
İ		F		

b. Numaralı kutulara denk gelen harfleri, sırasına göre aşağıya yazarak şifreyi oluşturunuz.

ŞİFRE

1	2	3	4	5

6	7	8	9	10	11	12

2. ETKİNLİK

Metinle ilgili aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. “En büyük hürriyet cumhuriyettir.” dizesiyle anlatılmak istenen ne olabilir?
2. “Hilâli kucaklar her vatandaşın.” dizesinde, “hilâl” diye bahsedilen hangi varlıktır?
3. Şiirin en çok hangi bölümünü sevdiniz? Niçin?
4. Şiiri etkileyici buldunuz mu? Açıklayınız.
5. Şair siz olsaydınız metin için hangi başlığı kullanırdınız?

3. ETKİNLİK

Metnin konusu ve ana duygusunu belirlemek için aşağıdaki soruları cevaplayınız.

Şair, metinde ne anlatıyor?

.....

.....

Şairin bu metinde hissettirmek istediği asıl duygu nedir?

.....

.....

4. ETKİNLİK

“Vatan Destanı” adlı şiirden hareketle aşağıdaki soruları cevaplayınız.

- a. *O kadar dolu ki toprağın şanla
Bir değil sanki bin vatan gibisin
Yüce dağlarına çöken dumanla
Göklerde yazılı destan gibisin.*

Şiirdeki bütün dizelerin hece sayısı on birdir. Bütün dizelerin on bir heceden oluşması, sizce şiirde bir ahenk oluşmasına katkıda bulunmakta mıdır? Açıklayınız.

.....

.....

- b. *O kadar dolu ki toprağın şanla
Bir değil, sanki bin vatan gibisin
Yüce dağlarına çöken dumanla
Göklerde yazılı destan gibisin.*

Yandaki dörtlüğün kırmızıyla yazılan sözcükleri arasında ses benzerliği bulunmaktadır. Bu ses benzerlikleri, sizce şiirde bir ahenk oluşmasına katkıda bulunmakta mıdır? Açıklayınız.

.....

.....

- c. Hep böyle bulutlar içinde başın,
Hilâli kucaklar her vatandaşın.
Geçse de asırlar, tazedir yaşın,
O kadar leventsın, fidan gibisin.

Yandaki dördlükte kırmızı ile gösterilen sesler, üç farklı sözcük içinde yer almaktadır. Sizce buradaki ses benzerliği; yazılış ve okunuşları aynı, anlam ve görevleri farklı “aş” seslerinden mi meydana gelmektedir? Açıklayınız.

- ç. Hep böyle bulutlar içinde başın,
Hilâli kucaklar her vatandaşın.
Geçse de asırlar, tazedir yaşın,
O kadar leventsın, fidan gibisin.

Yandaki dördlüğün kırmızı ile gösterilen ekleri arasında da ses benzerliği vardır. Bu üç ek, aynı ektir. Sizce buradaki ses benzerliği; yazılış, okunuş, anlam ve görevleri aynı olan “-ın” eklerinden mi meydana gelmektedir? Açıklayınız.

E-içerik için karekodu okutunuz.

Duygu, hayal ve düşüncelerin bir düzene bağlı olarak etkileyici bir dil ve ahenkli dizeler hâlinde aktarıldığı yazı türüne **şiiir** denir. “Vatan Destanı” adlı metnin türü de şiiirdir.

Şiiirde ahengi sağlayan unsurlar vardır. Bunlar kafiye (uyak), ölçü (vezin) ve rediftir.

Dize sonlarındaki yazılış ve okunuşları aynı, anlamları ve görevleri farklı sözcüklerin, eklerin, seslerin benzerliğine **kafiye (uyak)** denir. 4. etkinliğin c maddesinde belirtilen “aş” sesleri arasında kafiye vardır.

Dize sonlarında yazılış, okunuş, anlam ve görevleri aynı olan sözcüklerin, eklerin ve seslerin benzerliğine **redif** denir. 4. etkinliğin ç maddesinde belirtilen “-ın” ekleri rediftir.

Ölçü, şiiirde ritmi sağlamak için başvuru olan yöntemlerden biridir. Dizelerdeki hece sayısı eşitliğine dayanan ölçüye **hece ölçüsü** denir. Dizeleri, hece sayısı eşitliğine göre oluşturulduğu için “Vatan Destanı” adlı şiiirin ölçüsü de hece ölçüsüdür. Her dizede on bir hece bulunduğu için bu şiiirin on birli hece ölçüsüyle yazıldığı kabul edilir.

5. ETKİNLİK

a. İstiklâl Marşımızı dize sonlarındaki ses benzerliklerine dikkat ederek okuyunuz.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Mehmet Âkif ERSOY

b. İstiklâl Marşımızın dize sonlarındaki ses benzerliklerini bulunuz. Bu benzerliklerin şiire olan katkısını açıklayınız.

6. ETKİNLİK

Aşağıdaki görseli inceleyiniz. Ardından bu görselin sizde uyandırdığı duygu ve düşüncelerle ilgili bir konuşma yapınız.

7. ETKİNLİK

Dize sonlarında ses benzerliği olacak şekilde vatan sevgisi konulu en az iki dördlükten oluşan bir şiir yazınız. Şiirinize uygun bir başlık bulunuz. Yazdığınız şiiri sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

GELECEK DERSE HAZIRLIK

Atatürk'ün gerçekleştirdiği inkılaplarla ilgili bir araştırma yapınız.

HAZIRLIK

1. Mustafa Kemal Atatürk'ün aşağıdaki özdeyişiyle ilgili duygu ve düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

“Mevzubahis vatansa gerisi teferruattır.”

Mustafa Kemal ATATÜRK

2. Mustafa Kemal Atatürk'ün başardıkları düşünüldüğünde onun hangi kişilik özelliklerine sahip olduğu söylenebilir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Metni, önemli gördüğünüz yerlerin altını çizerek sessiz okuyunuz. Okumayı tamamladıktan sonra önemli gördüğünüz yerleri, nedenleriyle birlikte arkadaşlarınıza açıklayınız.

YILDIRIM ÇARPARSA SENİ DE ÇARPAR, BENİ DE!

Ahmet Remzi, askerliğini telgraf memur yardımcısı olarak yapmıştı.

1918 yılı sonlarında imzalanan Mondros Silahbırakışması'nın bir gereği olarak 1919 başlarında birliği dağıtıldı.

Ahmet Remzi Antakyalıydı. Ama birliğinden ayrıldıktan sonra Antakya'ya gitmedi, gide-
medi. Antakya, Fransız işgali altındaydı.

Arkadaşlarının tavsiyesi üzerine Samsun'a gitti.

Telgrafhaneye başvurarak askerlik sırasında telgrafhanede çalıştığını, maniple kullan-
masını ve Mors alfabesi bildiğini söyledi. Ahmet Remzi hemen işe başlatıldı.

Kahvelerde toplanıp çaresizlik içinde vatanın nasıl elden gittiğini konuştukları akşamlar-
ın birinde, 1919 yılının 19 Mayıs'ında, Mustafa Kemal adlı bir Paşa'nın Samsun'a geldiğini
duydu.

Paşa'yı tanımıyordu; hakkında bilgisi yoktu.

(...)

Birkaç gün sonra, Samsun telgrafhanesinde nöbetçi olduğu bir geceydi...

Hava yağmurlu, elektrik yüklüydü. Telgrafhanenin paratoner sistemi yoktu. Ahmet
Remzi, yıldırımdan korunmak için telgraf hatlarının tellerini toprağa verdi.

Kapı nöbetçisi koşarak içeri girdiğinde, saat epey ilerlemişti. Nöbetçi, “Paşa geliyor!”
diye söze başlamıştı ki Mustafa Kemal içeri girdi. Yanında birkaç subay da vardı. Ahmet
Remzi, hemen ayağa kalktı:

“Buyurun Paşa'm!”

Mustafa Kemal:

“Derhâl Havza ve Amasya ile görüşmem gerekiyor!” dedi.

Ahmet Remzi, pencereden dışarıya baktı:

“Hava elektrikli, telleri toprağa verdik Paşa’m...Sizi görüştüremem.”

Yapılan açıklamayı Mustafa Kemal hiç önemsemedi. Kararlı bir ses tonuyla ne yapması gerektiğini Ahmet Remzi’ye bir kere daha söyledi:

“Bu konu, vatanın kurtuluşu ile ilgilidir. Muhakkak görüşeceğim. Bir elini makineye koy, diğerini ben tutacağım; yıldırım çarparsa seni de çarpar, beni de!”

“Ama Paşa’m!”

“Ya ölürüz ya vatan kurtulur!”

Mustafa Kemal, ceketinin cebinden ipek mendilini çıkartıp maniplenin üstüne koydu. Ahmet Remzi için telleri devreye sokmaktan başka çare kalmamıştı.

Telleri devreye sokar sokmaz, Mustafa Kemal’den, manipleyi bırakmasını istedi.

Mustafa Kemal bırakmadı. Ahmet Remzi ısrar etti. Mustafa Kemal, diğer eliyle işaret ederek, aramaya devam edilmesini istedi.

Ahmet Remzi, Havza’yı ararken Mustafa Kemal’in bir eli hâlâ makinenin üstündeydi.

Havza, derhâl cevap verdi. Mustafa Kemal Paşa’dan emir beklediği yazıyordu.

Mustafa Kemal şifreli bir not verdi. Ahmet Remzi, notu Havza’ya iletti.

Gelen şifreli cevaba elini makineden çekmeden baktı Mustafa Kemal.

Sonra hızlıca bir şeyler karaladı.

Ahmet Remzi, yazılanları bir kere daha iletti Havza’ya.

Daha sonra Amasya ile şifreli bir görüşme yaptı Mustafa Kemal.

Görüşmesi bitince elini Ahmet Remzi’nin sırtına koyan Mustafa Kemal: “Oh, çok şükür!” dedi.

Yanıdakilerle birlikte telgrafhaneden ayrıldı.

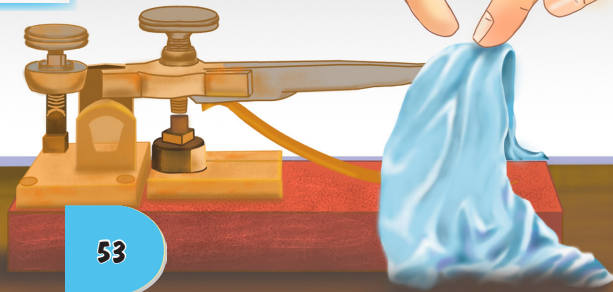
Gözü, Mustafa Kemal’in çıktığı kapıda kaldı, uzun süre yerinden kalkamadı Ahmet Remzi. (...)

Süleyman BULUT (1954-...)

Konya’nın Beyşehir ilçesinin Tolca köyünde doğdu. İlk çalışmaları radyo oyunlarıydı ve İstanbul Radyosu’nun Arkası Yarın, Çocuk Bahçesi, Çocuk Saati programlarında yayımlandı. Daha sonra çocuklar için kitaplar yazmaya başladı. Yayımlanan ilk kitabı Kar Tanesi’dir. Yayımlanmış kırk kadar kitabı vardır.

Süleyman BULUT

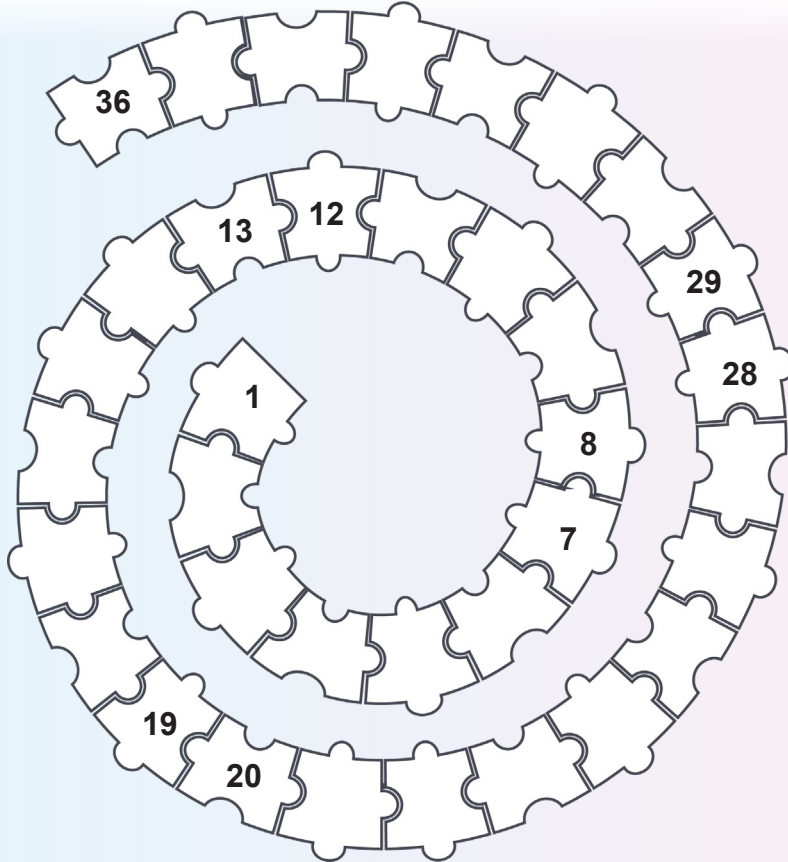
(Kısaltılmıştır.)

1. ETKİNLİK

Aşağıda, metinden bazı sözcüklerin anlamları verilmiştir. Belirtilen sayı aralıklarına, anlamlarından hareketle bulduğunuz sözcükleri yazarak bulmacayı doldurunuz.

Sözcük Anlamları	Sözcüğün Bulmacada Yazılacağı Sayı Aralığı
İki merkez arasında, kararlaştırılmış işaretlerin yardımıyla yazılı haberlerin veya belgelerin iletimini sağlayan bir telekomünikasyon düzeni.	1-7
Bir yeri ele geçirme.	8-12
Telgraf işaretlerini göndermek için bir devredeki akımı kesmekte veya yeniden vermekte kullanılan araç, manipülatör.	13-19
Yıldırımsavar, yıldırımkıran, yıldırımlık, yıldırım siper.	20-28
Kesinlikle, kesin bir biçimde, kesin, kesin olarak.	29-36

2. ETKİNLİK

Metinle ilgili aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Ahmet Remzi'nin Antakya'ya gidememe sebebi nedir?
2. Ahmet Remzi neden telgraf aracılığıyla Mustafa Kemal'i Havza ve Amasya ile görüştüremeyeceğini söylemiştir?
3. Mustafa Kemal telgrafhaneden ayrıldıktan sonra Ahmet Remzi niçin uzun süre yerinden kalkamamış olabilir?
4. Metinde Mustafa Kemal Atatürk'ün hangi kişilik özellikleri ön plana çıkmaktadır?

3. ETKİNLİK

a. Aşağıdaki cümleleri inceleyiniz. Ardından cümlelerde tırnak içinde verilen ifadelerin her birini karşılayan sözcükleri bulunuz.

1. "Kalemle yazılmış şeyleri silmeye yarayan nesne"yi bana uzatır mısın?
2. Öğretmen "yazı yazmak için bir araya tutturulmuş kağıt yapraklar"ı kontrol etti.
3. Ben giderim adım kalır "sevilen, güvenilen, yakın arkadaş"lar beni hatırlasın.

b. a maddesinin birinci cümlesinde yer alan tırnak içindeki ifadeyi karşılayan sözcük "silgi"; ikinci cümlede "defter"; üçüncü cümlede ise "dost"tur. Şimdi soruları cevaplayınız.

1. Bulduğunuz sözcüklerin ortak özellikleri nelerdir?
2. Bulduğunuz sözcüklerin kullanıldıkları cümlelerde anlama olan katkısı, cümle içindeki görevi nedir?

c. Aşağıdaki cümlelerden bulduğunuz sözcüklerin ortak bir özelliğini anlatanların sonundaki kutuya "✓" koyunuz.

- Bu sözcükler; iş, oluş veya hareket bildirmektedir. ☐
- Bu sözcüklere "-mek / -mak" eki getirilemez. ☐
- Bu sözcüklere "-mek / -mak" eki getirilebilir. ☐
- Bu sözcükler; varlık, duygu, düşünce veya kavramların karşılığıdır. ☐

Bir varlık, duygu, düşünce veya kavramın karşılığı olan sözcüklere **isim (ad)** denir. 3. etkinliğin a maddesinde bulduğunuz "silgi, defter ve dost" sözcükleri birer isimdir. İsimlere "-mek / -mak" eki getirilemez.

ç. "Yıldırım Çarparsa Seni de Çarpar, Beni de!" adlı metinde kullanılan isimleri bulup bu isimlerin metnin anlamına olan katkısını belirlemek için aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Metinde, isimlerin yerine etkinliğin a maddesindeki cümlelerde olduğu gibi isimlerin karşıladığı varlık, duygu, düşünce ya da kavramları açıklayan, anlatan ifadeler yazılıysaydı metin nasıl etkilenirdi, değişirdi?
2. Metinde, isim türünde sözcükler olmasaydı metnin anlamı nasıl etkilenirdi, değişirdi?

4. ETKİNLİK

a. Aşağıda, Mors alfabesindeki işaretlerin harf, sayı ve işaret karşılıkları verilmiştir. Bunları inceleyiniz.

A	· —	N	— ·	1	· — — — —	?	· · — — · ·
B	— · · ·	O	— — —	2	· · — — —	!	— · · · — —
C	— · — ·	P	· — — ·	3	· · · — —	.	· — — — · —
D	— · ·	Q	— — — ·	4	· · · · —	,	— — — · — —
E	·	R	· — ·	5	· · · · ·	;	— · — — · ·
F	· · — ·	S	· · ·	6	— · · · ·	:	— — — — · ·
G	— — — ·	T	—	7	— — — · ·	+	— · — — ·
H	· · · ·	U	· · —	8	— — — — ·	-	— · · · · —
I	· ·	V	· · · —	9	— — — — ·	/	— · — — ·
J	· — — — —	W	· — —	0	— — — — —	=	— — · · —
K	— · —	X	— · · —				
L	· — — ·	Y	— · — —				
M	— —	Z	— — — ·				

b. Mors alfabesi ile yazılmış aşağıdaki şifreyi çözünüz. Ardından defterinize bulduğunuz şifreyi başlık olarak kullandığınız bir şiir yazınız.

· · · — — · — — — — — · — — — — — — ·

· · · · · · · — — — — — · · · — — — · · · · ·

c. "Dalgalar sen de al bayrak." cümlesini, Mors alfabesiyle aşağıya yazınız.

5. ETKİNLİK

Araştırmanızdan edindiğiniz bilgilerden yararlanarak Atatürk'ün gerçekleştirdiği inkılaplar ve bu inkılapların önemiyle ilgili bir konuşma yapınız.

6. ETKİNLİK

"Millî Mücadele ve Atatürk" temasına uygun bir hikâye yazınız. Hikâyenize uygun bir başlık bulunuz.

HAZIRLIK

1. Aşağıdaki dördlkle ilgili duygu ve düşüncelerinizi açıklayınız.

Bu vatan toprağın kara bağrında
Sıradağlar gibi duranlarındır,
Bir tarih boyunca onun uğrunda
Kendini tarihe verenlerindir.

Orhan Şaik GÖKYAY

2. Vatanımızı sevdiğimizi nasıl, hangi davranışlarla gösterebiliriz? Açıklayınız.

Metni, noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli okuyunuz.

KASTAMONULU ŞERİFE BACI

Millî Mücadele başladığında vatanını seven herkes, elinden ne geliyorsa yapmaya başlamıştı. (...)

1921 yılının Aralık ayıydı. Şerife Bacı kağnısıyla İnebolu'dan Kastamonu Kışlasına doğru yol alıyordu. Onun gibi birçok kadın kağnılarının yanında yürüyordu.

Hava bazen tipiye dönüyor, bazen lapa lapa kar yağıyordu. Bazen de kuru bir soğuk, kağnıları çekmekte olan zayıf ineklerin, öküzlerin, atların ve kafilede yer alan kadınların nefeslerini kesiyordu.

Bu durumda yürümek çok zorlaşıyordu. Boğulacak gibi oluyorlardı ama gayret ediyorlardı. Çünkü vatan zor durumdaydı. Askerlere cephane gerekiyordu. Cephaneleri mutlaka Kastamonu Kışlasına getirmeliydiler.

Bütün bunları düşününce gayrete geliyorlar, buz tutan yollarda kafileler hâlinde ilerlemeye çalışıyorlardı. Dağlık ve ormanlık yollardan geçerken kurtların seslerini duyuyor, kendilerine saldırmalarından korkuyorlardı.

Cephaneler, sabahın erken vakitlerinde kağnılara yükleniyordu. Kağnılar yüklerini alınca hiç beklemeden yola koyuluyorlardı. Beklemek, boşuna zaman kaybetmek demektir.

Şerife Bacı, öküzlerinin önünde duruyor; onların yüzünü, sırtını sıvazlıyordu. Kaç gündür yeteri kadar beslenememişlerdi. Saman bulmak kolay değildi. (...)

Şerife Bacı sırtına bağladığı bebeğinin ağlamasıyla telaşlandı. Hemen onu alıp kuytu bir köşede emzirdikten sonra sıkıca örttü. Onu tekrar arkasına bağlayıp öküzlerinin başına geçti. Bu arada cephane taşıyan askerlerden biri seslendi.

– Şerife Bacı, cephaneler tamamdır. Yola çıkabilirsiniz!

– Tamam yiğidim! Kendim için bir şey istemiyorum ama şu öküzlerime bir avuç saman verebilir misin?

– Hiç saman yok. Ama yine de bir bakayım.

Asker uzaklaştı. Şerife Bacı üzgün ve çaresiz gözlerle öküzlerine baktı. (...)

Yanına gelen asker ona iki avuç saman verdi. Şunu söylemeyi de unutmadı.

(...)

– Fazla oyalanmadan yola çık. Hava sertleşiyor.

– Haklısın. Haydi bakalım, kalın sağlıcakla. (...)

Öküzlerin yularlarını topladı. Kızına ninni söyleyerek öküzlerin önüne düşüp yola koyuldu. (...)

Şerife Bacı bazen öküzleriyle konuşuyor, bazen de sırtındaki bebeğine ninni söylüyordu. Hava gittikçe sertleşiyordu. Çok geçmeden de tipi başladı.

Arabanın tekerlekleri bazen çamura ve kara saplanıyordu. Zaten güçsüz kuvvetsiz kalan öküzler, bunun üzerine hemen duruyorlardı.

Şerife Bacı bu sefer öküzlerin yularlarını çekiyor, arabanın arkasına geçip arabayı itmeye çalışıyordu. Saatlerce süren uğraştan sonra arabayı saplandığı çamurdan kurtarıyordu. Fakat bu ona çok zaman kaybettiriyordu. (...)

Akşam karanlığı çökmek üzereyken tipi yavaş yavaş dinmeye başladı. Fakat havanın ısısı iyice azaldı. Yerdeki kar dondu. Kağnıların tekerlekleri kalın buz tabakalarının üzerinde sağa sola kayıyordu. Öküzlerin de yürümesi çok zorlaşmıştı. (...)

Yolun her yeri buz tutmuştu. Hele hele Şerife Bacı'nın giydiği çarıkler iyice sertleşmişti. Ayakları sızlıyordu. "Donuyor muyum ne?" diye düşündü. "Burada donarsam kurtlara yem olurum. Allah korusun! Yavrum ne olur? Mermiler, toplar tüfekler ne olur? Ne pahasına olursa olsun gayret etmeliyim. Hiç olmazsa şafak sökene dek yürümeliyim. Kızım ne hâlde acaba?"

Şerife Bacı cephe sandıklarının arasına yatırdığı kızını kucağına aldı. Soğuk yanaklarına sıcak bir öpücük kondurduktan sonra kızını cephe sandıklarının, top mermilerinin arasına yatırdı tekrar. (...)

Tipi durmuş ve hava açmıştı. Ortalık iyice aydınlanmıştı. Çok uzaktaki Kastamonu Kışlasının bacalarından tüten duman görülebiliyordu.

Şerife Bacı dumanı görünce gülümsedi.

2. TEMA

– “Geliyoruz. İyice yaklaştık.” dedi.

Biraz dinlendi. Son bir avuç samanı da öküzlerinin arasında paylaştırdı. (...) Ne zamandan beri üzerinde hissettiği uyuşukluk, bütün bedenine yayılmıştı. “Yorganı örtünsem belki ısınırım.” diye düşündü. Ama cephaneler ne olacaktı? Cephaneler soğuktan bozulursa, ne olacaktı? Bu zorlu yolculuğu boşuna yapmış olacaktı. Vazgeçti. “Hayır!” dedi içinden. “O yorganı örtünmeyeceğim. O yorgan askerlerimizin dört gözle beklediği mermilerin, silahların üzerinde duracak. Bebeğimin üzerinde duracak. Böylece kurtuluş ümidimiz içimizde canlanacak. Varsın bedenim donsun.”

Kağnısına tutundu. Bebeğini okşadı. Son bir gayretle cephanelerin üzerindeki yorganı düzeltti. Elinde sopası öylece kalakaldı. Şerife Bacı soğuğun getirdiği uykuya yenik düşmüştü. Şerife Bacı son kez nefes alırken birkaç kar tanesi yüzüne düştü. Bu kar tanelerini yüzünü okşayan meleklerle benzetti, gülümsedi.

Kastamonu Kışlasındaki nöbetçinin gözü bir türlü ilerlemeyen kağnıdaydı. Oysaki geceleyin bütün kağnılar kışlaya ulaşmıştı. Ama bu kağnı olduğu yerde durdukça nöbetçinin merakı da artıyordu. Bu kağnı neden ilerlemiyordu? Gözlerini ayırmadan kağnıyı gözetliyordu. Sonra hızla içeriye koştu.

– Rifat Çavuş’um!

– Bir şey mi oldu?

– Çavuş’um, şurada, tepeye yakın yerde bir kağnı saatlerden beri duruyor. Gidip bakılsa iyi olur.

– Öyle mi? Sen bana Cemil Çavuş’u çağır:

Cemil Çavuş ile Rifat Çavuş kışladan çıkarak kağnıya doğru koşmaya başladılar. Onlar da merak içindeydiler. Acaba bu kağnı niye ilerlemiyordu?

(...)

Arabaya yaklaştıkça bir kadının yüklerin üzerine dayanmış öylece ayakta durduğunu gördüler.

İyice yaklaştıklarında;

– Ne oldu bacım? dedi Rifat Çavuş.

Ses gelmedi. Bu kez Cemil Çavuş seslendi.

– Bacım bir şey mi oldu?

Yine ses yoktu. Şerife Bacı’nın kirpikleri kaşları buz tutmuş, kaskatı kesilen çarıkları yere yapışmıştı.

– Donmuş ama belki kurtarabiliriz.

–Çok geç Çavuş’um. Nabızı atmıyor baksana.

İki çavuş âdeta yıkılmıştı.

– Haydi, onu arabaya yatıralım da kışlaya çekelim kağnıyı.

Şerife Bacı’yı boylu boyunca yatırdılar. Öküzlere “Gâh!” dediler. Ama öküzler kıpırdamıyordu.

– Çavuş’um, bunlar da donmuş.

– Ne yapacağız?

– Her zaman ne yapıyorsak onu yapacağız.

– Öküzlerin yerine biz boyunduruğu boynumuza geçirip kışlaya gideceğiz.

İki çavuş öküzleri boyunduruktan çıkardılar. Kendileri onların yerlerine geçtiler ve kağ-nıyı ağır ağır çekmeye başladılar. Kışlaya girecekleri sırada bir bebek ağlamasıyla irkildiler.

– Bir bebek sesi?

– Yorganın altından geliyor.

– Durma, yürü! Kışlada bakarız. Yavrucak da anası gibi donmasın.

– Bacım, keşke şu yorganı cephanelere değil de kendine örtseydin ya, dedi Rifat Çavuş gözlerinden yaşlar dökülürken.

– O kendisine yakışanı yapmış arkadaş. Cephaneler bozulmasın diye yorganı onların üstüne örtmüş. İşte Türk kadınının fedakârlığı...

Araba kışladan içeri girince yorganın altındaki bebek hemen içeriye alındı. Kendisine süt verildi. (...)

Kışla Komutanı Miralay Osman Bey, Şerife Bacı'nın yanına geldi. Hemen saygı duruşunda bulundu. Gözyaşları içinde şu konuşmayı yaptı:

– Türk kadını, dünyada emsali bulunmayan kahraman anadır. Öyle bir anadır ki tarihte nice kahramanlar, cihangirler doğurmuştur. Arkadaşlar, Millî Mücadele'yi kazanacağımızın en büyük işareti bu. Biri şehit anası, diğeri de daha bebekken gazi olan yavrusu. (...)

Askerlerin omuzlarında taşınan Şerife Bacı son yolculuğuna çıkıyordu.

Hava soğuktu. Tipi yeniden başlamıştı. Şerife Bacı'nın yüzündeki tebessüm ise sıcacıktı.

İsmail BİLGİN
(Kısaltılmıştır.)

İsmail BİLGİN (1964-...)

Gelibolu'nun Evreşe bucağında doğdu. Daha çok yakın tarih konularını, özellikle de 1. Dünya Savaşı dönemini ele alan eserlerle çocuklarda tarih bilincinin oluşmasına katkıda bulunmak için tarihî hikâyeler ve gençlik romanları yazdı ve yazmaya devam ediyor.

2. TEMA

1. ETKİNLİK

- Metindeki anlamını bilmediğiniz sözcükleri tablodaki ilgili yere yazınız.
- Bu sözcüklerin anlamlarını, metnin / cümlelerin bağlamından hareketle tahmin etmeye çalışarak tahminlerinizi tablodaki ilgili yere yazınız.
- Ardından bu sözcüklerin anlamlarını TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten öğrenerek tablodaki ilgili yere yazınız.
- Anlamını doğru tahmin ettiğiniz sözcüklerin altındaki kutuya "✓" işareti koyunuz.
- Bu sözcüklerin her biri ile birer cümle kurunuz. Cümleleri defterinize yazınız. Sınıfta arkadaşlarınıza okuyunuz.

Anlamını Bilmediğim Sözcük	Sözcüğün Tahmin Ettiğim Anlamı	Sözcüğün Sözlükteki Anlamı
..... □		
..... □		
..... □		
..... □		
..... □		
..... □		
..... □		
..... □		

2. ETKİNLİK

Metinle ilgili aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Şerife Bacı nereye ulaşmak istemektedir?
2. Şerife Bacı hangi zorluklarla karşılaşmaktadır?
3. Metinde anlatılan zorlu şartlara rağmen Şerife Bacı neden pes etmemiştir?
4. Şerife Bacı neden kendini değil de cephane sandıklarını korumuştur?
5. Şerife Bacı'nın yaptığı fedakârlıklar sizi nasıl etkiledi? Duygu ve düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

3. ETKİNLİK

Metnin konusu ve ana fikrini belirleyerek uygun yere yazınız.

Metnin konusu nedir?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Metnin ana fikri nedir?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. ETKİNLİK

Metindeki hikâye unsurlarını belirlemek için aşağıdaki soruları cevaplayınız.

- a. "Kastamonulu Şerife Bacı" adlı metinde anlatılan olay nedir?

.....

.....

.....

- b. "Kastamonulu Şerife Bacı" adlı metinde anlatılan olay, yaşanması mümkün olan, gerçek hayatta yaşanabilecek bir olay mıdır? Açıklayınız.

.....

.....

.....

2. TEMA

c. “Kastamonulu Şerife Bacı” adlı metnin kahramanları kimlerdir?

.....

.....

.....

ç. “Kastamonulu Şerife Bacı” adlı metinde, olayın / olayların yaşandığı yer ya da yerlerle ilgili bilgilere yer verilmiş midir? Açıklayınız.

.....

.....

.....

d. “Kastamonulu Şerife Bacı” adlı metinde, olayın / olayların yaşandığı zamanla ilgili bilgilere yer verilmiş midir? Açıklayınız.

.....

.....

.....

Olmuş ya da olması mümkün olayları yer, zaman, kişi unsurlarına dayanarak fazla ayrıntıya girmeden anlatan kısa, edebî metinlere **hikâye (öykü)** denir. “Kastamonulu Şerife Bacı” adlı metnin türü de hikâyedir.

Okuyucunun bir olay içinde yaşatılmaya çalışıldığı, olayların birbiri üzerine geliştiği, zamanın durmadan geçtiği ve olayı yaşayan kişilere ve olayın yaşandığı yer ya da yerlere yer verildiği metinlere **öyküleyici metin** denir. Hikâye, roman, destan, efsane, masal, fabl türündeki metinler öyküleyici metinlerdir. “Kastamonulu Şerife Bacı” adlı metin, türü hikâye olan öyküleyici bir metindir.

5. ETKİNLİK

Metindeki kişi sayısı kadar arkadaşınızın bulunduğu gruplar oluşturunuz ve aranızda rol dağılımı yapınız. Metni canlandırmaya hazırlanınız. Canlandırmanızı gerçekleştiriniz. En iyi canlandırma yapan grubu öğretmeninizin rehberliğinde belirleyiniz.

6. ETKİNLİK

Şerife Bacı başta olmak üzere bütün Millî Mücadele kahramanlarına bir teşekkür konuşması metni hazırlayınız. Yazdığınız metinden hareketle, karşınızda o kahramanlar varmışçasına konuşmanızı gerçekleştiriniz.

E-içerik için karekodu okutunuz.

7. ETKİNLİK

İstediğiniz konuda bilgilendirici bir metin yazınız. Metninize uygun bir başlık bulunuz.

GELECEK DERSE HAZIRLIK

Atatürk'ün katıldığı savaşlar hakkında bir araştırma yapınız. Bu konuyla ilgili resim ve fotoğraflar toplayınız. Elde ettiğiniz bilgiler ve görselleri kullanarak sınıfta bir sunum gerçekleştireceksiniz. Bunun için evde prova yapınız.

HAZIRLIK

1. Aşağıdaki anıyla ilgili duygu ve düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

ÇİÇEKLER

Kurtuluş Savaşı günlerinde bir gün Mustafa Kemal, Ankara karargâhında yemek yerken masayı biraz renklendirmek ister. Masaya birkaç çiçek konulmasını önerir. Fakat o zamanlar Ankara'da Mustafa Kemal Paşa'nın masasını bile süsleyecek bir demet çiçek bulunamaz. Daha sonra Mustafa Kemal Çankaya'ya yerleştiğinde çiçek yetiştirmeye başlayacak, tarlalarda filizlenen çiçek fidanlarını arkadaşlarına göstererek "Bunlar Ankara toprağı üzerinde kazandığımız zaferler." diyecektir.

Mavisel YENER

2. Sizce Mustafa Kemal Atatürk'ün bütün dünyada tanınan ve takdir edilen bir lider olması onun hangi özelliklerinden kaynaklanmaktadır? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Metni dinlerken anlamını bilmediğiniz sözcükleri ve önemli gördüğünüz bilgileri aşağıdaki yazma alanına not ediniz. Anlamını bilmediğiniz sözcüklerin anlamlarını TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten öğreniniz.

ATATÜRK ÇİÇEĞİ (Dinleme Metni)
Hikmet ULUSOY

Metni dinlemek için karekodu okutunuz.

Atatürk çiçeği

a. Metinde kullanılan bazı sözcükler ve bunların anlamları aşağıda verilmiştir. Metni

profesör

İstmeden yapılan.

tescil

Tıp, eczacılık, fizik, kimya gibi bilim dallarıyla ilgili araştırmaların, deneylerin yapıldığı özel donanımlı yer.

istemsiz

Belli bir saatte, belli bir yerde iki veya daha çok kişi arasında kararlaştırılan buluşma.

laboratuvar

Herhangi bir şeyi resmî olarak kaydetme, kütüğe geçirme.

üniversite

Yükseköğretim kuruluşlarında en üst aşamada olan öğretim üyesi.

randevu

Bilimsel araştırma ve yayın yapan fakülte, enstitü, yüksekokul vb. kuruluş birimlerinden oluşan öğretim kurumu.

Bilimsel bir gerçeği göstermek, bir yasayı doğrulamak, bir varsayımı kanıtlamak amacıyla yapılan işlem, tecrübe.

b. “a” maddesinde verilen sözcükleri anlamlarına uygun kullanarak kısa bir metin ya-

5. ETKİNLİK

Dinlediğiniz metnin konusu ve ana fikrini belirleyerek uygun yere yazınız.

Metnin konusu nedir?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Metnin ana fikri nedir?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. ETKİNLİK

Gelecek derse hazırlık bölümünde sizden istenen sunumu gerçekleştirmek için gerekli hazırlıkları yapınız. Gönüllü arkadaşlarınızdan birinin sunumunu dinleyerek sunumlara başlayınız. Sunum sonunda arkadaşınızın yaptığı sunumu değerlendiriniz. Siz de sunumunuzu yapınız ve arkadaşlarınızdan değerlendirmelerini isteyiniz.

7. ETKİNLİK

Aşağıda verilen cümleleri okuyunuz. Bu cümlelerdeki altı çizili sözcüklerin cümlelerin anlamında yaptığı değişikliği, her cümlemin altındaki yazma alanına yazınız.

Atatürk'le hiç karşılaşmadım ama onun hakkında çok şey biliyorum.

.....

Genç yaşına rağmen yüzlerce kitap okudu.

.....

Ankara'ya gitmeyi çok istemiştım ancak hastalanınca gidemedim.

.....

Sokağımızda çiçekçi aradım lakin bulamadım.

.....

Sabahlara kadar ders çalıştım bununla birlikte iyi not alacağımdan emin değilim.

.....

Atatürk'ü görmek için yüksek bir yere çıkmıştım buna rağmen göremedim.

.....

8. ETKİNLİK

Aşağıda verilen sözcükleri kullanarak bir hikâye yazınız. Yazınızda hikâye unsurlarını kullanmaya dikkat ediniz. Metninizi yazarken geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanınız. Metninize uygun bir başlık bulunuz.

çocuk

toprak

madalya

bayrak

cumhuriyet

İzmir

zafer

bağımsızlık

GELECEK DERSE HAZIRLIK

İklim değişikliği ve küresel ısınmanın etkileri hakkında bir araştırma yapınız.

SERBEST OKUMA METNİ

BİR BAYRAK RÜZGÂR BEKLİYOR

-Ziya İlhan Zaimoğlu'na-

Şehitler tepesi boş değil,
Biri var, bekliyor...
Ve bir göğüs nefes almak için
Rüzgâr bekliyor.

Türbesi yakışmış bu kutlu tepeye,
Yattığı toprak belli,
Tuttuğu bayrak belli.
Kim demiş Meçhul Asker diye?

Destânını yapmış, kasîdeye kanmış...
Bir el ki ahretten uzanmış,
Edeple gelip birer birer
Öpsün diye fâniler.

Öpelim temizse dudaklarımız...
Fakat basmasın toprağına
Temiz değilse ayaklarımız.

Rüzgârını kesmesin gövdeler...
Sesinden yüksek çıkmasın
Nutuklar, kâsideler!

Geri gitsin alkışlar, geri...
Geri gitsin ellerin
Yapma çiçekleri!

Ona oğullardan, analardan
Dilekler yeter...
Yazın sarı, kışın beyaz
Çiçekler yeter.

Söyledi söyleyenler demin...
Gel süngülü yiğit, alkışlasınlar,
Şimdi sen söyle, söz senin!

Şehitler tepesi boş değil,
Toprağını kahramanlar bekliyor...
Ve bir bayrak dalgalanmak için
Rüzgâr bekliyor.

Destânı öksüz, sükûtu derin
Meçhul Askerin...

Türbesi yakışmış bu kutlu tepeye;
Yattığı toprak belli,
Tuttuğu bayrak belli...
Kim demiş Meçhul Asker diye?

Arif Nihat ASYA

TEMA SONU DEĞERLENDİRME

SEYİT ONBAŞI'NIN FOTOĞRAFI ÇEKİLİRKEN

18 Mart 1915. Bir kahramanlık destanı yazan askerlerimizden Topçu Koca Seyit, tam iki yüz on yedi kiloluk üç mermiyi arka arkaya ateşliyor ve gönderdiği üçüncü mermi Ocean (Oğuşın) gemisine isabet ediyor. Gemi, yana doğru yatıyor, dengesini kaybedip yavaş yavaş sürüklenmeye başlıyor. Bu sırada ikinci darbe, Nusret'in döşediği mayınlardan geliyor. Müthiş bir patlama... İki dakika sonra gemi artık ortalıkta yok. Çoktan Boğaz'ın serin sularına gömülmüş bile.

Tabii iki yüz on yedi kiloluk mermiyi kaldırıp tarihe adını altın harflerle yazdıran Seyit Onbaşı'nın başarısı kısa sürede duyuldu. Bu anı tekrar canlandırıp ölümsüzleştirmek için Ordu Foto Film Arşivi'nin fotoğrafçıları cepheye geldi. Amaçları, Seyit'in mermiyi kucağında tuttuğu bir fotoğrafını çekip gazetelerde yayımlamaktı. Bu sayede halkın morali yükselecek ve cephedeki askerlerimizin başarısı kutlanacaktı. Fotoğraf makinesi hazırlandı. Başarısından dolayı "çavuş" yapılan Seyit'ten mermiyi tekrar kaldırması istendi. Seyit Çavuş, birkaç kez denese de mermiyi kaldıramadı. Nedenini ise yine kendisi açıkladı: "Bu mermi kaldırma işi fotoğraf çekirmek için yapılacak iş değildir. Düşman yine gelsin, yine kaldırıyorum Allah'ın izniyle." Bunun üzerine merminin içindeki barut döküldü ve boş mermiyle fotoğraf çekildi. Fotoğraf gazetelerde yayımlandıktan sonra bu mütevazı kahraman tanındı. Hatta gazetedeki fotoğraf, birçok kişi tarafından özenle kesilip çerçevelenilerek evlere, dükkânlara asıldı.

Metin ÖZDAMARLAR

1, 2, 3 ve 4. soruları metne göre cevaplayınız.

1. "Tarihe adını altın harflerle yazdırmak" ifadesi sizce ne anlama gelmektedir?

.....

.....

2. Ordu Foto Film Arşivi fotoğrafçılarının cepheye geliş amacı nedir?

.....

.....

3. Seyit Onbaşı'nın fotoğrafının gazetelerde yayımlanmak istenmesinin sebebi nedir?

.....

.....

4. Seyit Onbaşı, mermiyi savaştan sonra kaldıramamasını nasıl açıklamaktadır?

.....

.....

5. Aşağıdaki bilgilerden doğru olanların sonuna “D”, yanlış olanların sonuna “Y” yazınız.

- Hikâyelerde yalnızca yaşanmış olaylar anlatılır. (....)
- Hikâyeler olay yazısıdır. (....)
- Hikâyelere tekerleme ile başlanır. (....)
- Her hikâyede olay, yer, zaman ve şahıs unsurları bulunur. (....)
- Hikâyelerde olağanüstü kişilere yer verilir. (...)

6. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde boş bırakılan yere farklı bir geçiş ve bağlantı ifadesi getirilmelidir?

- A) Yemek masasına oturmak istememişti akli kitapta kalmıştı.
- B) Resim dersinde orman resmi çizdim doğayı çok seviyorum.
- C) Çanakkale’yi görmeyi çok istiyorum orada tarihin izleri var.
- D) Askerimizin olanakları kısıtlıydı askerimiz zafere ulaştı.

7. Aşağıdaki seçeneklerden hangisinde yer alan dizeler arasında ses benzerliği bulunmaktadır?

- A) Bir deli rüzgârım dağlar başında
Ne eser yorulur ne durulurum
- B) Kandilli yüzerken uykularda
Mehtabı sürükledik sularda.
- C) Derinden derine ırmaklar ağlar.
Uzaktan uzağa çoban çeşmesi.
- D) Sürüler iniyor karşı bayırdan.
Günün son ışığı vurmuş dereye.

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde deyim kullanılmamıştır?

- A) Söylediklerim kulağına küpe olsun.
- B) Memleketim burnumda tütüyor.
- C) Dal yanlışlıkla gözüme girdi.
- D) Haberi duyunca havalara uçtuk.

2. TEMA

9. I. Sanatseverlik II. Vatanseverlik III. Liderlik
IV. İnsan sevgisi V. İleri görüşlülük VI. Doğa sevgisi

Atatürk'ün aşağıdaki özdeyişlerinin hangi kişilik özelliği ile ilgili olduğunu belirleyiniz ve kişilik özelliğinin numarasını ilgili boşluğa yazınız.

- a. "Sanatsız kalan bir milletin hayat damarlarından biri kopmuş demektir." ()
b. "Bu vatan çocuklarımız ve torunlarımız için cennet yapılmaya layıktır." ()
c. "Yolunda yürüyen bir yolcunun yalnız ufku görmesi kâfi değildir. Muhakkak ufkun ötesini de görmesi şarttır." ()
ç. "Ben kalpleri kırarak değil, kazanarak hükmetmek isterim." ()
d. "Verdiğiniz emrin yapıldığından emin olmak istiyorsanız da en son gerçekleşme ucuna kadar kendiniz onun başında bulunacaksınız." ()

10. Aşağıdaki altı çizili sözcüklerden hangisi isim değildir?

- A) Bu güzel vatan atalarımızın çabası sonucu ayakta kaldı.
B) Köy halkı genç yaşlı demeden cepheye yardıma koştu.
C) Seyit Onbaşı kimsenin yardımı olmaksızın mermiyi kaldırdı.
D) Sabah ezanıyla askerler cepheye doğru yürüdüler.

11. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde geçiş veya bağlantı ifadesi kullanılmıştır?

- A) Millî Mücadele tüm halkımızın desteğiyle zaferle sonuçlandı.
B) O hiçbir zaman ümitsizliğe düşmezdi çünkü bilgisine güvenirdi.
C) Çanakkale bağımsızlığımızı müjdeleyen bir şehir olmuştu.
D) Ay yıldızlı bayrağımız gökyüzünde nazlı nazlı dalgalanıyor.

12. "İstanbul'da çok sayıda tarihî mekân var hepsini bir haftada ziyaret edemedim." cümlesinde boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilemez?

- A) ama
B) ancak
C) çünkü
D) fakat

Daha fazla soru için karekodu okutunuz.

3. TEMA

DOĞA VE EVREN

- İklim Değişikliği
- Ardıç Ağacı ile Ardıç Kuşunun Öyküsü
- Gün Doğuyor
- Parbat Dağı'nın Esrarı (Dinleme Metni)
- Bahar (Serbest Okuma Metni)

Dinleme / İzleme Okuma

Yazma

Konuşma

Sunu

HAZIRLIK

1. Aşağıda verilen görselleri inceleyiniz. Görsellerde verilmek istenen mesajları arkadaşlarınızla paylaşınız.

2. “Küresel ısınma” hakkında neler biliyorsunuz? Açıklayınız.

Metni sessiz okuyunuz.

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ

Gezegenimizde “iklim değişikliği” olarak adlandırılan bir sorunun yaşandığını duymuş olabilirsiniz. Bunun insanlar ve diğer canlı türleri için olumsuz sonuçları olabilir. Peki iklim nasıl değişir? İklim değişikliği ne gibi sonuçlara yol açabilir? Bunları nasıl değiştirebiliriz?

Dünya’mız diğer gezegenlerden çok farklı. Üzerinde canlıların yaşamasını olanağı hâle getiren birçok özelliği var. Bunların başında atmosferinin yapısı gelir. Atmosfer gezegenimizi çepeçevre kaplayan ince bir hava katmanı. Gezegenimizde sıcaklıkların belirli bir dengede kalmasını sağlar. (...) Peki atmosferimiz bu sıcaklık dengesini nasıl sağlar? Atmosferin içinde çeşitli gazlar bulunur. En çok bulunan gazlarsa azot ve oksijen. Ancak, atmosferde “sera gazları” adı verilen, ısıyı tutan bazı gazlar da var. Karbondioksit, su buharı ve metan atmosferde en çok bulunan sera gazları. Dünya’mıza gelen ve ardından tekrar geriye, uzaya yansıyan Güneş ışınlarının bir kısmı bu gazlar tarafından tutulur. Yani ısının uzaya kaçışı bir miktar azalır. Gezegenimizin belirli bir sıcaklıkta kalmasını sağladıkları için, sera gazlarının canlılar için yaşamsal önemi vardır. İklim değişikliği olarak adlandırılan sorun, atmosferdeki sera gazlarının miktarının artması nedeniyle gerçekleşiyor. Bu gazların miktarı arttıkça atmosferdeki sıcaklık da artıyor. Bu da Dünya’nın farklı yerlerinde iklim dengesizliklerine neden oluyor.

Peki atmosferdeki sera gazları neden artıyor? Günümüzde insanlar, endüstriyel ve tarımsal üretim, ısınma, ulaşım gibi ihtiyaçları için her zamankinden daha fazla enerji kullanıyor. **Kullanılan enerjinin çoğu da petrol, kömür ve doğal gaz gibi fosil yakıtlardan sağlanıyor. Bu maddeler enerjiye dönüştürülmek için yakıldıklarında ortaya bol miktarda sera gazı çıkıyor ve bunun sonucunda atmosferdeki sera gazı miktarı artıyor. Atmosferdeki sera gazı miktarının artmasının bir başka nedeni de havadaki karbondioksiti emen ve besin olarak kullanan ağaçların ve diğer bitkilerin sayısının azalması.**

İklim değişikliği yalnızca havanın ısınması anlamına gelmez. Isınan hava iklimin işleyişini etkiler. Bu durumda Dünya'nın bazı bölgelerinde kuraklıklar görülürken bazı yerlerde de şiddetli yağışlar ve fırtınalar oluşabilir.

Eriyen buzullar nedeniyle deniz seviyesi yükselir. İklimin değişmesiyle bazı hastalıklar yaygınlaşabilir. Örneğin soğuk iklimlerde yaşayamayan sivrisinekler sıcaklıkların artmasıyla Dünya'nın farklı yerlerine yayılabilir. Bu durumda sivrisinekler yoluyla bulaşan sıtma hastalığının görülme sıklığı artabilir.

İklim değişikliği sorunun çözümü için yapılabilecek en etkili şeylerden biri, insanların enerji ihtiyaçlarını fosil yakıtlar yerine yenilenebilir enerji kaynaklarından karşılaması. Örneğin Güneş'ten, rüzgârdan ve jeotermal kaynaklardan enerji elde edilirken atmosfere sera gazları salınmıyor.

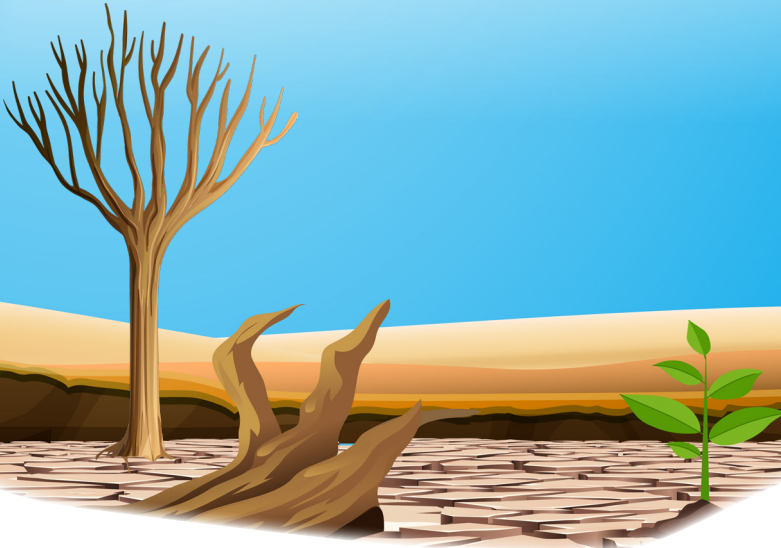
Dünya'nın sıcaklığının artması sonucu dağlarda ve kutuplara yakın bölgelerde bulunan buzlar eriyerek deniz seviyesinin yükselmesine yol açıyor.

Tarım alanı açmak ya da kereste olarak kullanmak için ağaçlar kesiliyor. Bu nedenle dünyanın birçok yerinde ormanlar azalıyor.

Doğaya olabildiğince az olumsuz etkisi olan "yeşil kentler" oluşturulması, iklim değişikliğiyle mücadele için geliştirilen yöntemlerden.

(...)

Bahtiyar KURT
(Kısaltılmıştır.)

3. TEMA

1. ETKİNLİK

a. Metinden alınan aşağıdaki sözcük ve sözcük gruplarını örnekteki gibi bulmacada bulunuz. Sözcük ve sözcük grupları, yukarıdan aşağıya veya soldan sağa yerleştirilmiştir.

KARBONMONOKSİT

AZOT

OKSİJEN

FOSİL YAKIT

JEOTERMAL

ATMOSFER

METAN

KÖMÜR

SERA GAZI

ATIK

YENİLENEBİLİR

İKLİM

A	S	R	Y	B	M	U	A	Z	O	T	Ü	Y	Z
Ş	E	C	T	Ç	S	K	F	H	Ö	V	E	E	K
T	R	V	Y	F	M	Ö	I	P	A	S	R	N	Y
K	A	R	B	O	N	M	O	N	O	K	S	İ	T
G	G	V	F	S	Y	Ü	M	K	L	O	Ç	L	A
O	A	C	N	İ	K	R	O	K	S	İ	J	E	N
İ	Z	R	S	L	B	M	P	Y	F	L	M	N	A
E	I	B	N	Y	T	J	İ	M	K	M	J	E	S
Ç	S	C	K	A	R	Ş	K	R	V	E	P	B	K
T	A	T	I	K	D	Ü	L	S	C	T	K	İ	V
C	R	S	B	I	H	M	İ	N	T	A	K	L	Ş
Ğ	J	E	O	T	E	R	M	A	L	N	Ş	İ	N
A	T	M	O	S	F	E	R	A	Z	K	L	R	Ç

b. Bulduğunuz sözcüklerin anlamlarını tahmin ediniz. Tahminlerinizi, TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz. Ardından bu sözcükleri ve bunların anlamlarını, oluşturduğunuz "Benim Sözlüğüm" defterine ekleyiniz.

2. ETKİNLİK

Metinle ilgili aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Gezegenimizi kaplayan atmosfer nasıl bir yapıdadır ve ne işe yaramaktadır?
2. Sera gazlarının önemi nedir?
3. İklim değişikliğinin sebepleri nelerdir?
4. Atmosferdeki sera gazlarının artma nedenleri nelerdir?
5. Metinde anlatılan sorunun çözümü için sizce başka neler yapılabilir?

3. ETKİNLİK

a. Sizce aşağıdaki cümlelerin hangisinde koşul, hangisinde neden-sonuç ve hangisinde amaç-sonuç belirtilmiştir? Belirleyerek boşlukları doldurunuz.

- Havaya zehirli gazlar salındığı için atmosfer kirleniyor.

Bu cümlede belirtilmiştir çünkü

- Dünyamızı temiz tutmak için atıkları doğada bırakmamalıyız.

Bu cümlede belirtilmiştir çünkü

- Fosil kaynakları kullanmayı azaltırsak temiz bir doğaya kavuşuruz.

Bu cümlede belirtilmiştir çünkü

Bir eylemin hangi sebeple yapıldığını ve sonucunda ne olduğunu belirten cümleye **neden-sonuç (sebe-sonuç) cümlesi** denir.

Bir eylemin hangi amaçla yapıldığını ve sonucunda ne olduğunu belirten cümleye **amaç-sonuç cümlesi** denir.

Bir eylemin gerçekleşmesinin bir koşula bağlı olduğunu belirten cümleye **koşul (şart) cümlesi** denir.

b. Aşağıdaki cümlelerden neden-sonuç anlamı taşıyan cümlelerin sonundaki boşluğa "N", amaç-sonuç anlamı taşıyan cümlelerin sonundaki boşluğa "A", koşul anlamı taşıyan cümlelerin sonundaki boşluğa "K" yazınız.

- Buzullar erirse deniz seviyesinde yükselme olur. (....)
- Nehre fabrika atıkları döküldüğünden nehrin rengi değişti. (....)
- TEMA, yeni ormanlık alanlar oluşturmak için kampanya başlattı. (....)
- Güneş ışınları kutuplara eğik düştüğünden kutuplarda sıcaklık düşüktür. (....)
- Atmosferdeki kirliliği azaltmak için yenilenebilir enerji kullanılıyor. (....)

E-içerik için karekodu okutunuz.

4. ETKİNLİK

Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

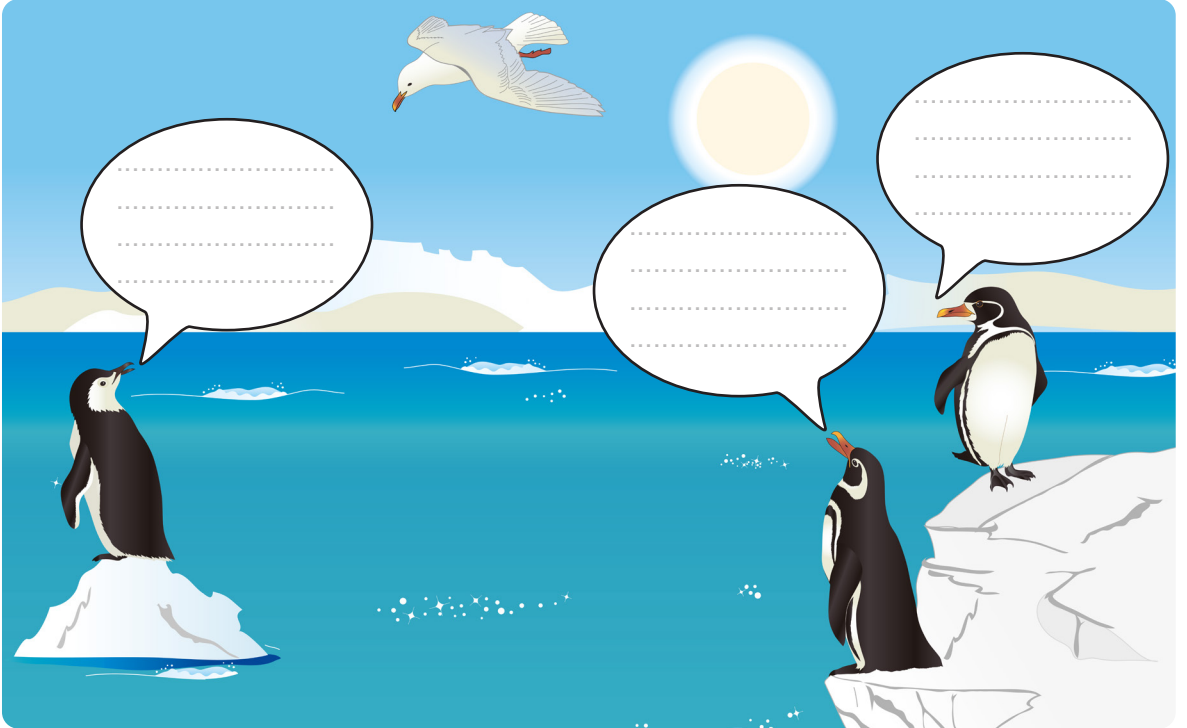
a. Okuduğunuz metinde bazı cümleler koyu bazı cümleler ise altı çizili olarak verilmiştir. Sizce niçin böyle bir yola başvurulmuştur? Açıklayınız.

b. "Metinlerde önemli noktaları vurgulama" ile ilgili bildiğiniz başka biçimler var mı? Açıklayınız.

c. 58. sayfadaki "Kastamonulu Şerife Bacı" adlı metni yeniden okuyunuz. Metni okurken önemli gördüğünüz yerlerin altını çiziniz. Altını çizdiğiniz cümlelerden bir tanesini aşağıya yazınız.

5. ETKİNLİK

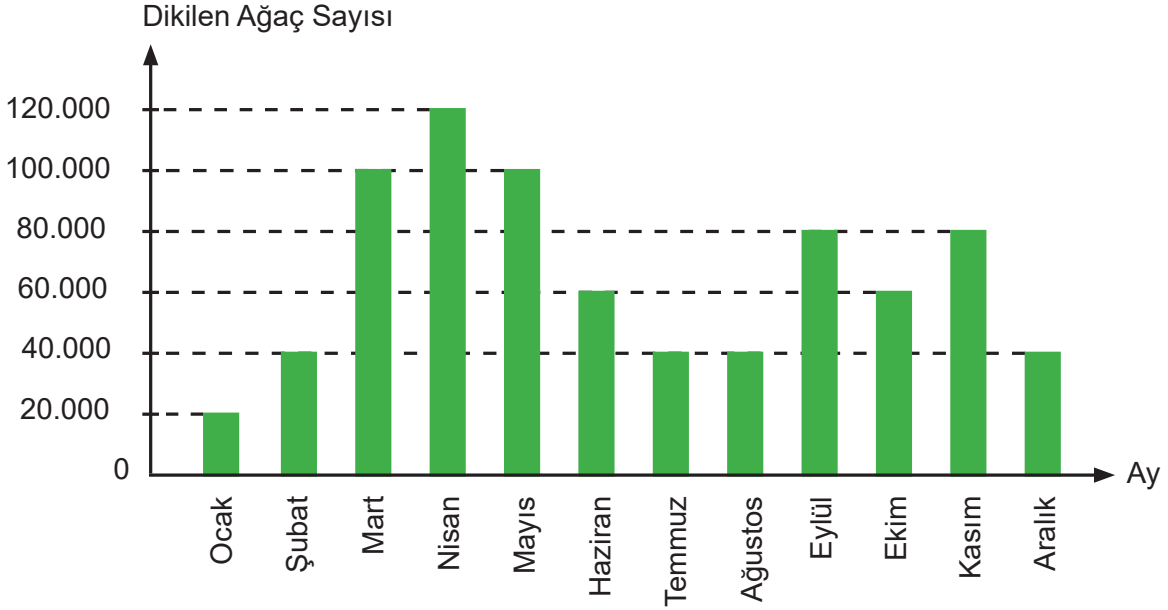
Aşağıdaki konuşma balonlarını, küresel ısınma ile ilgili bir karikatüre dönüştürecek şekilde doldurunuz.

6. ETKİNLİK

Aşağıdaki grafiği inceleyiniz ve grafikle ilgili soruları cevaplayınız.

Grafik: Aylara Göre Dikilen Ağaç Sayısı

a. Grafiğe göre en fazla ağaç dikilen ay hangisidir?

b. Grafiğe göre en az ağaç dikilen ay hangisidir?

c. Grafiğe göre ağaç dikiminin 60.000'den az olduğu aylar hangileridir?

ç. Grafiğe göre ağaç dikimi hangi mevsimde daha fazladır?

d. "Kış mevsimi, ağaç dikimi için en elverişli mevsimdir." diyen biri sizce grafiğe göre haklı olabilir mi? Açıklayınız.

E-içerik için karekodu okutunuz.

a. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

- “Beden dili” ve “beden dilini etkili kullanma” sözlerinden ne anlıyorsunuz?
- Bir konuşmacı neler yapar, hangi davranışları sergilerse o konuşmacının beden dilini etkili kullandığı söylenebilir?
- “Bir konuşmada, sözlerle uyumlu beden hareketlerinde bulunmak” sözünden ne anlıyorsunuz? Sözlerle uyumlu beden hareketlerine örnek verebilir misiniz?

b. Okuduğunuz metinde anlatılanlardan hareketle “iklim değişikliği sorununun çözümü için bireysel olarak neler yapılabileceği” ile ilgili düşüncelerinizi anlatınız. Konuşmanız sırasında beden dilinizi etkili bir şekilde kullanmaya dikkat ediniz. Konuşmanızın sonunda arkadaşlarınızdan sizi, beden dilini etkili kullanma ve bağlama uygun konuşma bakımından değerlendirmelerini isteyiniz. Konuşmanıza başlamadan önce aşağıdaki alana konuşmanızla ilgili kısa notlarınızı yazınız.

Gruplara ayrılınız. Grup arkadaşlarınızla birlikte “Doğa ve Evren” temasına uygun bir yazma konusu ve konuya uygun bir ana fikir belirleyiniz. Defterinize belirlediğiniz konu ile ilgili bilgilendirici bir metin yazınız.

GELECEK DERSE HAZIRLIK

Ormanın faydaları ile ilgili bir araştırma yapınız.

HAZIRLIK

1. “Çiçekler ağacın gözü, kuşlar dilidir.” sözüyle ilgili düşüncelerinizi açıklayınız.

2. Yaşadığınız çevrede hangi ağaç ve kuş türleri bulunmaktadır? Bu türlerin gözlemleyebildiğiniz özellikleri nelerdir? Arkadaşlarınızla paylaşınız.

Metni, noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli okuyunuz.

ARDIÇ AĞACI İLE ARDIÇ KUŞUNUN ÖYKÜSÜ

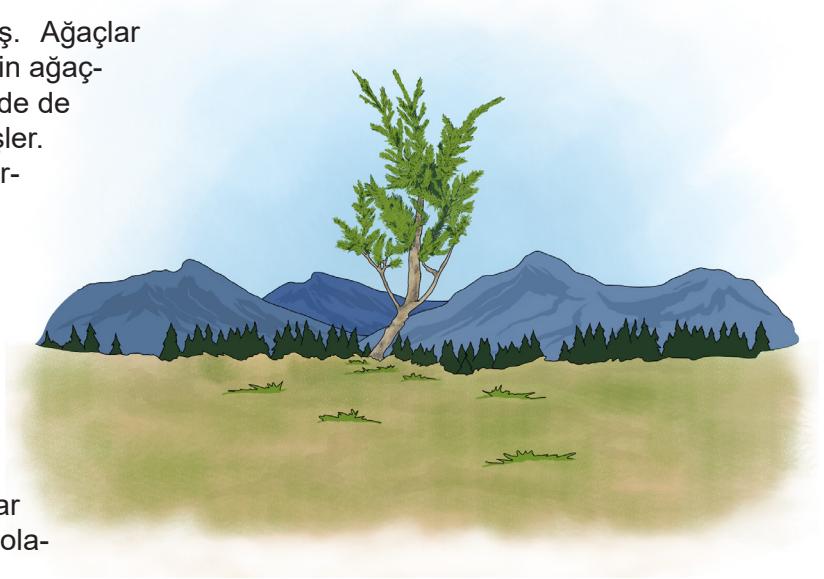
Derler ki, insanoğlunun çağından çok önceleri yeryüzünde ateşten ve lavlardan başka bir şey yokmuş. Zamansız zamanlar sonra kabuğu soğumuş, içi hiddetle dolu olsa da dışı kabuk tutmuş genç dünyanın. Toprak ve su bölüşmüşler yerin yüzünü. Derini sular, yüceleri dağlar mesken tutmuş. Nice çağlar sonra, toprağın merhameti suyun bereketiyle buluşmuş. Derken Güneş'in sıcaklığı da değince bu buluşmaya, yaşam başlamış genç bir fidanla. Böylelikle ilk ve tek sakinleri ağaçlar olmuş yeryüzünün. Yaşamın başlamasıyla birlikte zamanın kumları da akmaya başlamış.

Başlarda her türden yalnızca bir ağaç varmış. Her biri kendi güzelliğini, rengini katmış dünyaya. Mevsimler umuda dönüşmüş. Toprağın merhameti, suyun bereketi ve havanın ferahlığı anlam kazanmış.

Ardından hayvanlar vücuda gelmiş ardı ardına. Göz açıp gördükleri, kendileri gibi canlı tek varlıklar olan ağaçlara tutunarak başlamışlar yaşama. Kimi yaprağını, kimi dalını, kimi gövdesini, kimi gölgesini, kimi de köklerini mesken edinmiş, evi bellemiş. Ağaçlar da sakınmamışlar dallarını, gövdelerini ve gölgelerini hayvanlardan. Böyle başlamış aralarındaki sonsuza dek sürecek uyum.

Yıllar yılları kovalamış. Ağaçlar büyümüş, serpilmiş ve erişkin ağaçlara dönüşmüş. Günün birinde de zamanın etkisini fark etmişler. (...) Unutulup yitme gitme korkusu sarmış her birini.

Her ağaç çıkar yol aramaya başlamış. Bu arayış onlarca insanın ömrüne denk gelecek bir süre sürmüştü. Sonunda kendilerinden sonra adlarını yaşatacak, nesillerini sürdürecektir, kendilerine benzeyen fidanlar bırakırlarsa adlarının kalıcı olacağını düşünmüşler.

Böylece her ağaç neslini sürdürmenin yolunu denemeye girişmiş. Kimi dallarında kozalaklar, palamutlar, meyveler ve tohumlar vücuda getirip toprağa, suya ve rüzgâra salmış; kimi köklerini dört yana yayıp umutla beklemeye koyulmuş. Kimi bir mevsim beklemiş, kimi bir yıl beklemiş, kimi bir asır beklemiş.

Gel zaman git zaman, toprak kıpırdanmaya, her yandan fidanlar yükselmeye başlamış. Söğüt, çam, kestane, kiraz, ıhlamur, kavak... Acemi kökler, genç dallar, körpe yapraklar her yanı sarmaya başlamış. Her ağaç, yanında yöresinde boy salmaya başlayan fidanlarının kıvancıyla mutlu olmuştu.

Biri hariç...

Adı sanı bilinmeyen bir ağacın tohumu bir türlü çimlenip baş vermemiş topraktan. Aylar ayları, yıllar yılları kovalamış. Adsız ağaç umudu umuda eklemiş. Sarı yazda beklemiş, kara kışta beklemiş, yağmurlarda beklemiş, rüzgârlarda beklemiş. Gel gör ki ne tohumu çimlenmiş, ne fidanı yeşermiş.

(...)

Ağaçlar ormana dönüştükçe, adsız ağacın hüznü ummana dönüşmüş. Bekleyişi asırlar sürmüştü.

Günün birinde neşeli, telaşlı ve sevecen bir kuş gelip konmuş ağacın yaşlı dalına.

Derdi yok sanırdı bu hâlini gören. Gel gör ki derdi olmayanın yeri ne ki bu dünyada? Derdi neymiş diye sorarsanız, her kuşun maharetiyle bilindiği kuşlar dünyasında onun bir adı bile yokmuş.

(...)

Elinde bir tek iyiliklerle dolu yüreği varmış. Darda kalmışların yardımına koşmak ister, küçücük canını isteseler seve seve verirmiş. Ne var ki küçücük cüssesi yüzünden kimse adsız kuşa bırakın işini düşürmeyi, derdini açmaya bile tenezzül etmezmiş. Kimseler görmezmiş yüreğini.

Yine de derdini feryat figan dile dökmez, yüreğinin kuytularında saklarmış adsız kuş. Ka-

fasında kara bulutlar biriktirmez, neşeyle, şarkılarla ve iyilikle savarmış derdini başından. Herkese gülümser, hatır sorar, neşe saçarmış hiç değilse çevresine.

Yine etrafta selamlaşacak, söyleşecek birilerini ararken düşmüş yolu, adsız ağaca. Dalına konar konmaz da adsız ağacın kederi, ayaklarından vücuduna, oradan yüreğine ulaşmış. Ağacın derdi kendi derdi oluvermiş bir anda.

“Nedir seni böylesine kederlendiren ey güzel ve alımlı ağaç?”

(...)

“Kederim yalnızlığımdandır. Asırlardır çimlenmeyen, şu dallarımda gördüğün işe yaramaz tohumlarımdandır. Diğer ağaçlar ormanlara dönüşüp yeryüzünü tutarken ben gördüğün bu kuru kütüğe dönüşmekten başka bir varlık gösteremedim. Ne hava ne toprak ne su ne de güneş derman olabildi derdime. Hiçbirine de yüzüm, sözüm kalmadı. Bu gidişle kuruyup gideceğim ve korkarım ki adım sanım unutulup gidecek. Şu koskoca ormanların en işe yaramaz ağacı ben olmalıyım!”

Adsız kuş, adsız ağacın umutsuz hâline üzülmüş. (...) Yapabileceği tek şey onun yanında olmak ve ona kendini iyi hissettirmeye çalışmakmış. Öyle de yapmış.

Aniden ağacın dalından yere uçmuş ve adsız ağaçtan dökülen tohumları afiyetle yemeye başlamış.

“Tohumların işe yaramıyor mu sanıyorsun?” demiş adsız ağaca. “Bak, işe yaradı işte! Bir kuşun karnını doyurdun.” (...)

Böyle başlamış adsız ağaç ile adsız kuşun dostluğu. O günden sonra her gün ziyaret etmiş adsız kuş, adsız ağacı. Sabırla tohumlarını yediği adsız ağaca olanca sevgisini sunmuş. (...)

Günün birinde adsız ağaç hayatında gördüğü en güzel manzaraya uyanmış. Serin sabah yelinde kendisine benzeyen nazlı bir fidan, dibinde kendisine gülümsemekteymiş!

Mutluluktan dalı budağına dolanmış adsız ağacın. Hani köklerini topraktan çıkarabilse zıp zıp zıplayacakmış mutluluktan. Asırların yalnızlığı, kederi, umutsuzluğu silinmiş gitmiş bir anda.

Derken adsız kuş yeni haberlerle bitivermiş adsız ağacın dalında. Ormanın her yanında fidanlarının yetişmekte olduğu müjdesini vermiş. Adsız ağacın mutluluğu daha da katlanmış, genç fidanları gibi ormanın her yanına yayılmış. Artık onun da bir ailesi, adını yaşatacak bir fidanı varmış.

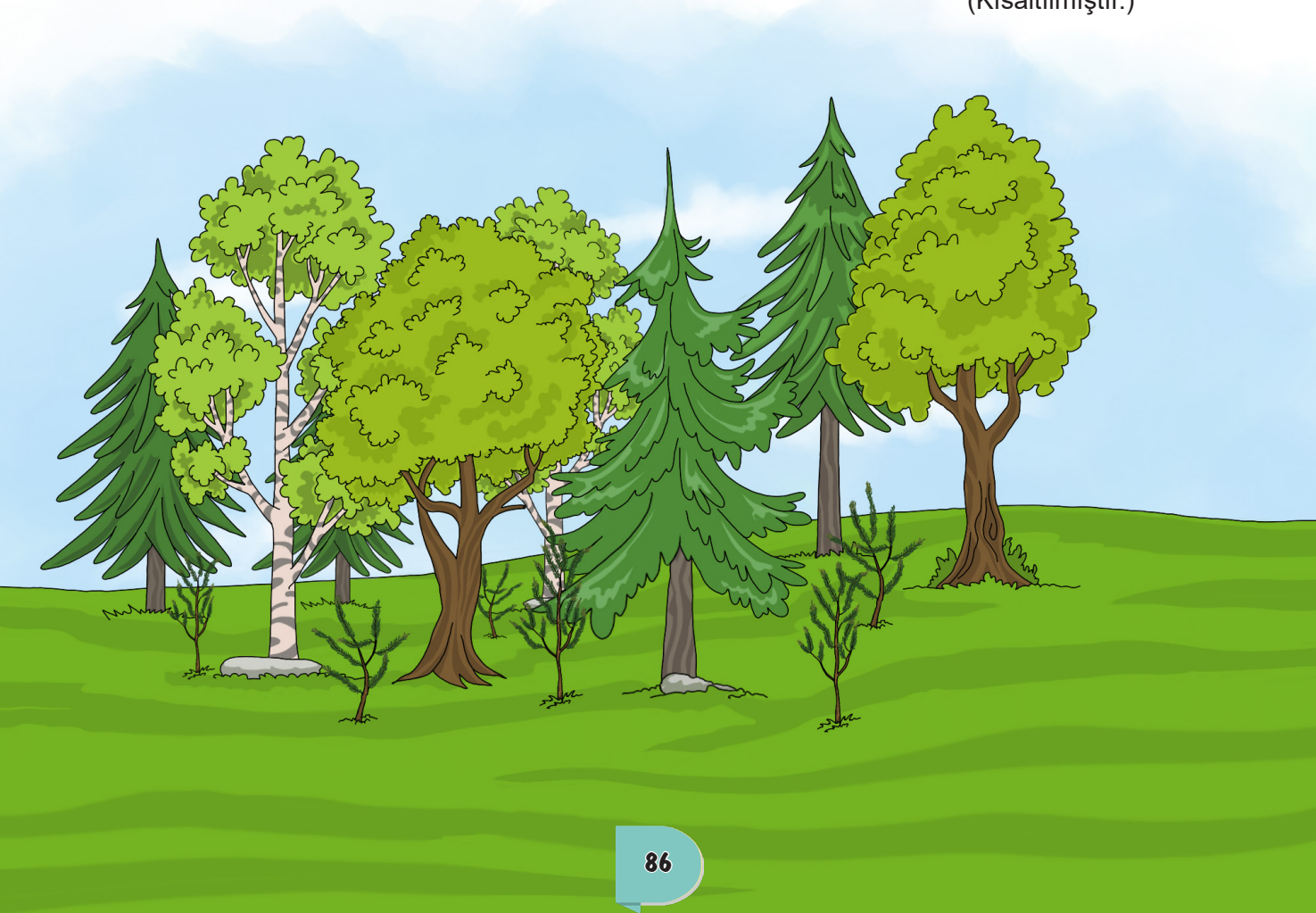
“İyi ama tüm bunlar nasıl oldu?” diye sebebini merak etmiş adsız ağaç, bu harikulade durumun.

“Asırlardır gerçekleşmeyen dileğim, bir mevsimde nasıl gerçekleşti?”

Kısa zamanda işin aslı anlaşılmış. Adsız kuşun midesine inen tohumlar, umutla, sevgiyle ve sabırla yumuşamış, çimlenmeye hazır hâle gelmiş.

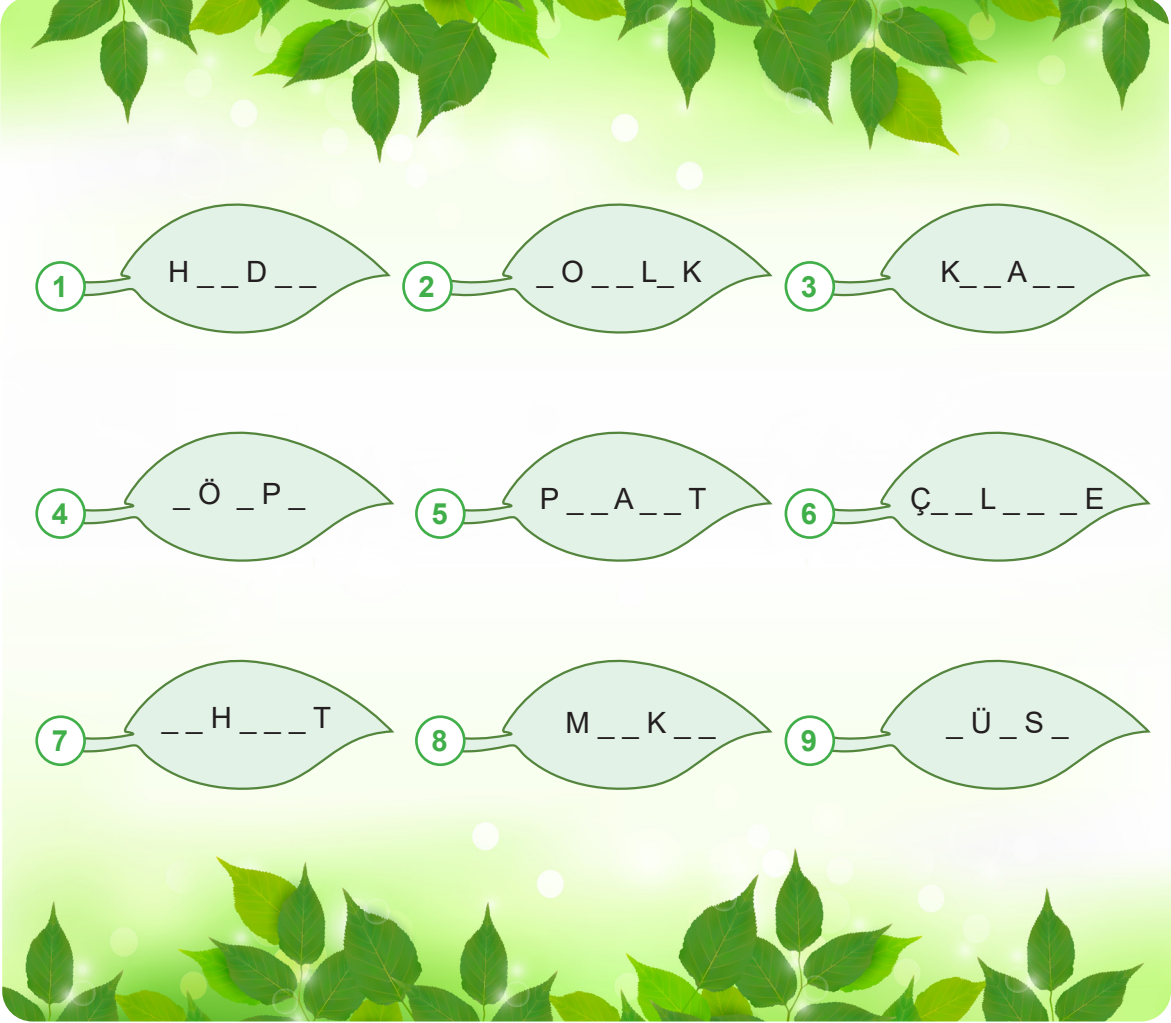
Adsız ağaçla adsız kuşun öyküsü, daldan dala, yapraktan yaprağa tüm ormana yayılmış. Aralarında başlayan dostluğun ardından gerçekleşen bu mucizevi durumdan ötürü her ikisi de ardıç adıyla anılmaya başlamış ormanlar ve hayvanlar dünyasında. Ardıç kuşu ve ardıç ağacı, sadece adlarını kazanmakla kalmamış, doğada başka hiçbir ağaca ve kuşa nasip olmayacak bir dostluk öyküsünün de kahramanları olarak yer edinmişler hatıralarda. Zamanın sonuna dek dostluk ve sevgiyle anılmış adları.

Şaban ÇUMAN
(Kısaltılmıştır.)

1. ETKİNLİK

Aşağıdaki harf gruplarından her biri, metinden bir sözcüğe aittir. Aşağıda, sözcükleri bulmanızı sağlayacak ipuçları yer almaktadır. Kaç numaralı yapraktaki sözcüğü bulmaya çalışırsanız aynı numaralı ipucunu okuyunuz. Bulduğunuz sözcüğü ilgili yere yazınız.

İpuçları

1. Öfke, kızgınlık.
2. Kozalaklıların, genellikle dibi yuvarlak, tepesi koni biçiminde ve odunsu dokulu meyvesi, kozak.
3. Övünmek işi, övünç, iftihar.
4. Dalından yeni koparılmış, tazeliği üstünde, daha büyümemiş (bitki), kart karşıtı.
5. Yurdumuzda yetişen meşe türlerinin uzunca, fındığa benzeyen, sert ve pürüzlü, bir yüksük içinde bulunan, tanen bakımından zengin meyvesi, pelit.
6. Çimlenmek işi.
7. Elinden iş gelme durumu, ustalık, beceri.
8. İnsanların içinde yaşadıkları ev, apartman vb. yer, ikametgâh.
9. İnsan gövdesi.

2. ETKİNLİK

Metinle ilgili aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Yeryüzünün ilk sahibi kimlerdir?
2. Ağaçlar nesillerini sürdürmek için neler yapmıştır?
3. Adsız kuş adsız ağacın hâline üzülmüş nasıl davranmıştır?
4. Ardıç ağacı ile kuşun dostluğu nasıl başlamıştır?
5. Ardıç ağacının asırlardır gerçekleşmeyen dileği bir mevsimde nasıl gerçekleşmiştir?
6. İnsan dışındaki canlıların birbirleriyle iletişim hâlinde olduğunu düşünüyor musunuz?

3. ETKİNLİK

Metinle ilgili aşağıdaki soruları cevaplayınız.

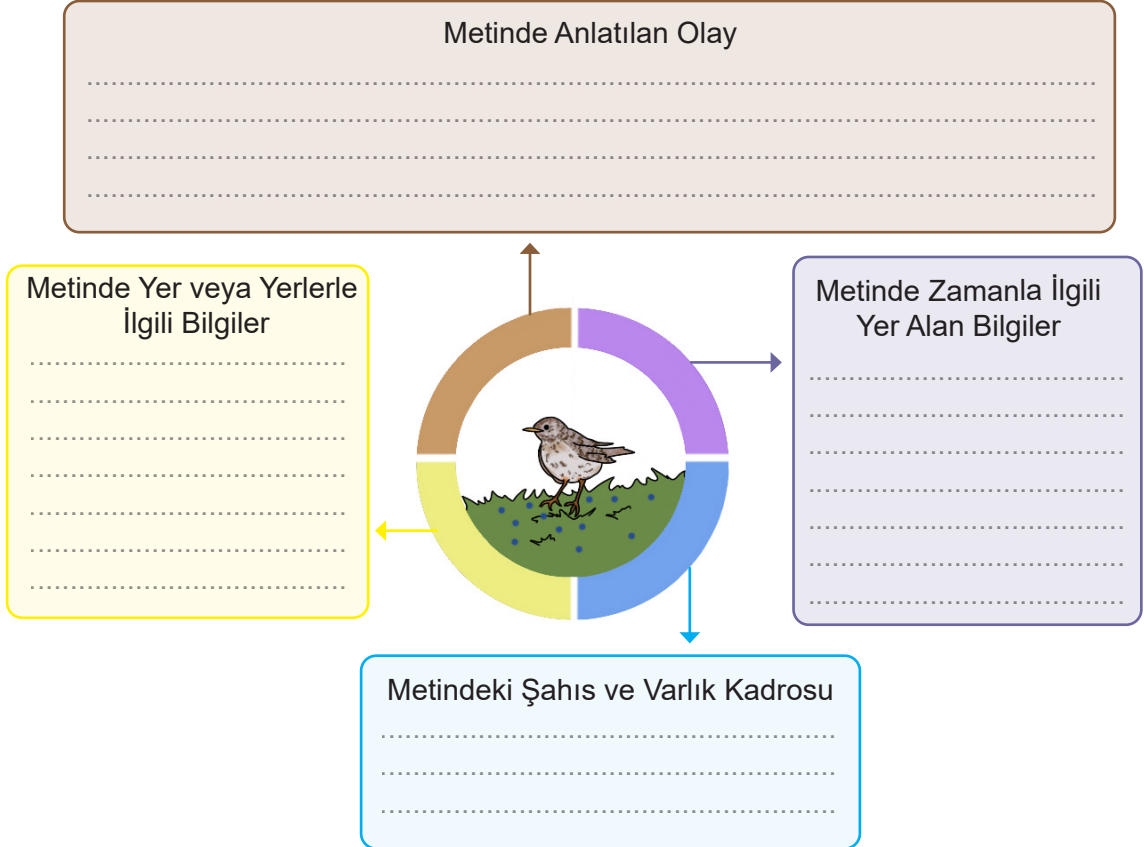
Metnin konusu nedir?

Metnin ana fikri nedir?

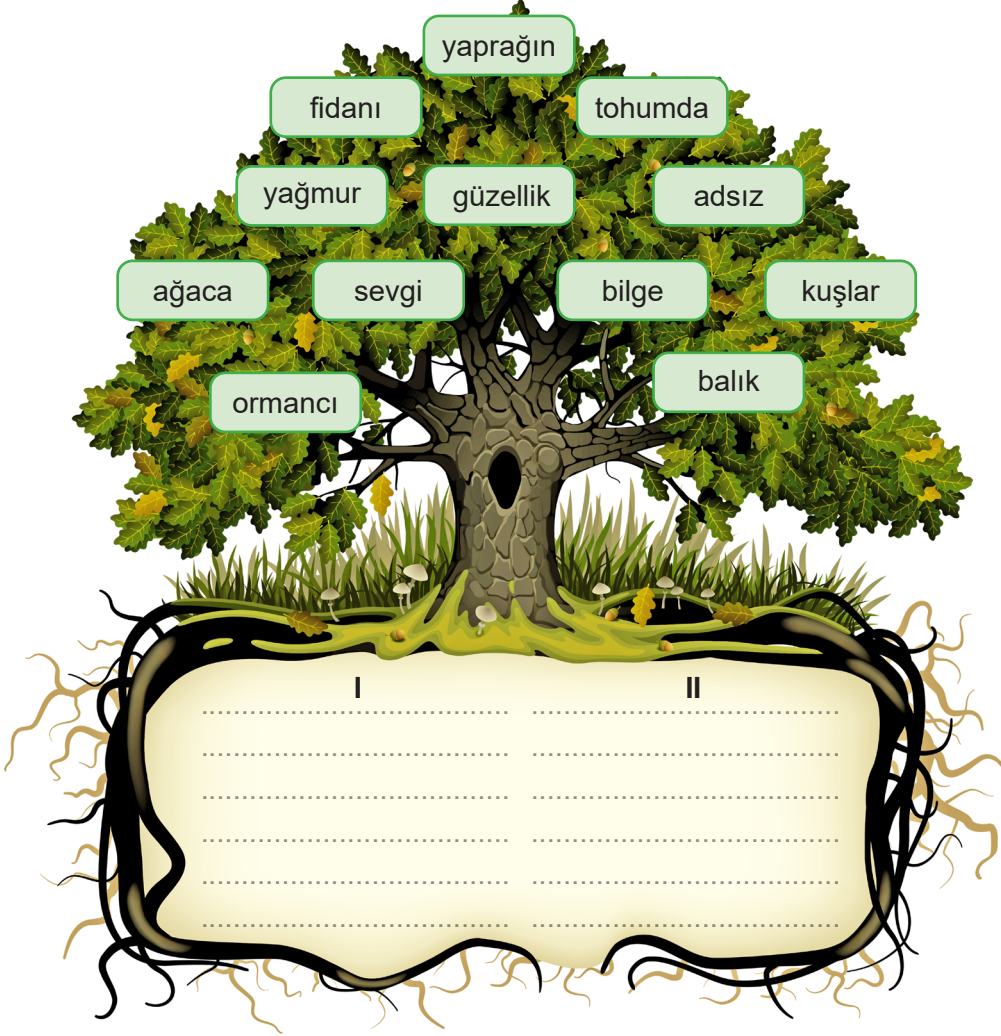
4. ETKİNLİK

Aşağıdaki boşlukları metne göre doldurunuz.

5. ETKİNLİK

a. Aşağıda bir ek eklenerek yeni bir anlam kazandırılmış olan sözcükleri I numaralı alana, aldığı ekle anlamı değişmemiş veya ek almamış sözcükleri II numaralı alana yazınız.

Herhangi bir yapım eki almamış veya başka bir sözcükle birleşmemiş sözcüklere **basit sözcük** denir. En az bir yapım eki almış sözcüklere ise **türemiş sözcük** denir.

b. "Atatürk, Şanlıurfa, bilgisayar, Kırıkkale, ayakkabı, hanımeli" sözcüklerinin ortak özelliği nedir? Açıklayınız.

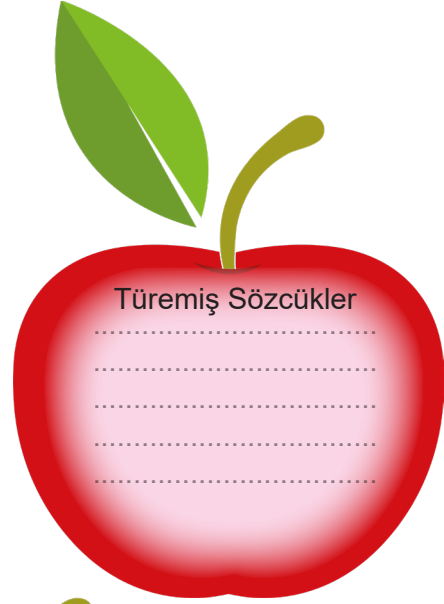

En az iki sözcüğün yeni bir kavramı karşılamak amacıyla birleşerek oluşturduğu sözcüğe **birleşik sözcük** denir.

6. ETKİNLİK

Aşağıdaki sözcüklerin basit mi, türemiş mi yoksa birleşik mi olduğunu belirleyerek bunları ilgili yere yazınız.

ağabey	orman	ağaçlık	oduncu
hanımefendi	Eskişehir	başkent	kuştan
köylü	bulut	denizler	simitçi

E-içerik için karekodu okutunuz.

7. ETKİNLİK

İstediğiniz konuda bir konuşma metni hazırlayınız ve bu metinde 1. etkinlik sırasında öğrendiğiniz sözcükleri anlamlarına uygun olarak kullanınız. Metninizi yazdıktan sonra konuşmanızı yapmaya hazırlanınız ve konuşmanızı yapınız.

E-içerik için karekodu okutunuz.

8. ETKİNLİK

Araştırmanızdan edindiğiniz bilgilerden hareketle “ormanın faydaları” konulu istediğiniz türde bir metin yazınız. Metninize uygun bir başlık bulunuz.

GELECEK DERSE HAZIRLIK

“Doğa ve evren” temalı şiirler bulunuz. Bulduğunuz şiirleri fotokopi ile çoğaltarak veya yazarak sınıfa getiriniz.

ÖĞRETMENDEN İSTENEN HAZIRLIK

Şiir dinletisi etkinliği için fon müziği ve gerekli araç gereci hazırlayınız.

HAZIRLIK

1. Sizden güneşe iltifat etmeniz istenseydi ona ne söylerdiniz?

2. Aşağıdaki şiirin başlığını okuyunuz ve görselini inceleyiniz. Ardından şiirde ne anlatılıyor olabileceğini, hangi duygunun verilmek istendiğini tahmin ediniz?

Metni, noktalama işaretlerine ve metnin tür özelliğine dikkat ederek söz korusu yöntemiyle okuyunuz.

GÜN DOĞUYOR

Dili çözülüyor gecelerin.
Gölgeler kaçışıyor derine.
Alıp sihrini bilmecelerin
Gün doğuyor şehrin üzerine.

Korkarak şekil alıyor bacalar,
Gün doğuyor şehrin üzerine;
Dalıyorlar günün gözlerine
Gözleri uyuklu atmacalar.

Sallayarak dallarını kava,
Yükseliyor her günkü yerine,
Gün doğuyor şehrin üzerine
Mavi bir ışıqla ağararak,

Gün doğuyor şehrin üzerine.
Renk renk hacimle doluyor her yer,
Bakıyor dağınık yüzlü evler
Hâlâ yanan sokak fenerine.

Toprak kımlıdıyor yavaş yavaş,
Gün doğuyor şehrin üzerine,
Bembeyaz gece çiçeklerine
Sabahla düşüyor bir damla yaş.

Ve bir deniz hücumu hâlinde
Gün doğuyor şehrin üzerine.

Orhan Veli KANIK

Orhan Veli KANIK (1914-1950)

İstanbul'da Beykoz Yalıköyü'nde doğdu. Cumhuriyet Dönemi şairlerindendir. Şiirleri, büyük ilgiyle karşılanan Orhan Veli, şiirlerinde daha çok gündelik hayatın sıradanlıklarını anlattı. Şiiri birtakım kalıplardan, sanatlı söyleşilerden kurtararak daha basit söyleyişlere yer verdi.

1. ETKİNLİK

Metinde anlamını bilmediğiniz sözcük ve sözcük grupları ile tahmin ettiğiniz anlamlarını aşağıya yazınız. Tahminlerinizin doğruluğunu TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz. Bu sözcükleri birer cümlede kullanınız.

Sözcük	Tahminim	
	Cümlem	
Sözcük	Tahminim	
	Cümlem	
Sözcük	Tahminim	
	Cümlem	
Sözcük	Tahminim	
	Cümlem	

2. ETKİNLİK

Metinle ilgili aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Metinde, günün doğmasıyla birlikte meydana gelen hangi değişiklikler anlatılmaktadır?
2. Şairin "Bembeyaz gece çiçeklerine / Sabahla düşüyor bir damla yaş." dizeleriyle anlatmak istediği nedir?
3. Sizce toprak, kıvıldığını nasıl gösteriyor olabilir?
4. Etrafın rengârenk olduğu şiirin hangi dizesinden anlaşılmaktadır?
5. "Gün Doğuyor" adlı metni etkileyici buldunuz mu? Açıklayınız.
6. Güneşin doğuş vakti sizi nasıl etkiler, sizde hangi duyguları uyandırır?

3. ETKİNLİK

83. sayfadaki "Ardıç Ağacı ile Ardıç Kuşunun Öyküsü" adlı metnin yazı karakteriyle (yazı tipiyle) 92. sayfadaki "Gün Doğuyor" adlı metnin yazı karakterini inceleyerek aşağıdaki soruları cevaplayınız.

- a. Hangi metnin yazı karakterini daha çok beğendiniz? Niçin?
- b. "Gün Doğuyor" adlı metnin ders kitabında görmeye alışmış olduğunuz yazı karakterinden farklı karakterde yazılmış olması, bu metnin anlaşılmasını nasıl etkilemiştir? Açıklayınız.

3. TEMA

4. ETKİNLİK

Metnin konusu ve ana duygusunu belirleyerek uygun yere yazınız.

Metnin konusu nedir?

.....

.....

.....

.....

.....

Metnin ana duygusu nedir?

.....

.....

.....

.....

.....

5. ETKİNLİK

“Gün Doğuyor” adlı şiirin devamı olabilecek bir dördlük tasarlayınız. Dörtlüğü tasarlar-ken şiirdeki ahenk unsurlarına dikkat ediniz. Dörtlüğünüzü aşağıya yazınız ve sınıfta arka- daşlarınıza okuyunuz.

.....

.....

.....

.....

.....

6. ETKİNLİK

“Güneşin doğuşuyla birlikte hayat da başlar.” sözüyle ilgili düşüncelerinizi anlatan bir konuşma yapınız.

7. ETKİNLİK

Şiir dinletisi etkinliği gerçekleştireceksiniz. Bunun için sınıfa getirdiğiniz “doğa ve evren” temalı şiirleri öğretmen masasının üstüne koyunuz. Bütün şiirleri inceleyiniz ve getirdikleri- niz dışındakilerden bir tanesini seçip ezberlemeye çalışınız. Öğretmeninizin rehberliğinde bir şiir okuması sırası belirleyiniz. Öğretmeniniz fon müziğini başlatınca sıranız geldiğinde şiirinizi okuyunuz.

8. ETKİNLİK

a. Aşağıdaki haber metnini okuyup görseli inceleyiniz.

Dünya mirası Nemrut ziyaretçilerini ağırlamaya başladı

UNESCO Dünya Kültür Miras Listesi'nde yer alan, "güneşin doğuşu ve batışının dünyada en güzel izlendiği yer" olarak nitelendirilen Nemrut Dağı'nı her gün yaklaşık 1000 kişi ziyaret ediyor.

Dünyanın dört bir yanında gelen ziyaretçiler, Nemrut'ta bir yandan tarihî görme imkânı bulurken bir yandan da güneşin doğuşu ve batışı sırasındaki eşsiz manzaranın keyfini sürüyor.

Genel ağdan alınmıştır.

b. Siz de güneşin doğuşunu izlemek için sınıfça Adıyaman'a gezi düzenleyeceğinizi hayal ediniz. Aşağıdaki formu doldurarak bu gezinin planını yapınız.

GEZİ PROGRAMI

Okulun Adı:

Gezi Tarihi:

Kafile Başkanı:

Gezinin Amacı:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

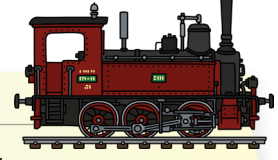
.....

.....

3. TEMA

9. ETKİNLİK

a. Aşağıda verilen cümleleri devam ettirerek bir hikâye yazınız. Hikâyenizi zaman, mekân, olay ve varlık kadrosu unsurlarını dikkat ederek yazınız. Hikâyenize uygun bir başlık bulunuz.

Gün doğarken istasyona girdik. Tren, büyük bir gürültüyle durdu...

b. Metnin yazımının tamamlanmasının ardından varsa metindeki yazım ve noktalama hatalarıyla anlam bütünlüğünü bozan ifadeleri belirleyerek düzeltiniz. Yazdığınız metni sınıfta arkadaşlarınıza okuyunuz.

GELECEK DERSE HAZIRLIK

TDK Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü'nü getiriniz.

HAZIRLIK

1. Aşağıdaki şiiri okuyunuz. Şiirin size hissettirdiklerini arkadaşlarınızla paylaşınız.

YÜKSEK EVDE OTURANIN TÜRKÜSÜ

Evleri yüksek kurdular
Önlerinde uzun balkon
Sular aşağıda kaldı
Aşağıda kaldı ağaçlar

Evleri yüksek kurdular
On bin basamak merdiven
Bakışlar uzakta kaldı
Uzakta kaldı dostluklar

Evleri yüksek kurdular
Cama betona boğdular
Usumuzdaydı unuttuk
Topraktan uzakta kaldı
Toprağa bağlı olanlar

Gülten AKIN

* Yazım ve noktalama şairin tercihidir.

Metni, önemli gördüğünüz yerlerini defterinize not ederek dinleyiniz.

PARBAT DAĞI'NIN ESRARI (Dinleme Metni)
Gülten DAYIOĞLU

Metni dinlemek için karekodu okutunuz.

Gülten DAYIOĞLU (1935-...)

Kütahya'nın Emet İlçesinde doğdu. Yurtiçi ve yurtdışında katıldığı çeşitli oturumlarda, eğitim öğretim sorunları ve çocuk gençlik edebiyatı ile ilgili olarak elliye aşkın bildiri sundu. Doksan iki kitap yazdı. Bu eserler, 7-18 yaş arası, çocuk ve gençlik düzeyine göre hazırlanmış öykü, roman ve gezi kitaplarından oluşmaktadır.

3. TEMA

1. ETKİNLİK

a. Aşağıda, dinlediğiniz metinden bazı cümleler birer sözcük çıkarılarak verilmiştir. Her boşluğu, verilen sözcüklerden uygun olanıyla doldurunuz.

şifalı

kasırğa

çeşni

hırçınlaşmak

beton

yakınma

bezmek

hoşnut

1. Yapraksı sona erdiğinde, yeryüzü kalın bir yaprak katmanıyla örtülmüştü.
2. Onlara neden böyletıklarını sordular.
3. Bu dertleri dile getirirkenyarışına girmiş gibiydiler.
4. Çiftçilerin toprağa karıştırdığı yapay tozlardan da değiliz.
5. Bu yolla üretilen bitkiler doğalsini yitiriyor.
6. Kısacası, yeryüzü bitkileri binlerce yıldır süregelen insan savaşlarındanlerdi.
7. türlerimizle acılarını dindirip sağlığa kavuşturuyoruz.

b. Aşağıda, verilen sözcüklerden her birinin dinlediğiniz metindeki anlamı yer almaktadır. Anlamları okuyunuz ve her birinin karşısına verilen sözcüklerden uygun olanı yazınız.

şifalı

kasırğa

çeşni

hırçınlaşmak

beton

yakınma

bezmek

hoşnut

1. Rüzgâr çizelgesinde hızı 64 deniz mili olan rüzgâr:
2. Şikâyet, hoşnutsuzluk belirten söz veya yazı:
3. Hırçınlık etmek, hırçın davranmak:
4. Hoşa giden tat, lezzet:
5. Bir davranış, bir durum veya bir kimseden memnun olan:
6. Bezgin duruma gelmek, bezginlik getirmek, bıkip usanmak:
7. Sağlığa yararlı olan:

c. Anlamını öğrendiğiniz sözcüklerle defterinize istediğiniz türde kısa bir metin yazınız.

2. ETKİNLİK

Metinle ilgili aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Bitkileri ürküten şey nedir?
2. Bitkiler en çok nelerden yakınmaktadır?
3. İnsanlar, bitkileri neden gözden çıkarmışlardır?
4. Bitkilerin eskisi gibi tozlaşıp çoğalamamasının nedeni nedir?
5. Böcekler için kullanılan öldürücü ilaçların bitkilere zararı nedir?
6. Metinden çıkardığınız sonuçlar nelerdir?

3. ETKİNLİK

Aşağıdaki yazışmanın dâhil olduğunuz anlık mesajlaşma uygulaması grubunda gerçekleştiğini düşününüz. En alttaki boşluğu, uygun şekilde tamamlayınız.

Mahalle Grubumuz
 Güliz, Çınar, Siz

75%

Merhaba!

Merhaba! 😊

Merak ettim. Bir sorun mu var?

Evet, maalesef! 😞

Benim aklıma mahalle muhtarımıza danışmak geldi.

Merhaba Arkadaşlar! 😊

Bir konuda fikrinize ihtiyacım var.

Biliyorsunuz, mahallemizde geri dönüşüm kutuları yok.

Bu sorunu nasıl çözebiliriz? Fikirlerinizi merak ediyorum.

Güzel fikir! Benim aklıma gelen fikir ise şu:

4. ETKİNLİK

a. Dinlediğiniz metinde kullanılan, aşağıdaki cümlelerden hareketle altları çizilmiş olan deyimlerin anlamlarını tahmin ediniz ve tahminlerinizi aşağıda ilgili yere yazınız. TDK Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü'nden deyimlerin anlamlarını bularak ilgili yere yazınız. Tahmininiz doğruysa deyimün üstündeki kutuya “✓” işareti koyunuz.

- Herkes, can derdine düşmüştü.
- Bitkiler ağız birliği etmişlerdi.
- Bu sevgisizlik yüzünden insanların çoğu bitkileri gözden çıkardılar.
- Bu gidişle insanlar, bitki soyunu dünyadan söküp atacaklar.

DEYİMLER

Tahminim	can derdine düşmek	Sözlük Anlamı

Tahminim	ağız birliği etmek	Sözlük Anlamı

Tahminim	gözden çıkarmak	Sözlük Anlamı

Tahminim	söküp atmak	Sözlük Anlamı

b. Anlamlarını öğrendiğiniz deyimlerin metnin anlamını nasıl etkilediğini, metnin anlamına nasıl bir katkı sağladığını açıklayınız. Siz de bu deyimleri birer cümlede kullanınız. Ardından kurduğunuz cümleleri arkadaşlarınızla paylaşınız.

E-içerik için karekodu okutunuz.

5. ETKİNLİK

a. Aşağıdaki haber metnini okuyup görseli inceleyiniz.

PENGÜENLER İÇİN ÖRÜYORLAR

Dünya'nın en zorlu iklim koşullarında yaşıyor olabirler ancak zaman zaman penguenlerin bile kendilerini saracak sıcacık bir kazağa ihtiyacı var. Gönüllülerin ördüğü minik kazaklar, yüzlerce pengueni deniz kazalarında denize yayılan petrolden ve kirliliğin zehirli etkilerinden korudu. Avustralya'daki Penguen Vakfının yürüttüğü "Doğa İçin Ör" kampanyasına katılan gönüllüler, Melbourne'un (Melbörn) 140 km güneydoğusundaki Phillip (Filip) Adası'nda yaşayan penguenler için minik kazaklar örüyor. Phillip Adası Doğa Parkı'ndan Lyn Blom (Lin Blum), "İnsanlar, bu sevimli hayvanlara yardım etmeye bayılıyor." diyor. Adada, Avustralya ve Yeni Zelanda'ya özgü "kororo" cinsi penguenler yaşıyor. Kororolar, ortalama 33 cm'lik boyları ve ancak bir kilograma erişen ağırlıklarıyla penguen ailesinin en minyon ve belki de en komik yürüyüşlü üyeleri. Ancak bu sevimli canlılar için tüylerine tırnak büyüklüğündeki bir petrolün bulanması bile ölümcül olabiliyor. Çünkü petrol, hayvanın tüylerini keçeleştirerek tüylerin oluşturduğu su ve soğuk geçirmez korumada bir "delik" açıyor.

Penguen Vakfı, yılda ortalama 20 kuşu kurtarıyor. 2001 yılında Phillip Adası açıklarında yaşanan benzer kazalara karşı ellerinde sıkı bir kazak stoku var. O kazada petrolden etkilenen 453 penguenin yüzde 96'sı penguen kazakları sayesinde kurtarıldı.

Genel ağdan alınmıştır.

b. "Parpat Dağı'nın Esrarı" adlı metin ve "Penguenler İçin Örüyorlar" adlı gazete haberinden hareketle aşağıdaki boşlukları doldurunuz.

Parpat Dağı'nın Esrarı	Penguenler İçin Örüyorlar
Metinde Yer Alan Sorun	Metinde Yer Alan Sorun
Metinde Sunulan Çözüm	Metinde Sunulan Çözüm
Sizin Çözüm Öneriniz	Sizin Çözüm Öneriniz

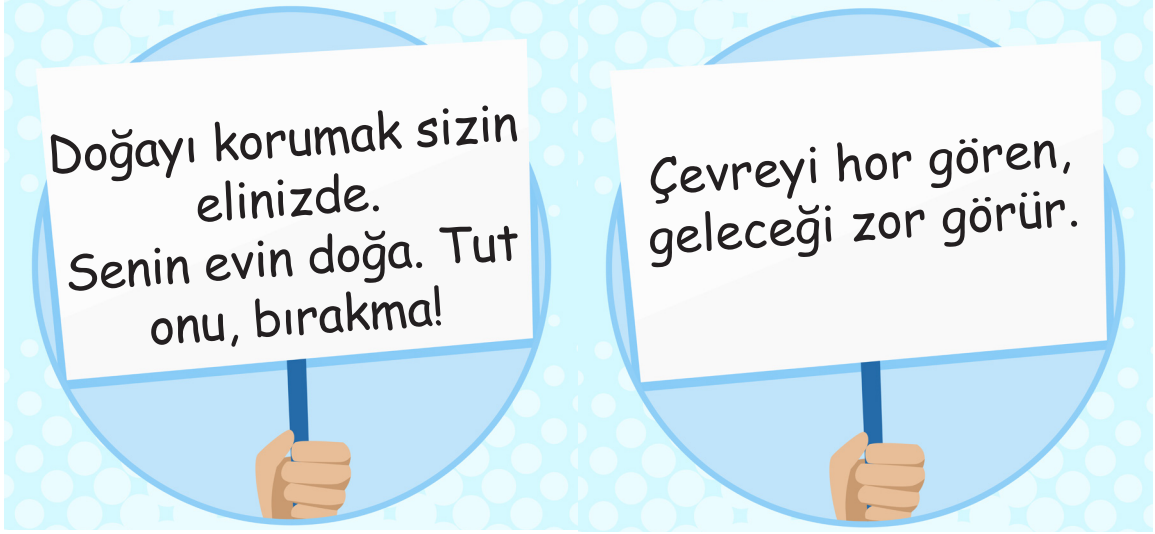
3. TEMA

6. ETKİNLİK

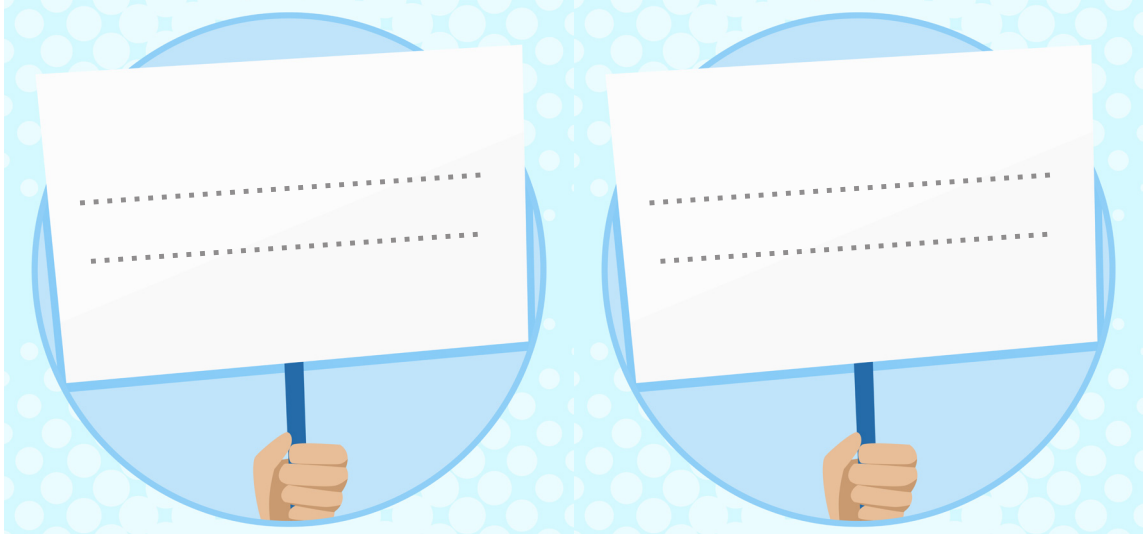
Sınıfta “betonlaşmanın zararları” ile ilgili bir tartışma gerçekleştiriniz. Tartışmadan elde edilen sonuçları tahtaya yazınız.

7. ETKİNLİK

a. Aşağıdaki sloganları okuyunuz.

b. Siz de “Doğa ve Evren” temasına uygun iki slogan üretip bunları aşağıya yazınız.

8. ETKİNLİK

a. “Parbat Dağı’nın Esrarı” adlı metni tekrar dinleyiniz. Sizce metnin bittiği yerden sonra neler olmuş olabilir? Kurgulayarak defterinize bir metin yazınız. Yazdıklarınızı gözden geçirin. Gerek görüyorsanız yeniden düzenleyiniz.

b. Yazınızdaki yazım ve noktalama hataları ile anlam bütünlüğünü bozan ifadeleri öğretmeninizin yardımıyla belirleyerek düzeltiniz. Yazdığınız metni sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

SERBEST OKUMA METNİ

BAHAR

Sabah artık gözünü erken açar,
Ta uzakta meleşir kuzular,
Her kuşun, her kuzunun neşesi var;
Ey çocuklar! Sevinin geldi bahar.

Rüzgâr estikçe seher vakti bize
Ne sevinçler getirir gönlümüze.
Gece yıldızlar akarlar denize;
Sabah artık gözünü erken açar.

Küçücük dallara bir el sürünür,
Çimene pembe çiçekler dökülür,
Öteden bir kuzu, bir bağ gözükür,
Ta uzakta meleşir kuzular...

Her fidan şimdi yeşiller giyinir,
Her gönül derdini anmaz sevinir,
Yaşamak zevki bu günler bilinir,
Her kuşun, her kuzunun neşesi var.

Ne diyor fışfışası bak denizin:
Bu güzellik, bu zaman işte sizin.
Biliniz kıymetini vaktinizin;
Ey çocuklar! Sevinin geldi bahar.

İbrahim Âlaeddin GÖVSA

TEMA SONU DEĞERLENDİRME

GALAKSİLERE YOLCULUK

Galaksi ya da diğer adıyla gökada, kütle çekimi tarafından bir arada tutulan gaz, toz ve milyarlarca yıldız anlamına geliyor. Gökadalar o kadar büyük ki bir uçtan bir uca genişlikleri bin ya da yüz binlerce ışık yılı olabilir. Evrende, son araştırmalara göre iki trilyon galaksinin olduğu tahmin ediliyor.

Yapılan araştırmalara göre ilk galaksiler on dört milyar yıl önce oluşmuş. Nasıl oluştuğlarına dair iki teori var. “Yukarıdan Aşağıya” teorisine göre galaksiler milyonlarca yıl önce gerçekleşen bir çökme sonucu oluşmuş. “Aşağıdan Yukarı” teorisine göreyse ilk önce yıldız kümeleri gibi küçük yapılar oluşmuş. Ama bunlar teori tabii. Yeni bir teori çıkarsa haberdar ederiz.

Galaksilerde tam olarak kaç yıldız olduğu bilinmese de tahminî olarak on milyon ile bir trilyon arasında olduğu düşünülüyor. Bu yıldızların hepsi de o galaksinin sahip olduğu kütle çekimi ile birbirine bağlı. Cüce galaksiler on milyon, dev galaksiler ise trilyonlarca yıldız içeriyor.

Peki, sence bizim bulunduğumuz galaksi hangisi? Güneş Sistemi’nin ve dolayısıyla Dünya’mızın da içinde bulunduğu galaksi, Samanyolu.

Evrendeki galaksilerin çoğu sarmal galaksilerden oluşuyor. Kolu olmayan ve yuvarlak bir şekle sahip olan galaksilere eliptik galaksi deniyor. Bu iki ayrımın dışında kalan galaksilere ise düzensiz galaksiler deniyor. (...)

Büşra ARI

(Kısaltılmıştır.)

1, 2, 3 ve 4. soruları metne göre cevaplayınız.

1. Son araştırmalara göre evrendeki galaksi sayısının ne kadar olduğu tahmin edilmektedir?

.....

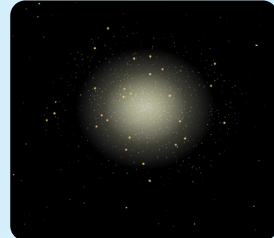
2. Dünya’mızın içinde bulunduğu galaksinin adı nedir?

.....

3. Galaksilerin şekilleri hakkında bilgi veriniz.

.....

4. Aşağıdaki her görselin metinde tanıtilen galaksi türlerinden hangisi ile ilgili olduğunu belirleyiniz. Belirlediğiniz galaksi türünün adını görselin altına yazınız.

.....

.....

.....

5. Aşağıdaki yargılardan doğru olanların sonuna “D”, yanlış olanların sonuna “Y” yazınız.

- “20. yüzyılda sıcaklık ortalamaları arttı.” cümlesindeki altı çizili sözcük birleşik sözcüktür. (....)
- “Yazar ikinci kitabını yayımladı.” cümlesindeki altı çizili sözcük basit sözcüktür. (....)
- “Bu hikâye çok ilgi çekici.” cümlesindeki altı çizili sözcük türemiş sözcüktür. (....)
- “Bu yıl ilkbahar çok yağışlı geçti.” cümlesindeki altı çizili sözcük birleşik sözcüktür. (....)
- “Apartmanlar arasındaki boşlukta top oynuyorlar.” cümlesindeki altı çizili sözcük türemiş sözcüktür. (....)
- “Ağacın gölgesinde oturduk.” cümlesindeki altı çizili sözcük türemiş sözcüktür. (....)

6. Aşağıdaki cümleleri, çerçeve içinde verilen ifadelerden uygun olanıyla tamamlayınız.

ormanda biraz yürüdü	barajlar dolacak
pikniği erteledik	gökyüzüne baktı
konuşma yaptı	

- Ay tutulmasını izlemek üzere
- Yeterince yağmur yağarsa
- Hava soğuduğu için
- Temiz hava almak için

7. Aşağıdaki cümlelerin ifade ettiği anlamı cümlelerin karşısındaki kutuya işaretleyiniz.

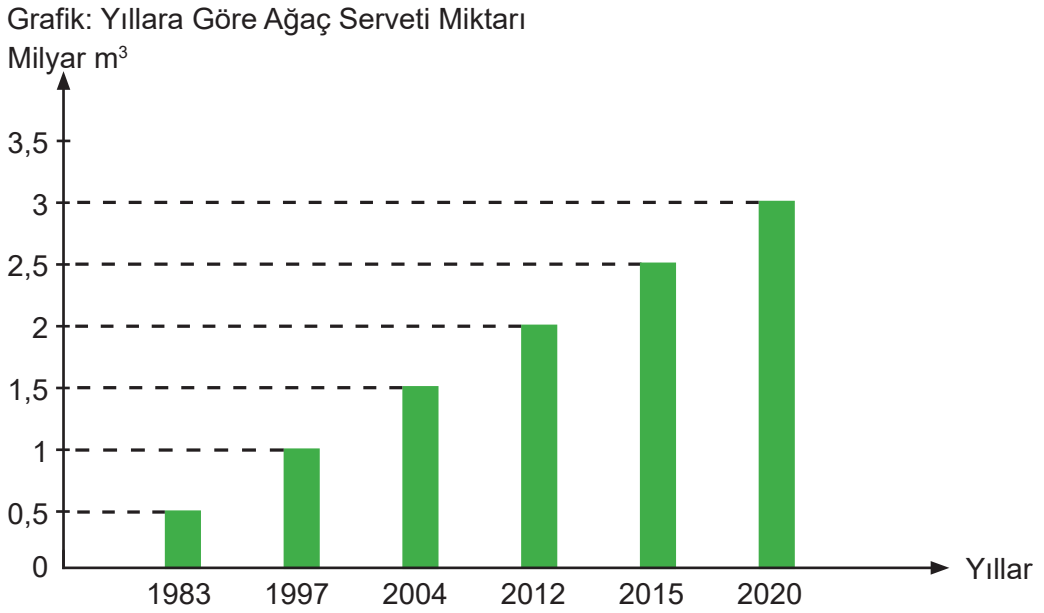
Cümleler	Amaç - Sonuç	Neden - Sonuç	Koşul
Sebze almak için pazara gitti.	☒	☐	☐
Müzik dinleyebilirsin ama sesini fazla açma.	☐	☐	☐
Selden dolayı bodrum katı su bastı.	☐	☐	☐
Toplantıya katılmak için aramızdan ayrıldı.	☐	☐	☐
Annesini görmeye hafta sonu köye gitmiş.	☐	☐	☐
İyilik edersen iyilik bulursun.	☐	☐	☐
Geceyi çalışarak geçirdiğinden masada uyuyakalmış.	☐	☐	☐

8. I. Erken yat ki sabah erken kalkabilesin.
 II. Sınavı geçmek için gecesini gündüzüne kattı.
 III. Heyecanlandığı için şiirin bir dizesini unutmuş.
 IV. Mesleğinde ilerlemek için çok çalışıyor.

Numaralandırılmış cümlelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. cümlede koşul anlamı vardır.
 B) II. cümlede neden-sonuç ilişkisi vardır.
 C) III. cümlede yargı, nedeniyle verilmiştir.
 D) IV. cümlede amaç-sonuç ilişkisi vardır.

9. Aşağıdaki grafikte bir ülkenin yıllara göre ağaç serveti miktarı verilmiştir.

Verilen grafikte ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Bu ülkede 1983'ten önce ormanlık alan bulunmamaktadır.
 B) Orman varlığı sürekli artış göstermiştir.
 C) 2020'deki orman varlığı 2004'teki orman varlığının üç katıdır.
 D) Ülkedeki ormanlarda farklı türlerde ağaç bulunmaktadır.

Daha fazla soru için karekodu okutunuz.

4.TEMA

ERDEMLER

- Gülibik
- Adsız Çeşme
- Aslan ile Fare
- Keloğlan'ın Sihirli Tası
(Dinleme Metni)
- İnsanla Güzel
(Serbest Okuma Metni)

Dinleme / İzleme Okuma

Yazma

Konuşma

Sunu

HAZIRLIK

1. Aşağıdaki görselle ilgili duygu ve düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

2. Hayvanları sever misiniz? Beslediğiniz herhangi bir hayvan var mı?

Metni, noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli okuyunuz. Görsellerden hareketle “Gülibik” adlı metinde ne anlatıldığını tahmin ediniz.

GÜLIBİK

O, ibiği kan kırmızı, tüyleri kızılı karalı, gökkuşağı gibi çok renkli bir horozdu.

Doğduğu günü bugünmüş gibi anımsarım.

(...)

Ben yumurtayı tıkladıp, okşayıp dururken çok ilginç bir şey oldu. Çatlak yumurta dağılıverdi; önce pembe bir gagacık, sonra da Gülibik çıkmaz mı içinden. Şaşkınlığım bir kat daha arttı. Bir civciv doğmuştu. Çok mutluydum.

Gözleri yumuk yumuktu Gülibik’in, ağzı kocaman açılmıştı. Üstünden yapışkan bir sıvı akıyordu. Gagası ve ayakları pespembe, tüyleri beyazlı karalıydı.

Pembe ağzıcığını açıp seslendi annesine: “Cik! Cik! Cik!”

Kınalı, onun sesini duyar duymaz, ok gibi fırlayıp üstüme atıldı. Ellerimle yüzümü korumaya çalışıyordum ama çıplak bacaklarımı gagalamaya başlayınca kaçmaya başladım. Kapıya kadar kovaladı beni. Soluk soluğa kalmıştı. Ben de öyle.

Ahırın çevresini dolanıp pencerenin önünde pusuya yattım. Gözetlemeye başladım içeresini.

Kınalı, yeni yavrusunu ensesinden tutup yere indirdi. Öteki kardeşleri bağıra çağıra karışılabilir Gülibik’i:

“Cik! Cik! Cik!”

Bir civcivin doğuşunu ilk kez izlemiştim.

(...)

Cebimdeki bulgurları önlerine saçtım. Bütün tavuklar üşüşüverdiler.

Cıvcıvler o kadar küçüktüler ki bulgur yemesini bile beceremiyorlardı.

Gülibik'i aradım aralarında, yoktu. Ahıra girdim. Bir de ne göreyim? Karanlık bir köşeye sıkışmış, bağırıp durmuyor mu! Eğilip kucağıma aldım. Dışarı çıkardım. Kınalı'nın görüp de saldırmamasına fırsat vermeden bırakıverdim yere.

İncecik sesiyle bağıra çağıra kardeşlerinin arasına karıştı.

Artık bütün gün onlarla oynuyordum. Kınalı bile alıştı bana. Yerli yersiz saldırmıyordu artık. Yaz tatilinde olduğumdan okula da gitmiyordum. Daha çok birlikte olabiliyordum onlarla. Ama pazar sabahları onlardan özellikle de Gülibik'ten ayrılmak çok zor geliyordu bana.

Babamla ben yaz aylarında, her pazar, pazar yerine giderdik. (...)

Köye dönüşümüz yaklaştıkça içim içime sığmaz olurdu Gülibik'i göreceğim için. Babamın aldığı leblebilerin bir kısmını yemez, ona ayırırdım. (...)

Eve yaklaşıncı koşmaya başladım. Annem kapının önünde bekledi. Gülibik'i sordum.

"İyi." derdi. "Seni bekliyor."

"Gülibiiik! Gülibik!" diye aramaya başladım onu. Genellikle de avluda yakalardım. Cebimdeki leblebileri saçardım önüne. Öteki tavuklar da üşüşürlerdi. Ben Gülibik'i yakalar, evin önündeki çardağa götürür, leblebileri avucumdan yedirirdim ona. Gagası etime değdikçe gıdıklanırdım. Tüylerini okşar, parlatır, gagasına bulaşmış pislikleri temizlerdim.

(...)

O sabah uzun uzun öten bir horoz sesi ile uyandım. Köylerde genellikle horoz sesleriyle uyanılır. Ama o sabah çok tiz bir horoz sesi uyandırmıştı beni. Başka horozlar da karşılık veriyordu ona ama onun sesi hepsini bastırıyordu.

"Aman, sakın bu..."

Fırlayıp kalktım yataktan. Koşarak ahıra gittim. Bir de ne görsem beğenirsiniz? O uzun uzun öten tiz sesli horoz Gülibik değil mi!

Bir süre ahırın kapısında durup izledim onu: Boynunu geriyor, başını yukarı doğru kaldırıyor, sonra da öne doğru şişinerek uzun uzun ötüyordu. Sevinçten yerimde duramıyordum. Koşarak avluya girdim. Koyunları sağan annemin yanına varıp:

"Anne." dedim. "Gülibik öttü."

4. TEMA

Annem, süte bulanmış ellerini önlüğüyle kurulayıp:

“Bütün horozlar öter.” dedi.

“Ama bu ilk kez ötüyor anne, anlamıyor musun?”

“Eh gözün aydın öyleyse.”

Bu büyükler, oldum olası böyledirler. Sevinçleri eksiktir nedense. Bir horozun ilk kez ötüşü kadar olağanüstü bir olaya bile sevinemezler.

Annemi avluda koyunlarla baş başa bırakıp babama koştum. Çoraplarını giyiyordu. “Gülibik öttü baba, Gülibik öttü!” dedim.

“Gevezeliği bırak da şapkamı getir içeriden.” dedi.

Getirdim.

Şapkasını özenle kafasına yerleştirip harman yerine doğru yola çıktı. Giderken de dönüp:

“Artık horozların ötüşünü bir yana bırak da derslerine çalış. Okulun neredeyse açılacak, sen tavuklarla, horozlarla uğraşıyorsun.” dedi. İki adım atıp döndü yine: “Haaa, unuttuyordum az daha: Çiçekleri inceliyorum diye yollarda oyalanma da azığımı çabuk getir!”

Yürüdü gitti babam. Bakakaldım arkasından.

Sevincimi, mutluluğumu birileri ile paylaşmak istiyordum. Ama kimse katılmıyordu buna. Ben de tuttum bir kömür parçası bulup evimizin arka duvarına şu tümceyi yazdım:

“Bugün Gülibik öttü. Sesi çok güzeldi...”

Çetin ÖNER
(Kısaltılmıştır.)

Çetin ÖNER (1943-2016)

Kayseri’de doğdu. 1975 yılında “Gülibik” adlı ilk çocuk kitabı yayınlandı. “Gülibik”, 1978 yılında Almancaya çevrilerek Almanya’da değişik yayınevlerince beş kez basıldı ve Almanca konuşulan tüm ülkelerde okuma kitabı olarak okullara tavsiye edildi. Ulusal ve uluslararası birçok ödül kazanan Çetin Öner’in “Gülibik” dışında üç çocuk kitabı, bir romanı ve bir incelemesi vardır.

1. ETKİNLİK

Metinde anlamını bilmediğiniz sözcük ve sözcük grupları ile bunların tahmin ettiğiniz anlamlarını aşağıya yazınız. Tahminlerinizin doğruluğunu TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz.

Sözcük

Tahminim

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ETKİNLİK

Metinle ilgili aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Gülibik'in fiziksel özellikleri nelerdir?
2. Metindeki çocuk, sizce hangi kişilik özelliklerine sahiptir?
3. Çocuk, Gülibik ilk kez öttüğünde neler hissetmiştir?
4. Çocuğun anne ve babası Gülibik'in ilk kez ötüşü karşısında nasıl davranmıştır?
5. Çocuk, Gülibik'in ötüşüyle yaşadığı sevinç kimseyle paylaşamayınca ne yapmıştır?
6. Metni, sona erdiği yerden itibaren devam ettirmeniz istenseydi metni nasıl devam ettirirdiniz?

3. ETKİNLİK

"Sevgi" sözcüğünün çağrıştırdığı kavramları yazınız. Ardından bu kavramları kullanarak defterinize bir şiir yazınız.

4. ETKİNLİK

a. Aşağıdaki haber metnini okuyup görseli inceleyiniz.

“Yaren” Leylek 11’inci Göç Yılında Uluabat Gölü Manzaralı Yuvasına Yerleşti

Bursa'nın Karacabey ilçesinde, Uluabat Gölü'nün kıyısında yer alan kırsal Eski-karaağaç Mahallesi'nin maskotu ve balıkçı Adem Yılmaz'ın yol arkadaşı "Yaren" adlı leylek, göç mevsiminin on birinci yılında da yuvasına döndü. Karacabey Belediyesinden yapılan açıklamaya göre Balıkçı Adem Yılmaz ile Yaren leylek, on birinci yılda da Eskikaraağaç Mahallesi'nde buluştu. "Leylek köyü" olarak anılan mahallede göle ağ atan balıkçı Adem Yılmaz, Yaren leylekle kayığında, yılın ilk buluşmasını gerçekleştirdi. Balıkçı Adem Yılmaz da dünden beri çok büyük heyecan yaşadığını belirterek şöyle konuştu: "Bu sabah Yaren'in kayığıma gelmesiyle sevinç ve mutluluk duydum. Bundan sonra Yaren ile altı ay boyunca inşallah balık avlayıp arkadaşlık edeceğiz. Çok mutluyum Yaren'ime kavuştum. Biraz tereddüt ettim ama şükürler olsun ki bu yıl da Yaren bizi sevindirdi. Hatta köylüler de çok sevindi, mutluluk duydular. Yaren'i çok seviyorum. O benim bir parçam, arkadaşım, dostum, balıkçı arkadaşım. Dün evime dönerken yuvaya baktığımda Yaren'i gördüm. O kadar sevindim ki motoru durdurup bir süre onu izledim. Bu sabah da balık tutup Yaren'i besledim."

Genel ağdan alınmıştır.

b. Sizce fotoğraf, haberle uyumlu mudur? Açıklayınız.

.....

.....

c. Sizce fotoğrafçı, habere uygun bir fotoğraf oluşturmak için nelere dikkat etmiştir? Fotoğrafçının habere uygun bir fotoğraf oluşturabildiğini düşünüyor musunuz? Açıklayınız.

.....

.....

ç. Sizce fotoğrafçı, bu haber için çektiği fotoğrafla neyi amaçlamıştır?

.....

.....

E-içerik için karekodu okutunuz.

5. ETKİNLİK

"Sevginin gücü" konulu bir konuşma yapınız. Konuşmanızda geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanmaya özen gösteriniz.

6. ETKİNLİK

a. Aşağıda verilen cümleleri okuyunuz. Sizce altı çizili sözcüklerin ortak özelliği nedir? Belirleyerek işaretleyiniz.

Örnek Cümleler	İşaretleme Yapılacak Yargılar
Sepette <u>üç</u> yumurta vardı.	İsimlerden hemen sonra gelir. ☐
Bahçeye <u>hangi</u> kapıdan girdiniz?	Kendisinden sonra gelen ismi renk, şekil, durum bakımından niteler veya sayı, işaret, belgisizlik ve soru yoluyla belirtir. ☐
<u>Kare</u> bulmacayı çözdüm.	Bir varlığı karşılamaktadır. ☐
Kedinin <u>pembe</u> patileri vardı.	Kendisinden sonra gelen sözcük türünü ve anlamını etkilemiştir. ☐
Atlılar <u>öbür</u> köprüden geçti.	Tek başına anlamı olmayan ve cümle içinde anlam kazanan sözcüklerdir. ☐
<u>Bazı</u> evleri tamir ettiler.	
<u>Dürüst</u> insanlar her zaman sevilir.	

b. Yukarıda işaretlediklerinizden hareketle aşağıdaki boşlukları doldurunuz.

Sıfatlar, önüne gelerek onların anlamlarını
..... bakımından etkileyen sözcüklerdir.

İsimlerden hemen önce gelerek onların özelliklerini (rengini, durumunu, biçimini, sayısını vb.) niteleyen ve belirten sözcüklere **sıfat (ön ad)** denir.

7. ETKİNLİK

a. Aşağıda verilen cümlelerde yer alan sıfatların altlarını çiziniz.

Meteoroloji, bu kış çok soğuk günler yaşayacağımızı söylüyor.
Işıl ışıl çiniler, yeni camiyi daha da güzel göstermişti.
Kütüphanemizde çizgi romanlar, eğlenceli kitaplar bulunuyor.
Birkaç adım atınca kırık dökük kağına ulaşabilmişti.

b. Her birinde sıfat görevinde en az bir sözcük kullanmanız koşuluyla defterinize üç cümle yazınız.

c. "Gülibik" adlı metni bir kez daha okuyunuz. Metni okurken metinde kullanılan sıfatları bularak defterinize yazınız. Metindeki sıfatların metnin anlamına olan katkısını belirlemek için aşağıdaki soruyu cevaplayınız.

Metinde sıfatlar olmasaydı metnin anlamı nasıl etkilenirdi?

E-içerik için karekodu okutunuz.

8. ETKİNLİK

a. Metindeki “Gülibik” adlı horozun kahraman olduğu bir fabl yazınız. Yazdıklarınızı gözden geçirin. Gerek görüyorsanız yeniden düzenleyiniz.

A large, blank, lined area for writing, with a light blue background and a yellow border.

b. Yazınızdaki yazım ve noktalama hataları ile anlam bütünlüğünü bozan ifadeleri öğretmeninizin yardımıyla belirleyerek düzeltiniz. Yazdığınız metni sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

HAZIRLIK

1. Aşağıdaki özdeyişle ilgili düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

“Sana kötülük yapanı, iyilik yaparak cezalandır.”

H. Ali

2. İyilik yapmanın mutluluğumuzu en çok artıran davranış olduğu düşüncesine katılıyor musunuz? Açıklayınız.

Metni, vurgu ve tonlamaya uygun olarak sesli okuma yöntemiyle okuyunuz.

ADSIZ ÇEŞME

Bir yaz günü iki kardeş
Yürüyüşe çıkmışlardı.
Fırın yakmış gökte güneş,
Ateş gibi sıcak vardı.

Yürüdüler, çok gezdiler,
Susuzluktan pek bezdiler.

Zehir oldu bu hoş gezme;
Bereket ki bayılmadan
Buldular bir eski çeşme,
Su akıyor oluğundan.

Can attılar yana yana,
Su içtiler kana kana...

Bulmuşlardı yeniden can,
İkisi de soruyordu:
- Bu çeşmeyi kimdir yapan?
Yürekleri minnet dolu...

Yazılıydı bir tek isim;
O da silik, kim bilir kim?

İyilik bir su; bırak aksın
Gönül denen bu çeşmeden.
Sen de böyle yapacaksın
Hiç karşılık beklemeden.

Su yerine iyilikle dol,
Yavrum adsız bir çeşme ol.

Hasan Âli YÜCEL

Hasan Âli YÜCEL (1897-1961)

İstanbul'da doğdu. Cumhuriyet Dönemi'nin aydın yazarlarından olan Hasan Ali Yücel, üç dönem Millî Eğitim Bakanlığı yaptı. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulma aşamasında ve daha sonra kalkınma yıllarında eğitim seferberliği yürüttü. Birçok üniversitenin kuruluşunda ve eğitim kitaplarının düzenlenmesinde büyük rol oynamış bir yazardır.

1. ETKİNLİK

a. Metindeki anlamını bilmediğiniz sözcükleri tablodaki ilgili yere yazıp bu sözcüklerin anlamlarını, cümlelerin / metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizi tablodaki ilgili yere yazınız. Ardından bu sözcüklerin anlamlarını TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten öğrenerek tablodaki ilgili yere yazınız. Anlamını doğru tahmin ettiğiniz sözcüklerin altındaki kutuya "✓" işareti koyunuz.

Anlamını Bilmediğim Sözcük	Sözcüğün Tahmin Ettiğim Anlamı	Sözcüğün Sözlükteki Anlamı
☐		
☐		
☐		
☐		
☐		

b. Yukarıdaki tabloya yazdığınız sözcüklerin her biriyle birer cümle kurarak bunları defterinize yazınız.

2. ETKİNLİK

Metinle ilgili aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Şiirde, yürüyüşe çıkanlar kimdir?
2. Yürüyüş, kardeşlere niçin zehir olmuştur?
3. Yürüyüş sırasında kardeşler neye rastlamış, ne yapmıştır?
4. Şair "iyilik" ve "gönül" için hangi benzetmeleri kullanmıştır?
5. Şair "Yavrum, adsız bir çeşme ol!" sözüyle ne anlatmak istemektedir?

3. ETKİNLİK

Okuduğunuz metnin konusu ve ana duygusunu yazınız.

Metnin konusu nedir?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Metnin ana duygusu nedir?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. ETKİNLİK

Metnin içeriğine uygun bir başlık belirlemek için aşağıdaki soruları cevaplayınız.

Şair okuduğunuz metin için neden “Adsız Çeşme” başlığını kullanmış olabilir?

.....

.....

Sizce bu başlık metinde anlatılanlarla uyumlu, metne uygun mu? Açıklayınız.

.....

.....

Şair siz olsaydınız şiir için hangi başlığı kullanırdınız?

.....

.....

5. ETKİNLİK

“Yardımlaşmanın önemi” konulu bir konuşma yapınız. Konuşmanızın sonunda arkadaşlarınızdan sizi, “sesi ve beden dilini etkili kullanma” ve “bağlama (konuya) uygun konuşma” bakımından değerlendirmelerini isteyiniz.

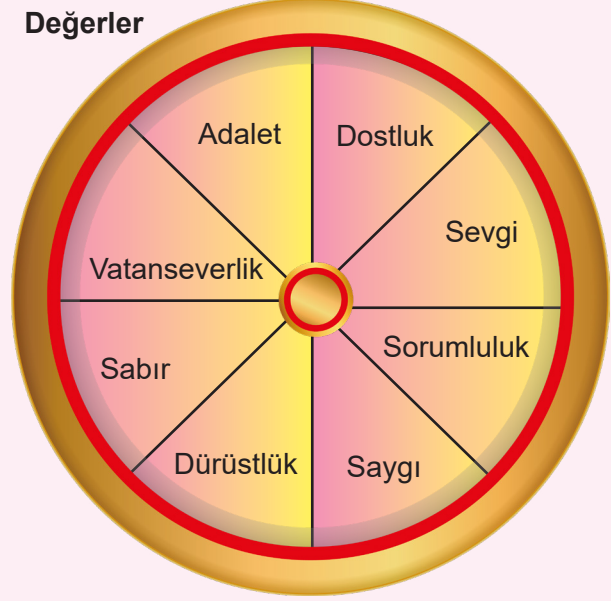
6. ETKİNLİK

Aşağıda verilen ipuçları çark üzerindeki bir değeri karşılamaktadır. İpuçlarından faydalanarak hakkında yazı yazacağınız değeri bulunuz. Ardından bu değerle ilgili bir şiir yazınız. Metninize uygun bir başlık bulunuz.

Hakkında Yazı Yazacağınız Değerle İlgili İpuçları

- Sözcük ünsüz bir harfle bitmektedir.
- Sözcüğün iki hecesinde aynı ünlü harf kullanılmıştır.
- Sözcükte ünlü ve ünsüz harf sayısı eşittir.
- Sözcüğün ikinci harfi alfabenin beşinci harfidir.

Değerler

Blank lined area for writing the poem and the title.

HAZIRLIK

1. Aşağıdaki görsel ne anlatmakta, hangi mesajı vermektedir?

2. Kibirli bir insan çevresindekilere nasıl davranır? Kibirli bir insanın özellikleri nelerdir?

Metni, noktalama işaretlerine dikkat ederek sessiz okuyunuz.

Metni okurken cevaplarıyla birlikte üç soru tasarlayarak bunları aşağıya yazınız. Sorularınızın ve cevaplarınızın yazılmasının ardından hazırladığınız her soruyu sınıftan bir arkadaşınıza yöneltiniz. Soruyu yönelttiğiniz arkadaşınızın cevabını aldıktan sonra kendi yazdığınız cevabı açıklayınız. Bu uygulamayı sınıfta devam ettiriniz.

1. Soru:

.....

.....

.....

Cevabı:

.....

.....

.....

2. Soru:

.....

.....

.....

Cevabı:

.....

.....

.....

3. Soru:

.....

.....

.....

Cevabı:

.....

.....

.....

ASLAN İLE FARE

Ormanlar kralı aslan kocaman bir ağacın gölgesine yatmış. Sırtını da ağaca dayamış uyuyormuş. Bu ağacın dibindeki kovukta da bizim minik farenin yuvası varmış. Minik fare yiyecek bir şeyler bulma umuduyla yuvasından dışarı çıkmış. Dışarıya çıkmasıyla da aslanla burun buruna gelmiş. Ne yapacağını şaşırmış.

Biraz dikkat edince aslanın uyuduğunu fark etmiş. Derin bir “Oh!” çekmiş. Şimdi aslana görünmeden hemen şuradan uzaklaşayım, diye düşünmüş. Fakat içinden başka bir ses de fırsat bu fırsattır. Bir daha aslanı bu kadar yakından görme imkânı bulamazsın. Hazır aslan da uyuyorken şunu yakından bir incele. Şu yelelerini, pençelerini, kuyruğunu daha bir yakından gör, diyormuş.

Minik fare içinden gelen sesi dinlemiş. Korka korka aslanın üstüne çıkmış. Aslanın üzerinde adımlarını ağır ağır atarak geziniyormuş. Aklınca aslanı uyandırmayacağını sanıyormuş. E, bu ormanlar kralı aslan. Üzerinde kendini gıdıklar gibi ilerleyen minik adımları hemencecik fark etmiş. Tek gözünü açıp bu davetsiz misafirin kim olduğuna bakmış. Görmüş ki üzerinde gezen fare, merak etmiş. Acaba ne yapacak? Diye düşünmüş.

Minik fare aslanın yelelerini, kulaklarını incelemiş. Tam aslanın dişlerine bakacakken kendini aslanın kocaman pençeleri arasında buluvermiş.

Ormanlar kralı aslan kükreyerek:

— Bre densiz, üzerimde ne ararsın? Demiş.

Minik farenin nerdeyse korkudan ödü patlayacakmış. Kekeleyerek:

— Efendimiz, vallahi kötü bir niyetim yoktu. Sadece sizi daha yakından görmek istemiş-tim. Yalvarırım canımı bağışlayın. Hem bakarsınız bir gün benim de size yardımım dokunur.

Aslan minik farenin cevabına kahkahalarla gülmüş:

— Bak sen şu b    ! Bir gün bana yardım edecekmiş. B     fare senin bana yardımın dokunmaz. Fakat bugün iyi g  n  mdeyim, senin canını ba    lıyorum. Hemen buradan kaybol ve bir daha gözüme gözükme, demiş.

Minik fare canının kurtuldu  na sevinmiş. Sevinmesine sevinmiş ama aslanın kendisini k    msemesine de çok   z  lm  .

Aradan birkaç gün geçmiş. Fare yine yuvasından   km   ormanda yiyecek arıyormuş. Bu esnada aslanın k  kremesini duymuş. Birden korkmuş. Bu kendini beğenmiş aslan da niye k  kreyip duruyor, demiş. (...) Fakat az sonra meraktan dayanamam  . Bir   alının arkasına gizlenip aslanın sesinin geldiği yeri g  zetlemi  .

Bir de ne görsün? Aslan avcının tuzağına yakalanm  . Kurtulmak için çırpınıyor, kükrüyor. Fakat   abaları hiçbir sonuç vermiyormu  . Fare dayanamam  . Doğruca aslanın yanına gitmiş. Aslan k  kremelerine gele gele minik farenin geldiğini görünce canı sıkılm  . Fare:

— Efendimiz isterseniz sizi bu tuzaktan kurtarabilirim, demiş.

Aslan k    mseyerek:

— Beni bu tuzaktan sen mi kurtaracaksın? Diye inanmaz bir şekilde sormuş. Başka çaresi olmad  i için de isterse deneyebileceğini söylemiş.

Minik fare keskin dişleriyle aslanı yakalayan a  ı kemirmeye bağlamı. Kısa süre sonra da tüm ipleri koparm  . Aslanı tuzaktan kurtarm  .

Aslan minik fareyi k    msedi  i için çok utanm  . Fareye teşekkür etmiş. Bundan sonra sen, ormanlar kralı aslanın en yakın dostusun. Ne zaman bir ihtiya  ın olursa yanındayım. Bana istediğin zaman gelebilirsin, demiş. Avcılar geldiğinde ağlarının kemirilm   olduğunu görmüşler. Bu i  ten hiçbir şey anlayamam    lar.

La Fontaine (La Fonten)

(Kısaltılmıştır.)

Hazırlayan: Ekrem Aytar

1. ETKİNLİK

Aşağıya, metinde anlamını bilmediğiniz sözcükleri yazınız. Ardından bu sözcüklerin anlamlarını tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz. Her sözcüğü birer cümlede kullanınız.

Sözcük

Tahminim

Anlamı

Cümlem

Sözcük

Tahminim

Anlamı

Cümlem

Sözcük

Tahminim

Anlamı

Cümlem

Sözcük

Tahminim

Anlamı

Cümlem

2. ETKİNLİK

Metinle ilgili aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Metnin konusu nedir?

2. Metinde asıl anlatılmak istenen düşünce nedir?

3. Sizce fare, aslanın “Bundan sonra sen, ormanlar kralı aslanın en yakın dostusun. Ne zaman bir ihtiyacın olursa yanımdayım. Bana istediğin zaman gelebilirsin.” sözlerine nasıl karşılık vermiş olabilir?

3. ETKİNLİK

“Aslan ile Fare” adlı metinle ilgili aşağıdaki cümlelerden doğru olanların karşısındaki kutuya “✓” işaretini koyunuz.

Metin bir kurgudur çünkü bir aslanla bir farenin konuşması, gerçek hayatta yaşanabilecek bir olay değildir.

☐

Metin bir kurgudur çünkü konuşan bir aslana ve fareye gerçek hayatta rastlanamaz.

☐

Metinde gerçekte (gerçek hayatta) görülebilecek kahraman, olay ve durumlar bulunmaktadır.

☐

Metinde gerçekte (gerçek hayatta) görülemeyecek, gerçekmiş gibi tasarlanan, bir başka ifadeyle kurgusal olan kahraman, olay ve durumlar bulunmaktadır.

☐

Metin hem gerçek hem de kurgusal unsurlar bulunduran bir metindir.

☐

4. ETKİNLİK

a. Metinle ilgili aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. “Aslan ile Fare” adlı metinde hayvanlara, insanlara özgü bir özellik veya özellikler yüklendiği söylenebilir mi? Açıklayınız.

2. “Aslan ile Fare” adlı metinde, konuşturuldukları için hayvanların insanlara benzetildiği de söylenebilir mi? Açıklayınız.

Kişileştirme (teşhis), canlı ve cansız varlıklara insana özgü özellikler yüklenerek bu varlıkların insanlara benzetilmesidir. “Aslan ile Fare” adlı metinde, hayvanlar insanlar gibi konuşturularak, yani hayvanlara insanlara özgü bir özellik yüklendiği için kişileştirme (teşhis) söz sanatına başvurulmuştur.

Konuşturma (intak), insan dışındaki canlı ve cansız varlıkların konuşturulmasıdır. “Aslan ile Fare” adlı fablda hayvanlar, insan gibi konuşturulduğu için konuşturma söz sanatı kullanılmıştır.

b. Aşağıdaki türküyü okuyunuz ve soruları cevaplayınız.

UZUN İNCE BİR YOLDAYIM

Uzun ince bir yoldayım
Gidiyorum gündüz gece
Bilmiyorum ne hâldeyim
Gidiyorum gündüz gece

Dünyaya geldiğim anda
Yürüdüm aynı zamanda
İki kapılı bir handa
Gidiyorum gündüz gece

Uykuda dahi yürüyom
Kalmaya sebep arıyom
Gidenleri ben görüyom
Gidiyorum gündüz gece

Kırk dokuz yıl bu yollarda
Ovada dağda çöllerde
Düşmüşüm gurbet ellerde
Gidiyorum gündüz gece

Düşünülürse derince
Uzak görünür görünce
Yol bir dakika miktarınca
Gidiyorum gündüz gece

Şaşar Veysel iş bu hâle
Gâh ağlaya gâhi güle
Yetişmek için menzile
Gidiyorum gündüz gece

** Yazım ve noktalama şairin tercihidir.*

Âşık Veysel ŞATIROĞLU

1. “‘Uzun İnce Bir Yoldayım’ adlı türkünün son dördlüğünde yer alan ‘Gâh ağlaya gâhi güle’ sözleriyle birbirine karşıt (zıt) iki düşünce bir arada söylenmiştir.” diyen biri, sizce bu düşüncesinde haklı mıdır? Açıklayınız.

2. “Uzun İnce Bir Yoldayım” adlı türkünün son dördlüğünde yer alan “Gâh ağlaya gâhi güle” sözleriyle birbirine karşıt (zıt) iki düşüncenin bir arada söylenmiş olması metni, metnin anlamını nasıl etkilemektedir?

Tezat, iki karşıt (zıt) düşüncenin bir arada söylenmesidir. “Uzun İnce Bir Yoldayım” adlı türkünün son dördlüğünde yer alan “Gâh ağlaya gâhi güle” sözleriyle tezat sanatına başvurulmuştur.

5. ETKİNLİK

Aşağıdaki özdeyişle ilgili duygu ve düşüncelerinizi açıklayınız.

“Kendisine hayran olanlara, kimse hayran olmaz.”
Konfüçyüs

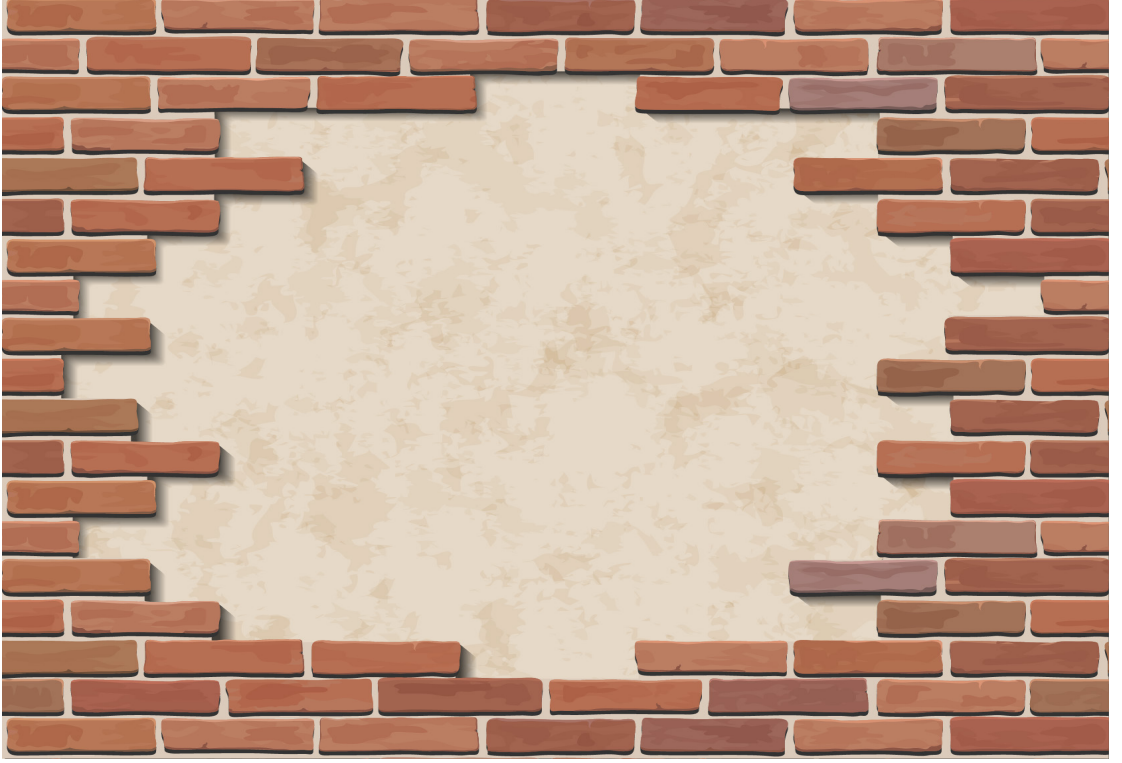

E-içerik için karekodu okutunuz.

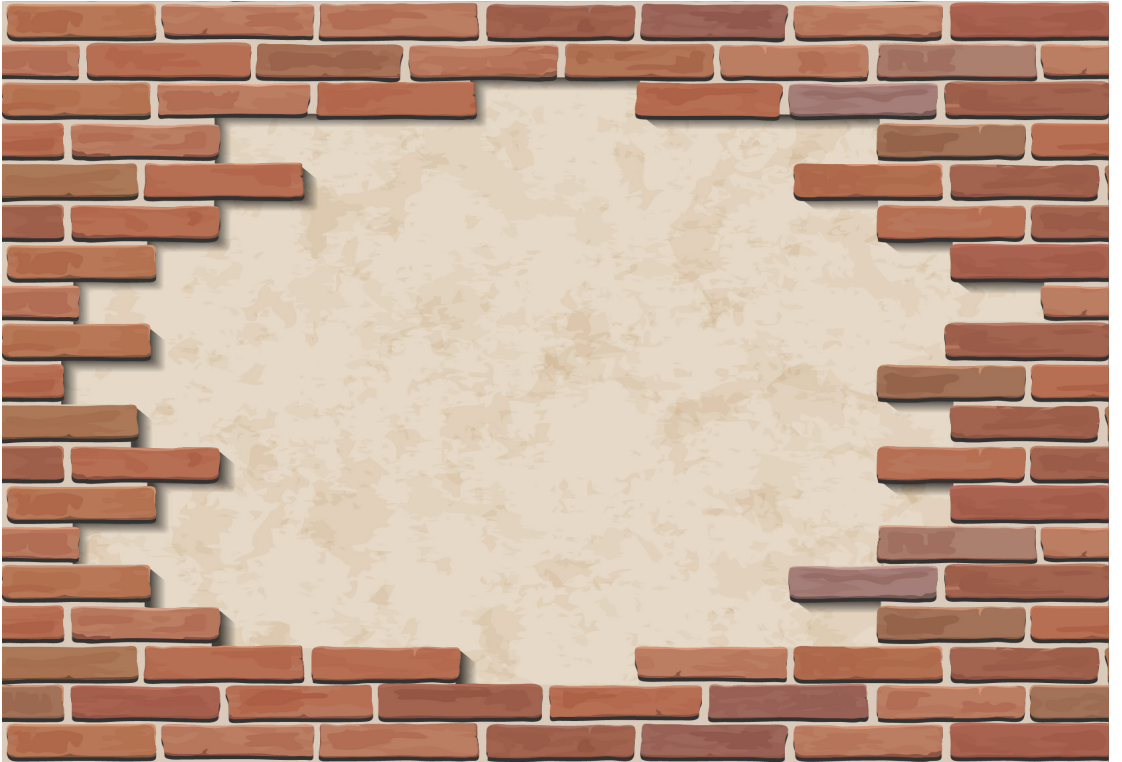
6. ETKİNLİK

Sıra arkadaşınızla birlikte, “kibirliliğin olumsuz yönleri” ile ilgili iki slogan oluşturunuz. Oluşturduğunuz sloganları, aşağıdaki yazma alanlarına yazınız.

I.

II.

4. TEMA

7. ETKİNLİK

Metnin konusu ve ana fikrini hatırlayarak sınıfta açıklayınız.

“Aslan ile Fare” adlı metnin konusu ve ana fikrinden hareketle aşağıya hikâye edici bir metin (masal, hikâye, fabl vb.) yazınız. Metne uygun bir başlık bulunuz.

HAZIRLIK

1. Aşağıdaki hangi iki atasözünün birbiriyle ilişkili olduğunu belirleyiniz. Belirlediğiniz bu atasözlerinde verilmek istenen mesajı söyleyiniz.

- ❖ “Deveyi yardan uçuran bir tutam ottur.”
- ❖ “Gülü seven dikenine katlanır.”
- ❖ “Aza kanaat etmeyen çoğu hiç bulamaz.”

2. Görselden hareketle “Keloğlan’ın Sihirli Tası” adlı metinde ne anlatıldığını tahmin ediniz. Tahmininizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Metni dikkatle dinleyiniz. Metni dinlerken aşağıdaki soruların cevaplarını defterinize yazınız. Cevaplarınızdan hareketle metnin özetini yazarak sınıfta okuyunuz.

- Metinde hangi şahıslara / varlıklara yer verilmiştir?
- Metinde “yer ve zaman” kavramıyla ilgili hangi bilgilere yer verilmiştir?
- Metnin serim, düğüm, çözüm bölümünde ne anlatılmaktadır?
- Metnin serim bölümüyle çözüm bölümü arasında hangi değişiklikler meydana gelmektedir?

KELOĞLAN’IN SİHİRLİ TASI (Dinleme Metni)

Ahmet EFE

Metni dinlemek için karekodu okutunuz.

4. TEMA

1. ETKİNLİK

Metinde anlamını bilmediğiniz sözcükler varsa bunların anlamlarını TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten öğreniniz. Öğrendiğiniz sözcükleri ve sözcüklerin anlamlarını "Benim Sözlüğüm" defterine yazınız.

2. ETKİNLİK

a. Metinden alınan aşağıdaki parçayı okuyunuz.

"Keloğlan'ın böyle kendini beğenmesi, şımarması ve hırsla kapılması insanların ona duyduğu sevgiyi azaltmış. Herkes 'Eski hâli bundan daha iyiydi. Gözünü hırs bürüdü Keloğlan'ın.' demeye başlamış."

b. "Gözünü hırs bürümek" deyiminin kullanıldığı cümleye ve metne nasıl bir katkıda bulunduğunu açıklayınız. Ardından siz de bu deyim cümlede kullanınız.

3. ETKİNLİK

a. Aşağıya, "hırs" sözcüğünün çağrıştırdığı kavramları yazınız.

b. Etkinliğin "a" maddesinde yazdığınız kavramların tamamına yer vererek defterinize istediğiniz türde kısa bir metin yazınız. Yazdığınız metni sınıfta okuyunuz.

4. ETKİNLİK

Metinle ilgili aşağıdaki soruları cevaplayınız.

Metnin konusu nedir?

.....

.....

.....

.....

Metinde asıl anlatılmak istenen düşünce nedir?

.....

.....

.....

.....

5. ETKİNLİK

Metnin içeriğine uygun bir başlık belirlemek için aşağıdaki soruları cevaplayınız.

Yazar okuduğunuz metin için neden “Keloğlan’ın Sihirli Tası” başlığını kullanmıştır?

Bu başlık metinde anlatılanlarla uyumlu, metne uygun mu? Açıklayınız.

Yazar siz olsaydınız metin için hangi başlığı kullanırdınız?

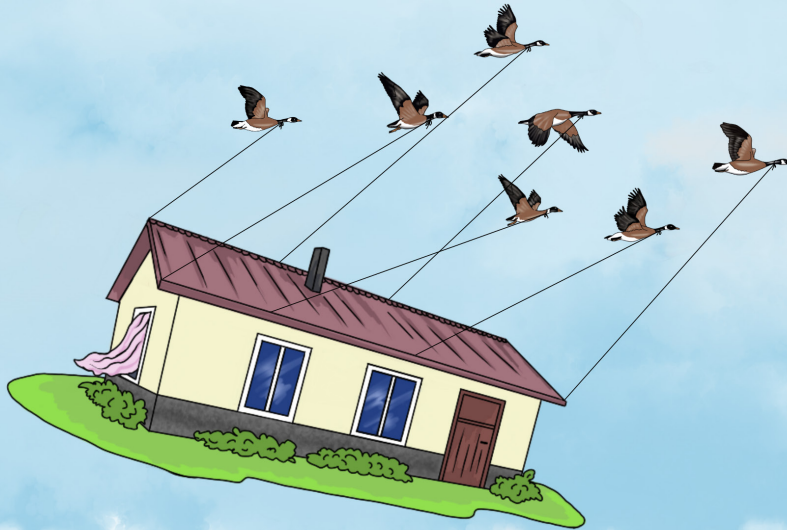
6. ETKİNLİK

Aşağıdaki soruyla ilgili duygu ve düşüncelerinizi empati kurarak açıklayınız.

- Masadaki sihirli tası siz bulsaydınız neler hisseder ve neler yapardınız?

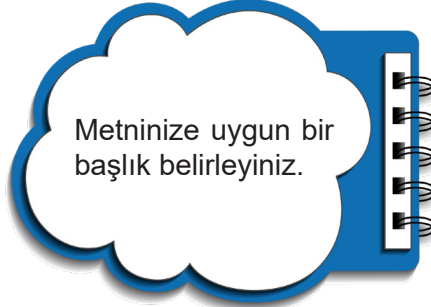
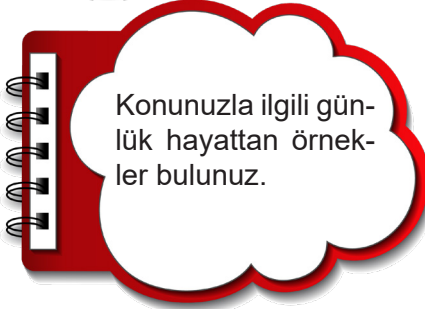
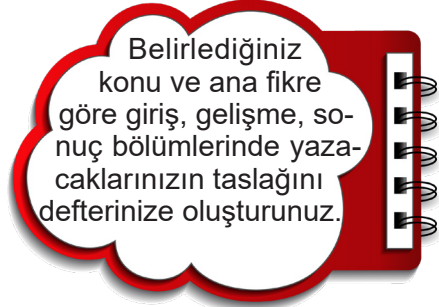
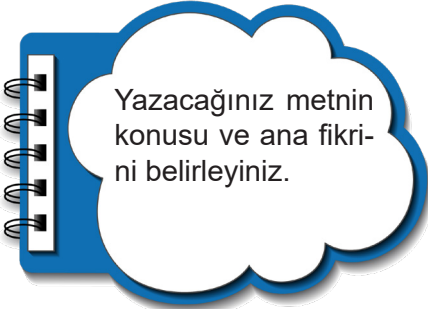
7. ETKİNLİK

Aşağıdaki görselden hareketle hem gerçek hem kurgusal unsurlar içeren bir olay tasarlayınız. Tasarladığınız olayı sınıfta arkadaşlarınıza anlatınız.

8. ETKİNLİK

a. Biraz sonra, istediğiniz konuda bilgilendirici bir metin yazacaksınız. Metni yazmaya geçmeden önce aşağıdaki yönergeleri uygulayınız.

b. Metnin ilk paragrafında yazma amacınızı açıkça ifade ederek belirlediğiniz konu ve ana fikirde, defterinize bilgilendirici bir metin yazınız. Metni gözden geçirin ve gerek duyuyorsanız yeniden düzenleyiniz. Varsa metindeki yazım ve noktalama hatalarıyla anlatım bozukluklarını düzeltiniz. Yazdığınız metni sınıfta arkadaşlarınıza okuyunuz.

9. ETKİNLİK

Aşağıdaki formu kullanarak 8. etkinlikte yaptığınız yazı çalışmasından hareketle kendinizi değerlendiriniz. Gerçekleştirdiğinizi düşündüğünüz eylemlerin karşısına “✓” işareti koyunuz.

Yazma Çalışmasında Neleri Yaptım?	
Yazıma başlamadan önce metnimin konusunu belirledim.	☐
Yazıma başlamadan önce metnimin ana fikrini belirledim.	☐
Yazıma başlamadan önce bir taslak oluşturdum.	☐
Yazımın ilk paragrafında yazma amacımı açıkça ifade ettim.	☐
Yazımda günlük hayattan örnekler kullandım.	☐
Yazıma uygun bir başlık belirledim.	☐

GELECEK DERSE HAZIRLIK

Teknoloji kullanımının günlük hayatımıza olan etkileri hakkında bir araştırma yapınız.

SERBEST OKUMA METNİ

İNSANLA GÜZEL

Her şey insanla güzel,
Doğan güneşe karşı gerinen evler,
Mavi rüzgârların koştuğu sokak.
İnsansız olursa sevimsiz resim gibi
Dal uçlarında göveren bahar,
Tarlada boy veren o altın başak.

İnsanlar, canım insanlar!
Işıklar, renkler hep sizin için.
Sizinle anlamlı gökler ve deniz,
Sizinle bölüşür sevinci kuşlar.
Siz oldukça tehlikesiz,
Karanlıklar yokuşlar.

Sabahlar sizinle aydınlık,
Elleriniz uzandıkça mavi, bulutlar.
Sizin için kızarır dalında yemiş,
Sizin için yağar bereketli yağmurlar.

Sıcak dostluklar, sevgiler varken,
Savaşlar, kinler, öfkeler neden?
Bırakıp gideceğiz bir gün,
Dünya bu kadar güzelken

İlhan GEÇER

TEMA SONU DEĞERLENDİRME

ADİL ÜLKE

Fatih Sultan Mehmet İstanbul'u aldıktan sonra Bizans zamanında hapsedilen tüm tutukluları serbest bırakır. Ancak iki tutuklu, o dönemde adaletsiz bir yönetim gördükleri için hapisten çıkmak istemez. Bunu duyan Fatih onlara şöyle der:

“Size bir önerim var. Önce ülkemizin mahkemelerini gezin. Eğer en ufak bir haksızlıkla karşılaşırsanız bunu bana bildirin. Sonra da istediğiniz gibi yaşayın.”

Bu öneri Bizanslıların çok hoşuna gider ve hemen yola çıkarlar. İlk önce Bursa'ya gidip bir davaya katılırlar. Yaşlı bir çiftçi, hâkime, başından geçenleri anlatmaktadır:

“Hâkim Bey, geçenlerde bu köylüden bir at almıştım. Bana sağlam diye sattığı at akşam hastalandı. Ertesi gün hemen size başvurdum ancak yerinizde yoktunuz. Çaresiz, eve döndüm ve o gece at ölüverdi. Bu köylüden şikâyetçiyim.”

Hâkim derin derin düşünür ve sonunda kararını açıklar:

“Ey çiftçi, ben eğer dün burada olsaydım sana sağlam diye satılan atı sahibine geri verip parayı alabilirdim. Ne var ki yerimde yoktum. Bu nedenle atının parasını sana ben ödeyeceğim.”

İki Bizanslı, hâkimin kararı karşısında çok şaşırır. Bundan sonra gittikleri her yerde benzer durumlarla karşılaşır. Sonra da Fatih Sultan Mehmet Han'ın yanına gidip böylesi adaletli bir ülkede hür yaşamaktan mutlu olacaklarını ona bildirirler.

Nuray TÜRKYILMAZ CATİC

1, 2, 3, 4 ve 5. soruları metne göre cevaplayınız.

1. İki tutuklu, hapisten niçin çıkmak istememiştir?

.....

.....

2. Fatih Sultan Mehmet, iki tutukluya ne önermiştir?

.....

.....

3. Yaşlı çiftçi, köylüyü niçin şikâyet etmiştir?

.....

.....

4. Hâkim, köylünün sorununu nasıl çözmüştür?

.....

.....

5. İki tutuklu, Fatih Sultan Mehmet'e hangi isteklerini iletmıştır?

.....

.....

6. Aşağıdaki yargılardan doğru olanların sonuna “D”, yanlış olanların sonuna “Y” yazınız.

- “Kırmızı kazağını değiştirmek istiyor.” cümlesindeki “kırmızı” sözcüğü sıfattır. (....)
- “Bu yıl, yeni bir okula başlayacak.” cümlesinde birden çok sıfat vardır. (....)
- “Kütüphaneden birkaç kitap aldım.” cümlesinde birden çok sıfat vardır. (....)
- “Eski mahallesini görünce duygulandı.” cümlesindeki “eski” sözcüğü sıfattır. (....)
- “Bu masalı daha önce de okumuştum.” cümlesinde sıfat vardır. (....)
- “O mektubu Duygu’ya ben yazdım.” cümlesinde birden çok sıfat vardır. (....)
- “Mercan bu kitabı çok beğenmiş.” cümlesinde bir tane sıfat vardır. (....)

7. Aşağıdaki cümlelerin hangilerinde konuşurma sanatına başvurulduğunu belirleyerek ilgili cümlenin karşısındaki kutuya “✓” işareti koyunuz.

Çınar ağacı, rüzgâra “Vazgeçmeyeceğim.” diyordu.	☐
“Nereye gidiyorsun?” dedi küçük leylek.	☐
Bulutlar güneşe küsmüş hızlı hızlı ilerliyordu.	☐
“Ben bir ceviz ağacıyım Gülhane Parkı’nda.”	☐
Yıldızlar, ayın kulağına bir şeyler fısıldıyor.	☐
Bütün ağaçlar, “Mevsim artık bahar.” diyor.	☐
Karınca, “Ne yaptınız yaz boyunca?” dedi.	☐

8. “Bu” sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde sıfat görevinde kullanılmıştır?

- A) Bu, benim ağabeyimin arabası.
- B) Ağabeyim ve ben bu evde büyüdük.
- C) Bu, senin en sevdiğin oyuncağındı.
- D) Bu, bize gelen yaşlı kadın değil mi?

9. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde birden fazla sıfat vardır?

- A) Gök sarı, toprak sarı, ağaçlar sarı.
- B) Mağazadan bir ayakkabı aldım.
- C) Mavi gökyüzü beyaz bulutlarla kaplı.
- D) Renk renk elbiseler dolabını süslüyor.

4. TEMA

10. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde sıfat kullanılmıştır?

- A) Sokak hayvanlarına merhamet etmeliyiz.
- B) İçindeki güzel duyguları kâğıda döktü.
- C) Erdemlerin en önemlisi dürüstlüktür.
- D) Sorumluluklarımızı zamanında yerine getirmeliyiz.

11. Dinle sana bir sözüm var.
Kimseyi hor görme gardaş.
Kim nasıldır Allah bilir.
Kötüleyip yerme gardaş.

Bu dörtlük aşağıdaki kavramlardan hangisiyle ilgilidir?

- A) Cömertlik
- B) Dürüstlük
- C) Hoşgörü
- D) Saygınlık

12. Ekin, Güliz, Ali, Sadık, Erol ve Ümmü kitapçıdan “sorumluluk”, “adalet” ve “yardımlaşma” konulu kitaplar almıştır. Bu alışverişle ilgili bilinenler şunlardır:

- Kitapçıdan bir kişi adalet, iki kişi sorumluluk ve üç kişi de yardımlaşma konulu kitap almıştır.
- Herkes sadece bir kitap almıştır.
- Erol ve Ümmü’nün aldıkları kitapların konuları aynıdır.
- Yardımlaşma konulu kitap alanlardan biri Ali’dir.
- Güliz ve Sadık’ın aldıkları kitapların konuları farklıdır.
- Sorumluluk konulu kitap alanlardan biri Sadık’tır.

Bu bilgilere göre aşağıdakilerden hangisi kesinlikle yanlıştır?

- A) Sadık ve Erol’un aldıkları kitapların konuları farklıdır.
- B) Yardımlaşma konulu kitap alanlardan biri Ümmü’dür.
- C) Adalet konulu kitap alan tek kişi Ekin’dir.
- D) Ali ve Güliz farklı konuda kitap almıştır.

Daha fazla soru için karekodu okutunuz.

5. TEMA

BİLİM VE TEKNOLOJİ

- İnsansı Robotlar
- Uçmanın Tarihi
- Zaman Bisikleti
- Akıl Aydınlığında
(Dinleme Metni)
- Matematikle Uçuran Astronot
Ali Kuşçu (1400-1474)
(Serbest Okuma Metni)

Dinleme / İzleme Okuma

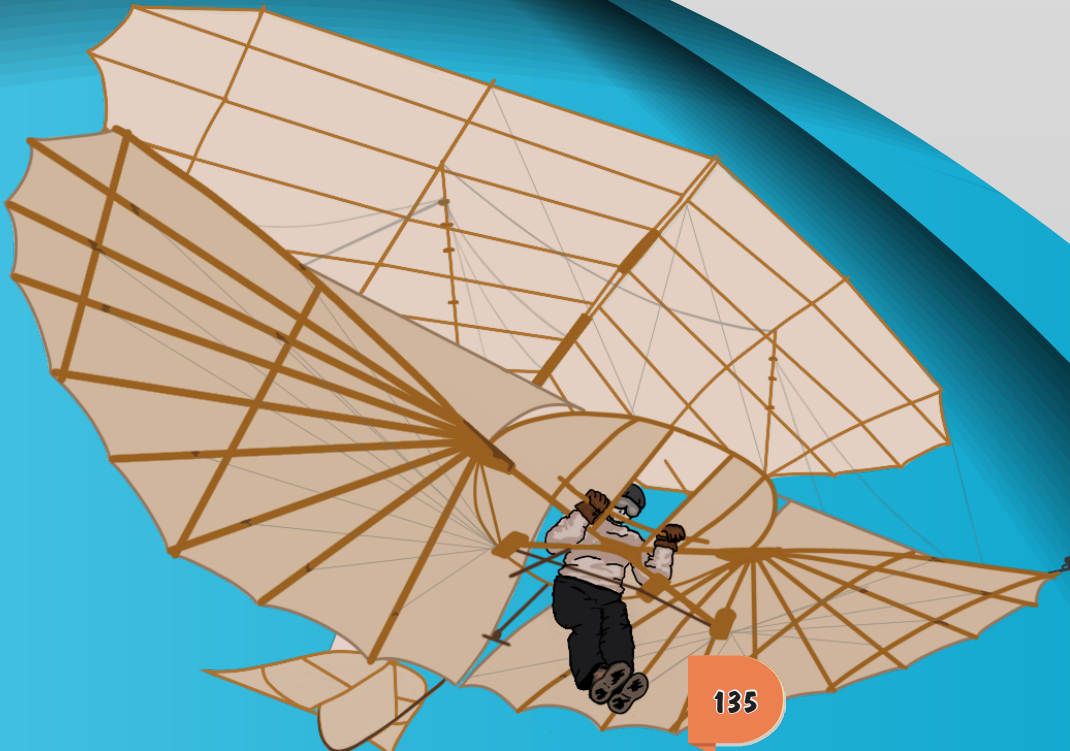
Yazma

Konuşma

Sunu

HAZIRLIK

1. Aşağıda tanımı verilen kavramın ne olduğunu tahmin etmeye çalışınız. Tahmininizi sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

Sözcük	Sözcüğün Tanımı
.....	Yeni buluş ortaya koyan, icat eden kimse.

2. İcatların önemi hakkında neler söyleyebilirsiniz? Mucidini bildiğiniz bir icat var mı? Açıklayınız.

Öğretmeniniz metni okurken dikkatle dinleyiniz. Ardından siz de metni, noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli okuyunuz.

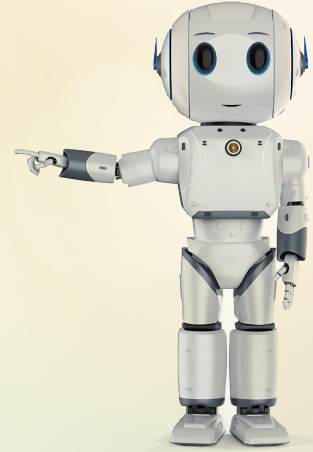
İNSANSI ROBOTLAR

Birinin sizin yerinize odanızı toplamasını ister miydiniz? Ya da sizin için bir müzik aleti çalmasını? Peki size yemek hazırlamasını? Günümüzde insanların yaptığı bunlara benzer pek çok işi ve daha fazlasını bazı robotlar da yapabiliyor. Çünkü işin aslı bu robotlar üretilirken robotların görünüşleri ve yetenekleri için insanlardan esinleniliyor. İşte bu robotlara insansı robotlar deniyor.

Çeşitli görevleri yerine getirmesi için tasarlanan makineler robot olarak tanımlanıyor. Robotlar bilgisayar aracılığıyla kontrol ediliyor. Kullanılan bilgisayar programları sayesinde robota komutlar veriliyor ve robot yönlendiriliyor. Robotların çok çeşitli kullanım alanı bulunuyor. Endüstri, tarım, tıp, eğitim, eğlence ve bilimsel araştırmalar, robotların kullanıldığı alanlardan yalnızca birkaçı. (...)

Günümüzde insanlara yardımcı olmaları ve insanlar için tehlikeli olan işleri kolayca yapabilmeleri için insan biçiminde robotlar tasarlanıyor. Android (androyid) ya da humanoid (hümanoit) robotlar olarak da bilinen insansı robotlar, genellikle baş, gövde, kollar ve bacaklardan oluşuyor. Ancak bazılarında bu bölümlerin hepsi birden olmayabiliyor. Yalnızca baştan ya da baş ve gövdeden oluşan insansı robotlar da üretiliyor. Ayrıca bazı robotların başı ve gövdelerinin çeşitli bölümleri, insan derisini andıran bir tür malzemeye kaplanabiliyor. (...)

İnsansı robotlar da tıpkı diğer robotlar gibi bilgisayarlarla kontrol ediliyor. Programlarına göre düz zemin üzerinde yürüyebiliyor, merdiven çıkabiliyor, nesneleri tutup taşıyabiliyor, soru sorulduğunda yanıtlayabiliyor ve belirli durumlar karşısında tepki verebiliyorlar.

İnsansı robotlar tüm bunları, sahip oldukları elektronik ve mekanik parçaları sayesinde yapabiliyor. Kamera, mikrofon, motor, dişli, tekerlek ve güç kaynağı robotlarda kullanılan parçalardan bazıları.

Robotlar ışık, ses, konum gibi verileri üzerlerine yerleştirilmiş algılayıcılarla algılıyor. Algıladıkları verileri elektronik devreleri aracılığıyla topluyor ve kontrol ediyorlar. Sonrasında öğrenme ve sezme gibi insana özgü yeteneklerin elde edilmesini sağlayan yapay zekâ yazılımları sayesinde topladıkları verileri birbiriyle ilişkilendirerek bunlardan çıkarım yapıyorlar. Yaptıkları çıkarımlar sonucunda da mekanik parçaları sayesinde gerekli hareketleri yapıyorlar. (...)

Çeşitli amaçlarla üretilmiş pek çok insansı robot bulunuyor. İşte bu robotlardan birkaçı!

ASIMO

1986 yılından bu yana Japonya'da yaşlı ve engelli insanlara günlük işlerinde yardımcı olması için üretilen ASIMO adındaki insansı robotun çeşitli sürümleri bulunuyor. Yaklaşık yüz otuz santimetre boyundaki ASIMO, ortalama elli dört kilogram ağırlığında. Her sürümde yeni özellikler kazandırılan ASIMO, yürüyebiliyor, koşabiliyor, merdiven çıkabiliyor, insan yüzlerini ve seslerini ayırt edebiliyor, dans edebiliyor ve el sıkışabiliyor. Daha özel olarak insanlardan komut alabilen bu robot derseniz sizin için meyve suyu getirebiliyor ya da sizinle birlikte yürüyüşe çıkabiliyor! (...)

Kirobo

2013 yılında Japonya'da tasarlanan Kirobo yaklaşık bir kilogram ağırlığında ve otuz dört santimetre boyunda. Kirobo, sesleri ayırt edebildiği gibi yüzleri de tanıyabiliyor. Ayrıca Japonca konuşabiliyor ve video kaydı yapabiliyor.

Yer çekimi olmayan ortamlarda hareket edebilmek üzere tasarlanan Kirobo uzaya çıkan ilk insansı robot. 10 Ağustos 2013 tarihinde Uluslararası Uzay İstasyonu'na ulaşan robot orada tam on sekiz ay kaldı. Bu süre içinde astronot Koichi Wakata'ya (Koichi Wakata) arkadaşlık etti. Ayrıca uzayın fotoğraflarını çekti ve Dünya'ya mesajlar gönderdi. (...)

Atlas

2013 yılında ABD'de üretilen Atlas adındaki insansı robot arama-kurtarma çalışmaları için programlandı. Atlas kapıları açıp binalara girebiliyor, yangın borularına yangın hortumu bağlayabiliyor, merdivene tırmanabiliyor ve yolunu kapatan engelleri aşabiliyor.

Rashmi (Raşmi)

2016 yılında Hindistan'da üretimine başlanan Rashmi dört dil konuşabiliyor. Mimik de yapabilen Rashmi'nin dudakları konuşurken tıpkı bir insanınkiler gibi söylediği sözcüklere uyumlu biçimde açılıp kapanıyor.

Tuğçe INROGA
(Kısaltılmıştır.)

[illegible]

2. ETKİNLİK

Metinle ilgili aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Hangi özellikteki robotlara insansı robot denmektedir?
2. Robotlar hangi alanlarda kullanılmaktadır?
3. İnsansı robotlar nasıl kontrol edilmektedir?
4. "ASIMO" robotunun özellikleri nelerdir?
5. Robotların insan hayatında aktif kullanılması ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?
6. Siz, insansı bir robot geliştirecek olsaydınız bu robot insanlara hangi hizmeti veya hizmetleri sunardı?

3. ETKİNLİK

a. Aşağıdaki numaralandırılmış cümle gruplarını inceleyiniz.

I. Bu bilgisayarı yeni mi aldın?

II. Bunu yeni mi aldın?

I. Ay'a 1969 yılında ayak basıldı.

II. Nereye 1969 yılında ayak basıldı?

I. Hızlı trenleri ulaşım fuarında gördük.

II. Onları ulaşım fuarında gördük.

I. Bilim adamları yeni bir aşı buldu.

II. Onlar yeni bir aşı buldu.

I. Ülkelerden Türkiye, Fas, İngiltere toplantıya katıldı.

II. Ülkelerden birkaçı toplantıya katıldı.

b. Yukarıdaki her grubun ikinci cümlesinde yer alan altı çizili sözcük, birinci cümledeki hangi sözcüğün yerini tutmaktadır? Yazınız.

c. Sizce her grubun ikinci cümlesinde yer alan altı çizili sözcük, birinci cümledeki bir ismin yerini tutmuş, o ismin yerine kullanılmış mıdır? Açıklayınız.

İsimlerin yerini tutan, onların yerine kullanılan sözcüklere **zamir (adıl)** denir.

4. ETKİNLİK

a. Aşağıdaki cümlelerde kullanılan altı çizili sözcükler yerine uygun birer zamir kullanıp cümleleri örnekteki gibi yeniden yazınız.

Dedem, bahçedeki çınar ağacına bir ev yaptı.

O, bahçedeki çınar ağacına bir ev yaptı.

Tilkiler, gece yarısı kümese girmiş.....

Ayşe ve Şengül, bugün birçok yeni kitap getirdi.

Kardeşimle bugün ya da yarın Bolu'ya gideceğiz.

Cevizleri kırıp misafirlere ikram etti.

Aldıklarını dolaba özenle yerleştirdi.

b. Aşağıdaki parçada kullanılan zamirleri bulup zamirlerin altlarını çiziniz.

Hasan'ın heyecanı bir ay öncesinden başladı. Çünkü ilk defa bilim fuarına gidecekti. O da bunun heyecanı ile gün sayıyordu. Oraya arkadaşlarıyla gitmek istiyordu. Onlarla daha iyi vakit geçireceğini düşünüyordu. Orada pek çok mucit de olacaktı.

c. "İnsansı Robotlar" adlı metinde kullanılan zamirleri bulunuz. Bulduğunuz zamirler hangi isimlerin yerine kullanılmış olabilir? Bu sözcüklerin yerine zamir kullanılması metnin anlamını nasıl etkilemektedir? Açıklayınız.

E-İçerik için karekodu okutunuz.

Aşağıdaki yazma alanına, yaptığınız araştırmadan faydalanarak teknoloji kullanımının günlük hayatımıza olan etkilerini konu alan istediğiniz türde bir metin yazınız.

HAZIRLIK

1. "Ulaşım" sözcüğünün çağrıştırdığı kavramları aşağıdaki boşluklara yazınız.

Ulaşım

2. "Uçmak için kanatlara değil, düşlere ihtiyaç vardır." diyen biri, bu sözleriyle ne anlatmak istiyor olabilir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Metni noktalama işaretlerine dikkat ederek sessiz okuyunuz.

UÇMANIN TARİHİ

Kuşlar gibi kanat çırparak uçan bir makine tasarlamak... İnsanlar bu işi başarmak için yüzlerce yıl çalıştı ve daha iyisi için çalışmaya devam ediyor. Kuşlara hayran olan Leonardo da Vinci (Leonardo da Vinci), 15. yüzyılda yaptığı çizimlerle pek çok insana ilham kaynağı oldu.

Kimisi kendine, kimisi bisikletine kimisi de bir makineye kanat takmayı düşündü. Gelişmeler birbirini takip etti, binlerce uçuş denemesi yapıldı. İnsanlar, gökyüzünde yavaş yavaş yükseldi.

1800'lü yıllarda George Cayley (Corç Keyli), bir planör modeli tasarladı. O zamana kadar planörde hareketli kanatlar kullanılıyordu. Bunun yerine Cayley, yüzeyi eğimli olan sabit kanatlar yaptı. Kanatların açısına ve boyutuna çok dikkat etti.

Böylece planörün uçuşması için gereken taşıma kuvvetini sağladı. Ayrıca planörü kontrol edebilmek için gövde ve kuyruk da ekledi.

1853'te, insan taşıyabilen planörünü başarıyla uçurabildi. Planörü ileri hareket ettirmek için bir motora ihtiyacı olduğunu biliyordu. Ancak o dönemdeki motorlar çok büyük ve ağır olduğu için motorlu uçuş denemesi yapamadı. Sadece havanın kuvvetini kullandığı çalışmalar yaptı.

Yaptığı keşifler sayesinde havacılık alanına önemli katkıları oldu.

Binlerce kanat tasarlayarak uçuş konusundaki ısrarcılığıyla ünlü Lilienthal, 1891'de tasarladığı planörle başarılı bir kontrollü uçuş gerçekleştirdi.

1891-1896 yılları arasında iki binden fazla uçuş denemesi yaptı. Gerçekten çok azimliydı. İnanabiliyor musunuz? Bu denemeler için evinin önüne bir tepe bile yaptırmıştı. Kanat yapılarını, uçuş prensiplerini anlatan bir kitap ve pek çok makale yazdı. Hayatını uçmaya adanmıştı.

Uçak tarihinin dönüm noktası: 1900'li yıllar!

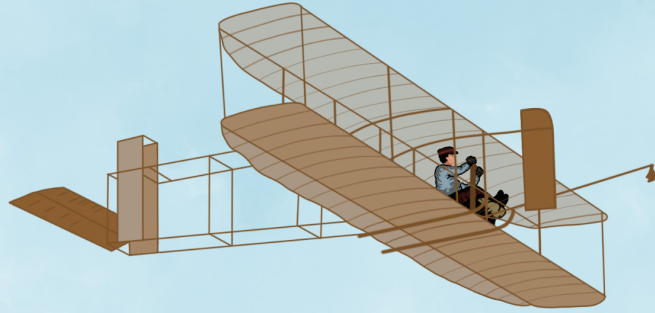
Orville Wright (Orvil Rayt) ve Willbur Wright (Vilbur Rayt) isimli bisiklet ustası kardeşler de planörlere çok meraklıydı.

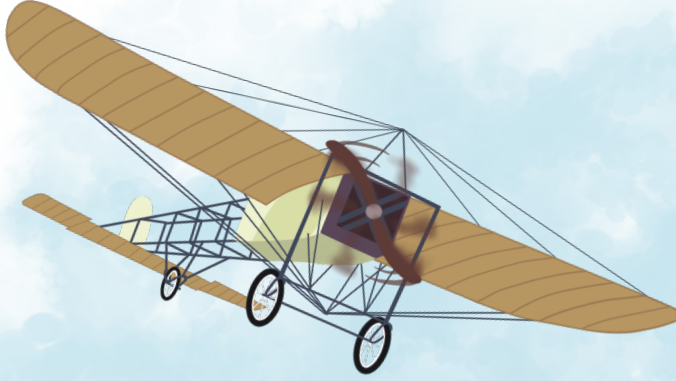
Langley (Lengli), Chanute (Şenüt), Lilienthal, Cayley hatta da Vinci gibi bilim insanlarının çalışmalarını inceleyip uçuş probleminin çözümü üzerine düşündüler.

Planörlerin kontrolünü sağlamak, en büyük problemlerden biriydi. Lilienthal bedenini kullanarak planörü yönlendirmeye çalışıyordu. Ancak bu durum güvenli değildi. Wright Kardeşler, tıpkı bisiklette olduğu gibi planörün de bir sistemle kontrol edilebileceğini düşündü.

Bunun için kuşları gözlemlediler ve sonunda bir uçuş kontrol sistemi geliştirdiler. Kanatlara bağladıkları teller ve araçtaki dümenlerle havadaki dönüşleri kontrol edebildiler. Bir de planörü ileriye doğru yönlendirecek itme kuvvetine ihtiyaçları vardı. Öncekilerden farklı olarak daha hafif bir motor tasarladılar.

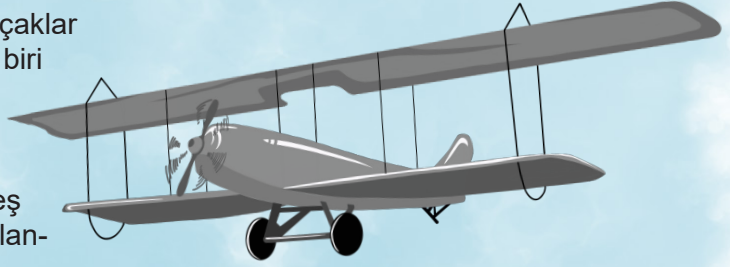
Bütün bu araştırma, çalışma ve denemelerin sonucunda Wright Kardeşler 17 Aralık 1903'te çift kanatlı uçaklarıyla tarihin ilk motorlu uçuşunu gerçekleştirdi. Kardeşlerden Orville'in ilk denemesi on iki saniye sürdü ve otuz altı metre uçtu. Günün sonunda aralıksız elli dokuz saniye süren bir uçuşla en iyi derecelerine ulaştılar. Wright Flyer (Rayt Flayır) ismini verdikleri araç, ilk uçak olarak tarihe geçti.

Wright Kardeşler'in başarıya ulaşan ilk motorlu uçuşundan sonra uçak tasarımları hızla gelişti. İlk uçaklar ahşaptan yapılıyordu ve çift kanatlıydı. Sağlam olmasına sağlandı ancak hem yavaş hem de fazla yakıt tüketiyordu. Sonraları hafif ama sağlam olan malzemeler üretildi. Yıl 1907 oldu, Louis Blériot (Luiz Bleriyo) tek kanatlı bir uçak üretti. İki yıl sonra Blériot XI isimli kendi adını verdiği bir uçak tasarladı. Bu uçakla Fransa'dan İngiltere'ye uçtu. Bir denizin üzerinden geçebilen ilk uçaktı. Muhteşem bir başarıydı!

1920'lerde metal gövdeli uçaklar üretilmeye başladı. Bu uçaklardan biri de Charles Lindbergh (Çarls Lindberg) tarafından tasarlanan tek motorlu ve tek kanatlı bir uçaktı. 1927'de otuz üç buçuk saatte beş bin sekiz yüz kilometre giderek Atlantik Okyanusu'nu aştı.

1930'ların sonunda ilk jet motoru üretildi. Bu süper motorlar, uçakların kolaylıkla yüksek hızlara ulaşmasını sağlıyordu. Böylelikle pervaneli uçakların yerini jet motorlu uçaklar aldı. 1950'li yıllarda jet yolcu uçakları üretildi. Bilim ve teknoloji geliştikçe daha hızlı ve güvenli uçak tasarımları yapıldı. İnsanlar uçakla seyahat etme fikrine zamanla alıştı.

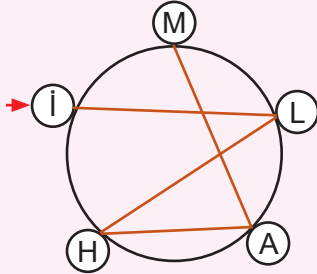
Uçmak günümüzde sıradan bir durum! Gökyüzünde yavaş yavaş yükselen insanlar artık başka bir gezegene gitmenin hayalini kuruyor. Acaba tarih bugünleri nasıl anlatacak?

Dr. Derya ŞAHHÜSEYİNOĞLU - Elif Sevil ÖZER

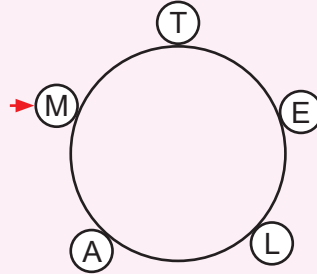
Kübra USLU - Refika DOĞAN

1. ETKİNLİK

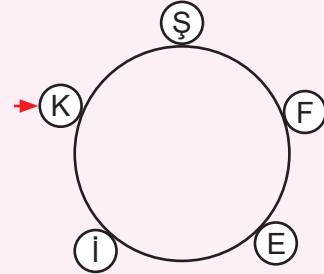
Aşağıdaki dairelerin etrafında yer alan harf topluluklarından her biri, metinden bir sözcüğü oluşturmaktadır. Sözcüğün ilk harfi kırmızı ok ile gösterilmiştir. Kaç numaralı dairedeki sözcüğü bulmaya çalışırsanız aynı numaralı ipucunu okuyunuz. Bulduğunuz sözcüğün harflerini örnekteki gibi birleştirerek sözcüğü dairenin altına yazınız. Bulduğunuz sözcükleri ve sözcüklerin anlamlarını “Benim Sözlüğüm” defterine yazınız.

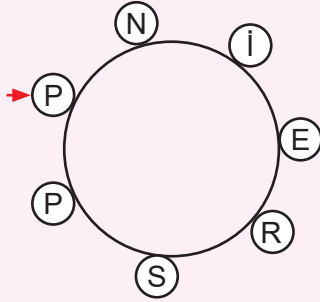
1. İlham

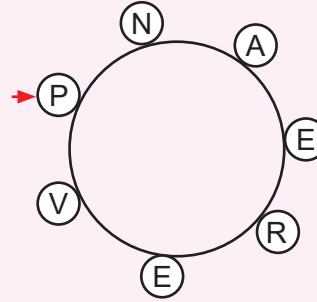
2.

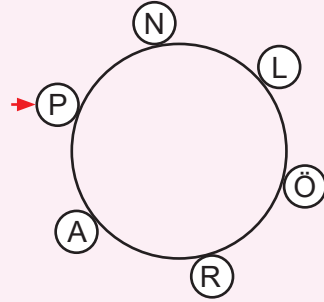
3.

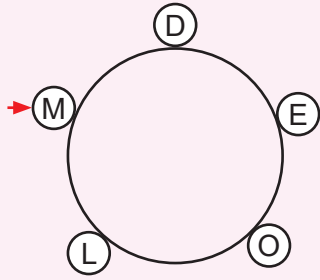
4.

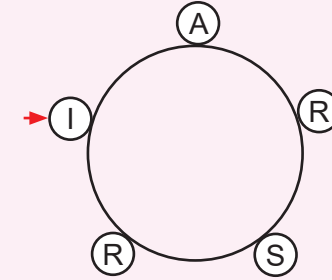
5.

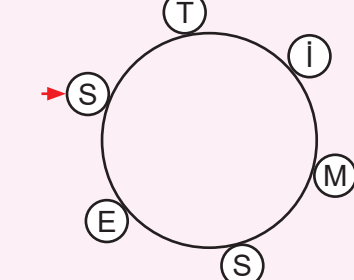
6.

7.

8.

9.

İpuçları

1. Etkilenme, çağırışım veya içe doğmayla akla gelen yaratıcı duygu, düşünce.
2. Çok yüksek elektrik ve ısı iletkenliği, kendine özgü parlaklığı olan madde.
3. Ortaya çıkarma, meydana çıkarma.
4. İlke, temel düşünce, temel inanç.
5. Döndüğünde bir mekanizmayı işleten, ikiden çok kanattan yapılmış alet.
6. Hava akımlarından yararlanarak uçan, uçağa benzer motorsuz hava taşıtı.
7. Tasarlanan ürünün tanıtım veya deneme amacıyla üretilen ilk örneği.
8. Direnme, ayak direme, üsteleme, üstünde durma.
9. Bir aracı oluşturan düzen, düzenek, tertibat.

2. ETKİNLİK

Metinle ilgili aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Yaptığı çizimlerle insanlara uçuş konusunda ilham kaynağı olan kimdir?
2. Lilienthal'ın uçuş konusunda yaptığı çalışmalar nelerdir?
3. Wright Kardeşler'in uçuş kontrol sistemlerini geliştirmelerinde ne etkili olmuştur?
4. Jet motorunun üretilmesinin uçaklara nasıl bir faydası olmuştur?
5. Metinden hareketle uçakların hayatımızdaki yeri hakkında neler söyleyebilirsiniz?
6. Sizce hangi ulaşım aracı diğerlerine göre daha kullanışlıdır?

3. ETKİNLİK

Metnin yazarı siz olsaydınız metin için hangi başlığı kullanırdınız? Aşağıya yazınız.

4. ETKİNLİK

Aşağıda verilen ifadeleri ve karşılarındaki tarihleri inceleyiniz. Verilen bu bilgilerden hareketle eksiltili cümleleri, metnin bağlamına uygun olarak tamamlayınız.

Leonardo da Vinci yaptığı çizimlerle

15.yy

George Cayley bir planör

1853

Otto Lilienthal tasarladığı planörle

1891

Wright Kardeşler çift kanatlı

1903

Charles Lindbergh 33,5 saatte

1927

Jet yolcu

1950

5. ETKİNLİK

a. Aşağıdaki görselleri inceleyiniz. Ardından verilen bilgileri okuyunuz.

Efemera, gündelik yaşama ait “ıvır zıvır” olarak nitelendirilebilecek kısa ömürlü küçük ve geçici belgeleri ifade eden bir tanımlamadır. Efemera koleksiyonu yapanlara da “efemerist” veya “efemera koleksiyoneri” denir. Yukarıda verilen görseller birer efemera örneğidir.

b. Kendinizi “efemera koleksiyoneri” olarak hayal ediniz. Aşağıdaki görsellerden hangileri koleksiyonuza ait bir parça olabilir? İşaretleyiniz.

c. Koleksiyon yapmanın önemiyle ilgili görüşlerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

5. TEMA

6. ETKİNLİK

“Hiçbir başarıımı tesadüfe borçlu değilim. Buluşlarım da tesadüf değil çalışmalarımın eseridir.” sözünden hareketle bilgilendirici bir metin yazınız. Yazınızda konuya uygun atasözü, deyim, özdeyiş kullanmaya özen gösteriniz.

HAZIRLIK

1. Bilgisayarların “akıllı” olarak tanımlanan işlevleri yerine getirebilmesi, yapay zekâ alanındaki gelişmelerle mümkün oluyor. Günümüzde yapay zekâ teknolojisi hangi alanlarda kullanılmaktadır?

2. Zamanda yolculuk imkânınız olsaydı hangi zaman dilimine gitmek isterdiniz? Niçin? Arkadaşlarınızla paylaşınız.

Metnin başlığından ve görsellerinden hareketle metnin konusunu tahmin ediniz. Tahmininizi arkadaşlarınızla paylaşınız. Ardından metni sessiz okuyunuz.

ZAMAN BİSİKLETİ

Karain Mağarası'na bir belgesel film çekmek üzere gitmiştim. Atalarımızın yaşamış olduğu bu koca mağara beni pek etkilemişti doğrusu. O çağda insanların nasıl yaşamış olduklarını çok merak etmiştim. En çok da insanların yaşamını kolaylaştıran pek çok buluşun nasıl yapıldığını merak ediyordum. Bir kayanın üstüne oturup gözlerimi yumduğumda, görür gibi olmuşum onları.

O an, bir yolunu bulup o çağa gitmeye karar verdim. Ama daha önce, otomobile binip de bir yerden bir yere gider gibi zaman içinde gezinmemi sağlayacak bir araç yapmak gerekiyordu. Bunu da ben yapamazdım doğrusu. Eve döner dönmez yardımcılarımı çağırdım.

“Yağmur, Damla (bunlar benim kızlarım) gelin bakalım yardım edin bana!”

“Geldik baba.”

“Önce şu benim eski bisikleti bilgisayara bağlayalım.”

“Nasıl bağlayacağız baba?”

“Onu bilmem. Bildiğiniz gibi bağlayın. Ama bilgisayarı açıp da bisiklete bindiğimde beni çok eski çağlara götürebilsin.”

“Biz de seninle gelebilir miyiz baba?” diye sordu Yağmur.

“Gelebilirsiniz.” dedim.

“Yaşasın!” diye bağırdı Damla.

“Ama önce bisikleti bilgisayara bağlayıp bir Zaman Bisikleti yapmalısınız. Ben şimdi biraz uyuyacağım.”

“Peki baba.” dedi Yağmur.

Şöyle bir saat kadar kestirdikten sonra yanlarına geldiğimde tuhaf bir aletle karşılaştım.

Kızlar nasıl becermişlerse benim eski bisikleti parçalamışlar. Ön tekerleğini de arkaya bağlamışlar. Pedalı çevirince iki tekerlek birden dönüyor. Bisikletin elektrik üreten dinamosunu da iki kabloyla bilgisayara bağlamışlar. Böylece hem gerektiğinde bilgisayara enerji

sağlanacakmış hem de ben pedalları öne doğru çevirirsem geleceğe, geriye doğru çevirirsem eski çağlara gidebileceğimmişim. Bunun nasıl olacağını pek anlayamadım ama söylediklerine göre bilgisayara bunu sağlayacak özel bir program yüklemişler.

Bisikletin tepesine kocaman bir şemsiye bağlamışlar. Bu, zaman içinde gezerken kozmik yağmurlardan korunmak içinmiş. Onun tepesine de bir alüminyum tencere kapağı takmışlar. Bu da cep telefonuyla rahatça konuşabilmem için bir çanak antenmiş. Bisikletin iki yanına da iki kocaman çanta asmışlar. Çantaların içi yiyecek, içecek, el feneri, bıçak, kazma, kürek, çekiç, çivi, pense, kalem, kâğıt gibi şeylerle dolu. Yağmurluk, gömlek, kazak koymayı da unutmamışlar.

“Bunlar ne olacak?” dedim.

“Orada gerekebilirmiş.” dedi Damla.

“Nelerle karşılaşacağımızı biliyor muyuz?” dedi Yağmur.

“Kim bilir ne serüvenler yaşayacağız. Hazırlıklı olmamız gerekmez mi?” dedi Damla.

(...)

Üçümüz birden bisiklete kurulduk. Bilgisayarı açıp programı yüz bin yıl öncesine ayarladım.

Şimdiye kadar olanlar bana bir oyun gibi geliyordu. Ama bisiklete binip de pedalları çevirmeye başlayınca yanıldığımı anladım. Bir anda çevremizdeki her şey değişiverdi. Ben pedalları geriye doğru çevirdikçe yaşadığımız her şey tersine dönmeye başladı. Az önce yaptığımız konuşmalar bile tersine dönmüş, sonu başa gelmişti. (...)

Pedalları daha hızlı çevirdikçe her şey silikleşti. Sanki bulutların içinde gidiyor gibiydik. Gözümün önünden hızla geçen şeyler daha önce yaşadığım şeylerdi. Kendi bebekliğimi bile gördüm bu arada. Doğrusu, çok şeker bir bebektim. Anneme bir şeyler anlatmaya çalışıyordum, ama ne olduğunu ben bile anlayamadım. Demek ki insan kendi bebekliğindeki düşünceleri bile anlamakta zorlanıyor. (...)

Heyecan içinde pedalları öylesine hızlı çevirmişim ki bir an sonra kendimizi kükürt kokan lavların aktığı bir ortamda buluverdik. (...)

“Pedalları ileriye doğru çevir baba!” diye bağırmasaydı Yağmur o kızgın lavların, zehirli buharların arasında kalıp bir anda yok olacaktık. Hemen var gücümle pedalları ileriye doğru çevirmeye başladım.

Görüntü bir anda değişti. Biraz yorulduğum için yavaş yavaş çeviriyordum pedalları. Hareket hâlindeki bir otobüsün penceresinden bakar gibi çevremizdeki değişimi izleyebiliyorduk.

(...)

Yoğun bir bulutun içine girdik.

Ben ne yapacağımı şaşırmış deliler gibi pedal çevirirken Damla, “Babamıza biraz yardım etsene abla.” dedi.

Yağmur bilgisayarın klavyesinde birkaç tuşa bastı. Çevremizdeki bulutlar dağıldı. Ben hâlâ pedalları çeviriyordum ama olduğumuz yerde duruyorduk.

“Artık pedal çevirmene gerek yok baba, ama.” dedi Yağmur.

“Ne oldu? Neredeyiz?”

“Tam gelmek istediğimiz yerde ve zamandayız. Bizim zamanımızdan yüz bin yıl önceki insanların yaşadığı Karain Mağarası’nın az ötesindeki bir kayanın arkasındayız.”

Derin bir soluk aldım. Bisikletten inip bacaklarımı ovmaya başladım.

“Babaaaa!” diye bağırdı Damla.

“Efendim?” dedim bir parça öfkeyle.

“Babacılık...” dedi olanca şirinliğiyle bu kez, “Bisikletimizi dallarla örtüp gizlemezsek Karainliler bizi görürler.”

“Görsünleer. Ne olur? Bizi yemezler ya...”

“Ama babaaa...” diye söze girdi Yağmur, “O zaman tarihin akışı değişir.” (...)

Akıllı kızlarımla gurur duydum bir kez daha. Hemen dallarla gizledim bisikletimizi. Artık kimse bulamazdı bizi.

Kızlar çantalara üç tane dürbün koymuşlar nereden buldularsa. Üçümüz birlikte dürbünlerle Karain Mağarası’nın önündeki insanları izlemeye koyulduk.

(...)

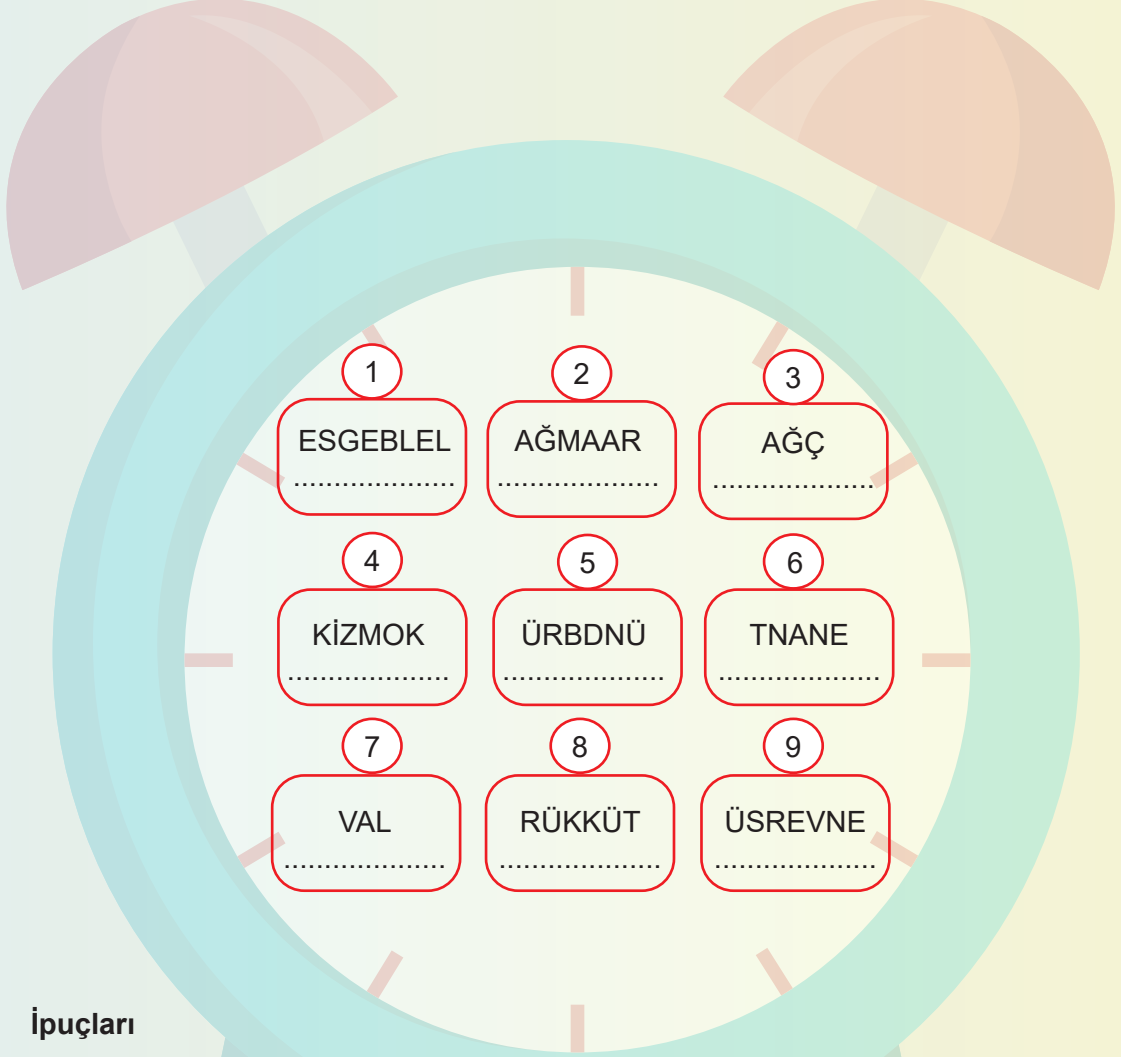
Bilgin ADALI
(Kısaltılmıştır.)

Bilgin ADALI (1944-2012)

Safranbolu’da doğdu. Çocuk edebiyatında pek çok eser verdi. Büyük Göç, Zaman Bisikleti, Güneşi Arayan Çocuk, Bolluk ve Savaş eserlerinden bazılarıdır.

1. ETKİNLİK

Aşağıdaki kutular içinde yer alan harf gruplarından her biri, metinden bir sözcüğü oluşturmaktadır. Kutuların altında bu sözcükleri bulmanızı sağlayacak ipuçları yer almaktadır. Kaç numaralı kutudaki sözcüğü bulmaya çalışacaksınız aynı numaralı ipucunu okuyunuz. Bulduğunuz sözcüğü ilgili harf grubunun altındaki noktalı yere yazınız.

İpuçları

1. Belge niteliği taşıyan film veya televizyon programı.
2. Bir yamaca veya kaya içine doğru uzanan, barınak olarak kullanılabilen yer kovuğu.
3. Kendine özgü bir özellik taşıyan zaman parçası, dönem, devir.
4. Evrenle ve onun genel düzeniyle ilgili.
5. Uzaktaki cisimlerin görüntülerini büyötmeye veya yaklaştırmaya yarayan optik alet.
6. Boşlukta yayılan elektromanyetik dalgaları toplayarak bu dalgaların yayılmasını sağlayan cihaz.
7. Yanardağların püskürme sırasında yeryüzüne çıkardıkları, dünyanın derinliklerinden gelen kızgın, erimiş maddeler.
8. 119 °C'de eriyen ve 444 °C'de kaynayan, doğada saf veya başka cisimlerle birleşik olarak bulunan, sarı renkli element.
9. Baştan geçen ilginç olay veya olaylar zinciri.

2. ETKİNLİK

Metinle ilgili aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Metindeki kahraman, neden Karain Mağarası'na gitmek istemiştir?
2. Babaları, kızlarından hangi konuda yardım istemiştir?
3. Damla ve Yağmur, zaman bisikletini nasıl yapmıştır?
4. Zaman bisikletinin pedalları geriye çevrilince neler olmuştur?
5. Çocukların bisikleti saklamak istemesindeki amaç nedir?
6. Sizce zamanda yolculuk mümkün olabilir mi? Açıklayınız.

3. ETKİNLİK

Kitabımızın “Millî Mücadele ve Atatürk” temasında yer alan “Kastamonulu Şerife Bacı” adlı metinle “Zaman Bisikleti” adlı metni karşılaştırabilmeniz için aşağıdaki soruları cevaplayınız. Soruları cevaplamaya geçmeden önce hatırlayabilmeniz için “Kastamonulu Şerife Bacı” adlı metni sessiz okuma yöntemiyle bir kez okuyunuz.

Sizce “Kastamonulu Şerife Bacı” adlı metin, “Millî Mücadele ve Atatürk” teması altında ele alınabilecek, işlenebilecek bir metin midir? Açıklayınız.

Sizce “Zaman Bisikleti” adlı metin, “Bilim ve Teknoloji” teması altında ele alınabilecek, işlenebilecek bir metin midir? Açıklayınız.

Metinlerde ele alınan konuların, anlatılanların birbiriyle herhangi bir ilişkisi olduğu söylenebilir mi? Açıklayınız.

Metinlerin önemli mesajlar içerdiğini düşünüyor musunuz? Açıklayınız.

Metinleri “metindeki anlatıcı” bakımından karşılaştırdığınızda neler söyleyebilirsiniz?

Metinleri “olay örgüleri” bakımından karşılaştırdığınızda neler söyleyebilirsiniz?

Metinlerin kahramanlarını karşılaştırdığınızda kahramanlarda benzerlik veya farklılık görebiliyor musunuz? Açıklayınız.

4. ETKİNLİK

a. Metinden alınan aşağıdaki parçada anlatım, sizce 1. kişili (ben) anlatım mı yoksa 3. kişili (o) anlatım mı işaretleyiniz.

“Karain Mağarası’na bir belgesel film çekmek amacıyla gitmiştim. Atalarımızın yaşamış olduğu bu koca mağara beni pek etkilemişti doğrusu. O çağda insanların nasıl yaşamış olduklarını çok merak etmiştim.”

1. Kişili Anlatım

3. Kişili Anlatım

Metinlerde anlatım, birinci kişi ağzından ve üçüncü kişi ağzından anlatım olmak üzere iki şekilde yapılır:

1. Kişili Anlatım: Birinci kişi ağzıyla anlatımlarda yazar, başından geçen bir olayı anlatır. Bu tür anlatımlarda çoğu zaman **birinci tekil şahıs** (ben) veya **birinci çoğul şahıs** (biz) ekleri kullanır:

Elimdeki güllerle içeri girdim. (1. tekil kişi: ben)

Sabaha doğru kasabaya vardık. (1. çoğul kişi: biz)

3. Kişili Anlatım: Üçüncü kişi ağzıyla anlatımlarda yazar, gördüğü şeyleri anlatır. Bu tür anlatımlarda çoğu zaman **üçüncü tekil şahıs** (o) veya **üçüncü çoğul şahıs** (onlar) ekleri kullanır.

Elindeki güllerle içeri girdi. (3. tekil kişi: o)

Sabaha doğru kasabaya vardılar. (3. çoğul kişi: onlar)

Zaman Bisikleti metninde 1. kişili anlatım kullanılmıştır.

b. Aşağıda verilen parçalarda anlatımın kaçınıcı kişi ağzıyla yapıldığını ilgili yerlere yazınız.

Ellerimi uzatıyorum. Tutuveriyorum. Bu, beyaz bir kuş... Annem alıyor elimden, öpüyor, ben de öpüyorum. (.....)

İşte bugün de sabah namazından beri durmadan on saat uğraşmıştı. Dövdüğü eğri namluyu örsünün yanındaki su fıçısına daldırdı. Ocağının sönmeye başlayan ateşine baktı. (.....)

Pekmez ocağında, çocukların başka eğlenceleri de vardı. Külde kestane pişirirler, mısır patlatırlar, fındık kavururlardı. Sonra kışlıkların yerine yerleştirilmesi işine başlardı. (.....)

5. TEMA

6. ETKİNLİK

a. “Zaman Bisikleti” adlı metnin sonunu tekrar okuyarak hatırlayınız. Metni, hayal gücünüzü kullanarak bittiği yerden devam ettiriniz.

b. Metnin yazımının tamamlanmasının ardından varsa metindeki yazım ve noktalama hatalarıyla anlam bütünlüğünü bozan ifadeleri belirleyerek düzeltiniz. Yazdığınız metni sınıfta arkadaşlarınıza okuyunuz.

HAZIRLIK

1. “İnsan, aklın sınırlarını zorlamadıkça hiçbir şeye ulaşamaz.” sözüyle ilgili düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

2. “Akıl” sözcüğünün çağrıştırdıklarını söyleyiniz.

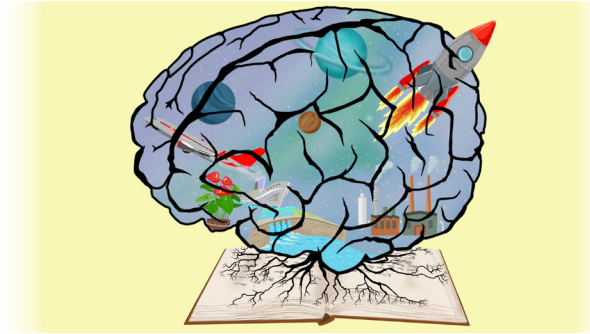

Metni dikkatle dinleyiniz.

AKIL AYDINLIĞINDA (Dinleme Metni)
Aziz SİVASLIOĞLU

Metni dinlemek için karekodu okutunuz.

1. ETKİNLİK

Metinde anlamını bilmediğiniz sözcükler varsa bunların anlamlarını TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten öğreniniz. Öğrendiğiniz sözcükleri ve sözcüklerin anlamlarını “Benim Sözlüğüm” defterine yazınız.

2. ETKİNLİK

Metinle ilgili aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Şiirde akıl neye, hangi bakımdan benzetilmiştir?
2. Şiirde akıl sayesinde gerçekleşen hangi olaylara yer verilmiştir?
3. “Dağların terle oyulması” sözünden ne anlıyorsunuz?
4. Şair, niçin aklın insanı tutsaklıktan kurtardığını düşünüyor olabilir?
5. “Günden güne emekle / Daha da çiçeklenmekte dünyanın yüzü” dizeleriyle şair ne anlatmak istemiştir?
6. Metnin konusu ve ana duygusu nedir?

3. ETKİNLİK

Metnin içeriğine uygun bir başlık belirlemek için aşağıdaki soruları cevaplayınız.

Şair, şiir için neden “Akıl Aydınlığında” başlığını kullanmış olabilir?

Sizce bu başlık, şiirde anlatılanlarla uyumlu, şiire uygun mu? Açıklayınız.

Şair siz olsaydınız şiir için hangi başlığı kullanırdınız?

4. ETKİNLİK

a. Aşağıda verilen metni okuyunuz.

JULES VERNE'DEN (JUL VERN) GELECEĞE DAİR...

Jules Verne, “Seksen Günde Dünya Gezisi” adlı romanında “Bir insan bir şey hayal edebiliyorsa başka bir insan bunu gerçeğe dönüştürebilir.” diyordu. Onun bu sözü bazı roman ve öyküleriyle de hayat buldu. Yazdıklarında geçen ve o dönemde uygulamanın çok mümkün olmadığı çeşitli teknolojiler yıllar sonra gerçek oldu. İşte size Jules Verne’in bazı romanlarından ve öykülerinden o dönemin teknolojisinin ötesinde ayrıntılar.

Jules Verne’in 1865 yılında yayımlanan “Ay’a Yolculuk” romanında kahramanlar, mermi benzeri bir uzay aracıyla Ay’a gitmek üzere bir yolculuğa çıkarlar. Ancak Ay’ı incelemek üzere tasarlanan ilk uzay aracı, romandan neredeyse yüz yıl sonra fırlatıldı. Bu, 1958 yılında Ay’a gitmek üzere fırlatılan ancak fırlatıldıktan kısa süre sonra patlayan “Pioneer 0” adlı uzay aracıydı. Ay’a insanlı ilk yolculuksa bundan yaklaşık on yıl kadar sonra, 1969 yılında gerçekleşti.

Yazar, 1870 yılında yayımlanan “Denizler Altında Yirmi Bin Fersah” adlı romanında elektrik motoruyla çalışan bir denizaltıyla çıkılan bir yolculuğu anlatır. Ancak o yıllarda bu tür denizaltılar henüz yapılmamıştı. Elektrik motoruyla çalışan denizaltı denemeleri, 1880’lerde başladı. İlk denemeler başarılı olamadı. Elektrik motoruyla çalışan ilk başarılı denizaltıların romandan yaklaşık yirmi yıl kadar sonra 1887 yılında yapıldı.

Kübra KARA
(Kısaltılmıştır.)

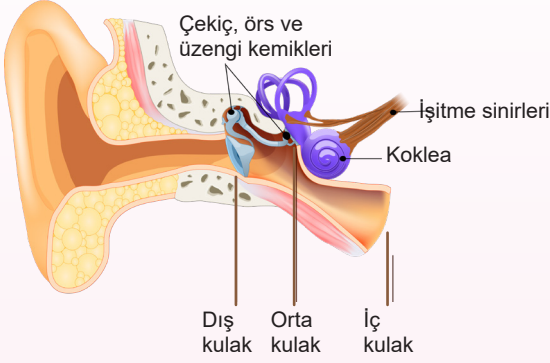
b. Siz de gelecekte gerçekleştirebileceğini düşündüğünüz, insanlığa faydası olacak fikirlerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

5. ETKİNLİK

a. Aşağıda verilen metni okuyunuz.

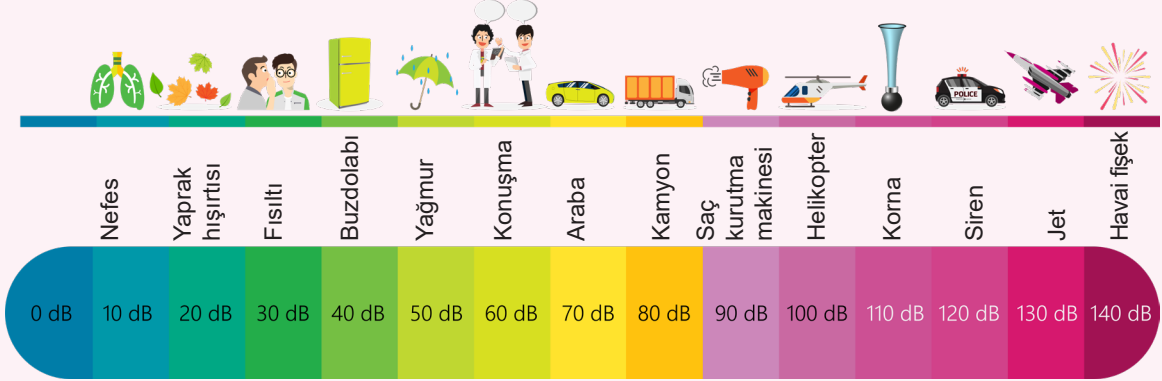
NASIL İŞİTİRİZ?

Çevremizdeki her şeyi duyularımız sayesinde fark edebiliriz. Ve duyu organlarının bu konuda önemli görevleri var. Bunlardan biri olan kulaklarımız işitmemizi ve dengemizi sağlar.

Dış kulakta kulak kepçesiyle toplanan ses dalgaları kulak yolundan titreye titreye oynayıp geçerek kulak zarına gelir ve kulak zarını titreştirir. Zarın titreşimleri kulak kemikcikleri (çekiç, örs, üzengi) tarafından kuvvetlendirilip oval pencereye iletilir. Kanaallardaki ses titreşimleri dalız içindeki sıvı ile salyangozdaki sıvıya geçer. Ses titreşimleri salyangozdaki sıvıdan işitme duyu hücrelerine oradan da sinirlere aktarılırlar. Sinirler tarafından alınan ses beyne iletilir. Ve işitme sağlanmış olur. (...)

Ses seviyelerinin tanımlanması için kullanılan logaritmik ölçü birimine desibel (dB) denir.

İşitme cihazları seslerin şiddetini yükselterek duymayı kolaylaştırmayı amaçlar.

(...)

Pınar Yiğit SOLHAN
(Kısaltılmıştır.)

b. Üçerli gruplar oluşturunuz. Grup arkadaşınızla birlikte işitme cihazları gibi özel gereksinimli insanların hayatlarını kolaylaştıracak, ihtiyaçlarını karşılayacak bir icat üzerinde düşününüz. İcadınızın nasıl çalışacağını ve ne işe yarayacağını defterinize yazınız, ardından yazdıklarınızı sınıfta paylaşınız.

5. TEMA

6. ETKİNLİK

Aşağıdaki karikatürü inceleyiniz. Teknolojik gelişmelerin iletişime olumsuz etkileri hakkında bir konuşma yapınız.

7. ETKİNLİK

“Bilim ve Teknoloji” temasına uygun bir şiir yazınız. Şiirinize uygun bir başlık bulunuz. Şiirinizi yazdıktan sonra gözden geçiriniz. Gerek görüyorsanız yeniden düzenleyiniz. Yazdığınız şiiri arkadaşlarınızla paylaşınız.

Handwriting practice area with lined paper and a quill pen icon.

SERBEST OKUMA METNİ

MATEMATİKLE UÇURAN ASTRONOT ALİ KUŞÇU (1400-1474)

Yaşadığımız yüzyılda insanlık uzaya gidiyor ve bilinmeyen gezegenlerin sırlarını çözmeye çalışıyorsa bunda hiç şüphesiz Ali Kuşçu'nun yaptığı çalışmaların büyük etkisi vardır. Astronomi ve matematik bilgini olan Ali Kuşçu, soy ismini babasının mesleği dolayısıyla edinmiştir. Maverâünnehir hükümdarı ve ünlü astronomi bilgini Uluğ Bey'in doğancıbaşısı olan babası, her ava gidişlerinde Uluğ Bey'in doğanını taşırdı. Bu yüzden "kuşçu" lakabıyla anılmaya başlandı.

1400 yılında Semerkand'ta doğan Ali Kuşçu, Semerkand medresesinde eğitim gördü. Zamanın âlimi Bursalı Kadızade Rumi'den ve bizzat Hükümdar Uluğ Bey'den özel dersler aldı. Hükümdarla iyi bir arkadaş da olan Kuşçu, dersin dışında onunla birlikte ava gitmeye ve sürekli onun sarayında bulunmaya başladı. Ancak Ali Kuşçu'nun niyeti bilimsel alanda ilerlemektir. Bir süre sonra hükümdardan gizli İran'a gitti. İran'ın Kirman şehri o zamanlar bir ilim merkezi idi ve Ali Kuşçu burada öğrenimini tamamlayıp tekrar Semerkand'a dönüş yaptı.

(...)

Rasathane müdürü Kadızade'nin ölümü üzerine Semerkand Rasathanesine müdür olan Ali Kuşçu, bir yandan da öğrenci yetiştirdi. Doğu'nun ve Batı'nın en büyük rasathanesi olan bu mekânda, yıldızların koordinatlarını hesap etti. "Zic-i Uluğ Bey" isimli eserinde güneşle gezegenlerin hareket teorisi, Güneş ve Ay'ın Dünya'ya olan uzaklıklarının ölçülmesi, Güneş ve Ay tutulması, gezegenlerin ortalama boylamlarının hesap edilmesi gibi birçok konuyu aydınlattı. (...)

Osmanlı Devleti ile Akkoyunlular arasındaki barışı sağlama görevini Ali Kuşçu yürüttü. Ali Kuşçu, elçi olarak Osmanlı padişahı Fatih Sultan Mehmet'in huzuruna çıktı ve Fatih hiçbir elçiye göstermediği iltifatı ona gösterdi. Onunla uzun uzun sohbet etti. Bunun nedenini soranlara ise şu yanıtı verecekti: "Ben ona Uzun Hasan'ın elçisi olduğu için değil bir ilim güneşi olduğu için iltifat ettim."

Birçok bilgin ve sanatçıyı İstanbul'da toplama niyetinde olan Fatih'in isteği üzerine, Ali Kuşçu görevini tamamlayıp İstanbul'a geldi. O dönemlerde dışarıdan gelen bütün bilim adamları Üsküdar'da törenle karşılanırdı. Ali Kuşçu da işte böyle görkemli bir törenle karşılandı.

İstanbul'a yerleştikten sonra Ayasofya Medresesinde ders vermeye başlayan ünlü bilgin, burada Molla Sarı Lütfü, Kıvameddin Kasım, Sinaneddin Yusuf gibi değerli öğrencileri yetiştirdi. Molla Hüsrev ile birlikte medreseye yeni ders programları hazırladı; astronomi ve matematik öğreniminin İstanbul'da önem kazanmasına yardımcı oldu. Bu yüzden ki İstanbul'da matematik ve astronominin en parlak olduğu dönem bu dönemdir.

(...)

16 Aralık 1474'te İstanbul'da ölen Ali Kuşçu, Eyüp Türbesi civarına gömüldü. Astronomi ve matematik bilimleri dışında İslam felsefesi, hadis, tefsir gibi konularda da eserler yazan ünlü bilgin, Osmanlı İmparatorluğu'nda astronomi bilimini kuran büyük Türk bilgini olarak tarihe geçti.

H. Salih ZENGİN
(Kısaltılmıştır.)

TEMA SONU DEĞERLENDİRME

BUZDAN ÜLKE

İki yüz yıl kadar önceydi. Herkes yerkürenin en dibinde yani Güney yarımkürenin altında kocaman bir kıta daha olduğunu düşünüyordu. Ancak henüz bu kıtayı dünya gözüyle gören olmamıştı. Charles Wilkes (Çarls Vilkıs) adında bir denizci, “Kolomb Amerika’yı buldu tarihe adını yazdırdı, benim ne eksikim var, ben de gidip bir kıta bulayım.” dedi ve yelkenli gemisine atladığı gibi, kendini okyanusun engin mavi sularına verdi.

Tarih 1840 falandı. Wilkes, iki bin km yol gittikten sonra, Dünya’nın beşinci büyük kıtasını buldu. Fakat işe bakın ki bu yeni kıta, öteki kıtalara hiç benzemiyordu.

(...)

Wilkes’in yelkenli gemisinin tahta güvertesinde ağızları bir daha asla kapanmayacakmış gibi açılan tayfalar, soğuktan sızlayan ayaklarını pat pat yerlere vura vura, ellerini ovuşturma ovuşturma kalınlığı ortalama iki bin metreyi bulan bir buz tabakasıyla kaplı, bu yeni kıtaya bakıyorlardı. Burası Güney Kutup Bölgesi’ndeki 14.4 milyon kilometre kare büyüklüğündeki Antarktika kıtasıydı.

Tamamen buzlarla kaplı bu anakara(!), yeryüzünde bulunan bütün buzların %92’sini sırtında taşıyordu.

Antarktika’daki iklim koşulları, ne Büyük Sahra ile ne elli yıl tek bir damla yağmur görmeyen Atakama’ya ne de Dünya üzerindeki öteki kurak ve çorak yerlere benzemiyordu. Yaz aylarında ortalama ısı -20 derecedeydi. Ancak sık sık patlayan fırtınalar yüzünden bu en derin donduruculardan bile daha dondurucu kıtanın ısısı -70 dereceye düşüyordu.

Burası yerkürenin kuzeyinde yer alan Kuzey Kutbu’ndan (Arktika) bile yirmi iki derece daha soğuktu...

Tarık USLU
(Kısaltılmıştır.)

1, 2 ve 3. soruları metne göre cevaplayınız.

1. Antarktika kıtasının özellikleri nelerdir?

.....

.....

2. Antarktika’yı Kuzey Kutbu’ndan ayıran özellik nedir?

.....

.....

3. Metne farklı bir başlık yazınız.

.....

.....

4. Aşağıdaki cümlelerden doğru bilgi içerenlerin sonuna “D”, yanlış bilgi içerenlerin sonuna “Y” yazınız.

- “Bu yazı bana ait değil.” cümlesinde birden çok zamir kullanılmıştır. (....)
- “Atatürk Ankara’ya ne zaman gelmiş?” cümlesinde zamir kullanılmıştır. (....)
- “Senin aradığın şu mu?” cümlesindeki “şu” sözcüğü zamir olarak kullanılmıştır. (....)
- “Bilim fuarları çok kalabalık oluyor.” cümlesinde zamir kullanılmıştır. (....)
- “Her kitap, insana yeni kapılar açar.” cümlesinde zamir kullanılmıştır. (....)
- “Bazısı, okumadığı gün mutsuz olur.” cümlesinde birden çok zamir kullanılmıştır.. (....)
- “Salı günü babanla nereye gidiyordun?” cümlesinde “nereye” sözcüğü zamirdir. (....)
- “O, benim en sevdiğim kitaptır.” cümlesinde birden fazla zamir kullanılmıştır. (....)
- “Hepimiz kodlama kursuna yazıldık.” cümlesinde “hepimiz” sözcüğü zamirdir. (....)
- “Biri ona olanları söylesin.” cümlesinde bir tane zamir kullanılmıştır. (....)

5. Aşağıdaki cümlelerde kullanılan zamirleri bulup karşısındaki yazma alanlarına yazınız.

1. Herkes eşyalarını toplasın.	
2. Aldıklarını bana gösterir misin?	
3. Burası Türkiye’nin cennetidir.	
4. Haftaya derste ne işleyeceğiz?	
5. Hepsini çantasına sığdırdı.	
6. Sizlere her zaman güvendim.	
7. Bu yaz nereye gideceksiniz?	
8. Yemeği kendim yaptım.	

6. “İyi bir eser ortaya koymak için herkes canla başla çalışıyordu.” cümlesindeki zamir aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bir B) Herkes C) İçin D) İyi

5. TEMA

7. Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcüklerin türünü belirleyerek uygun yeri işaretleyiniz.

Cümleler	Sıfat	Zamir
<u>Şu</u> kitabı bana uzatır mısın?	✓	
<u>Onu</u> rafa yerleştirdi.		
Fuarda <u>bu</u> projeler sergilenecek.		
<u>Bunları</u> arkadaşına vermeyi unutma.		
<u>O</u> , bana dedemden kaldı.		
En çok <u>o</u> tatilde eğlenmişlerdi.		

8. “O, benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;

O benimdir, o benim milletimindir ancak.” **dizelerindeki zamirler aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?**

- A) O-benim
- B) Milletimin-benim
- C) O-ancak
- D) Benim-yıldızıdır

9. Turgut; bilim fuarında robotik kodlama, yenilenebilir enerji, STEM, nanoteknoloji bölümlerine gitmiştir. Turgut’un bilim fuarındaki bölümlere hangi sırayla gittiği ile ilgili bilinenler şunlardır:

- Robotik kodlama bölümüne yenilenebilir enerji bölümünden hemen sonra gitmiştir.
- Son gittiği bölüm nanoteknoloji bölümüdür.

Bu bilgilerden hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) İlk gittiği bölüm, yenilenebilir enerji bölümüdür.
- B) Nanoteknoloji bölümünden hemen önce yenilenebilir enerji bölümüne gitmiştir.
- C) Üçüncü sırada gittiği bölüm yenilenebilir enerji bölümüdür.
- D) İlk önce robotik kodlama bölümüne gitmiştir.

Daha fazla soru için karekodu okutunuz.

6. TEMA

ÇOCUK DÜNYASI

- ✿ Yılların Emeği
- ✿ Pulsuz Dilekçe
- ✿ Bilmece
- ✿ Dondurmanın Keşfi ve Tarih İçindeki Yolculuğu (Dinleme Metni)
- ✿ Kentlerde Yaşayan Çocuklar da Oyun Oynamak İster (Serbest Okuma Metni)

Dinleme / İzleme Okuma

Okuma

Yazma

Konuşma

Sunu

HAZIRLIK

1. "Hayal" sözcüğünün çağrıştırdıklarını boşluklara yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Aşağıdaki görseller hakkındaki düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Metni, sessiz okuma yöntemiyle okuyunuz. Metni okurken cevaplarıyla birlikte üç soru tasarlayınız. Tasarladığınız soru ve cevapları aşağıya yazınız. Hazırladığınız her soruyu sınıftan bir arkadaşınıza yöneltiniz, soruyu yönelttiğiniz arkadaşınızın cevabını aldıktan sonra kendi yazdığınız cevabı açıklayınız. Bu uygulamayı sınıfta devam ettiriniz.

1. Soru:

Cevabı:

2. Soru:

Cevabı:

3. Soru:

Cevabı:

YILLARIN EMEĞİ

Bahçedeki ağaç evde tüm gün kalan Hasan, annesinin akşam yemeğine çağırmasıyla yukarıdan bıraktığı halat merdivenle aşağıya indi. Emektar çınar ağacının o heybetli gövdesine zarar vermeden çok güzel bir ağaç ev yapmıştı dedesi ona, hem de Hasan'ın yardımıyla. Dedesi devamlı bir şeylerle uğraşır, boş vakit diye bir şey olmadığına inanırdı. "Üretmek, bir şeyler düşünmek, yeni bir şeyler yapmak insanı dinç tutar." derdi.

Hasan'ın heyecanı iki hafta öncesinden başladı. Neden diye soracak olursanız dedesi ve ninesi memleketten onları ziyarete geleceklerdi. O da bunun heyecanıyla gün sayıyordu. Hasan dedesi ve ninesini çok severdi, tabi ki onlar da Hasan'ı. Her yaz tatilinde küçük icatlarda dedesine yardım ederdi köyde.

Dedesi eğlenceli bir adamdı gerçekten, Hasan'ı her seferinde hayretler içinde bırakırdı. Geçen yaz bahçede çalışırken ninesi yorulmasın diye bir su kaydırağı yapmıştı. Tabi ki yüzmek için değil bir testi suyu dökmeden evin mutfağındaki bir delikten, bahçedeki dut ağacına taşıyan bir kaydırak sistemi yapmıştı. Ayrıca tavukların yumurtasını kümese girmeye gerek kalmadan toplayan bir folluk yolu yapmıştı. Hasan yumurtaları buradan toplayıp teşekkür ediyordu tavuklara her sabah. Daha neler neler...

Akşam yemeğinde babası, dedesi ve ninesinin biletlerini aldığını söyleyince sevinçten havalara uçtu Hasan. Sonra annesiyle babasına dedesine yapacağı sürprizin planını anlattı. Babası icadını hayretler içinde dinledi. Küçük oğlunun bunu düşünmesine ve bunu tasarlamasına çok şaşırdı, bir o kadar da mutlu oldu. Sonra isterse ona yardım edebileceğini söyledi. Sabah erkenden kalkan Hasan çok heyecanlıydı. Annesi ve babasının hazırladığı kahvaltıyı bahçedeki mis

gibi havayla beraber iştahla yaptıktan sonra hep birlikte işe koyuldular. Önce evdeki malzemeleri kontrol ettiler. Daha sonra eksik olanları çarşıya gidip aldılar. Eğlenerek, güle oynaya Hasan'ın planını adım adım gerçekleştirdiler. Akşam yemeğine doğru işler bitmek üzereydi. Son dokunuşu yapması için babası Hasan'ı icadıyla baş başa bıraktı. Hasan başarmanın gururuyla icadına karşıdan baktı.

Günler birbiri ardına geçtikten sonra dede ve ninesinin gelişini tüm ev halkı coşkuyla karşılamak için otogara gittiler. Sevgi dolu kucaklaşmaların ardından eve geldiklerinde kapıda kocaman bir paket onları bekliyordu. Dedesi ve ninesi çok şaşırdılar. Hasan dedesinin elinden tutup paketi açması için yaklaştırdı. Paketi açan dedesi ve diğerleri tek kişilik bir koltuk gördüler. Hasan dedesinin oturmasını söyledi. Dedesinin oturmasıyla en sevdiği türküyü çalışıyordu.

Ardından hafif hoş bir masaj başladı yılların yorgunu olan sırtına.

Dedesı şaşkınlık içinde oğluna ve torununa bakarak; “Evladım, ne gerek vardı bunca masrafa.” dedi mahcubiyetle.

Hasan, dedesine almadıklarını icat ettiklerini anlatıp planlarını gösterince dedesi çok mutlu oldu. Sonunda Hasan bir de, “Dede aynı senin gibi bir mucit olmak istiyorum.” deyince dedesinin gözleri mutluluktan doldu. Masaj koltuğuna yaslanırken, yıllarca vermiş olduğu emeklerinin mükâfatı tam karşısında sevgiyle ona bakıyordu.

Seval ÖZCAN

1. ETKİNLİK

Metinde anlamını bilmediğiniz sözcükler varsa bunların anlamlarını TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten öğreniniz. Bu sözcüklerin her biriyle birer cümle kurarak yazınız ve bunları sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

Sözcük

Cümlem

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ETKİNLİK

Metinle ilgili aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Hasan'ın dedesi çınar ağacına ne yapmıştır?

2. Hasan'ın heyecanının nedeni nedir?

3. Dedesinin ağaç ev dışındaki icatları nelerdir?

4. Hasan'ın dedesi için planladığı sürpriz nedir?

5. Metnin konusu nedir?

6. Metnin ana fikri nedir?

7. Hayal kurmak neden önemlidir? Gerçekleşmesini istediğiniz hayaliniz nedir? Açıklayınız.

3. ETKİNLİK

Aşağıda verilen altı çizili cümlelerden hangisinde bir duygu belirtildiğini, hangisinde abartmaya başvurulduğunu belirleyerek eşleştirme yapınız.

1. Sanat yolculuğumuza Cumhuriyet Bayramı'nda sunacağımız bir müzik dinletisi ile başlayacaktık. Ne büyük gurur!

Abartmaya
Başvurulan Cümle

2. Öğretmenimiz çok etkili bir konuşma yaparak bizleri sakinleştirdi, bize güven verdi. Si-hirliydi sanki sözleri.

Duygu
Belirten Cümle

4. ETKİNLİK

a. Aşağıdaki bilgileri okuyunuz.

Blog insanların öğrendiklerini, herhangi bir konuyla ilgili düşüncelerini, günlük hayatta yaşadıklarını yazdıkları; yazı, video, resim ve fotoğraflar paylaştıkları yalnızca ağ bağlantısı üzerinden erişilebilen, genel ağ tarayıcısı yardımıyla çalıştırılabilen bir platformdur.

Blog sahipleri / yazarları, yazılarını kolayca yazıp anında okuyucularla paylaşabilir. Blogların en önemli amacı paylaşmaktır. Paylaşım arttıkça ve okurlar paylaşılanlarla ilgili yorumlarda bulundukça bloglar anlam kazanır. Asıl adı weblog olan “blog”, “web sitesi”nden farklıdır. Blog yazılarına yorum eklenebilir. Bloglar, yazar ve okurlar arasında etkileşimin olduğu iletişim araçlarıdır. Bloglar, ücretsiz olarak oluşturulabilir.

b. Aşağıdaki blog sayfasını inceleyiniz.

c. Siz de bir blog sayfası oluşturacağınızı hayal ediniz. Sizin blog sayfanız neyle ilgili olurdu? Blog sayfanıza hangi ismi verirdiniz? Arkadaşlarınıza açıklayınız.

5. ETKİNLİK

a. Aşağıda verilen metni okuyunuz..

TOPRAK ANA

(...)

Bir gün Canbolat, yağlanmış, temizlenmiş, onarılmış bisikletiyle yanıma geldi. Kendi üstü başı da yağ içindeydi:

— Büyükanne bak, babamın bisikleti ne hâle geldi! dedi.

Birden ellerimin titrediğini hissettim. Sözleri beni hem sevindirmiş hem üzmüştü. O ise pek gururluydu:

— Binmesini öğrendim bile, bak!

Seleye oturursa ayakları pedala erişmediği için ileri kaymış, bir sağa bir sola sallana sallana gidiyordu. Her an düşebilirdi.

Korkuyla bağırdım:

— İn o bisikletten, düşeceksin!

O ise daha hızlı sürmeye başladı. Avlu kapısına yöneldi, sokağa çıktı. Ben de koştum peşinden. Ama o sokağa çıkar çıkmaz hızını iyice arttırdı. Bisikletiyle uçuyordu sanki ve az sonra gerçekten uçtu. Bisiklet bir yana, o bir yana düştü. Koştum, tutup kaldırdım:

— (...) Nedir bu yaptığın? Artık bisiklete binmek yok sana!

— Artık hiç düşmem büyükanne, diye cevap verdi bana. Düşmek nasıl oluyormuş anlamak istedim, şimdiye kadar hiç düşmedim de...

Gülmeye başladım. Bektaş da avlu kapısının önünde hiçbir şey olmamış gibi duruyordu. Sadece bakıyor, yüzünden hiçbir şey belli etmiyordu. O da ben de başka bir şey söylemedik, ama birbirimizi anlamıştık.

(...)

Cengiz AYTMAOV

(Kısaltılmıştır.)

(“Toprak Ana” adlı eserden alınmıştır.)

Çeviren: Refik ÖZDEK

b. “Toprak Ana” adlı metne göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Canbolat’ın hangi konuda yetenekli olduğu söylenebilir?

2. Çocuklara sorumluluk verilmesi niçin önemlidir? Metinden hareketle açıklayınız.

3. Çocukların yeteneklerini keşfetmeye çalışmak niçin önemlidir?

6. ETKİNLİK

“Çocukluk, oyun, yaratıcılık, aile, hayal” sözcüklerinden istediğinizi seçiniz. Seçtiğiniz sözcükleri anlamlarına uygun olacak şekilde kullanarak arkadaşlarınıza kısa bir konuşma yapınız.

7. ETKİNLİK

a. Birazdan, bir e-posta yazma çalışması yapacaksınız. Öncelikle aşağıdaki e-posta örneğini inceleyiniz.

Kime: tema@tema.org.tr

Bilgi:

Konu: Teşekkür

Merhaba,
Sizden istediğim fidanları okulumuza gönderdiğiniz için teşekkür ederim.

Alp DEMİR
Cumhuriyet Ortaokulu 6 / C Sınıfı
Merkez / ADIYAMAN

Gönder

b. Siz de herhangi birine, istediğiniz bir konuda bir e-posta yazınız. E-postayı yazacağınız kişinin e-posta adresini bilmiyorsanız adres olarak o kişinin adı ve soyadını da yazabilirsiniz. E-posta metnini yazarken yazım ve noktalama kurallarına uyunuz. Metnin sonuna, ad ve soyadınız ile adresinizi yazınız.

Kime:

Bilgi:

Konu:

Gönder

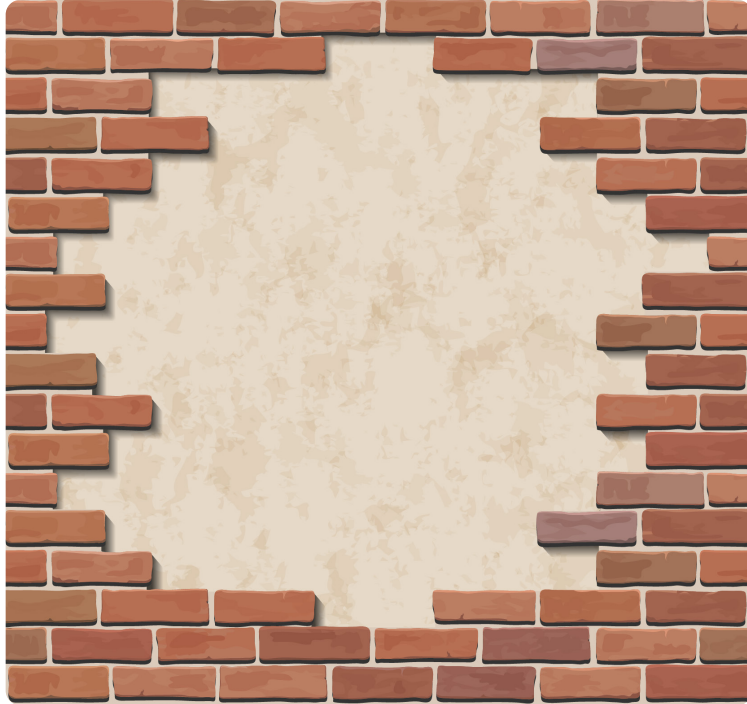
8. ETKİNLİK

Aşağıdaki formu kullanarak 7. etkinlikte yazdığınız e-postadan hareketle kendinizi değerlendiriniz. Gerçekleştirdiğinizi düşündüğünüz eylemlerin karşısına “✓” işareti koyunuz.

E-posta Yazma Çalışmasında Gerçekleştirdiğim Eylemler	
“Kime” boşluğuna e-postayı kime gönderdiğimi yazdım.	
“Konu” boşluğuna e-postanın neyle ilgili olduğunu yazdım.	
E-posta metninde yazım kurallarına uydum.	
E-posta metninde noktalama kurallarına uydum.	
E-posta metninin sonuna ad, soyadımı yazdım.	
E-posta metninin sonuna adresimi yazdım.	

9. ETKİNLİK

Sıra arkadaşınızla birlikte, çocukların yeteneklerine değer vermenin önemiyle ilgili bir slogan bulunuz ve sloganınızı aşağıdaki yazma alanına yazınız.

GELECEK DERSE HAZIRLIK

Bir büyüğünüzden, çocukken oynadığı bir oyunu, amacı ve kurallarıyla birlikte öğreniniz.

HAZIRLIK

1. Aile içi iletişimde nelere dikkat edilmelidir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

2. Çocukların anne ve babalarıyla iletişimi neden önemlidir?

Metni sesli okuyunuz.

PULSUZ DİLEKÇE

Sevgili Anneciğim, Babacığım;

Bütün duygu ve düşüncelerimi dile getirebilseydim size şunları söylemek isterdim:

Sürekli bir büyüme ve değişme içindeyim. Sizin çocuğunuz olsam da sizden ayrı bir kişilik geliştiriyorum. Beni tanımaya ve anlamaya çalışın.

Deneme ile öğrenirim. Bana ayak uydurmakta güçlük çekebilirsiniz. Oyunda, arkadaşlıkta ve uğraşılarımda özgürlük tanıyın. Beni her yerde, her zaman koruyup kollamayın. Davranışlarımdan sonuçlarını kendim görürsem daha iyi öğrenirim. Bırakın kendi işimi kendim göreyim. Büyüdüğümü başka nasıl anlarım?

Büyümeyi çok istiyorsam da ara sıra yaşımdan küçük davranmaktan kendimi alamıyorum. Bunu önemsemeyin. Ama siz beni şımartmayın. Hep çocuk kalmak isterim sonra. Her istediğimi elde edemeyeceğimi biliyorum. Ancak siz verdikçe almadan edemiyorum. Bana yerli yersiz söz de vermeyin. Sözünüzü tutmayınca sizlere güvenim azalıyor.

Bana kesin ve kararlı davranmaktan çekinmeyin. Yoldan saptığınızı görünce beni sınırlayın. Koyduğunuz kurallar ve yasakların hepsini beğendiğimi söyleyemem. Ancak hiç kısıtlanmayınca ne yapacağımı şaşırıyorum. Tutarsız davrandığınızı görünce hem bocalıyor hem de bundan yararlanmadan edemiyorum.

Öğütlerinizden çok, davranışlarınızdan etkilendiğimi unutmayın. Beni eğitirken ara sıra yanlışlar yapabilirsiniz. Bunları çabuk unuturum. Ancak birbirinize saygı ve sevginizin azaldığını görmek beni yaralar ve sürekli tedirgin eder.

Çok konuşup çok bağırmayın. Yüksek sesle söylenenleri pek duymam. Yumuşak ve kesin sözler bende daha iyi iz bırakır. "Ben senin yaşında iken..." diye başlayan söylevleri hep kulak ardına atarım.

Küçük yanlışlarımı büyük suçmuş gibi başıma kakmayın. Bana yanılma payı bırakın. Beni, korkutup sindirerek, suçluluk duygusu aşılayarak uslandırmaya çalışmayın. Yaramazlıklarım için beni kötü çocukmuşum gibi yargılamayın.

Yanlış davranışım üzerinde durup düzeltin. Ceza vermeden önce beni dinleyin. Suçumu aşmadığı sürece cezama katlanabilirim.

Beni dinleyin. Öğrenmeye en yatkın olduğum anlar, soru sorduğum anlardır. Açıklamalarınız kısa ve öz olsun. Beni yeteneklerimin üstünde işlere zorlamayın. Ama başarabileceğim işleri yapmamı bekleyin. Bana güvendiğinizi belli edin. Beni destekleyin, hiç değilse çabamı övün. Beni başkalarıyla karşılaştırmayın; umutsuzluğa kapılırim.

Benden yaşımın üstünde olgunluk beklemeyin. Bütün kuralları birden öğretmeye kalkmayın; bana süre tanıyın. Yüzde yüz dürüst davranmadığımı görünce ürkmeyin. Beni köşeye sıkıştırmayın; yalana sığınmak zorunda kalırım. Sizi çok bunaltsam bile soğukkanlılığınızı yitirmeyin. Kızgınlığınızı haklı görebilirim ama beni aşağılamayın. Hele başkalarının yanında onurumu kırmayın. Unutmayın ki ben de sizi yabancıların önünde güç durumlara düşürebilirim.

Bana haksızlık ettiğinizi anlayınca açıklamaktan çekinmeyin. Özür dileyişiniz size olan sevgimi azaltmaz; tersine, beni size daha çok yaklaştırır. Aslında ben sizleri olduğunuzdan daha iyi ve daha değerli görüyorum. Bana kendinizi yanılmaz ve erişilmez göstermeye çabalamayın. Yanıldığınızı görünce üzüntüm büyük olur.

Biliyorum, ara sıra sizi üzüyor, belki de düş kırıklığına uğrattıyorum. Bana verdikleriniz yanında benden istediklerinizin çok olmadığını da biliyorum. Sıraladığım bu istekler çok geldiyse birçoğundan vazgeçebilirim; yeter ki beni ben olarak seveceğinize olan inancım sarsılmasın.

Benden "Örnek Çocuk" olmamı istemezseniz ben de sizden kusursuz anne-baba olmanızı beklemem. Sevecen ve anlayışlı olmanız bana yeter.

Sizin çocuğunuz olarak doğmak elimde değildi. Ama seçme hakkım olsaydı sizden başka kimsenin çocuğu olmak istemezdim.

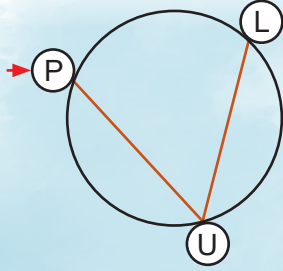
Sevgiler,

Çocuğunuz

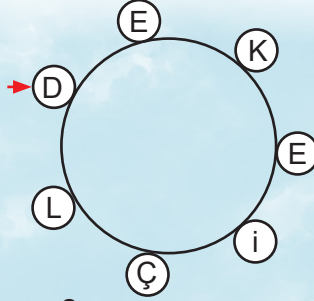
Atalay YÖRÜKOĞLU

1. ETKİNLİK

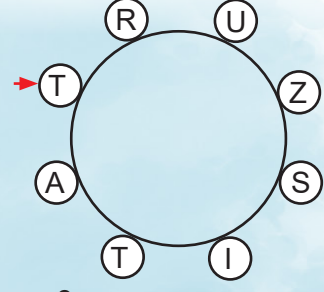
Aşağıdaki dairelerin etrafında yer alan harf topluluklarından her biri, metinden bir sözcüğü oluşturmaktadır. Sözcüğün ilk harfi kırmızı ok ile gösterilmiştir. Kaç numaralı dairedeki sözcüğü bulmaya çalışırsanız aynı numaralı ipucunu okuyunuz. Bulduğunuz sözcüğün harflerini örnekteki gibi birleştirerek sözcüğü dairenin altına yazınız. Bulduğunuz sözcükleri ve sözcüklerin anlamlarını "Benim Sözlüğüm" defterine yazınız.

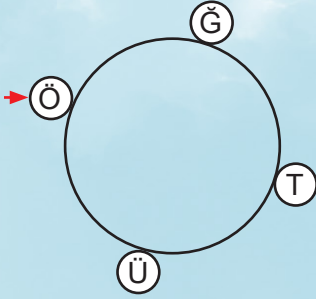
1. Pul

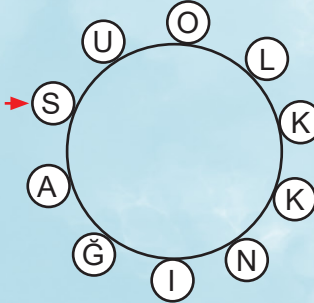
2.

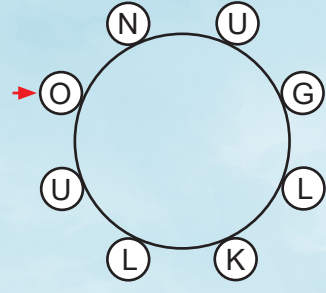
3.

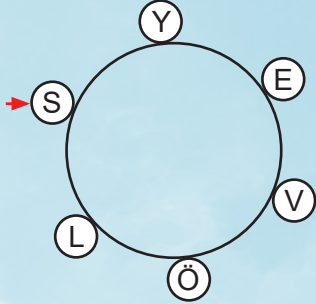
4.

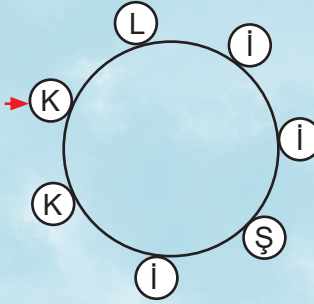
5.

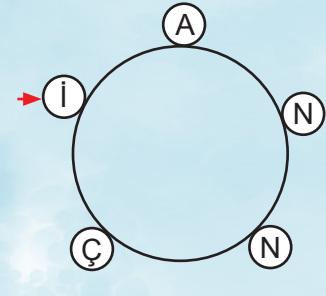
6.

7.

8.

9.

İpuçları

1. Mektup zarfı, kartpostallara kâğıtlara yapıştırılan, basılı küçük kâğıt parçası.
2. Bir dileği bildirmek için resmî makamlara sunulan, imzalı, adresli, yazı.
3. Tutarlı olmayan, aralarında çelişki bulunan.
4. Bir kimseye yapması veya yapmaması gereken şeyler için söylenen söz, nasihat.
5. Olaylara ve gelişmelere sakin, ılımlı ve temkinli yaklaşan, serinkanlı.
6. İnsanların bilgi, görgü ve hoşgörü bakımından gereği kadar gelişmiş olma durumu.
7. Bir topluluğa düşünce ve duygu aşılama için söylenen, coşkulu, güzel söz, nutuk.
8. Bir kimseye özgü belirgin özellik, manevi ve ruhsal niteliklerinin bütünü, şahsiyet.
9. Birine duyulan güven, inanma duygusu.

2. ETKİNLİK

Metinle ilgili aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Çocuğun öğrenmede başvurduğu yol hangisidir?
2. Çocuğa göre, büyüdüğünü anlayabilmesi nasıl mümkün olmaktadır?
3. Çocuk, anne ve babasından niçin yerli yersiz sözler vermemelerini istemektedir?
4. Sizce çocuk üzerinde, niçin öğütlerden çok davranışlar daha etkili olmaktadır?
5. Anne ya da babanın “Ben senin yaşında iken...” şeklinde başlayan konuşması, çocuk tarafından niçin kulak ardı ediliyor olabilir?
6. Metne göre çocuklara verilecek ceza hangi nitelikte olmalıdır?
7. “Benden ‘örnek çocuk’ olmamı beklemezseniz ben de sizden kusursuz ana, baba olmanızı beklemem.” sözüyle ne anlatılmak istenmektedir?

3. ETKİNLİK

- a. Okuduğunuz metinden alınmış aşağıdaki cümlelerde verilen deyimlerin anlamlarını “✓” işareti koyarak belirleyiniz.

Bütün duygu ve düşüncelerimi dile getirebilseydim size şunları söylemek isterdim.

dile getirmek: () açıklamak.

() konuşturmak.

Sözünüzü tutmayınca sizlere güvenim azalıyor.

söz tutmak: () bildirmek.

() söz dinlemek.

Küçük yanlışlarımı büyük suçmuş gibi başıma kakmayın.

başına kakmak : () yapılan bir iyiliği yüzüne vurarak birini üzme.

() birine söz vermek.

- b. Anlamlarını belirlediğiniz deyimlerin metne nasıl bir katkısı olmuştur? Yazar bu deyimleri kullanmasaydı metnin ve cümlelerin anlatımı nasıl etkilenirdi? Açıklayınız.

- c. “a” maddesinde verilen her deyim anlamlarına uygun olarak birer cümlede kullanınız.

1.

2.

3.

4. ETKİNLİK

a. Aşağıdaki özelliklerden hangilerinin “Pulsuz Dilekçe” metniyle ilgili olduğunu belirleyerek ilgili özelliğin sonundaki kutuya “✓” işareti koyunuz.

- Yazılan kişiye uygun bir hitapla başlamıştır. ☐
- Sahnede canlandırılmak üzere yazılmıştır. ☐
- Açık, yalın ve içten bir anlatımla yazılmıştır. ☐
- Kişinin başından geçen bir olay anlatılmıştır. ☐
- Duygu, düşünce ve istekleri karşı tarafa iletmek için yazılmıştır. ☐

b. Etkinliğin “a” maddesindeki yaptığınız işaretlemelerden hareketle “Pulsuz Dilekçe” adlı metnin türünün aşağıdakilerden hangisi olduğunu işaretleyiniz.

A) Anı

B) Gezi yazısı

C) Hikâye

D) Mektup

Bir düşünceyi, isteği, hissi başkalarına aktarmak için yazılmış yazıya **mektup** denir. Mektuplar çoğunlukla uzak bir yer, başka bir şehir ya da ülkede yaşayan birine gönderilmek üzere yazılır ve posta yoluyla ulaştırılır.

Mektupların üslubu son derece doğal ve samimidir. Mektup, hitapla başlar. Mektuplar hemen hemen her konuda yazılabilir.

5. ETKİNLİK

“Pulsuz Dilekçe” metnindeki sorunu, sorunun nedenlerini ve çözüm önerilerinizi belirleyerek yazınız.

Sorun

Sorunun Nedenleri

Çözüm Önerilerim

8. ETKİNLİK

a. Aşağıdaki yazma alanına istediğiniz birine, istediğiniz konuda bir mektup yazınız. Yazdığınız metni gözden geçirin. Gerek görüyorsanız yeniden düzenleyiniz.

b. Yazınızdaki yazım ve noktalama hataları ile anlam bütünlüğünü bozan ifadeleri öğretmeninizin yardımıyla belirleyerek düzeltiniz. Yazdığınız metni, arkadaşlarınızla paylaşınız.

HAZIRLIK

1. Aşağıdaki bilmeceleri cevaplamaya çalışınız.

- Harfleri dizmişler, yanına resim çizmişler.
- Karşıdan baktım hiç yok, yanına vardım pek çok.

2. Bilmeceleri sormayı ya da cevaplamayı sever misiniz? Açıklayınız. Bildiğiniz bilmeceler varsa bilmeceleri sınıfta arkadaşlarınıza yöneltiniz.

Metni, okuma tiyatrosu yöntemiyle okuyunuz. Bunun için metni önce sessiz okuyunuz. Ardından gruplar oluşturarak canlandırınız.

BİLMECE

Hacivat: (Gelir.) Karagöz'üm, ben sana bir şey söyleyeceğim.

Karagöz: Söyle bakalım.

Hacivat: Bilmeceleri bilir misin?

Karagöz: Maşallah!

Hacivat: Efendim?

Karagöz: Maşallah.

Hacivat: Demek bilirsin?

Karagöz: Hem de nasıl!

Hacivat: Yaa!

Karagöz: Yaa! Ne sandın. Bilmeceleri demek ben demek, ben demek bilmeceleri demek. Söyle bilmeceni al cevabını!

Hacivat: Peki Karagöz'üm, bir tane sorayım.

Karagöz: Sor bakalım.

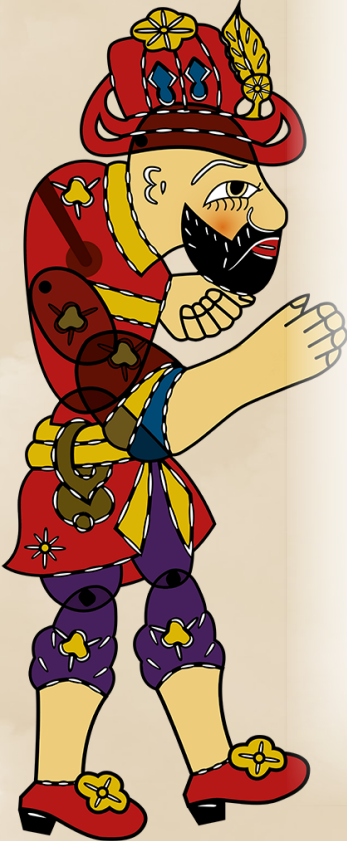
Hacivat: Çarşıdan aldım bir tane, eve geldim bin tane. Nedir bu bil bakalım?

Karagöz: Bunu bilmeyecek ne var?

Hacivat: Ne peki?

Karagöz: Tahtakurusu.

Hacivat: (...) Karagöz'üm. Tahtakurusu olur mu?

Karagöz: Pekâlâ olur. Sokaktan bir tane kap da evde nasıl çoğalırlar gör.

Hacivat: Benim söylediğim bilmece “nar”.

Karagöz: Haaa nar (Güler.). He he heeee!

Hacivat: Bir tane daha sorayım mı?

Karagöz: Sor bakalım.

Hacivat: Efendim “Çinçinli hamam, kubbesi tamam, bir gelin aldım babası imam.”

Karagöz: (Atılır.) Onu bilirim.

Hacivat: Kim?

Karagöz: Bizim mahallenin imamının kızı.

Hacivat: Değil Karagöz’üm. Bu benim söylediğim başka bir şey. Canlı değil fakat canlı gibi. Efendime söyleyeyim çalışır.

Karagöz: (Düşünür.) Canlı değil fakat canlı gibi, çalışır. Canlı gibi, canlı gibi... Bildim Hacivat! hamam kurnası.

Hacivat: Bilemedin, yahu “saat” derler buna saat... Hani sen bilmece biliyordun?

Karagöz: Biliyordum ama unutmuşum...

Hacivat: Bir tane daha sorayım mı?

Karagöz: Sor bakalım.

Hacivat: Yer altında kırmızı minare.

Karagöz: Kim bilmez onu yahu?

Hacivat: Neymiş bakalım?

Karagöz: Kırmızı minare işte!

Hacivat: Değil! Bu yenir.

Karagöz: Yenir mi? (Düşünür.) Bilemedim.

Hacivat: Efendim, “havuç”

Karagöz: (Hacivat’ı dövmeye başlar.) Sen de tokatları ye avuç avuç!

Hacivat: Dur Karagöz’üm, bir tane daha soracağım. Bilmezsen karışmam.

Karagöz: Hadi sor bakalım.

Hacivat: Bir ufacık fıçı, içi dolu turşucuk.

Karagöz: Turşu fıçısı.

Hacivat: Değil efendim.

Karagöz: Fıçı turşusu.

Hacivat: Değil canım.

Karagöz: Lahana turşusu.

Hacivat: Değil gözüm.

Karagöz: Pırasa turşusu.

Hacivat: Değil ciğerim.

Karagöz: Turşuların turşusu.

Hacivat: Değil Karagöz'üm değil. "Bir ufacık fıçıcık, içi dolu turşucuk."

Karagöz: Adam turşusu.

Hacivat: Bak Karagöz'üm. Benim sorduğum bilmece hastalara şifa, dertlilere deva...

Karagöz: Verin şu fakire beş on para sadaka...

Hacivat: Ne oluyor Karagöz'üm?

Karagöz: Ne olacak? Dilenci duası yapıyorsun.

Hacivat: Bir ipucu daha vereyim. Sana sorduğum bilmece sarıca, suluca.

Karagöz: Haaa, bildim!

(...)

Hacivat: Ne o?

Karagöz: Aksaray hamamı.

Hacivat: Öyle değil efendim... Şimdi, Karagöz'üm, seninle buradan kalksak...

Karagöz: Evet.

Hacivat: Bir misafirliğe gitsek.

Karagöz: Gitsek.

Hacivat: Efendim kapıyı çalarız.

Karagöz: Niye çalıyoruz kapıyı?

Hacivat: Efendim yani kapıyı açsınlar diye.

Karagöz: Haa... Ben de kapıyı şöyle gizlice aşıracaksın sandım.

Hacivat: Efendim, bize kapıyı açarlar mı?

Karagöz: Açarlar.

Hacivat: Buyurun derler, değil mi?

Karagöz: Ya demezlerse?

Hacivat: Canım, derler... Efendim, gider misafir odasında otururuz. Bize birer kahve, birer de çay getiriler.

Karagöz: Ya getirmezlerse?

Hacivat: Canım, getirirler.

Karagöz: Getirirler, getirirler.

Hacivat: Efendim, hatta yemek vakti gelince tabii bize bir yemek yedirecekler.

Karagöz: Kim yedirecek yahu?

Hacivat: Kim yedirecek, ev sahibi.

Karagöz: Haa, ev sahibi.

Hacivat: Efendim, yemek vakti gelip de yemek yedirecekleri zaman, ilk önce yemek odasının ortasına bir şey sererler. Ne sererler Karagöz'üm?

Karagöz: Yemek odasının ortasına mı?

Hacivat: Evet.

Karagöz: Çamaşır sererler.

Hacivat: Canım, ne münasebeti var!

Karagöz: Sokakta yağmur, yağış olur, kurusun diye.

Hacivat: Hayır efendim, sofralar kurarlar.

Karagöz: Haa, sofralar kurarlar.

Hacivat: Sofranın üstüne dört ayaklı ne korlar?

Karagöz: Dört ayaklı... (Düşünür.) Kedi korlar.

Hacivat: Değil Karagöz'üm masayı korlar.

Karagöz: Peki canım koysunlar.

Hacivat: Sonra birer tas çorba getirirler.

Karagöz: Benimki işkembe olsun!

Hacivat: Peki canım! Sonra bu çorbalara bir şey sıkırlar.
Nedir bu?

Karagöz: Sıkırlar, sıkırlar... Tuz sıkırlar.

Hacivat: Birader, tuz ekilir.

Karagöz: Sıkırlar, sıkırlar... Kaşık sıkırlar.

Hacivat: Hayır canım, kaşık dizilir.

Karagöz: Sıkırlar, sıkırlar... Ekmek sıkırlar.

Hacivat: Canım, ekmek doğranır.

Karagöz: Sıkırlar, sıkırlar... Biber sıkırlar.

Hacivat: Hayır, biber serpilir.

Karagöz: Sıkırlar, sıkırlar, sıkırlar... Eee, artık misafirler
dişlerini sıkırlar.

Hacivat: Canım, neden?

Karagöz: Birisi başlasın da sonra biz başlayalım, diye.

Hacivat: Efendim, değil. Çorbanın içine ne sıkırlar? Onu
soruyorum.

Karagöz: Hoppalaa! Sıkırlar, sıkırlar...

Hacivat: Ne sıkırlar?

Karagöz: Tabanca sıkırlar.

Hacivat: Tabancanın ne işi var?

Karagöz: Şehriyelerle pirinçler kavga ediyorlarsa ayrılınsınlar diye.

Hacivat: Karagöz'üm, limon sıkırlar. Benim de sana söylemiş olduğum "Bir ufacık fıçı, içi dolu turşucuk," "limon" değil mi?

Karagöz: Bunu kim bilmez be! Şurada oturan mini mini yavrular bile bilir. Sen şimdi bilmeceyi benden dinle.

Hacivat: Benim bilmecelelere karnım tok.

Karagöz: Dinle bakalım.

Hacivat: Söyle Karagöz'üm!

Karagöz: Çabuk bilme haa!

Hacivat: Canım, söyle bakalım nedir?

Karagöz: El üstünde kaydırmaca?

Hacivat: Gayet basit "sabun"

Karagöz: Peki "Dil üstünde kaydırmaca?"

Hacivat: Efendim "dondurma."

Karagöz: (Hacivat'ı dövmeye başlar.) Ben sana çabuk bilme demedim mi?

Hacivat: (Hacivat kaçar.)

Cem ATLI
(Kısaltılmıştır.)

1. ETKİNLİK

Metindeki anlamını bilmediğiniz sözcüklerin anlamlarını tahmin ediniz. Tahminlerinizi TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ettikten sonra öğrendiğiniz sözcükleri ve anlamlarını "Benim Sözlüğüm" defterine ekleyiniz.

2. ETKİNLİK

Metinle ilgili aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Hacivat, Karagöz'e ne sormuştur?
2. Karagöz ilk bilmeceye hangi cevabı vermiştir? Karagöz niçin bu cevabı vermiştir?
3. Karagöz sorulara cevap vermekte başarılı mıdır? Açıklayınız.
4. Hacivat'ın "Hastalara şifa, dertlilere deva." olarak anlattığı şey nedir? Siz Hacivat'ın bu düşüncesine katılıyor musunuz? Açıklayınız.
5. Hacivat, Karagöz'ü limon cevabına ulaştırmak için hangi ipucunu vermiştir? Siz olsaydınız nasıl bir ipucu verirdiniz?
6. Karagöz'ün söylenenleri yanlış anlayan, alaycı bir insan olduğu söylenebilir mi? Metinden hareketle açıklayınız.

3. ETKİNLİK

a. Metinden alınmış bazı cümlelerin sözcükleri aşağıda karışık olarak verilmiştir. Bu sözcükleri anlamlı ve kurallı cümleler biçiminde sıralayınız.

söyleyeceğim / sana / şey / Karagöz'üm / ben / bir
Karagöz'üm, ben sana bir şey söyleyeceğim.

1. sen / dinle / bilmeceyi / şimdi / benden

2. aldım / bin / bir / çarşıda / tane / oldu / tane / evde

3. bir / ilk / şey / sererler / önce / ortasına / odasının / yemek

b. a maddesinde kurallı ve anlamlı cümle hâline getirdiğiniz cümlelerden 1. cümleyi kullanarak kısa bir metin yazınız.

4. ETKİNLİK

a. Aşağıdaki özelliklerden hangilerinin “Bilmece” metniyle ilgili olduğunu belirleyerek ilgili özelliğin sonundaki kutuya “✓” işareti koyunuz.

- Metinde karşılıklı diyaloglar kullanılmıştır. ☐
- Metinde anlatılanlar bir düşünceyi dile getirmiştir. ☐
- Metinde anlatılanlar hayal ürünüdür. ☐
- Metin, sahnede canlandırmaya uygundur. ☐
- Oyuncuların yapması gereken davranışlar yay ayrıçla gösterilmiştir. ☐

b. “a” maddesinde yaptığınız işaretlemelerden hareketle “Bilmece” adlı metnin türünün aşağıdakilerden hangisi olduğunu işaretleyiniz.

A) Anı

B) Fabl

C) Hikâye

D) Tiyatro

Sahnede canlandırılmak amacıyla karşılıklı konuşmalar şeklinde yazılmış metinlere **tiyatro** denir. Tiyatro metinlerinde, metindeki oyuncuların yapması gereken davranışlar, yay ayrıçlar içinde verilen cümlelerle, ifadelerle gösterilebilir.

5. ETKİNLİK

a. Aşağıdaki Nasrettin Hoca fıkrasını okuyunuz.

BURANIN GÜNLERİ

Nasrettin Hoca daha önce hiç uğramadığı bir köyden geçiyormuş. Bir köylü yanına yaklaşmış ve sormuş:

— Hocam, bugün günlerden ne?

Hoca, yorgunluğun etkisiyle hangi gün olduğunu bir türlü hatırlamayınca:

— Bu köyün yabancısıyım. Buranın günlerini bilmem, demiş.

Genel ağdan alınmıştır.

b. Nasrettin Hoca ile Karagöz’ü karşılaştırdığınızda hangi benzerlik ve farklılıklara ulaşırsınız? Aşağıya yazınız.

Benzerlikler**Farklılıklar**

6. ETKİNLİK

Karşınızdaki insanın söylediklerinizi sürekli yanlış anlaması size neler hissettirirdi? Siz Hacıvat'ın yerinde olsaydınız Karagöz'ün sürekli yanlış anlamalarına nasıl tepki verirdiniz?

7. ETKİNLİK

Gruplara ayrılınız. Grup arkadaşlarınızla birlikte, "Çocuk Dünyası" temasına uygun bir yazma konusu ve konuya uygun bir ana fikir belirleyerek öyküleyici bir metin yazınız.

HAZIRLIK

1. Aşağıdaki şiirle ilgili duygu ve düşüncelerinizi açıklayınız.

DONDURMA

Bir külah dondurmam olmalı
Şöyle en büyüğünden
Çilekli, kaymaklı.
Hiç erimemeli, hiç akmamalı.

Koca külah dondurmam
Yaladıkça çoğalmalı
Limonlu, fıstıklı, çikolatalı.
Boğazım ağrımamalı.

Kocaman, kocaman olmalı dondurmam
Tüm çocuklar yemeli
Kayısı, vanilyalı, vişneli.
Dondurmam hiç bitmemeli.

Ayla ÇINAROĞLU

2. "Dondurma, çocukların en sevdiği yiyecektir." diyen biri, sizce niçin böyle düşünüyor olabilir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Metni, önemli gördüğünüz yerleri defterinize not ederek dinleyiniz.

DONDURMANIN KEŞFİ VE TARİH İÇİNDE YOLCULUĞU (Dinleme Metni)

TSE Öncü Çocuk Dergisi

Metni dinlemek için karekodu okutunuz.

1. ETKİNLİK

Aşağıdaki kutular içinde yer alan harf gruplarından her biri, metinden bir sözcüğü oluşturmaktadır. Kutuların altında bu sözcükleri bulmanızı sağlayacak ipuçları yer almaktadır. Kaç numaralı kutudaki sözcüğü bulmaya çalışırsanız aynı numaralı ipucunu okuyunuz. Bulduğunuz sözcüğü ilgili harf grubunun altındaki noktalı yere yazınız.

İpuçları

1. Sütün veya yoğurdun yüzünde zar durumunda toplanan, koyu yağlı katman.
2. Bir olay veya nesnenin özet olarak yazılmış tarihi.
3. İlk Çağ'daki uygarlıklarla, eski Yunan ve Roma uygarlıkları ile ilgili olan, antika.
4. Üzeri yufka kaplı, meyveli veya kakaolu bir pasta türü.
5. Bitkilerde çiçeğin döllenmesinden sonra yumurtalığın gelişmesiyle oluşan tohumları taşıyan, genellikle yenebilen organ.
6. Ortaya çıkarma, meydana çıkarma.
7. Benzerleri arasında nitelikleri sebebiyle beğenilen, önem verilen kimse.
8. Ağızdan ağıza dolaşan, kesinlik kazanmayan haber.

2. ETKİNLİK

Metinle ilgili aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Dondurma ile ilgili ilk bilgiler kaç yıl öncesine dayanmaktadır?
2. Dondurma, Avrupa'ya kimin sayesinde gitmiştir?
3. Türklerde dondurma ile ilgili ilk bilgiye nerede rastlanmaktadır?
4. Dondurmaya başka hangi isimler verilmiştir?
5. Dondurmanın külahla servis edilmesine hangi olay ile başlanmıştır?
6. Metinden hangi yeni bilgileri öğrendiniz?
7. Metni etkileyici buldunuz mu? Niçin?

3. ETKİNLİK

Aşağıda ev yapımı dondurmanın yapılmasını anlatan cümleler, karışık olarak verilmiştir. Doğru sırayı bulunuz ve bu sırayı göstermek için her cümlenin başındaki kutuya 1'den 8'e kadar olan sayılardan birini yazınız.

- ☐ Süte pirinç unu, keçiyoynuzu tozu ve kakaoyu ekleyiniz.
- ☐ Pişince ocaktan alıp tereyağını ekleyiniz.
- ☐ Önce soğuk sütü bir tencereye boşaltınız.
- ☐ Buzluğa dayanıklı kaplara paylaştırınız.
- ☐ Süt ve diğer malzemeler yoğunlaşana kadar pişiriniz.
- ☐ Soğuk servis yapınız.
- ☐ Ortalarına dondurma çubukları saplayınız.
- ☐ Soğuyunca buzluğa yerleştiriniz.

E-içerik için karekodu okutunuz.

4. ETKİNLİK

a. Aşağıdaki cümleyi okuyunuz ve soruları cevaplayınız.

Öğretmen, kırmızı panoyu sınıfın duvarına astı.

1. Öğretmen, sınıfın duvarına neyi astı?
2. Öğretmen, kırmızı panoyu nereye astı?

1. sorunun cevabı "kırmızı panoyu", 2. sorunun cevabı ise "sınıfın duvarına"dır.

b. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Birinci soruya niçin yalnızca “pano” sözcüğü değil de “kırmızı pano” sözcük grubu cevap olmuştur?
2. İkinci soruya niçin yalnızca “duvar” sözcüğü değil de “sınıfın duvarı” sözcük grubu cevap olmuştur?
3. “Pano” kavramı ile “kırmızı pano” kavramı arasındaki fark nedir?
4. “Duvar” kavramı ile “sınıfın duvarı” kavramı arasındaki fark nedir?
5. “Kırmızı pano” sözcük grubunu oluşturan sözcüklerin türleri nelerdir?
6. “Sınıfın duvarı” sözcük grubunu oluşturan sözcüklerin türleri nelerdir?
7. “Kırmızı pano” sözcük grubunda asıl belirtilen / anlatılan, temel olan varlık hangisidir?
8. “Sınıfın duvarı” sözcük grubunda asıl belirtilen / anlatılan, temel olan varlık hangisidir?

c. Aşağıdaki bilgileri okuyunuz.

Bir sözcüğün benzerlerinden ayırt edilebilmesi için başka bir sözcükle birlikte anlam ilişkisi içinde oluşturduğu sözcük grubuna **tamlama** denir. Türkçede iki çeşit tamlama vardır. Eğer söz konusu varlık bir isimle tamamlanırsa bu **isim tamlaması** (sınıfın duvarı), sıfat ile tamamlanırsa **sıfat tamlaması** (kırmızı pano) olur.

Tamlamalar, iki unsurdan oluşur: **tamlanan**, **tamlayan**. Asıl anlatılan, işaret edilen, temel olan varlığa **tamlanan** denir. “Sınıfın duvarı” tamlamasında “duvar” tamlanan, “kırmızı pano” tamlamasında ise “pano” tamlanandır. Türkçe sıfat tamlamalarında da isim tamlamalarında da tamlananın türü isimdir.

Tamlamalarda tamlananı açıklayan, onun bir özelliğini ya da neye, kime ait olduğunu belirten kelimeye ise **tamlayan** denir. “Sınıfın duvarı” tamlamasında “sınıf” tamlayan, “kırmızı pano” tamlamasında ise “kırmızı” tamlayandır. Türkçe de tamlayan, sıfat da isim de olabilir. Tamlayan sıfatısa yani tamlama “sıfat+isim” şeklindeyse tamlama sıfat tamlamasıdır, tamlayan isimse yani tamlama “isim+isim” şeklindeyse tamlama isim tamlamasıdır.

ç. “Dondurmanın Keşfi ve Tarih İçinde Yolculuğu” adlı metni bir kez daha dinleyiniz. Metni dinlerken metinde kullanılan isim ve sıfat tamlamalarını belirleyerek defterinize yazınız. Metindeki isim ve sıfat tamlamalarının metnin anlamına olan etkisini belirlemek için aşağıdaki soruyu cevaplayınız.

- Metinde, isim ve sıfat tamlamaları olmasaydı metnin anlamı nasıl etkilenirdi?

5. ETKİNLİK

Sınıfta, dilediğiniz konuda ve herhangi bir hazırlık yapmadan bir konuşma yapınız. Arkadaşlarınızdan konuşmanızı değerlendirmelerini isteyiniz.

E-içerik için karekodu okutunuz.

6. TEMA

6. ETKİNLİK

Aşağıdaki yazma alanına çocuk ve mutluluk konusuna uygun bir şiir yazınız. Şiirinize uygun bir başlık bulunuz. Yazdığınız şiiri arkadaşlarınızla paylaşınız.

GELECEK DERSE HAZIRLIK

Beğendiğiniz bir sporcu ve bu sporcunun başarıları hakkında bir araştırma yapınız.

SERBEST OKUMA METNİ

KENTLERDE YAŞAYAN ÇOCUKLAR DA OYUN OYNAMAK İSTER

kentler daralıyor, yollar daralıyor
bahçeler daralıyor, daralıyor kaldırımlar bile
daralıyor masallara sığmayan evrenimiz
yüreğlerimiz daralıyor gün geçtikçe
oynayacak bir yer bırakın bize

önce cadde kenarları, sonra kaldırımlar
bahçeli apartmanların bahçeleri
size ayrıldı sizin otomobillerinizle doldu
okulumuzun önü, düşlerimizin içi
oynayacak bir yer bırakın bize

caddelere şimşek gibi fırlıyorsak
haşarılıktan değil, yaramazlıktan değil
bizim olması gereken yerler bize yasak
büyükler söz anlamaz, büyükler bencil
oynayacak bir yer bırakın bize

hey babalar abiler amcalar yöneticiler
taş yığınlarına kurban etmeyin bizi
aklınıza gelsin boş arsalarda oynadığınız günler
ama şimdi boş arsalar bile otomobil galerileri
oynayacak yer bırakın bize

Eray CANBERK

* Yazım ve noktalama şairin tercihidir.

Eray CANBERK (1940-...)

İstanbul'da doğdu. Şiir ve çeviriyle yakından ilgilendi. Ayrıca çok sayıda kitabı ve Red Kit'in bütün albümlerini çevirdi.

TEMA SONU DEĞERLENDİRME

DÜNYAYI VERELİM ÇOCUKLARA

Dünyayı verelim çocuklara hiç değilse bir günlüğüne
 allı pullu bir balon gibi verelim oynasınlar
 oynasınlar türküler söyliyerek yıldızların arasında
 dünyayı çocuklara verelim
 kocaman bir elma gibi verelim sıcacık bir ekmek somunu gibi
 hiç değilse bir günlüğüne doysunlar
 dünyayı çocuklara verelim
 bir günlük de olsa öğrensin dünya arkadaşlığı
 çocuklar dünyayı alacak elimizden
 ölümsüz ağaçlar dikecekler

Nâzım Hikmet RAN

* Yazım ve noktalama şairin tercihidir.

1, 2, 3 ve 4. soruları şiire göre cevaplayınız.

1. Şair, dünyayı kimlere vermek istemektedir?

.....

.....

2. Şair, dünyayı nelere benzetmiştir?

.....

.....

3. Şairin “Dünyayı çocuklara verelim / Bir günlük de olsa öğrensin dünya arkadaşlığı.” dizeleriyle anlatmak istediği ne olabilir?

.....

.....

4. Şiire farklı bir başlık yazınız.

.....

5. Aşağıdaki cümlelerde yer alan tamlamaları bulup altını çiziniz. Tamlamanın türünü (isim tamlaması / sıfat tamlaması) örnekteki gibi karşılarındaki boşluklara yazınız.

Çocuklar, <u>kuş yuvasını</u> merakla inceledi.	İsim tamlaması
Çeşmenin suyu epey soğuktu.	
Bahçedeki kurumuş ağacı sökmüşlerdi.	
Kütüphanenin raflarını özenle sildi.	
Çoban, ezan sesiyle yola koyuldu.	
Boş çuvalları samanla doldurduk.	
Öğrenciler sınıfın panosunu süsledi.	
Elinde renkli balonlar vardı.	

6. Aşağıdaki tamlamaların her birini cümle içerisinde kullanınız.

köprünün ayağı	
parlak cam	
şiir defteri	
soğuk havalar	

7. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde “Çocuklar, dünyanın neşesidir.” cümlesindeki altı çizili tamlamadan farklı bir tamlama kullanılmıştır?

- A) Balonun rengini herkes çok beğendi.
- B) Kızımın odasına ayın ışığı yansıyor.
- C) Kırmızı meyvelerden çileği çok severim.
- D) Mahallenin ortasında tarihî bir çeşme var.

8. Aşağıdaki yargılardan doğru olanların sonuna “D”, yanlış olanların sonuna “Y” yazınız.

- “Arkadaşlarımla koşarak çocuk parkına gittik.” cümlesinde isim tamlaması vardır. (....)
- “Koca vapur, yalpalayarak limana yaklaştı.” cümlesinde sıfat tamlaması vardır. (....)
- “23 Nisan, Çocuk Bayramı ilan edilmiştir.” cümlesinde sıfat tamlaması vardır. (....)
- “Bahçeden topladığı kuru yaprakları, yanan sobaya attı.” cümlesinde isim tamlaması vardır. (....)
- “Vapurun dumanı sağa sola savruluyordu.” cümlesinde isim tamlaması vardır. (....)
- “Artık bu mahallede oturacağız.” cümlesinde sıfat tamlaması vardır. (....)

9. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde hem isim tamlaması hem sıfat tamlaması kullanılmıştır?

- A) Mahallenin bakkalı renkli şekerler satıyor.
- B) Çocuklar çilekli dondurmayı daha çok seviyor.
- C) Misafirlerimize üzüm şerbeti ikram ettik.
- D) Kültür merkezinde çocuk tiyatrosu sergilenecek.

10. Aşağıdaki kartın arka yüzünde cümleye hâkim bir duygu verilmiştir. Bu duyguyla ilgili olan cümle kartın ön yüzüne yazılmıştır. Buna göre kartın ön yüzüne aşağıdaki cümlelerden hangisi yazılmalıdır?

Şaşıрма

?

- A) Çocuk bu örnek davranışıyla herkesin dikkatini çekti.
- B) Etkileyici şiir okumasıyla herkesi kendine hayran bıraktı.
- C) Apartmandan çıkınca birden yağmur bastırmasın mı?
- D) Uzun süredir hiç bu kadar mutlu olduğunu görmedim.

Daha fazla soru için karekodu okutunuz.

7. TEMA

SAĞLIK VE SPOR

- ❁ Spor ve Kültür
- ❁ Bocut Nine ve Yoğurdun  yk s 
- ❁ Nedir Őu GDO
- ❁ Yiyeceğin Serüveni-Ekmek (Dinleme- zleme Metni)
- ❁ Stresten Arındıran Hobi Doğa Yürüyüşü (Serbest Okuma Metni)

Dinleme /  zleme

Okuma

Yazma

Konuşma

Sunu

HAZIRLIK

1. Aşağıdaki fotoğraflardan her birinin hangi geleneksel spor dalımızla ilgili olduğunu söyleyiniz.

2. İlginizi çeken spor dalları nelerdir? Arkadaşlarınızla paylaşınız.

Metni sessiz okuyunuz.

SPOR VE KÜLTÜR

Sporun tarihi, insanın doğa koşulları ile tanışarak, ona uyması ve doğada egemen olmaya başlaması ve kendisini korumak için tek araç olan vücudunu ve adalelerini geliştirmesiyle başlar. Başlangıçta sporun insanların fazla enerjilerini boşaltmak, sağlıklarını ve güzelliklerini geliştirip korumak, boş zamanlarını değerlendirmek, barışa katkıda bulunmak ve ticarî yararlar sağlamak gibi amaçlar için yapılmadığı kesindir. İnsanlık tarihi ile insanın korunma ve güvenliğini sağlama mücadelesi de birlikte başlamıştır. İlk çağlardan kalma bazı resimler, spor dallarının da belirmeye başladığını gösterir. Ancak, spor tarihinin başlangıcı diye adlandırdığımız resimlerin çoğu savaş ile yakından ilgilidir. Avını yakalamak veya düşmandan kaçmak için koşma, atlama, tırmanma gibi başlangıçta kendini koruma içgüdüleriyle ilgili faaliyetler spora atletizmin çeşitli dalları olarak geçmiştir. İnsanların başka kişiler ya da hayvanlarla, araca gerek duymadan doğrudan beden güçleriyle yaptıkları mücadele ise güreşin, boksun doğmasına neden olmuştur. Sporun gelişmesi uygarlık tarihini olumlu

yönde etkilemiştir. Ok, kılıç, mızrak, gürz, cirit ve avcılık gibi savunma ile ilgili ya da kayak, kızak, kayak gibi insanı doğaya egemen kılacak çeşitli araçlar yapılmış, geliştirilmiştir.

Günümüzde spor sosyal, biyolojik, psikolojik ve sanatsal işlevi olan, kültürel ve ahlâki bir olgu olarak görülmektedir. Diğer bir deyişle, insanın, aklını ve vücudunu kullanarak rakibine, kendisine, tabiata, mesafeye ve zamana karşı, eşit kurallar içerisinde yaptığı bir mücadele şeklidir. Buradan da anlaşılacağı gibi, sporun temelinde mücadele ve rekabet unsuru vardır. Spor, toplum fertlerindeki potansiyel enerjiyi bedenen ve zihnen en yararlı olacak şekilde tüketen; kişilerde ve toplumda sağlıklı ilişkilerin oluşmasına olanak sağlayan; çeşitli durumlarda insanı dengeli bir şekilde mutluluğa götüren; topluma disiplini, kurallara saygıyı ve sosyal barışa inanmış bireyleri kazandıran araçtır. Spor yapan, sportif geleneklerini devam ettiren toplumlar, birlik ve dayanışma içinde olmalarının yanında barışçı; siyasal, kültürel, ekonomik, bilimsel alanlarda başarılı, dinamik ve yaratıcıdırlar. Spor, kültürü biçimlendirirken kendisi de bu kültürden etkilenmektedir, yani sporla kültür karşılıklı etkileşim durumundadır.

(...)

Özbay GÜVEN
(Kısaltılmıştır.)

1. ETKİNLİK

a. Aşağıdaki harf topluluklarından her biri, metinden bir sözcüğü oluşturmaktadır. Kutuların altında bu sözcükleri bulmanızı sağlayacak ipuçları yer almaktadır. Kaç numaralı kutudaki sözcüğü bulmaya çalışırsanız aynı numaralı ipucunu okuyunuz. Bulduğunuz sözcüğü ilgili harf grubunun altındaki noktalı yere yazınız.

1 DEALA	2 ÜZRG	3 KMIAZR	4 ÜEMECLDA
5 TERAKEB	6 YTİLESAPNO	7 KİMADNİ	8 TEFR

İpuçları

1. Tellerden oluşan, vücut hareketlerini sağlayan organ ve bu organın telsi dokusu.
2. Silah olarak kullanılan ağır topuz.
3. Atletizmde kullanılan, tek elle savrulan bir alet.
4. Herhangi bir amaca erişmek, bir kuvvete karşı koyabilmek için bir kişi veya topluluğun güçlü, sürekli çabası.
5. Aynı amacı güden kimseler arasındaki çekişme, yarışma, yarış.
6. Kullanılmaya hazır (güç, yetenek).
7. Canlı, etkin.
8. Kendine özgü nitelikleri yitirmeden bölünemeyen tek varlık, birey.

b. Anlamını öğrendiğiniz sözcüklere yer vererek defterinize istediğiniz türde kısa bir metin yazınız.

2. ETKİNLİK

Metinle ilgili aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Spor, uygarlık tarihini nasıl etkilemiştir?
2. Spor yapmanın bireye ve topluma faydaları nelerdir?
3. Spor yapan toplumların spor yapmayan toplumlardan farkları nelerdir?
4. Metne göre spor ile kültür arasında nasıl bir ilişki vardır?
5. Spor bir toplumun gelişmesine nasıl katkıda bulunur? Açıklayınız.

3. ETKİNLİK

Metnin konusu ve ana fikrini belirleyerek uygun yere yazınız.

Metnin konusu

Metnin ana fikri

4. ETKİNLİK

a. Aşağıdaki haber metnini okuyup görseli inceleyiniz.

17.04.2021

SÜMEYYE BOYACI BİRİNCİ, SEVİLAY ÖZTÜRK İKİNCİ OLDU.

Paralimpik Yüzme Dünya Serileri'nde millî sporcular Sümeyye Boyacı ve Sevilay Öztürk, 50 metre sırtüstü ve 200 metre serbest stil finallerinde birlikte mücadele ederek kürsüye de birlikte çıktı.

Bedensel Engelliler Spor Federasyonundan yapılan açıklamaya göre Sümeyye Boyacı, kadınlar 50 metre sırtüstünde 43.83'lük derecesiyle birinci olarak altın madalya kazanırken Sevilay Öztürk de 45.97'lik derecesiyle ikinciliği elde etti ve kürsünün ikinci basamağında yer aldı.

Sümeyye, bu sonuçla 2019 Dünya Şampiyonası'ndaki 44.74'lük derecesini 0.91 saniye geliştirdi.

Genel ağdan alınmıştır.

b. Siz de hakkında araştırma yaptığınız sporcu ile ilgili bir haber metni oluşturarak verilen boşluğa yazınız.

5. ETKİNLİK

a. Aşağıdaki cümleleri ve altı çizili sözcükleri inceleyiniz.

Sağlıklı dişler için dişlerimizi her gün fırçalamalıyız.
Genelde 20 yaşına kadar kişinin boyu uzar.
Doğal ürünler ile beslenirsek daha sağlıklı oluruz.
Bu köyün insanları karınca gibi çalışkandır.

b. Ardından aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. “Altı çizili sözcüklerin tek başlarına anlamları yoktur.” diyen biri, sizce bu düşüncesinde haklı mıdır? Açıklayınız.

2. “Altı çizili sözcükler, sözcükler arasında anlam ilgisi kurmaktadır.” diyen biri, sizce bu düşüncesinde haklı mıdır? Açıklayınız.

c. Aşağıdaki bilgileri okuyunuz.

Tek başına bir anlamı olmayan, sözcükler arasında anlam ilgisi kuran sözcüklere **edat (ilgeç)** denir. Dilimizdeki başlıca edatlar ve kurdukları anlam ilgilerini şöyle sıralayabiliriz.

1. Araç ilgisi (ile)

Okula araba ile gitti.

2. Durum ilgisi (ile)

Bana sevgiyle bakıyor.

3. Birliktelik ilgisi (ile)

Okula kardeşiyle gidecek.

4. Sebep/sonuç ilgisi (ile, için, diye, -den ötürü, -den dolayı)

Seni göremedim diye çok üzüldüm.

Olanlardan dolayı çok mutsuzdu.

5. Benzerlik ve karşılaştırma ilgisi (gibi, kadar, sanki)

Papatya kadar narindi.

Aslan gibi bir çocuktü.

Sanki cennetteydi.

6. Amaç ilgisi (için, üzere, -a, -e)

Onu görmek için okula gittim.

Olanları anlatmaya geldim.

7. Görelik ilgisi (göre, için, -ce)

Bana göre bu ders çok eğlenceliydi.

Sence hangi kitap çok sürükleyici?

8. Özgüllük ilgisi (yalnız, ancak, için)

Konuyu yalnız ben anlamadım.

Bu zor işin üstesinden ancak sen gelirsın.

Bu kitabı senin için aldım.

9. Soru, pekiştirme (mı, mi, mu, mü) ve zaman ilgisi (-den beri, -den önce, -den sonra, -e kadar, -e karşı, -e değin, -e doğru)

Temizliği bitirdin mi? (Soru)

Bu sene güzel mi güzel kitaplar okuduk. (Pekiştirme)

Sabaha doğru yola çıktık (Zaman)

10. Yer/yön ilgisi (-e kadar, -e dek, -e doğru, -e karşı, -den yana, -den öte)

Annem bize doğru geliyordu.

Eve kadar koşalım mı?

Sabaha dek uyumamış.

ç. “Spor ve Kültür” adlı metinde kullanılan edatları bulunuz ve defterinize yazınız. Öğretmeninizden bulduğunuz sözcüklerin edat olup olmadığını kontrol etmesini isteyiniz. Bu edatların metnin anlamına olan katkısını belirlemek için aşağıdaki soruyu cevaplayınız.

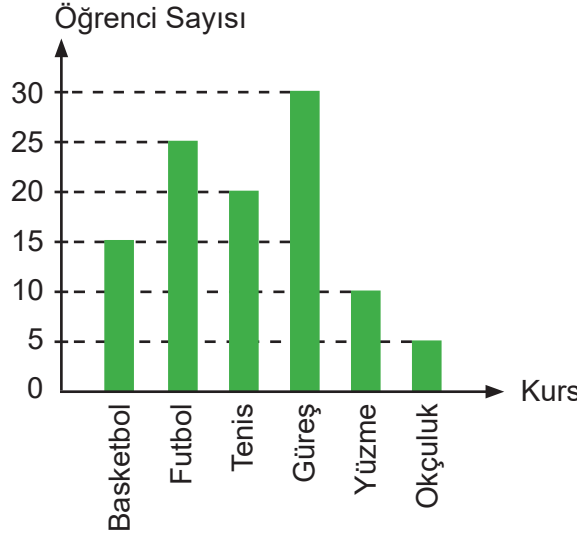
- “Metinde, edat türündeki sözcükler olmasaydı metnin anlamı nasıl etkilenirdi?”

6. ETKİNLİK

Aşağıdaki grafik, bir okuldaki 6. sınıf öğrencilerinin hangi spor dalında kursa katıldığını göstermektedir. Bu grafikten hareketle, verilen yargılardan hangilerine ulaşılabileceğini belirleyiniz. Tespit ettiklerinizin sonundaki kutuya “✓” işareti koyunuz.

Grafik: Kurslara Göre Öğrenci Sayısı

- Yüzme ve okçuluk kursuna katılanların toplamı, güreş kursuna katılan öğrenci sayısına eşittir. ☐
- Tenis kursuna katılan öğrencilerin çoğu kızdır. ☐
- Futbol kursuna katılanların sayısı, tenis ve okçuluk kursuna katılanların toplamına eşittir. ☐
- En çok basketbol kursuna katılım olmuştur. ☐
- Güreş ve yüzme kursuna katılanların toplamı, futbol kursuna katılan öğrenci sayısına eşit değildir. ☐
- Futbol kursuna katılan öğrencilerin tamamı basketbol kursuna da katılmaktadır. ☐

7. TEMA

7. ETKİNLİK

Mustafa Kemal Atatürk'ün "Ben sporcunun zeki, çevik ve ahlaklısını severim." özdeyişi ile ilgili düşüncelerinizi açıklayınız.

8. ETKİNLİK

"Sağlık ve Spor" başlığına uygun bir şiir yazınız.

Sağlık ve Spor

HAZIRLIK

1. Hangi besinleri tüketirsek sağlıklı beslenmiş oluruz?

2. Sizce doğru beslenmek ne demektir? Siz doğru beslendiğinizi düşünüyor musunuz? Açıklayınız.

Metni, noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli okuyunuz.

BOCUT NİNE VE YOĞURDUN ÖYKÜSÜ

Yıllar önce,
bozkırın
çıralı yaylasında
Bocut Nine adında
al yazmalı,
gül fistanlı,
çakır gözlü,
doğru sözlü
bir nine yaşarmış.

Bu pamuk eli,
tatlı dilli
bilge ninecik,
tüm çocukların,
kuzuların ebesi,
hastaların Lokman'ı,
dargınların, küslerin
barıştıracısı,
obasının
yol göstericisiymiş.

Bu obada insanlar,
yaşamlarını
kışın dağlarda,
yazın da meralarda
besicilik yaparak
geçirirlermiş.

Ama buna karşın,
kendileri
yılda bir kezcik
bile olsun
et yemezler,
(...)
yedikleri hep
yabanotu aşıyla
çavdar ekmeğiymiş.

Yazın kadınlar
çocuklarla birlikte
ebegümeci / kuzukulağı,
tekesakalı / çıtlık gibi
kır otlarını toplar,
iplere dizer kurutur,
kışın da pişirir
yerlermiş.

Bir gün küçük bir kız
ablasıyla birlikte
tekesakalı toplamaya gitmiş...

Ve bilmediği bir otu
yiyerek zehirlenmiş...

Annesiyle babası
koşmuşlar Bocut Nine'ye,
"Ah nine,
can nine!
Ne edersen
sen edersin!..
Küçük kızı kurtar!" diye.

Koşmuş nine çadırına.
Doldurmuş tabağına
sütten katı,
buluttan ak,
peynire benzer,
daha yumuşak.
Yedirmiş kaşık kaşık
küçük kıza yoğurdu.
"Bir şeyciği kalmayacak
Bu gece uyudu mu!.."

Bütün gece başında,
beklemiş hep annesi.
Güneş doğunca yine,
gelmiş obanın neşesi.

Ama bütün oba
şaşakalmış bu işe.
"Nedir bunun sırrı?" diye
gelmişler nineye.

Toplamış çevresine
nine tüm kadınları.
Başlamış anlatmaya,
yoğurdu nasıl yaptığını.

“Önce sütü kaynattım,
içine mayayı kattım.
Üzerine bir bez örtüp
cingillerde beklettim.

İşte böyle oluştu,
küçük kızı kurtaran,
sütten katı buluttan ak,
yoğurt dediğim yumuşak!”

Kadınlardan biri
yaklaşmış nineye,
“Mayayı nereden bulacağız,
Söylemedin!” diye.

Kesmiş sözünü nine,
“Bunu söylemem!” diye
“Siz sütü bir kaynatın,
ben bir göreyim hele!”

İlk kez için mayadan
dağıtmış kadınlara.
“Yapınca bir tas ayırın,
ben karışmam sonra!”

Her kadın yaptığından
ayırılmış mayasını.
Yıllarca taşımışlar,
bu işin sırrını.

İşte bugün de yine,
mayayı kimse bilmiyor.
Biraz yoğurdu olmadan,
yoğurdu yapamıyor.

Bu sır işte böyle,
göçmüş gitmiş nineyle...
“OTLARI NEDEN HÂLÂ
YOĞURTLA YİYORUZ?”
Sizler öğrenin diye...

Yalvaç URAL
(Kısaltılmıştır.)

Yalvaç URAL (1945-...)

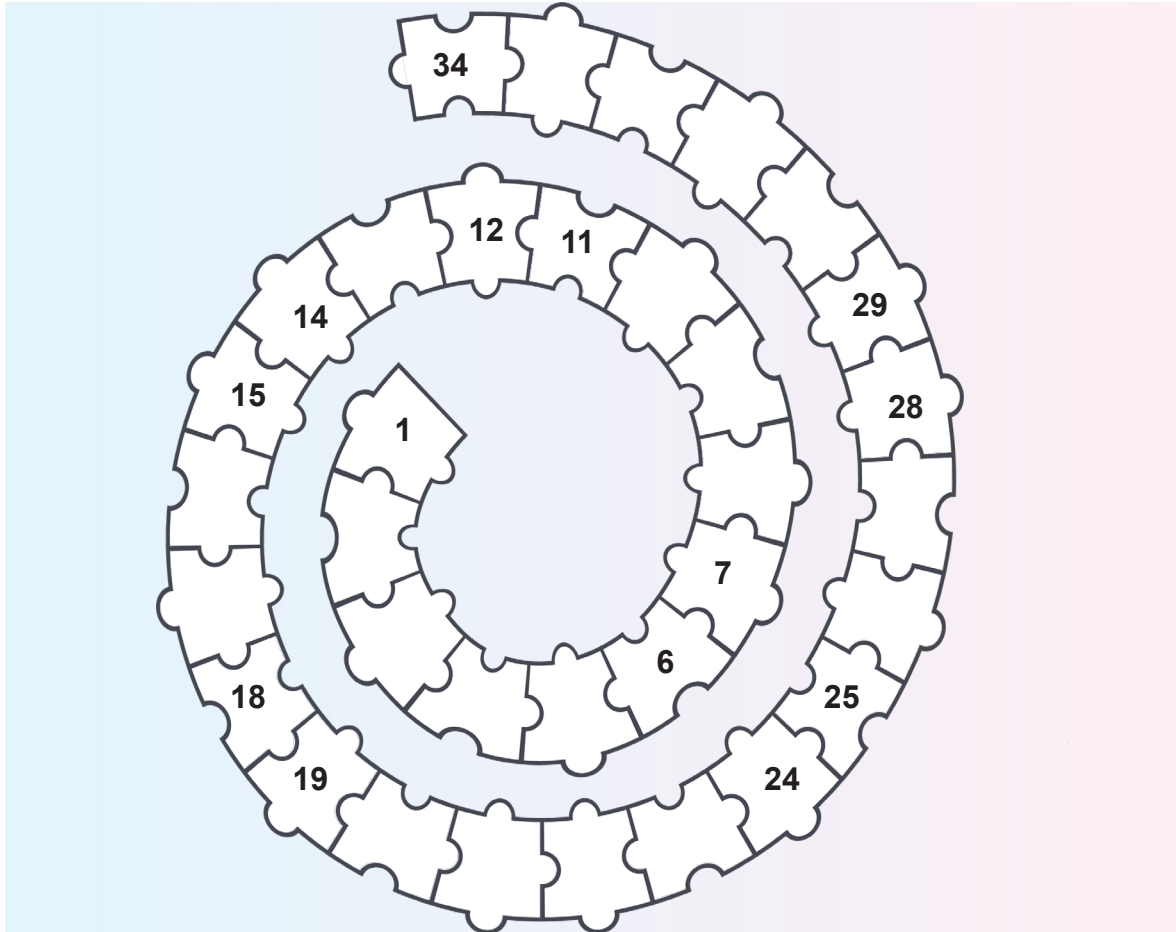
Konya’da doğdu. Yazar, görme engelli çocuklara yönelik Braille alfabesiyle basılan ilk çocuk dergisi olan Körebe’yi çıkardı. Ural’ın çocuklar için yazdığı şiir kitapları başta olmak üzere öykü kitapları, fabl kitapları, deneme ve tatil kitapları ile yardımcı kaynak niteliğindeki kitapları, çocuk edebiyatının en çok okunan eserleri arasındadır.

** Yazım ve noktalama metnin orijinaline uygun verilmiştir.*

1. ETKİNLİK

Aşağıda, metinden bazı sözcüklerin anlamları verilmiştir. Belirtilen sayı aralıklarına, anlamlarından hareketle bulduğunuz sözcükleri yazarak bulmacayı doldurunuz.

Sözcük Anlamları	Sözcüğün Bulmacada Yazılacağı Sayı Aralığı
Tek parça kadın giysisi.	1-6
Açık mavi, hareli ela (göz).	7-11
Göçebelerin konak yeri.	12-14
Otlak, hayvan otlatılan yer, yaylım.	15-18
Sığır, davar vb. hayvanları besleyerek semirten, satan kimse.	19-24
Bazı besinlerin yapımında mayalanmayı sağlayan madde.	25-28
Küçük bakraç.	29-34

2. ETKİNLİK

Metinle ilgili aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Bocut Nine nerede yaşamaktadır?
2. Oba insanları nasıl geçinmektedir?
3. Oba insanları nasıl beslenmektedir?
4. Bocut Nine zehirlenen çocuk için ne yapmıştır?
5. Yoğurt nasıl meydana gelmiştir?
6. Metni ilgi çekici buldunuz mu? Açıklayınız.

3. ETKİNLİK

a. Aşağıdaki cümleleri ve altı çizili sözcükleri inceleyiniz.

Her gün yoğurt yiyorum çünkü sağlıklı olmak istiyorum.
C vitamini tüketin ama aşırıya kaçmayın.
Gazete ve kitap okumayı alışkanlık hâline getirmelisin.

b. Ardından aşağıdaki soruyu cevaplayınız.

1. "Yukarıdaki altı çizili sözcüklerin tek başlarına bir anlamları yoktur fakat cümlede bir görevleri vardır." diyen biri bu düşüncesinde haklı mıdır? Açıklayınız.
2. "Altı çizili sözcükler, cümleleri veya sözcükleri birbirine bağlamaktadır." diyen biri, bu düşüncesinde haklı mıdır? Açıklayınız.

c. Aşağıdaki bilgileri okuyunuz.

Edatlar gibi tek başlarına anlamları olmayan, cümleleri ve aynı görevdeki sözcük ve sözcük gruplarını birbirine bağlayan sözcüklere **bağlaç** denir.

Örnek

Hem annemi **hem** babamı çok özledim. (İsimleri birbirine bağlamıştır.)

Turgut geldi **ama** yukarı çıkmadı. (Cümleleri birbirine bağlamıştır.)

Bağlaçların başlıca özellikleri şunlardır.

- Bağlaçlar cümleden çıkarılınca anlam bozulmaz ama daralabilir.
- Bağlaçlar ("ile" bağlacı hariç), kendilerinden önceki ve sonraki sözcüklerden ayrı yazılır.

Dilimizde bağlaç olarak kullanılan başlıca sözcükler şunlardır: **ama, ancak, çünkü, de(da), de(da).....de(da), demek ki, fakat, ha.....ha, hâlbuki, hatta, hele, hem, hem de, hem.....hem (de), ile, ise, ki, lâkin, mademki, ne var ki, ne yazık ki, ne.....ne (de), oysaki, öyle ki, ve, veya, ya da, ya....ya (da), yahut, yalnız, yeter ki, yoksa...**

• "İle" sözcüğü "ve" anlamında kullanıldığında bağlaç, bunun dışındaki kullanımlarda ise edattır.

"Bilgisayar ile telefon aldım." cümlesinde "ile" sözcüğünü çıkarıp yerine "ve" sözcüğünü getirdiğimizde cümlemin anlamı bozulmamaktadır. Yani "ile" sözcüğü bu cümlede bağlaç görevinde kullanılmıştır.

“Baharın gelmesi ile havalar iyice ısındı.” cümlesinde ise “ile” sözcüğünü çıkarıp yerine “ve” sözcüğünü getirdiğimizde cümlenin anlamı bozulmaktadır. Yani “ile” sözcüğü bu cümlede edat görevinde kullanılmıştır.

- “Ancak” sözcüğü “ama, fakat” anlamında kullanıldığında bağlaç, “sadece” anlamında kullanıldığında ise edattır.

Yaz geldi ancak havalar bir türlü ısınmadı. (Bağlaç olarak kullanılmıştır.)

Öğretmene olanları anlatalım sorunu ancak o çözebilir. (Edat olarak kullanılmıştır.)

4. ETKİNLİK

“Sağlıklı Yaşam” sözcük grubunun sizde çağrıştırdıklarını aşağıdaki noktalı alanlara yazınız. Yazdığınız sözcüklerden tamamına yer vererek bir konuşma yapmaya hazırlanınız. Konuşmanızda uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanmaya özen gösteriniz. Konuşmanıza başlamadan önce aşağıdaki alana konuşmanızla ilgili kısa notlarınızı yazınız. Ardından konuşmanızı gerçekleştiriniz.

Notlarım

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. ETKİNLİK

a. Aşağıda verilen bilgileri okuyunuz.

✿ Batı dünyasının “**Büyük Üstat**” olarak tanımladığı İbn-i Sina, Özbekistan’ın Buhara vilayetine bağlı Eşane köyünde doğdu.

✿ Bilim insanı olan babasının yönlendirmeleriyle **tıp, psikoloji, farmakoloji, jeoloji, fizik, astronomi, kimya ve felsefe** alanlarında eğitim aldı.

✿ Mikroskobun henüz bilinmediği döneminde **mikrobu bulan ilk kişidir**.

✿ Kanın **taşıyıcı bir özelliği** olduğunu ortaya koydu.

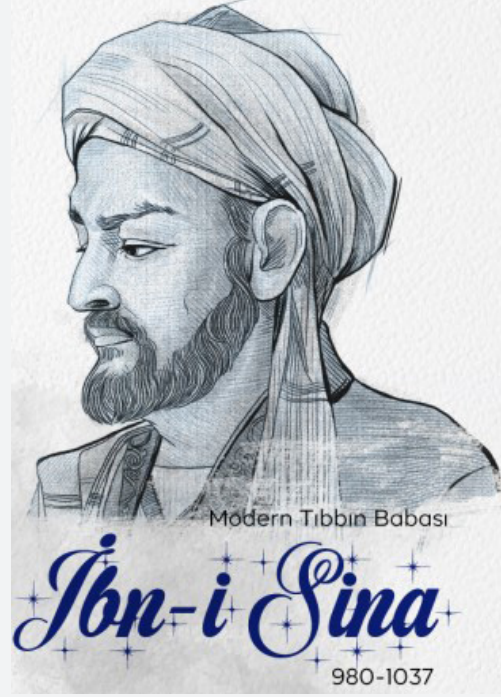
✿ **Şeker hastalığını** idrardaki şeker oranıyla buldu.

✿ Dâhili operasyonları **narkozla yapan ilk doktordur**.

✿ **Su arındırıcı** filtreyi icat etti.

✿ **Sarılık ve şarbon** hastalıklarının nedenlerini ve gelişim süreçlerini ortaya koydu.

✿ Ruh ve sinir hastalıklarına **müzik tedavisini** önermiştir.

✿ İbn-i Sina, tıp ve felsefe alanında ağırlıklı olmak üzere iki yüz kitap yazdı.

✿ Modern biliminin kurucusu ve “Modern Tıbbın Babası” olarak tanınan ve El-Kanun fi’l-Tıp kitabı yedi yüz yıl ders kitabı olarak okutulan İbn-i Sina, İran’ın Hamedan kentinde vefat etti.

b. Verilen bilgilere göre aşağıdaki cümlelerden doğru olanların sonuna “D”, yanlış olanların sonuna “Y” yazınız.

- İbn-i Sina 57 yaşında vefat etmiştir. (....)
- İbn-i Sina, sadece tıp ve psikoloji alanlarında çalışma yapmıştır. (....)
- 700 yıl ders kitabı olarak okutulan kitabının ismi El- Kanun fi’l Tıp’tır. (....)
- Mikrobu bulan ilk kişi İbn-i Sina’dır. (....)
- Sarılık ve şarbon hastalıkları için müzik tedavisi önerisinde bulunmuştur. (....)

7. TEMA

6. ETKİNLİK

“Sağlıktan büyük zenginlik yoktur.” sözünü ana fikir olarak yansıttığınız hikâye edici bir metin yazınız. Metninize bir başlık bulunuz.

GELECEK DERSE HAZIRLIK

- Uykunun insan sağlığı üzerindeki bedensel, psikolojik etkileri ve bir insanın günde ortalama kaç saat uyuması gerektiği ile ilgili bir araştırma yapınız.
- Günlük kaç saat uyuduğunuzu bir hafta boyunca defterinize not ediniz.

HAZIRLIK

1. “Sağlıklı Besin” sözcüğünün çağrıştırdıklarını yazınız.

2. “GDO” kısaltmasını duydunuz mu? GDO’nun ne anlama geldiğini biliyor musunuz? Açıklayınız.

Metni sessiz okuyunuz. Metni okurken önemli gördüğünüz yerlerin altını çiziniz.

NEDİR ŞU GDO

Mehtap, akşam anne ve babası ile birlikte akşam yemeğinin masaya yerleştirilmesine yardım ediyordu. Şu iştahı hâlâ azalmamıştı, herhâlde birkaç gün daha sabretmesi gerekcekti. Artık yemek yerken içi daha rahattı, eski kilosuna döneceğini biliyordu çünkü. Ekmek dolabından ambalaj içindeki ekmeği çıkardı. Tam ambalajı mutfaktaki çöpe atacaktı ki babası engel oldu.

“Dur kızım dur, atmadan önce şu üzerindeki yazıları okuyalım.”

Şaşırdı Mehtap, her zaman aldıkları ekmekti işte. Ambalajlı olduğu için daha temiz ve güvenli buluyorlardı bunu. Üstelik fiyatı da açık satılan diğer ekmeklerle aynıydı.

Ambalajı babasına uzattı. Annesi, biraz alaylı, seslendi kızına:

“Çöpe attığım diğer ambalajları da getir kızım, baban onları da okusun.”

“Neler attın? Başka ambalajlı ne vardı ki?” diye sordu Salih Bey.

“Kızarmış hazır patates, bir de bezelye salatası...”

“Getir kızım onları da.” dedi Salih Bey.

Mehtap söylenerek mutfak çöpüne yöneldi. Babasında titiz tüketici hastalığı mı baş göstermişti yoksa? Öğrenerek çöp kutusuna uzandı. Annesinin sözünü ettiği patates ve bezelyenin ambalajını parmaklarının ucuyla tutup çıkardı. Üzerine çay yaprakları, çekirdek kabukları yapışmıştı. Musluğa tutup pisliğini giderdikten sonra yemek masasında gözlüğünü takmış, ekmek ambalajını okumaya çalışan babasının önüne koydu. Annesine dönüp sordu:

“Ne oluyor anne?”

Annesi (...) salatanın üzerine elindeki konserve mısırdan bir kaşık alıp serpiştirdi. Tam mısır konservesini buzdolabına koyacaktı ki Salih Bey durdurdu.

“Ver ver, onu da okuyalım...”

(...) Gözlükle okurken bile zorlanınca Mehtap’ı çağırdı yanına.

“Gel Mehtap, gözlerimin derecesi ilerlemiş mi nedir? Sen oku şu karınca duası gibi yazıları. Gözlük değil mercek gerek bunları sökmek için.”

Mehtap önce konserve kutusunu aldı. Gözlerini kısarak zorlukla okudu. İmal yeri, üretim tarihi, son kullanma tarihi, seri numarası... İşte hepsi vardı.

“Sorun yok baba, daha son kullanma tarihi dolmamış.”

“Daha aşağılara in, daha aşağılara, bit kadar yazılar yok mu orada?”

Mehtap babasının işaret ettiği yerdeki yazıları zorlanarak okudu.

“Mısırlar Kapiland’da GDO tekniğine uygun olarak yetiştirilmiştir.”

Babası, “Hah! İşte ben de bunu bekliyordum.” dedi.

Mehtap çok şaşırmıştı. Sınıfta genetiği değiştirilmiş gıdalar hakkında bir yığın olumsuzluk anlatmıştı; ama doğrusu, bu bitkilerden elde edilmiş gıdaların kendi sofralarında da bulunabileceği aklına gelmemişti. Şaşırdığı bir şey daha vardı: Babasının GDO hakkında bir şeyler biliyor olması.

“Sen GDO hakkında neler biliyorsun baba?”

“Benim bildiğim bir şey yok kızım. Peki, sen biliyor musun GDO’nun ne menem bir teknik olduğunu?”

“Ama az önce, hah, işte bunu bekliyordum, dedin ya demek ki bir şeyler biliyorsun.”

“Bildiğimden değil, daha önce, hani şu senin severek yediğin sandviçler var ya onların üzerini okumuştum, orada da GDO tekniği diyordu, onun için...”

Nurten Hanım:

“Ben diyorum ki kötü bir şey olsa oraya yazmazlardı, öyle değil mi Mehtap?”

Babası sinirlendi.

“Madem iyi bir şey, neden kocaman harflerle yazmamışlar peki?”

Mehtap, babasının önündeki ekmek etiketini, patates cipslerinin ve bezelye salatasının da etiketini eline alıp altta küçücük harflerle yazılmış yazıları okudu. Aynı şey yazıyordu:

“Bu gıdaların elde edildiği bitkiler GDO tekniğine uygun olarak yetiştirilmiştir.”

Sınıfta arkadaşlarına anlattığı konuyu kısaca annesine babasına da aktardı Mehtap. Bu ürünlerin insan sağlığını henüz tam olarak nasıl etkilediğinin bilinmediğini; bazı gelişmiş ülkelerde GDO’lu ürünler, pazara çıkarılmadan insan ve çevre sağlığı açısından çok sıkı bir biçimde risk analizi uygulandığını ama Kapiland’ın çoğu zaman bu analizleri yapmadan

özellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere GDO’lu ürünler yolladığını aktardı. Yaptığı ödev araştırmasında bir Afrika ülkesinin açlık sorunu yaşamasına karşın Kapiland’ın gıda yardımını kabul etmediğini, gerekçe olarak da Kapiland’ın o ülkeye GDO’lu, yani genetiği değiştirilmiş gıdalardan oluşan bir yardım önerdiğini ekledi.

Annesi ve babası şaşkınlıkla dinledi Mehtap’ı. Anlatılanlar bitince önce masadaki yiyeceklerle sonra birbirlerine baktılar. Üçünde de iştah kalmamıştı.

(...)

Miyase SERTBARUT

(Kısaltılmıştır.)

Miyase SERTBARUT (1963-...)

Adana’nın Ceyhan ilçesinde doğdu. Yazmaya radyo oyunları ile başlayan Miyase Sertbarut’un 1996 yılında ilk kitabı “Fasulyem Bulutlara Çıkamaz” yayımlandı. Bu ödülün ardından çocuk edebiyatına yönelen yazar, ağırlıklı olarak çocuklara ve ilk gençlik çağına yönelik çalışmalarını sürdürüyor. Sisın Sakladıkları, Kapiland’ın Kobayları, Çöp Plaza, Ünsüz Youtuberın Günlüğü eserlerinden bazılarıdır.

1. ETKİNLİK

Metindeki anlamını bilmediğiniz sözcüklerin anlamlarını tahmin ediniz. Tahminlerinizi TDK Güncel Türkçe Sözlük’ten kontrol ettikten sonra öğrendiğiniz sözcükleri ve sözcüklerin anlamlarını “Benim Sözlüğüm” defterine ekleyiniz.

2. ETKİNLİK

Metinle ilgili aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Babası, Mehtap’ın ambalajı çöpe atmasına neden izin vermemiştir?
2. “Titiz tüketici hastalığı” sözünden ne anlıyorsunuz?
3. Mehtap’ı şaşırtan olay nedir?
4. GDO’lu ürünler hangi ülkelere yollanmıştır?
5. Metin, düşüncelerinizde bir değişikliğe neden oldu mu? Metinden yeni bir şey öğrendiniz mi? Açıklayınız.

3. ETKİNLİK

Okuduğunuz metnin özetini defterinize yazınız.

4. ETKİNLİK

a. Aşağıdaki cümleleri inceleyiniz.

Yaa, demek pakette GDO'lu ürünler varmış!
Tüh, keşke o abur cuburları yemeseydim!
Oh, ne güzel, ülkemiz yerli tohum üretme çalışmaları yapıyor!
Yazık, ona söylediklerimin hiçbirini anlamamış!
Arkadaşlar, çtır simitler bugün benden!

b. Sizce altı çizili sözcüklerin bir duygu veya seslenme belirtmek için kullanıldığı söylenebilir mi? Açıklayınız.

Korku, sevinç, şaşma, kızgınlık, üzüntü gibi aniden ortaya çıkabilen duyguları ifade eden veya seslenme anlatan sözcüklere **ünlem** denir. Ünlemler, genel olarak seslenme ve duygu ünlemleri olmak üzere iki grupta incelenir.

Seslenme Ünlemleri

Ey Türk gençliği!
Hişt! Sessiz olun sınav var.
Bre adam! Bu ne biçim iştir?
Hey koca kaptan! Balıktan mı?
Asker, vatan sana emanet!

c. Cümlelerdeki ünlemleri ifade ettikleri anlamlarla eşleştiriniz.

Of, dayanamayacağım artık bu sıcaklara!

rahatlama

Vah vah, yağmurda ıslanmış zavallı kediler!

bıkkınlık

Ah! O çocukluk zamanımızdaki oyunlar nerede?

seslenme

Bravo, yaptığın kek pek de hoş olmuş!

acıma

Ey, mavi göklerin kızıl ve beyaz süsü!

özlem

Yaşasın! Anneannem bizde kalacak.

beğenme

sevinç

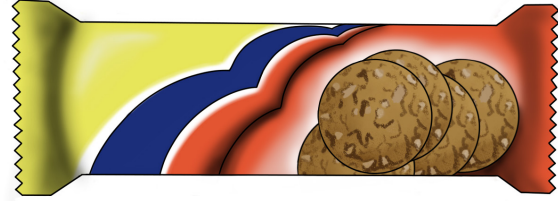
ç. “Nedir Şu GDO” adlı metinde kullanılan ünlemleri bulunuz. Metinde ünlem türündeki sözcükler olmasaydı metnin anlamı nasıl etkilenirdi?

5. ETKİNLİK

Bir yiyecek firmasının reklam bölümünde çalıştığınızı hayal ediniz. Aşağıda verilen alana yeni üretilen bir bisküvi için bulduğunuz ismi ve bisküvinin tanıtımında kullanacağınız reklam metnini yazınız.

Bisküviye Bulduğum İsim:

Reklam Metnim:

6. ETKİNLİK

Aşağıdaki görselleri inceleyiniz. Bu görseller hakkında neler düşünüyorsunuz? Görsellerdeki ürünleri yemek ister miydiniz? Niçin?

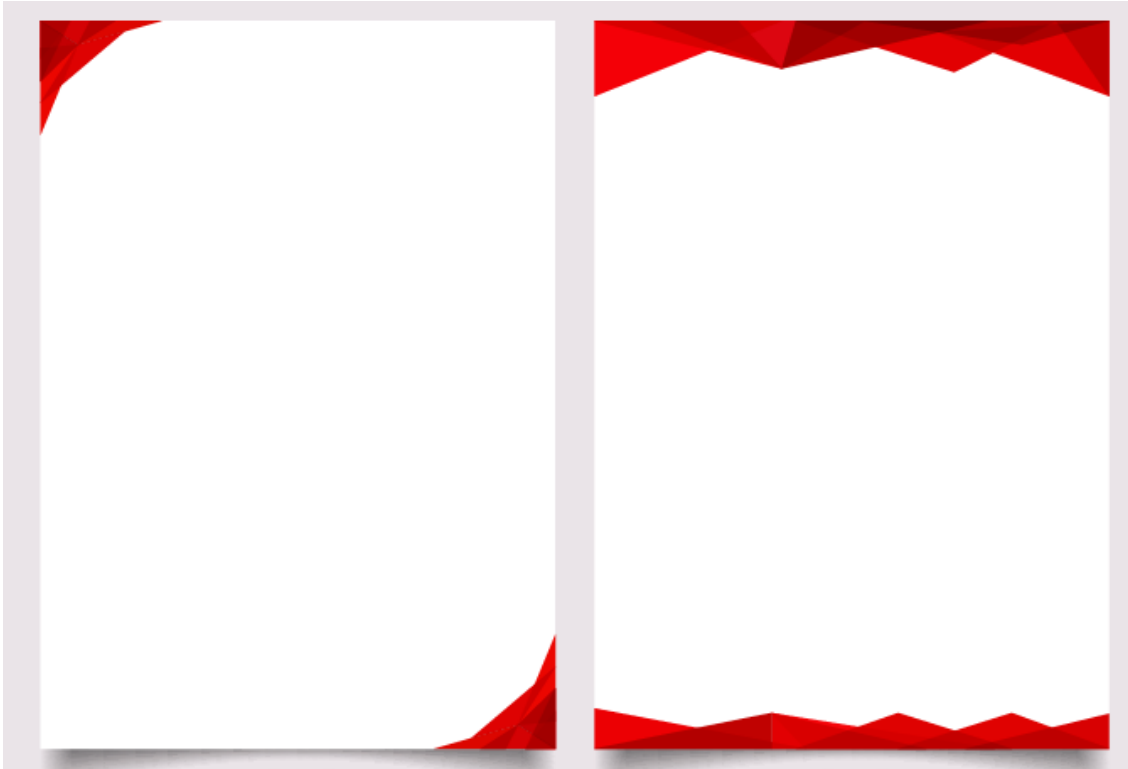

7. ETKİNLİK

a. Aşağıdaki broşürü inceleyiniz.

b. Siz de aşağıdaki alana "Sağlık ve Spor" temasına uygun bir broşür tasarlayınız.

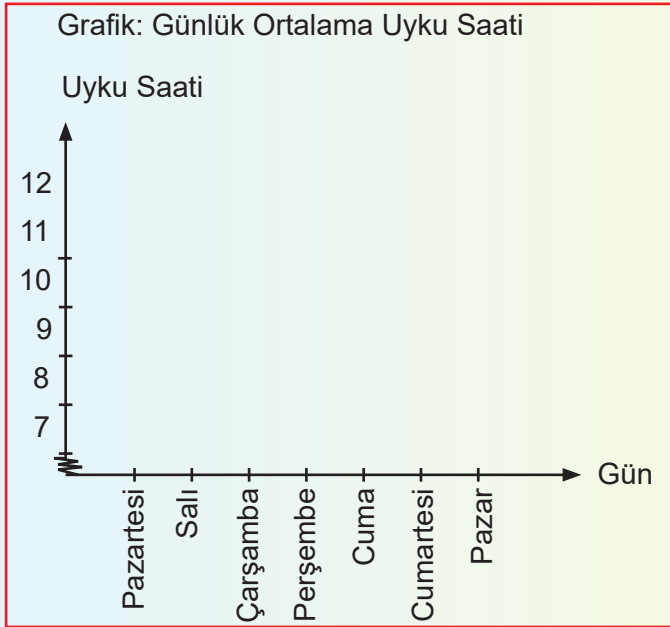

8. ETKİNLİK

Yaptığınız araştırmadan ve 7. etkinlikte verilen broşürdeki bilgilerden hareketle uykunun insan sağlığı için önemi hakkında bir konuşma yapınız.

9. ETKİNLİK

a. Defterinize not ettiğiniz günlük uyku sürenizi aşağıdaki grafik üzerinde gösteriniz. Yaptığınız araştırmadan faydalanarak uyku sürenizin yeterli olup olmadığı ile ilgili düşüncelerinizi yazınız.

b. Yazınızdaki yazım ve noktalama hataları ile anlam bütünlüğünü bozan ifadeleri öğretmeninizin yardımıyla belirleyerek düzeltiniz. Yazdığınız metni sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

GELECEK DERSE HAZIRLIK

Bayat ekmekle yapılan bir yemek tarifi öğreniniz.

HAZIRLIK

1. Aşağıdaki dizelerde “ekmek” kavramının niçin kullanıldığını söyleyiniz.

**“Elbet güzel günlerimiz de olacak
Bir taze ekmek gibi sıcak.”**

2. Bildiğiniz ekmek çeşitlerinin isimlerini arkadaşlarınızla paylaşınız.

Videoyu izlerken aşağıdaki soruların cevaplarını not ediniz.

YİYECEĞİN SERÜVENİ-EKMEK (Dinleme-İzleme Metni)

Videoyu izlemek için karekodu okutunuz.

1. Türk halkı bir yılda kendi ağırlığının kaç katı ekmek tüketmektedir?

.....

.....

2. Üretim sistemindeki ekmek çeşitleri nelerdir?

.....

.....

3. Ekmek, ilk olarak nasıl ortaya çıkmıştır?

.....

.....

4. Una katılan buzlu su ne işe yaramaktadır?

.....

.....

1. ETKİNLİK

Videoyu tekrar izleyiniz. İzleme sırasında aşağıda verilen anlamlar ve ipuçlarından hareketle, izlediğiniz videodaki bazı sözcükleri bularak eksik harfleri yazınız. Bulduğunuz sözcükleri ve bunların anlamlarını “Benim Sözlüğüm” defterine ekleyiniz.

1. Yapılmış, işlenmiş, imal edilmiş.

M	A	M	U	L
---	---	---	---	---

2. Çalıştırılan, işletilen, bakılan bir şeyin verdiği sonuç veya bu sonucun niceliği.

R			D			A	N
---	--	--	---	--	--	---	---

3. Benzeri yapılacak olan, benzetilmek istenen şey, model, örnek.

	U	M			E
--	---	---	--	--	---

4. Çözümleme işi, tahlil.

A				İ	
---	--	--	--	---	--

5. Yön, doğrultu.

	S			K		M		T
--	---	--	--	---	--	---	--	---

6. Karmaşık olan.

K		M		L			E
---	--	---	--	---	--	--	---

7. Adından söz edilen.

M			Z		B		H	
---	--	--	---	--	---	--	---	--

8. Ekmek ve kâğıt için ağırlık ölçüsü.

G		A			J
---	--	---	--	--	---

9. Belli bir tipe göre yapılmış veya ayrılmış, ölçün, ölçünlü, tek biçim.

	T			D			T
--	---	--	--	---	--	--	---

10. Herhangi bir mekanik enerjiyi elektrik akımına çeviren aygıt, üreteç.

J			E	R		T	
---	--	--	---	---	--	---	--

2. ETKİNLİK

Metinle ilgili aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Hamurun nemli odada dinlendirilmesi işlemine ne ad verilmektedir?
2. Taş tabanlı fırınlarda hamurlar uzun süre bekletildiği için hangi işlem yapılmaktadır?
3. Ekmeklere tek çizgi atılmasının hikâyesi nedir?
4. Siz tanıtılan ekmek türlerinden hangisini daha çok seviyorsunuz? Niçin?
5. Ekmeğin en önemli gıda olduğu düşüncesine katılır mısınız? Açıklayınız.

3. ETKİNLİK

İzlediğiniz videodan hareketle, aşağıda verilen bilgilerin hangi ekmek çeşidine ait olduğunu belirleyerek ilgili yere yazınız.

a. Sarı buğday unu kullanıldığı için rengi diğer ekmeklere göre daha sarı olan, doğal, organik, sağlıklı ve yapımı meşakkatli olan ekmektir.

b. Makinelerden yardım alınmadan yapılan, kadın eli değmiş gibi kusursuz olan, alttan ısıtmalı sacda dört dakika pişirilen ekmektir.

c. “Yeme de yanında yat!” denince akla gelen bir kiloluk, tadımlık değil doyumluk, heybetli bir görüntüye sahip olan, evimizde günlerce bekletilebilen ekmektir.

ç. On iki kilogram şeker ilave edilerek yapılan, altı parça hâlinde dinlendirilen, hızlı ve kolay tüketim için tercih edilen ekmektir.

d. “Ekmek arası” ifadesindeki mevzubahis ekmek. Kahvaltıda çikolata sürülen, akşamında ise kuru fasulyeye bandırılan ekmektir.

e. Kendine has kaslı yapısı ve agresif duruşuyla dosta güven düşmana korku veren, doyurucu özelliğiyle de diğer ekmeklerin 1-0 önünde olan ekmektir.

f. Dış kabuğu sert, içi yumuşacık olan, içinde zeytinyağı da kullanılan, İtalyanlara özgü, geleneksel, dikdörtgen şeklindeki ekmektir.

g. Küçük, yuvarlak somun ekmek olarak bilinir. Küçük bir dev olarak adlandırılır. Ambalajlı olması ve dış etkenlere maruz kalmaması nedeniyle tercih edilen ekmektir.

4. ETKİNLİK

Buğdayın ekmeğe dönüşümünün aşamalarını göz önünde bulundurunuz ve aşağıdaki görsellerin altındaki kutulara 1'den 8'e kadar sayılar vererek görselleri sıralayınız.

a.

b.

c.

ç.

d.

e.

f.

g.

5. ETKİNLİK

Yanda verilen karekod üzerinden “Ekmeğinizi İsrar Etmeyin” adlı kamu spotu videosunu izleyiniz. Videoyu izledikten sonra aşağıdaki soruları cevaplayınız.

- Sizce bu kamu spotunun vermek istediği mesajlar nelerdir?
- Videonun tutarlı, yani videodaki her şeyin bütünlüğü bozmayacak şekilde uyumlu olduğu söylenebilir mi? Açıklayınız.

Videoyu izlemek için karekodu okutunuz.

6. ETKİNLİK

a. Aşağıdaki tarifi okuyunuz.

Yumurtalı, Peynirli Bayat Ekmek Malzemeleri

- 1 bütün bayat ekmek
- 1 adet yumurta
- 1 su bardağı rendelenmiş kaşar peyniri
- 1 çay bardağı beyaz peynir (Evde bulunan herhangi bir peynir çeşidi olabilir.)
- 1 yemek kaşığı sıvı yağ
- ekmeklerin üzerine sürmek için tereyağı

Tarif

Ekmeği, bir parmak kalınlığında dilimlere ayırınız. Dilimleri yağlı kâğıt serili tepsiye diziniz. Diğer yandan derin bir kaptan beyaz peyniri eziniz. Üzerine bir adet yumurtayı ve rendelenmiş kaşar peyniri ilave edip karıştırınız. Dilimlenmiş ekmeklerin üzerine tereyağı sürünüz. Ardından ekmeklerin üzerine peynirli harçtan koyup yayın. 180 derecelik fırında üzeri kızarana kadar pişiriniz.

b. Siz de defterinize öğrendiğiniz tarifi yazınız. Eğer isterseniz bu tarifi evde bir yetişkin yardımıyla yapınız. Yaptığınız yiyeceğin fotoğrafını çekerek öğretmeninize telefonla gönderiniz. Böylece öğretmeniniz ürününüzü ertesi gün bütün sınıfla paylaşabilecektir.

Zaman: Öğle saati
Mekân: Sınıf
Kişiler: Çınar, Deniz, Bensu, Gülten
Olay: Teneffüslerde sağlıksız besinler tüketen Gülten'e arkadaşlarının sağlıklı besinler tüketmesi ile ilgili tavsiyelerde bulunması.

Olay: Teneffüslerde sağlıksız besinler tüketen Gülten'e arkadaşlarının sağlıklı besinler tüketmesi ile ilgili tavsiyelerde bulunması.

GELECEK DERSE HAZIRLIK

ÖĞRETMENDEN İSTENEN HAZIRLIK

ÖĞRETMENDEN İSTENEN HAZIRLIK

Yazma çalışması için CD veya USB belleğe sözsüz müzikler kaydediniz. Bu kaydı ve dizüstü bilgisayarını sınıfa getiriniz.

STRESTEN ARINDIRAN HOBİ DOĞA YÜRÜYÜŞÜ

Özellikle bahar aylarında açık alanda yapılabilen sporların çeşitliliği artıyor. Doğayla iç içe olmak daha da kolaylaşıyor. Özellikle şehirden sıkılan, teknoloji ile boğulan, hareketsizlikten yakınan ve yeşile hasret kalan kişiler bu sporu sıkça tercih etmektedir. Çünkü doğa yürüyüşü (trekking), hem tabiatla iç içe olup stresten arınabileceğiniz hem de bedeninizi çalıştırarak dinç kalabileceğiniz sağlıklı bir aktivite. Her yaştan kişinin yapabileceği, çok ağır şartları olmayan bu spor türünün en güzel özelliği ise gezerek ve manzaranın tadı çıkarılarak uygulanabiliyor oluşu... Gelin doğa yürüyüşünün nasıl bir spor olduğuna birlikte bakalım.

Doğa Yürüyüşü Nedir?

“Doğa yürüyüşü” ya da “hafif tempolu yürüyüş” trekking olarak da bilinen herkesin rahatlıkla yapabileceği doğa sporlarından biri. Genellikle doğada gruplar halinde belirli bir mesafede yürünerek yapılmaktadır. İngilizce “trek” kelimesinden türetilmiş bir sözcük. Trek, “yürüyerek çıkılan uzun yolculuk” anlamına geliyor ve size bu sporla ilgili bilmeniz gereken en temel şeyi de anlatmış oluyor. (...)

Uygun mevsim ne zamandır?

Doğa yürüyüşüne başlamak için en güzel dönem ilkbahar ve sonbahar aylarıdır. Çünkü bu mevsimlerin koşulları sizi çok fazla yormaz. Doğa yürüyüşü turları süresince nasıl bir performans sergilediğinizi, sınırlarınızı zorlamadan görmüş olursunuz. Bahar aylarında, kış mevsimine oranla daha az teknik malzeme, yaz mevsimine oranla daha az su taşınır. Böylece sırt çantanız hafifler, siz de kendinizi ekstra yüklerle yormamış olursunuz.

Nasıl yapılır?

Doğa yürüyüşü yapmak için ihtiyacınız olan tek şey rota. Tek başınıza yapabileceğiniz gibi, grup hâlinde de gerçekleştirilebiliyor. (...) Uzun bir yolculuk bu, her anını doyasıya yaşamamız gerekiyor. Dikkat etmeniz gereken en önemli şey, her şeyi bulduğunuz gibi bırakmak. Yani doğayı kirletmemeye özen göstermeniz önem taşıyor. (...)

Gizem ÜNAL
(Kısaltılmıştır.)

TEMA SONU DEĞERLENDİRME

ATLI CİRİT

Etimolojik açıdan Arapça kökenli olan ve “hurma ağacının soyulmuş dalı” anlamına gelen “cirit”e, “sopa” veya “değnek” de denilmektedir. Atlı cirit, Türklerin çok eskiden beri yapılagelen atlı savaş sporlarından birisidir.

(...)

Kimi yörelerde “değnek oyunu” diye de bilinen atlı cirit, Orta Asya kökenli bir oyun olup Hunlar zamanından beri bilinmekte ve oynanmaktadır. Atlı cirit, Türkler arasında barış zamanında askerlerin ve atların savaşa alıştırılmasının sağlanması, saldırı ve savunma yeteneklerinin geliştirilmesi için oynanmıştır. Osmanlı’nın kuruluş yıllarından itibaren Osmanlı padişahları tarafından cirit meydanları yaptırılmış ve atlı cirit oynanmasına önem verilmiştir. Cirit oyununa ilgi duyan ve izlemekle yetinmeyip atına binip cirit atan padişahlara halk, “padişah ciride bindi” demiştir.

Genel ağdan alınmıştır.

1, 2, 3, ve 4. soruları metne göre cevaplayınız.

1. “Cirit” sözcüğü hangi anlama gelmektedir?

.....

.....

2. “Atlı Cirit” oyununu Türkler hangi amaçla oynamaktadır?

.....

.....

3. Metne farklı bir başlık yazınız.

.....

4. Metindeki altı çizili sözcüklerin türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bağlaç B) Edat C) İsim D) Ünlem

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bağlaç kullanılmamıştır?

- A) Portakal ile limon soğuk algınlığı için birebirdir.
 B) Hem koşmak hem de yüzmek vücuda iyi gelir.
 C) Parkta yürümek için arkadaşlarla bir araya geldik.
 D) Kayak sporu için Palandöken de elverişlidir.

7. TEMA

6. Aşağıdaki cümleleri okuyunuz. Cümlede edat kullanılmışsa yay ayraç içine “E”, bağlaç kullanılmışsa “B”, ünlem kullanılmışsa “Ü” yazınız.

- Zaman su gibi akıp gitti. (....)
- Okulda hem basketbol hem futbol takımına seçildim. (....)
- Aa! Bu kitap filme aktarılmış. (....)
- Dağ havası ile ciğerlerimiz açıldı. (....)
- Eyvah! Çayıma tuz attım. (....)
- Hava güneşli ama ayaz var. (....)
- Çocuklar, hemen spor salonuna geçin. (....)
- Şiiri, yalnız o ezbere okudu. (....)

7. Aşağıdaki yargılardan doğru olanların sonuna “D”, yanlış olanların sonuna “Y” yazınız.

- “Tüh, kediler bugün aç kaldı!” cümlesinde duygu ünlemi vardır. (....)
- “Akşama doğru dedem de bize gelecek.” cümlesinde edat, bağlaç ve ünlem kullanılmıştır. (....)
- “Söylediklerini ancak sen duyabilirdin.” cümlesinde “ancak” sözcüğü edat görevinde kullanılmıştır. (....)
- “Roman ile hikâye arasındaki farkları öğrendik.” cümlesinde “ile” edat görevinde kullanılmıştır. (....)
- “Sağlıklı yaşamak için spor yapmalısın.” cümlesinde edat kullanılmıştır. (....)

8. Aşağıdaki cümlelerde bulunan ünlemleri verilen kutuya yazınız.

- a. Şşş! Sessiz olalım.
- b. Ay, yine yağmur yağacak!
- c. Ey Türk Gençliği!
- ç. Eyvah, araba yoldan çıktı!
- d. Tüh! Maçı izleyemedik.
- e. Hey dostlar, yanıma gelin!
- f. Yaşasın, yaz tatili başladı!
- g. Kızım! Telefonun çalıyor.

Ünlemler

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

9. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “ile” bağlaç olarak kullanılmıştır?

- A) Doğa sporları ile daha zinde oluruz.
- B) Ayşe ile Ümmü aynı okuldan mezun olmuşlar.
- C) Bu kez yolculuklarını hızlı trenle yapacaklarmış.
- D) Yazar son yazdığı romanla ödül aldı.

10. Aşağıdaki altı çizili sözcüklerin edat mı bağlaç mı olduğuna karar verip karşısındaki kutuya “✓” atınız.

Cümleler	Edat	Bağlaç
Senin <u>kadar</u> hamarat birini görmedim.		
Kızım <u>ile</u> ben haftaya Van’a gideceğiz.		
Beni <u>sadece</u> öğretmenim anladı.		
Kitabı bitirdim <u>ancak</u> çok yoruldum.		
Bu yaz tatile uçak <u>ile</u> gideceğiz.		
Erkenden kalktım <u>fakat</u> otobüse yetişemedim.		
Senin <u>gibi</u> güçlü birini görmedim.		
Fatma <u>ve</u> Hüseyin düzenli spor yapıyorlar.		
<u>Hem</u> basketbol <u>hem</u> futbol turnuvasına katıldı.		

11. “Olimpiyat oyunlarına katılmayı istiyor.....düzenli antrenman yapmıyor.” cümlesinde boş bırakılan yere aşağıdaki bağlaçlardan hangisi getirilemez?

- A) ama
- B) ancak
- C) çünkü
- D) fakat

7. TEMA

12. Sevinç, Gülçin, Yüksel ve Fırat koşu yarışmasına katılmışlardır. Yarışmanın sonucu ile ilgili bilinenler şunlardır:

- Gülçin, Yüksel'i geçmiş, Fırat'ı geçememiştir.
- Sevinç'i kimse geçememiştir.

Bu bilgilere göre yarışma bittiğinde doğru sıralama aşağıdakilerden hangisi olur?

1.	2.	3.	4.
A) Sevinç	Gülçin	Yüksel	Fırat
B) Sevinç	Fırat	Gülçin	Yüksel
C) Sevinç	Yüksel	Gülçin	Fırat
D) Sevinç	Yüksel	Fırat	Gülçin

13. "Sağlam kafa sağlam vücutta bulunur." sözünü aşağıdakilerden hangisi desteklemektedir?

- A) Zeki insanlar daha çok spor yapar.
- B) Sağlıklı insanlar sürekli sporla uğraşır.
- C) Hastalıklarla baş etmek için spor yapılır.
- D) Spor, zihinsel olarak da sağlıklı olmayı sağlar.

14. Turgut akşam yemeğinde çorba, salata, yoğurt, börek, pilav, ıspanak ve tatlı yiyecektir. Turgut'un yemekleri hangi sıraya göre yediği ile ilgili bilinenler şunlardır:

- Çorbayı salatadan hemen sonra içmiştir.
- Tatlıdan hemen önce yoğurt yemiştir.
- İlk yediği yemek ıspanak değildir.
- Ispanağı pilavdan önce yemiştir.
- Pilavı dördüncü sırada yemiştir.
- Son olarak tatlı yemiştir.

Bu bilgilere göre Turgut'un ilk yediği yemek aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Çorba B) Pilav C) Salata D) Yoğurt

Daha fazla soru için karekodu okutunuz.

Kemal Sunal
1944 - 2000

8. TEMA

SANAT

- Pisagor ve Müzik
- Simit ve Peynir'le "Bilim İnsanı Öyküleri"
- Şirin Evler Müzesi
- Herkes Sanatkâr Olamaz (Dinleme Metni)
- Kemal Sunal Güldürüsünün Türk Sinemasındaki Yeri (Serbest Okuma Metni)

Dinleme / İzleme Okuma

Yazma

Konuşma

Sunu

HAZIRLIK

1. “Müzik, duygularımızın en açık dilidir.” sözüyle ilgili düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

2. Ne tür müzik dinlemekten hoşlanıyorsunuz? Niçin?

Metni sessiz okuyunuz.

PİSAGOR VE MÜZİK

Müzik dinlemeyi pek çoğumuz severiz hatta bazı müzik türlerini diğerlerine tercih ederiz. Bazen en sevdiğimiz şarkıyı birçok kez arka arkaya dinleyebiliriz bile! Peki müziği oluşturan seslerin hangi özelliği, duyduğumuz müzikten hoşlanmamızı sağlıyor? Sizce müziğin matematikle bir ilişkisi olabilir mi? Gelin, müziğin dünyasında kısa bir yolculuğa çıkalım ve bu sorulara birlikte yanıt bulmaya çalışalım. (...)

Çok eski zamanlardan beri anlatılan bir hikâyeden bahsedeceğiz size şimdi. Antik Yunan zamanında yaşamış filozof ve matematikçi Pisagor bir gün, bir demirci dükkânının önünden geçerken bazı sesler duyar ve dikkatini bu seslere verir. Demircinin çekicini örse vurduğunda çıkan seslerden bazıları hoş bir çınlama oluştururken, bazılarınınsa rahatsız edici bir gürültü oluşturduğunu fark eder. Bunun nedenini merak eden Pisagor, bir gün boyunca demirci dükkânında oturur, demirciden çekicini örse farklı kuvvetlerde vurmasını isteyip çıkan sesleri dinler. Demircinin çekici güçlü ya da hafif vurmasının çıkan sesin şiddetini değiştirmek dışında bir etki oluşturmadığını, seslerdeki değişikliğin çekicin kütlesinden kaynaklandığını şaşkınlıkla fark eder. (...)

Peki, Pisagor’un bu keşfinin günümüz müzik ve matematik bilgileriyle ne ilgisi var! diyebilirsiniz. Şimdi herhangi bir müzik aleti çalarken ya da şarkı söylerken kullanılan notaları bir düşünelim.

Notalar, müzik seslerini ifade etmek için kullanılan simgelerdir. Temel olarak do, re, mi, fa, sol, la, si olmak üzere yedi nota vardır. Sıralama si notasının ardından yeniden do notasıyla başlar. İki do arasındaki ses aralığına oktav denir. Pisagor ve demirci hikâyesindeki bu notaları düşünürsek vurduğunda kalın do’yu oluşturan çekicin kütlesi, ince do’yu oluşturan çekicin kütlesinin iki katı kadardı. Böylece hafif olan çekik, örse çarptığında

çıkan ses ince do'yu verirken aynı vuruş iki kat ağır bir çekiçe tekrarlandığında kalın do'yu veriyordu. Benzer biçimde, do ve si arasında yer alan diğer notalar için de çekiç kütleleri ve çıkardıkları sesler arasında oranlı bir ilişki bulunuyordu. (...)

Pisagor demirciyle yaptığı bu deneyini farklı biçimlerde tekrarladı, farklı uzunluklardaki gergin yayları titreştirdi, farklı miktarlarda suyla doldurulmuş vazolardan çıkan sesleri inceledi, farklı büyüklükteki zilleri çaldı ve hep aynı şeyi buldu: Sesleri oluşturan malzemeler arasındaki basit oranlar, seslerin kulağa hoş gelmesini sağlıyordu. Böylelikle Pisagor müziği matematikle açıklamanın temellerini atmış oldu.

Zeynep Betül KABATAŞ
(Kısaltılmıştır.)

1. ETKİNLİK

Metindeki anlamını bilmediğiniz sözcüklerin anlamlarını, TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten öğreniniz. Bu sözcükleri ve bunların anlamlarını "Benim Sözlüğüm" defterine yazınız.

2. ETKİNLİK

Metinle ilgili aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Pisagor demirci dükkânın önünden geçerken neden sesleri dikkatle dinlemiştir?
2. Demircinin çekicini örse vurduğunda seslerin farklı olmasının sebebi nedir?
3. Pisagor, seslerin kulağa hoş gelmesinin sebebini ne ile ilişkilendirmiştir?
4. Metinden neler öğrendiniz? Açıklayınız.
5. Metinde anlatılanlardan hareketle "Sanat ve bilim, " cümlesini nasıl tamamlarsınız?

3. ETKİNLİK

Aşağıda verilen ipuçlarından hareketle şifreyi çözerek özdeyişi bulunuz. Ardından defterinize bu özdeyiş ile ilgili duygu ve düşüncelerinizi anlatan kısa bir yazı yazınız.

İpuçları

	A	B	C	Ç
1	S	M	I	İ
2	N	K	Ü	Ğ
3	A	L	O	T
4	Z	R	D	.

Özdeyiş

B1 C2 A4 Ç1 B2

M

C3 B4 Ç3 A3 B2

Ç1 A2 A1 A3 A2 B3 C1 Ç2 C1 A2

C4 Ç1 B3 Ç1 C4 Ç1 B4 Ç4

8. TEMA

4. ETKİNLİK

Gruplar oluşturunuz. Grup olarak doğada, çevrenizde bulunan hangi atık malzemelerden ne tür müzik aletleri meydana getirilebileceği üzerinde düşününüz. Ulaştığınız sonuçları, belirleyeceğiniz grup sözcüsü aracılığıyla sınıfınızla paylaşınız.

5. ETKİNLİK

Hakkında araştırma yaptığınız müzik aletini sınıfta arkadaşlarınıza tanıtınız. Konuşmanızda uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanmaya özen gösteriniz.

6. ETKİNLİK

Öğretmeninizin sınıfa getirdiği sözsüz müzik parçasını dinleyiniz. Parçanın sizde uyandırdığı duygulardan hareketle istediğiniz türde bir metin yazınız.

GELECEK DERSE HAZIRLIK

Yaşadığınız şehrin tarihî güzellikleriyle ilgili bir araştırma yapınız.

HAZIRLIK

1. Aşağıda Osman Hamdi Bey'e ait resimler verilmiştir. Bu resimleri inceleyiniz. Bu resimlere birer isim vermeniz istenseydi bunlar ne olurdu?

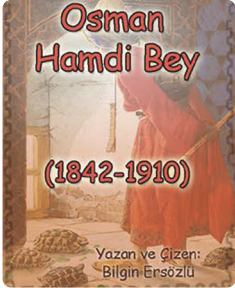

2. Aşağıdaki cümleyi tamamlayınız.

"Arkeoloji çok önemli bir bilim dalıdır çünkü"

Metni noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli okuyunuz.

Yıl 1851. Güzel bir yaz gününde, İstanbul'dayız. Annesinin mahalledeki fırına pide almaya gönderdiği küçük Osman Hamdi, eve dönerken sokakta seksek oynayan iki arkadaşına rastlamış.

Tarihe ve resim sanatına ilgisi henüz küçük yaşta ortaya çıkmaya başlayan Osman Hamdi, iyi de bir öğrencidir. Hızla yabancı diller öğrenir. İlk gençlik yıllarından itibaren ailesiyle birlikte sık sık Avrupa ülkelerine gitme, ziyaret ettikleri kentlerde müzeleri, sanat galerilerini gezip görme şansı bulur. Paris'e yerleşip hukuk okuduğu üniversite döneminde ünlü ressamların yanında çıraklık yaparak resim eğitimi de alır. Ülkesine döndüğünde devlet memuriyetine girer. Görev yeri Bağdat'ta Yabancı İşler Müdürlüğüdür.

Osman Hamdi Bey, İstanbul'a döndüğünde arkeolojik buluntuların yurt içinde kalmasını sağlayacak hukuki zemininin oluşturulması ve korunup sergilenebilecekleri mekânların yaratılması için çalışmalar yapar.

Arkeoloji konusundaki bilgileri arttıkça üstlendiği görevler ve sahip olduğu yetkiler de çoğalan Osman Hamdi Bey, kazı çalışmalarının impartorluk coğrafyasının dört bir yanına yayılmasını da sağlar. Anadolu'nun antik kentlerinde, ören yerlerinde, höyüklerinde ve dağlarında gerçekleşen arkeolojik çalışmalarda da...

İskender Lahdi olarak tanınan muhteşem eserin, bir mermer kütesinden yontulduğundan iki bin küsur yıl sonra Lübnan'daki Sayda Kral Mezarlığı kazısında bulunup gün ışığına yeniden kavuşmasında da o vardır.

Ne görkemli bir lahitmiş! Üzerindeki kabartmaları yakından görmek isterdim. Nerede sergileniyor acaba?

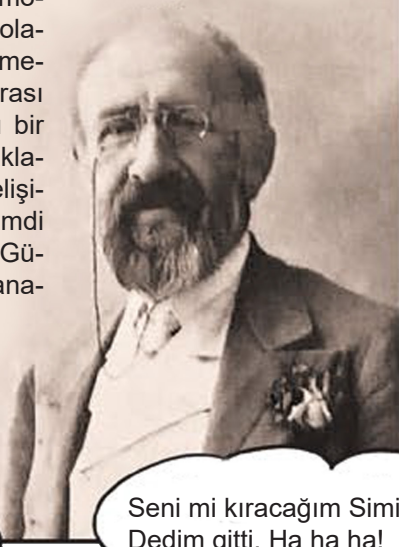
Zamanlaması harika bir soru bu. Ama yanıtı bir sonraki karede.

Kayıt altına alınması, onarılması ve yıpratıcı dış etkenlerden korunarak sergilenmesi gereken tarihî eser ve buluntuların sayıları arttıkça bu gereksinimi karşılayacak özelliklere ve yeterliliğe sahip bir müzenin inşa edilmesi de kaçınılmaz hâle gelir. Üç ana bölümden oluştuğu için bugün İstanbul Arkeoloji Müzeleri olarak adlandırdığımız kurum, Osman Hamdi Bey'in olağanüstü çabaları sayesinde hayata geçirilir.

İlk fırsatta İstanbul Arkeoloji Müzelerini gezmeye gidelim.

Müze kartlarımızı da yanımıza almayı unutmayalım.

Osman Hamdi Bey, arkeoloji ve tarihî eserlerin korunması alanlarında çalışmayı ömrü boyunca sürdürdü. Kendisi, ülkemizde modern anlamıyla müzeciliği başlatan kişi olarak kabul edilir. Hayatı boyunca vazgeçmediği bir diğer uğraşı da resimdir. Uluslararası üne sahip pek çok eser vermiş başarılı bir ressam olan ve bu alanda da yenilikçi yaklaşımıyla ülkemizin kültürel ve sanatsal gelişiminde önemli bir rol üstlenen Osman Hamdi Bey, aynı zamanda bugün Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi olarak bilinen Sani-i Nefise Mektebinin de kurucusudur.

Desene Peynirciğim, on parmağında on marifet varmış Osman Hamdi Bey'in.

Seni mi kıracağım Simitçiğim? Dedim gitti. Ha ha ha!

Yazan ve Çizen
Bilgin ERSÖZLÜ
(Kısaltılmıştır.)

1. ETKİNLİK

a. Metindeki anlamını bilmediğiniz sözcük ve sözcük grupları ile bunların tahmin ettiğiniz anlamlarını yazınız.

Sözcük veya Sözcük Grubu	Tahminim

b. Tahmininizin doğruluğunu TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz. Sözcük ve sözcük grupları ile bunların anlamlarını "Benim Sözlüğüm" defterine yazınız.

2. ETKİNLİK

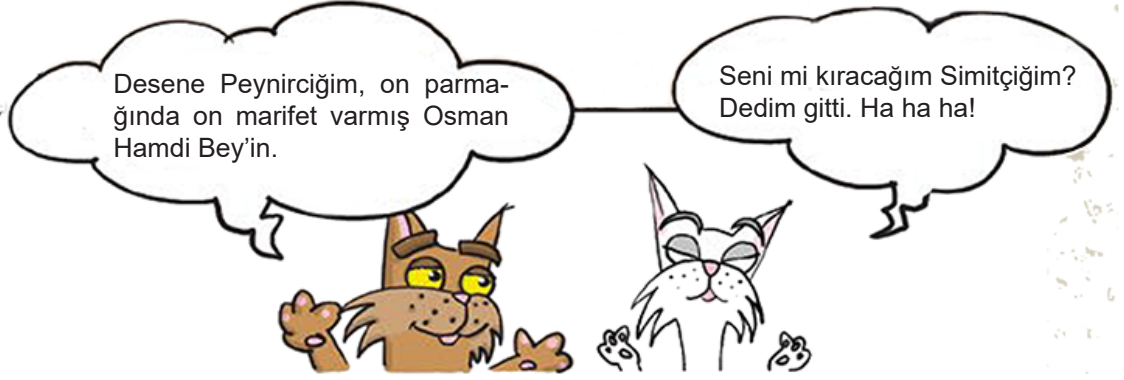

Metinle ilgili aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Osman Hamdi, ekmek almaktan dönerken hangi olayı yaşamıştır?
2. Ayağına taş gelen Osman Hamdi, arkadaşlarına nasıl bir tepki vermiştir?
3. Osman Hamdi, ayağına gelen taşı ne yapmıştır?
4. Babası, Osman Hamdi'ye eve getirdiği taş nedeniyle neler söylemiştir?
5. Osman Hamdi'nin resimle ilişkisi nasıl başlamıştır?
6. Osman Hamdi Bey, kazı çalışmalarıyla bulunan eserlerin yurt dışına çıkarılmasını engellemek için ne yapmıştır?
7. Ülkeler için tarihî eserlerin önemi nedir? Açıklayınız.

3. ETKİNLİK

Metinden alınan aşağıdaki diyalogda bir deyim kullanılmıştır. Bu deyim bulup anlamını verilen diyalog ve metinden hareketle tahmin ediniz. Tahmininizi, TDK Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü'nden kontrol ediniz. Deyimi bir cümlede kullanınız.

Deyim

.....

.....

Deyimin
Tahmin
Ettiğim
Anlamı

.....

.....

Deyimin
Sözlükteki
Anlamı

.....

.....

Cümlem

.....

.....

4. ETKİNLİK

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri metinde anlatılanlara uygun bir şekilde doldurunuz.

- Tarihe ve resim sanatına ilgisi henüz küçük yaşta ortaya çıkmaya başlayan Osman Hamdi, iyi de birdir.
- Üç ana bölümden oluştuğu için bugünolarak adlandırdığımız kurum, Osman Hamdi Bey'in olağanüstü çabaları sayesinde hayata geçirilir.
- Kendisi ülkemizde modern anlamıylabaşlatan kişi olarak kabul edilir.
- Hayatı boyunca vazgeçmediği bir diğer uğraşı dadir.

5. ETKİNLİK

Metinde Simit ile Peynir'in sevinmesini sağlayan gelişme nedir? Aşağıya yazınız.

6. ETKİNLİK

Metinden alınan aşağıdaki bölümü okuyunuz. Babası, Osman Hamdi'yi niçin tebrik ediyor? Düşüncelerinizi açıklayınız.

7. ETKİNLİK

Sınıfta, tarihî eserlerin önemi ile ilgili bir konuşma yapınız. Arkadaşlarınızdan konuşmanızı değerlendirmesini isteyiniz.

8. ETKİNLİK

Yaptığınız araştırmadan hareketle, yaşadığınız şehrin tarihî güzelliklerini tanıtıp bunların şehriniz için önemini anlatacağınız bilgilendirici bir metin yazınız. Metninize bir başlık bulunuz.

HAZIRLIK

1. Aşağıdaki görseli inceleyiniz. Görselin sizde uyandırdığı duygu ve düşünceleri açıklayınız.

2. Seyahat sözcüğünü duyduğunuzda aklınıza gelen üç sözcük söyleyiniz.

Metni sesli okuyunuz.

ŞİRİN EVLER MÜZESİ

Renkler ve Sesler Şehri...

Gözlerinizi kapatın! Bir yer hayal edin... Kulaklarınızda cıvı cıvı kuş sesleri... Saçınızı hafif bir rüzgâr okşuyor... Sessizlik... Zaman sanki durmuş gibi. Şimdi gözlerinizi açabilirsiniz. Safranbolu'dasınız. Görmeyenlere anlatmak için gözlerinizi dört açmanız gereken onlarca güzelliğin tam ortasındasınız... Bir yanda yemyeşil bitkiler çok geride kahverengi dağlar. Tam ortada bu renk uyumunu tamamlayan bembeyaz konaklar. Burası bir masal diyarı değil, tamamen gerçek, renklerin ve seslerin anlamını bulduğu bir yer... Sadece bu kadar mı? Tabii ki hayır... Dünyanın en büyük açık hava müzesi... Üstelik bilet ücreti de yok! Yeter mi? Yetmez, lokumu, şehre ismini veren safran bitkisi ile ülkemizin en görülesi, gezilesi, yaşanası mekânlarından biri... Madem öyle önce biraz lokum alarak gezimize başlayalım. Tatlı yiyelim tatlı gezelim değil mi ama?

Tarihî Bir Kent...

Safranbolu, bağlı olduğu Karabük il merkezine sadece sekiz kilometre uzaklıkta. Tarihi üç bin yıl öncesine kadar uzanıyor. Birçok uygarlık tarafından burası yaşam alanı olarak kullanılmış. Geride kalan eserlerden de bu fazlasıyla anlaşılıyor. Biz, daha çok ahşap konaklarla ilgileneceğiz. Yemekten fırsat bulursak tabii...

İsmi Neden Safranbolu?

Ülkemizin güzide her yerinin bir anlamı olduğu gibi Safranbolu'nun da ismini aldığı bir şey var. Safran burada yetişen bir bitki... Hani kış aylarında kendine özgü tadıyla hüpürdeterek içtiğimiz salebin ve yazın ise yemeden duramadığımız dondurmaların yapımında kullanılıyor. Safranbolu çevresinde fazlasıyla safran bitkisi yetiştiriliyor. Oldukça da pahalı bir bitki... Yurt dışına da ihraç ediliyor. Uzun lafın kisası şehrin adı da buradan geliyor işte...

İyiliksever İnsanlar...

Ahşap konakları gezmeye geçmeden önce onlarla ilgili size anlatmak istediğim bir konu var. Bu, eski insanların kimi konularda ne kadar duyarlı olduklarıyla ilgili. Kış günlerinde atalarımız konağın ısınması için sobalarını yakmadan önce çatıya, bacalara bakarlar mı, eğer bacanın üzerinde leylek yuvası varsa asla sobayı yakmazlar mı ki leylek rahatsız olmasın, yuvası zarar görmesin. Ne müthiş değil mi? Bu evler şimdi onların torunları tarafından kullanılıyor. Önünden geçtiğimiz konaklar gerçekten estetiğin, zarafetin, güzelliğin en güzel örnekleri.

İki Bin Ahşap Konak!

Ahşap konaklardan Safranbolu'da tam iki bin tane var. Bunlardan sekiz yüz tanesi yasal koruma altında... İzinsiz bir çivi bile çakılamıyor. Bu evlerin büyük çoğunluğu on sekiz, on dokuz ve yirminci yüzyıllarda yapılmış. Yani Osmanlı İmparatorluğu döneminde...

Harcınızı Kaç Yumurtalı İstersiniz?

Günümüz mimarlarının bile hayretle izledikleri bu evler Osmanlı mimarisinin ne kadar ileri düzeyde olduğunu göstermesi açısından birer canlı örnek... Hatta bu evlerin depreme çok dayanaklı olduğu biliniyor... Bunun temel nedeni ise harçlarında yumurta akı kullanılması. Ahşap konaklar iki grup hâlinde şehre dağılmış durumda... Birinci grup, şehir olarak bilinen ve kışlık olarak kullanılan yerde... İkincisi ise bağlar adı verilen ve yazlık olarak kullanılan yerde bulunuyor. Şehirde hemen herkesin iki adet evi var. Yazın hava sıcak olduğu için yazlık olarak kullanılan konakta, kışın da kışlık olarak kullanılan konakta yaşamlarını sürdürüyorlar.

Manzara Her Daim Açık!

Safranbolu ahşap konaklarında insanları hayrete düşüren bir şey var ki onu da sizi merakta bırakmadan hemen söyleyeyim. Ahşap konaklar öyle yerlere yapılmış, sıralanmış ki hangi evden bakarsanız bakın manzara hiç kapanmıyor. Oturduğunuz apartmanlarda burnumuzun ucunu bile göremezken bu gerçekten harika bir özellik.

Dünya Miras Listesi'ndeki Gururumuz...

Safranbolu, Birleşmiş Milletlere bağlı Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO) tarafından 17 Aralık 1988 tarihinde Dünya Kültür Mirası Listesi'ne alındı. Yani dünya çapında bilinen ve korunan bir bölge burası... Birçok yabancı turistin gezmesinin nedeni de bu...

(...)

Her Şey Düşünülmüş...

Safranbolu Karadeniz Bölgesi'nde yer aldığı için derslerimizden de bildiğimiz gibi bol yağış alan bir bölge. Dolayısıyla ahşap konakların çatıları da çok sağlam olmak zorunda... Zaten öyle de yapmışlar. Çatılar yağmura dayanıklı, ayrıca harika bir şekilde yapı malzemesine bağlı olarak kışın ılık, yazın ise serin bir yapı sunuyorlar. Doğal bir klima yani...

(...)

Doğal Film Platosu

Safranbolu'nun tarihsel dokusu nedeniyle birçok tarihî filmin burada çekildiğini de belirtelim. 120 filmi bunlardan en bilineni... Yönetmen olursanız Safranbolu'yu göz ardı etmeyin... E-5 üzerinden İstanbul-Ankara yolculuklarınız sırasında, direksiyonu Safranbolu tarafına kırın. Ya da şimdilik arabanın arka koltuğundaysanız ki büyük çoğunlukla öyledir ailenize ısrar edin... Bu şirin şehirde geçirilecek kısa bir zaman dilimi bile size birkaç aylık enerji olarak geri dönecek... Safranbolu'dan ayrılırken küçük ev maketlerinden almadan, bir paket de lokum yaptırmadan dönmeyin! (...)

Metin ÖZDAMARLAR
(Kısaltılmıştır.)

Metin ÖZDAMARLAR (1977-...)

Kayseri'nin Develi ilçesinde doğdu. Çocuklara tarihi ve coğrafyayı sevdirmek için başlatılan, yüz binlerce çocuğa ulaşan Eğlenceli Tarih serisinin yazarlarından birisidir.

1. ETKİNLİK

a. Aşağıdaki numaralandırılmış karışık hâlde verilen harf gruplarından her biri, metinden bir sözcüğü oluşturmaktadır. Harf gruplarının altında bu sözcükleri bulmanızı sağlayacak ipuçları yer almaktadır. Hangi numaralı sözcüğü bulmaya çalışıyorsanız aynı numaralı ipucunu okuyunuz. Bulduğunuz sözcüğü ilgili harf grubunun altındaki noktalı yere yazınız. Ardından bu sözcükleri ve bu sözcüklerin anlamlarını, oluşturduğunuz “Benim Sözlüğüm” defterine ekleyiniz.

1
SFANAR
.....

2
HŞAPA
.....

3
ONKAK
.....

4
GİZÜED
.....

5
ÇARİH
.....

6
ETESKİT
.....

7
ÇRHA
.....

8
FETRAZA
.....

İpuçları

1. Baharda çiçek açan, 20-30 santimetre boyunda, soğanlı bir kültür bitkisi.
2. Ağaçtan, tahtadan yapılmış.
3. Büyük ve gösterişli ev.
4. Seçkin, seçilmiş, seçme.
5. Yurt dışına mal satma.
6. Sanatsal yaratının genel yasalarıyla sanatta ve hayatta güzelliğin kuramsal bilimi, güzel duyu.
7. Yapıda tuğla veya taşların örgüsünü sağlamlaştırmak için toprak, saman, kum, kireç, çimento vb. şeyleri su ile kararak yapılan karışım.
8. Zarif davranış veya zarif olma durumu.

b. Etkinliğin “a” maddesinde bulduğunuz sözcükleri kullanarak kısa bir metin yazınız.

2. ETKİNLİK

Metinle ilgili aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Safranbolu ismi nereden gelmektedir?
2. Konaklarda kışın soba yakılmadan önce neden çatıya bakılmaktadır?
3. Safranbolu evleri neden depreme dayanıklıdır?
4. Birçok yabancı turistin Safranbolu'yu gezmesinin nedeni nedir?
5. Safranbolu gibi yerlerin ülkemiz için önemi nedir?

3. ETKİNLİK

a. Aşağıdaki cümleleri okuyunuz. Sizce bu cümlelerde birden fazla varlık, kavram arasındaki benzerlik ya da farklılıklar anlatılmış mıdır? Açıklayınız.

- Bu tabloda diğerlerine göre daha fazla renk kullanılmış.
- Bu sene fuara önceki yıla göre daha çok kişi katılım sağlamış.
- Kitabı okudum fakat görsellerden çok kitabın konusu ilgimi çekti.

Birden fazla varlık ya da kavram arasındaki benzerlik veya farklılıkları ortaya koymak için kullanılan anlatım yoluna **karşılaştırma** denir.

b. Aşağıdaki cümlelerden karşılaştırmaya başvurulmuş olanların sonundaki kutuya “✓” işareti koyunuz.

Safranbolu'nun evleri Kastamonu'dakilere göre daha beyaz.	☐
Karadeniz Bölgesi'nde pek çok turistik şehir var.	☐
Ahşap evler beton evlere göre daha az maliyetle yapılıyor.	☐
Gezmekten en çok hoşlandığım şehir İstanbul olmuştur.	☐
İç Anadolu Bölgesi'ndeki peribacaları dikkatimi çekti.	☐
Evliya Çelebi, seyahatnamesinde gezdiği üç farklı kıtayı anlatır.	☐

4. ETKİNLİK

a. Metinden alınan aşağıdaki cümleleri okuyunuz. Altı çizili ifadelerle niçin yer verildiğini açıklayınız.

“Safranbolu'dasınız. Görmeyenlere anlatmak için gözlerinizi dört açmanız gereken onlarca güzelliğin tam ortasındasınız. Bir yanda yemyeşil bitkiler, çok geride kahverengi dağlar, tam ortasında bu renk uyumunu tamamlayan bembeyaz konaklar...”

Bir düşüncenin daha anlaşılır olması için anlatılan konuyla ilgili örnekler verilmesine **örneklendirme** denir. 4. etkinliğin a maddesindeki altı çizili ifadeler, anlatılmak istenenle ilgili örneklerdir.

b. Aşağıdaki cümlelerden örneklendirmeye başvurulmuş olanların sonundaki kutuya “✓” işareti koyunuz.

Dünyaya bakınca her şeyin değiştiğini görürsünüz. Su, buhar olur, yağmura dönüşür; tohum, baş verir, meyve olur.	☐
Tarihî evleriyle meşhur olmuş şehirlerimiz vardır: İzmir, Kastamonu, Karabük...	☐
Reşat Nuri Güntekin, “Anadolu Notları” adlı kitabında gezdiği yerleri anlatır.	☐
Ankara’da bulunan Etnografya Müzesinde Atatürk’e ait eşyalar sergileniyor.	☐
Safranbolu’nun tarihî dokusu nedeniyle birçok filmin burada çekildiğini de belirtelim. “120” filmi bunlardan en bilinenidir.	☐
İstanbul yedi tepe üzerine kurulmuş bir şehirdir. Bunlardan bazıları Sarayburnu Tepesi, Çemberlitaş Tepesi, Süleymaniye Tepesi, Fatih Tepesi’dir.	☐

5. ETKİNLİK

a. Aşağıdakilerden hangilerinin “Şirin Evler Müzesi” metninde yer alan özelliklerden olduğunu belirleyerek ilgili cümlelerin sonundaki kutuya “✓” işareti koyunuz.

- Yazar, gezip gördüğü yerlerle ilgili izlenimlerini anlatmıştır. ☐
- Metinde, olağanüstü bir olay anlatılmaktadır. ☐
- Anlatılanlar iyi bir gözlem gücüyle dile getirilmiştir. ☐
- Gezilen yerler güzel, etkileyici bir dille anlatılmıştır. ☐
- Bilgilendirici bir metindir. ☐
- Metindeki kahramanlar olağanüstü özelliklere sahiptir. ☐

b. “a” maddesinde yaptığınız işaretlemelerden hareketle “Şirin Evler Müzesi” adlı metnin türünün aşağıdakilerden hangisi olduğunu işaretleyiniz?

A) Anı

B) Gezi yazısı

C) Hikâye

D) Tiyatro

Bir yazarın gezip gördüğü yerleri, bu yerlerle ilgili izlenimlerini edebi bir üslupla (güzel, etkileyici bir dille) anlattığı yazı türüne **gezi yazısı** denir.

6. ETKİNLİK

- a. Genel ağıdan alınan aşağıdaki yazıyı okuyunuz.

Seyahatname'nin Yazılışı

Türk tarihinin ve dünyanın en önemli ve en büyük seyahat kitabı olan Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nin yazılış şekli hakkında bugüne kadar birtakım görüşler ileri sürülmüştü. Biz burada yine kendi eserinden yola çıkarak on cilt boyunca tespit edebildiğimiz bilgiler ışığında eserin yazılış hakkında tespitlerde bulunmaya çalışacağız. Evliya Çelebi, bilindiği gibi gördüğü bir rüya üzerine gezmeye başlamış ve elli bir yıl süren seyahati sonunda eserini yazmıştır.

<https://www.ttk.gov.tr>

- b. Yukarıdaki parçanın güvenilir bir kaynaktan alındığı söylenebilir mi? Açıklayınız.
c. Hangi genel ağ adreslerine güvenilebileceğini biliyor musunuz? Açıklayınız.

Bilimsel çalışmalarda ağırlıklı olarak “edu” ve “gov” uzantılı siteler kullanılır. “gov” ve “edu” uzantılı internet adresleri güvenilirdir çünkü “gov” uzantılı adresler devlet kurumlarının, “edu” uzantılı adresler ise başta üniversiteler olmak üzere eğitim kurumlarının adresleridir. Kaynağı belli olmayan, kaynağı verilmemiş bilgilere itibar edilmemesi gerekir.

İnternet Uzantısı	Kullanıldığı Yer	Örnekler
com	Ticari kuruluşların internet adreslerinin uzantısı olarak kullanılır.	www.turktelekom.com.tr Türk Telekom internet adresi
org	Kâr amacı gütmeyen kuruluşların internet adreslerinin uzantısı olarak kullanılır.	www.tema.org.tr Türkiye Erozyonla Mücadele ve Ağaçlandırma Vakfı
edu	Eğitim kurumlarının internet adreslerinin uzantısı olarak kullanılır.	www.gazi.edu.tr Gazi Üniversitesi internet adresi
gov	Devlet kurumlarının uzantısı olarak kullanılır.	www.tdk.gov.tr Türk Dil Kurumu internet adresi

E-içerik için karekodu okutunuz.

7. ETKİNLİK

a. Aşağıdaki görseller, 2022'nin ilk üç ayında ülkemizi ziyaret eden yabancı turistlerin sayısı ile ilgili bilgiler içermektedir. Bilgilerden doğru olanların sonuna “D”, yanlış olanların sonuna “Y” yazınız.

- 2022 yılının ilk üç ayında ziyaretçi sayısı 10 milyonu geçmiştir. (....)
- Şubat ayında gelenlerin sayısı, mart ayında gelenlerin sayısının yarısından fazladır. (....)
- Mart ayındaki toplam ziyaretçi sayısı, ocak ve şubat ayı toplamının iki katıdır. (....)
- Ziyaretçi sayısı her ay, bir önceki ayın en az iki katı kadar artış göstermiştir. (....)

b. Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğüne ait <https://yigm.ktb.gov.tr> genel ağ adresinden alınan bu bilgilerin güvenilir olduğunu düşünüyor musunuz? Açıklayınız.

8. ETKİNLİK

Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

a. Başka ülkelerden, milletlerden insanlarla iletişim kurmak, onları tanımak ister miydiniz? Açıklayınız.

b. Sizce bir kişinin “yabancı bir dili biliyor olduğu”nun en önemli göstergesi nedir? Sizin bildiğinizi düşündüğünüz yabancı bir dil var mı? (Bu soruyu, bildiğiniz yabancı dilde konuşarak cevaplamaya çalışınız.)

c. “Sizce başka ülkeleri gezmek ve gezdiğimiz yerleri daha iyi tanımak istiyorsak yabancı dil veya diller bilmeli miyiz?” Açıklayınız.

ç. Tanımayı en çok istediğiniz kültür hangisidir? Yabancı bir dili veya dilleri iyi bilmenin bu isteğinizin gerçekleşmesinde bir etkisinin olabileceğini düşünüyor musunuz? Açıklayınız.

9. ETKİNLİK

“Seyahat için yaptığın yatırım, kendin için yaptığın en iyi yatırımdır.” sözüyle ilgili duygu ve düşüncelerinizi anlatan bir konuşma yapınız. Konuşma sırasında “oydaki, başka bir deyişle, özellikle, ilk olarak, son olarak” geçiş ve bağlantı ifadelerinden her birini en az bir kez kullanmaya dikkat ediniz.

8. TEMA

10. ETKİNLİK

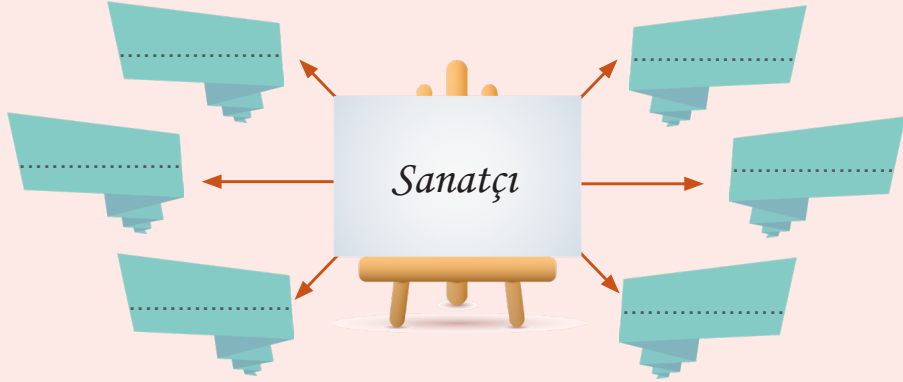
a. “Sanat” temasıyla ilgili dilediğiniz konuda bilgilendirici bir yazı yazınız. Yazınızda örneklendirme ve karşılaştırma kullanmaya dikkat ediniz. Yazdıklarınızı gözden geçirin. Gerek görüyorsanız yeniden düzenleyiniz.

b. Yazınızdaki yazım ve noktalama hataları ile anlam bütünlüğünü bozan ifadeleri öğretmeninizin yardımıyla belirleyerek düzeltiniz. Yazdığınız metni sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

HAZIRLIK

1. “Sanatçı” sözcüğünün çağrıştırdığı kavramları boşluklara yazınız.

2. En sevdiğiniz sanatçı kimdir? Onu çok sevmenizin sebebi nedir?

Metni, önemli bulduğunuz yerleri defterinize not alarak dinleyiniz.

HERKES SANATKÂR OLAMAZ (Dinleme Metni)
Süleyman BULUT

Metni dinlemek için karekodu okutunuz.

1. ETKİNLİK

a. Metinden alınan aşağıdaki sözcükleri örnekteki gibi bulmacada bulunuz. Sözcükler, yukarıdan aşağıya veya soldan sağa yerleştirilmiştir.

SAHNE

ATAŞE

PERDE

MEBUS

VEKİL

REİSİCUMHUR

SANATKÂR

VAKFETME

ÇAĞDAŞ

A	V	R	S	A	H	N	E	L	O	M
A	A	C	T	Ç	S	K	F	H	Ö	E
T	K	V	Y	F	M	Ö	I	P	A	B
A	F	M	Ç	P	E	R	D	E	O	U
Ş	E	V	A	S	Y	V	M	K	L	S
E	T	C	Ğ	İ	K	E	O	K	S	İ
İ	M	S	D	N	A	K	K	E	R	L
E	E	B	A	Y	T	İ	İ	M	K	M
Ç	D	C	Ş	A	R	L	K	R	V	E
T	A	S	A	N	A	T	K	Â	R	T
R	E	İ	S	İ	C	U	M	H	U	R

b. Bulduğunuz sözcüklerin anlamlarını tahmin ediniz. Tahminlerinizi, TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz. Ardından bu sözcükleri ve sözcüklerin anlamlarını oluşturduğunuz "Benim Sözlüğüm" defterine ekleyiniz.

2. ETKİNLİK

Metinle ilgili aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Muhsin Ertuğrul ve arkadaşlarını sevindiren olay nedir?
2. Muhsin Ertuğrul, Mustafa Kemal Atatürk'ten ne istemiştir?
3. Metni etkileyici buldunuz mu? Açıklayınız?
4. Metinde, Atatürk'ün hangi özelliği ön plana çıkmaktadır?
5. "Hepiniz mebus olabilirsiniz, vekil olabilirsiniz, hatta reisicumhur olabilirsiniz; fakat sanatkar olamazsınız." sözünü açıklayınız.

3. ETKİNLİK

Dinlediğiniz metnin konusu ve ana fikrini yazınız.

Metnin konusu	Metnin ana fikri

4. ETKİNLİK

a. Aşağıda verilen bilgilerden hangileri “Herkes Sanatkâr Olamaz” metninin bir özelliğini yansıtmaktadır? Belirlediğiniz cümlelerin sonuna “✓” işareti koyunuz.

- Metinde olağanüstü kahramanlar yer almaktadır. ☐
- Geçmişte yaşanan bir olay anlatılmıştır. ☐
- Metinde anlatılan olaylar hayal ürünüdür. ☐
- Metnin kahramanları gerçek kişilerdir. ☐
- Yer ve zaman bellidir. ☐
- Metindeki olaylar günümüzde yaşanmaktadır. ☐

b. “a” maddesinde yaptığınız işaretlemelerden hareketle “Herkes Sanatkâr Olamaz” adlı metnin türünün aşağıdakilerden hangisi olduğunu işaretleyiniz?

- A) Anı B) Günlük C) Hikâye D) Tiyatro

Anı; bir kimsenin başından geçen ya da şahit olduğu kayda değer, önemli, ilginç bir olayı gözlemlerine, bilgilerine dayanarak anlattığı yazı türüdür.

E-içerik için karekodu okutunuz.

5. ETKİNLİK

Sınıfta, “sanatın insanlık için önemi” konulu bir tartışma gerçekleştiriniz. Tartışma sırasında birbirinizin haklarına saygı gösteriniz. Tartışmadan elde edilen sonuçları tahtaya yazınız.

8. TEMA

6. ETKİNLİK

Aşağıda verilen yazma alanına herhangi bir anınızı yazınız.

SERBEST OKUMA METNİ

KEMAL SUNAL GÜLDÜRÜSÜNÜN TÜRK SİNEMASINDAKİ YERİ

(...)

Türk sinemasının gelişim sürecinde 1970'li yıllar, önemli bir kilometre taşı oluşturmuştur. Türk sineması içerik yönünden geçirdiği değişimin yanında teknik alanda da birtakım yeniliklere açılmış, 1969 sonları ile 70'li yılların başlarında ilk kez Türk sinemasında renkli film yapılmaya başlamıştır.

(...)

Türk sinemasının komedi türünde yaşanan değişim sürecinin ilk önemli aktörlerinden biri Kemal Sunal'dır. Kemal Sunal'la başlayan Türk sinemasında komedi tarzının değişim süresi, teknik olanakların da iyileşmesi ile özellikle 1970'li yılların ikinci yarısından itibaren seyirciyi olağanüstü bir ilgiyle sinema salonlarına toplamaya başlamıştır.

TV'nin bu yıllarda Türkiye'deki yayınlarının henüz çok yeni ve renksiz olması, yok edecek kadar az film yayımlanması, sinema salonlarının dolu ve canlı kalmasının bu yıllardaki önemli nedenlerinden biridir.

Kemal Sunal'ın güldürü sinemasına getirdiği bu anlamdaki farklı tarz, 1980'li yılların ilk yarısında da devam etmiş ancak ikinci yarısından itibaren özünde aynı ancak daha sosyal içerikli bir niteliğe bürünerek 1990'lara kadar devam etmiştir. 1980'li yılların başında TRT'nin evlere renkli yayına başlaması ile bu kez filmler sinema salonlarından evlere kadar gelerek çok daha geniş kitlelerce izlenme olanağına sahip olmuştur. 1980'lerin sonu ile 1990'ların başlarında henüz yasal bir düzenleme ve gerekli altyapı bile henüz hazır olmadan özel TV kanallarının büyük bir hızla yayın hayatına başlaması, genelde Türk filmlerine ancak özelde Kemal Sunal güldürüsüne olan talebi artırmıştır.

1990'lı yılların sonlarına geldiğimiz son dönemde, yirmi beş yıl önce Türk sinemasında komedi anlayışının değişimine sanatı ile ismini yazdırmış Kemal Sunal'ın filmleri, özel TV kanallarında filmlerin yapıldığı yıllardaki izleyici ilgisi ve talebi ile âdeta tekrar rekorları kırarak yayımlanmaktadır. Türk sinema seyircisinin bu komedi tarzına olan talebi, Kemal Sunal güldürüsünün Türk sinemasındaki yerini belirleyen bir önemli etkeni.

Ali Kemal SUNAL

(Kısaltılmıştır.)

Kemal Sunal
1944 - 2000

TEMA SONU DEĞERLENDİRME

ÇÖMLEKÇİLİK

(...)

Avanos'ta da Hititler'den beri çarkla çanak-çömlek yapıldığı bilinmektedir. Bu el sanatı kavimden kavime, babadan oğula geçerek günümüze kadar gelmiştir. Avanos'un dağlarından ve Kızılırmak'ın eski yataklarından yumuşak ve yağlı kil topraklar elenir ve iyice yoğurularak çamur hâline getirilir. Çark adı verilen ve ayakla döndürülen tezgâh üzerindeki çamurun maharetle şekillendirilmesiyle, istenilen çanak yapılmış olur. İşlik denilen atölyelerde üretilen çanaklar önce güneşte, daha sonra da gölgede kurutulduktan sonra saman ve talaşla yakılan fırınlarda sekiz yüz dereceden başlayıp bin iki yüz derece sıcaklık arasında özenle pişirilir.

Yörede yemek kapları, su testileri, kışlık yiyecek saklamak için çömlekler ve küpler, su künkleri tanınan çanak ürünleridir. Avanos günümüzde, "Kapadokya'nın El Sanatları ve Alışveriş Merkezi" olarak tanınmaktadır.

Genel ağdan alınmıştır.

(Kısaltılmıştır.)

1, 2, 3, ve 4. soruları metne göre cevaplayınız.

1. Çömlek yapımında kullanılan toprak nereden elde edilmektedir?

.....

.....

2. Elde edilen toprak hangi aşamalardan geçmektedir?

.....

.....

3. Çömlekten hangi eşyalar yapılmaktadır?

.....

.....

4. Metne farklı bir başlık yazınız.

.....

5. Aşağıdaki cümleleri karşılarında yer alan kavramlarla eşleştiriniz.

1. Konya Ovası'na yağmur iplik gibi dökülüyordu.

a. Benzetme

2. Birçok şehrimiz unvan aldı, bunlardan biri de Şanlıurfa'dır.

b. Abartma

3. Bugünlerde dünya kadar işim birikti.

c. Duygu belirten ifade

4. Halıcılık, çömlekçiliğe göre daha zor bir iştir.

ç. Karşılaştırma

5. Selimiye Camisi'nin kubbesi ne muhteşem öyle!

d. Örneklendirme

e. Kişileştirme

6. "Sergide el emeği göz nuru ürünler büyük beğeni topladı." cümlesinde altı çizili söz grubunun taşıdığı anlam aşağıdakilerin hangisi olabilir?

- A) Büyük bir çabayla yapılan
- B) El ve göz yardımıyla yapılan
- C) Dinlene dinlene yapılan
- D) Makine kullanılmadan yapılan

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde örneklendirmeye başvurulmamıştır?

- A) Türk edebiyatında pek çok kitap, filme aktarılmıştır: Çalıkuşu, Akşam Güneşi, Eskici ve Oğulları...
- B) Orhan Veli Kanık şiirlerinde sıradan olayları ve İstanbul'u anlatmıştır.
- C) Edebiyatımızda Nobel ödülüne aday gösterilen yazarlar vardır. Bunlardan ikisi Yaşar Kemal ve Leyla Erbil'dir.
- D) Dilimizde yabancı sözcükler yerine pek çok sözcük türetilmiştir: "computer" yerine bilgisayar, faks yerine belgegeçer vb.

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde karşılaştırmaya yer verilmiştir?

- A) Picasso, üç boyutlu resimleriyle yaşadığı yüzyıla damga vurur.
- B) Bedri Rahmi Eyüboğlu, şairlik ve ressamlık yapmıştır.
- C) Sanatçının ortaya koyduğu eser sayısı geçen yıla göre arttı.
- D) Anadolu'da Selçuklu zamanından kalma camiler var.

9. “Geleneksel pek çok el sanatı vardır ülkemizde. Bunlardan en çok dikkat çeken halıcılıktır. Halılar, yöreden yöreye farklı desenlerde karşımıza çıkmaktadır. Öyle halılar vardır ki tablo gibidir, uzun uzun seyrederesiniz gelir. Ülkemizde pek çok şehirde halıcılık önemli bir gelir kaynağıdır aynı zamanda. Halıcılık denince akla ilk gelen şehir ise Is-parta’dır.”

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisine yer verilmemiştir?

- A) Abartma
- B) Benzetme
- C) Karşılaştırma
- D) Örneklendirme

10. Aşağıdakilerden hangisi bir gezi yazısından alınmış olamaz?

- A) Güneş doğmadan yarım saat önce hepimiz uyanıp dolmuşumuza geçtik. Temmuzun ortaları olmasına rağmen hepimiz montlarımızı giymiştik. Buna rağmen fena hâlde üşüyorduk. Ama zirveye çıkıp da güneşin doğuşunu gördüğümüzde her şeye değiştiğini düşündük. Böyle bir güneş doğuşunu hiçbir yerde görmemiştim ve doğrusu görebileceğimi de düşünmüyorum.
- B) Biraz sonra, arabalarla Taşkent yoluna düştük. Ay yüzüne inmiş bir insan gibi her yere dikkatle bakmaya, her kelimeye kulak kabartmaya başladım. Alabildiğine uzanan düz bir toprak, sonsuzda, ufukla birleşiyor. Toprak tanınır mı hiç? Gökyüzü tanınır mı? Rüzgâr tanınır mı? Herhâlde hayır diyeceksiniz! Ama ben, ilk defa gördüğüm o aziz toprakları tanıdım? Gökyüzünü tanıdım! Rüzgârını tanıdım!
- C) Bu seyahat, artık yolculuktan usandığım bir zamana rastlamış olmakla beraber beni atlıkarıncaya binmiş bir bayram çocuğu gibi eğlendiriyordu. Otoray, son derece munis bir dekor arasından akıp giderken kâh makinistin omuz başından önümüzdeki yola kâh arkaya geçerek akşam ışıkları ile sararıp kızaran ovalara bakıyordum.
- D) Bahar geldi, ağaçlar çiçek açmaya, yapraklar yeşillenmeye, çimenler baş göstermeye başladı mı bizim gözümüz artık odalarda duramazdı. Bahçeye koşar, baharın ortasında gezinirdik. İlk göreceğimiz kelebek bir senelik talihimizdi. Onu arar, onu beklerdik. İlk kelebeğin beyaz, pembe olması için maniler söyler, dalların üzerine beyaz ve pembe kumaş parçaları atardık.

Daha fazla soru için karekodu okutunuz.

CEVAP ANAHTARI

Cevap Anahtarı için karekodu okutunuz.

KAYNAKÇA

- Adalı, B. (2022). *Zaman bisikleti*. İstanbul: Can Sanat Yayınları.
- Akın, G. (2012). *Deli kızın türküsü*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Alptekin, A. B. (2009). *Âşık Veysel*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını.
- Arı, B. (2022). Galaksilere yolculuk. *Minika Go Dergisi*, 62, 18.
- Asya, A. N. (1975). *Bir bayrak rüzgâr bekliyor*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Atlı, C. (2021). *Karagöz ile Hacivat*. İstanbul: Erdem Yayınları.
- Aytmatov, C. (1985). *Toprak Ana*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Bilgin, İ. (2007). *Kurtuluşa koşanlar*. İstanbul: Erdem Yayınları.
- Bulut, S. (2018). *Büyük Atatürk'ten küçük öyküler*. İstanbul: Can Sanat Yayınları.
- Bulut, S. (2020). *Nüktedan Atatürk*. İstanbul: Can Sanat Yayınları.
- Canberk, E. (2015). *Kent kırgını*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Catic, N., Karaköse, R., Saydam, N., Uzun, S., Gökçek, V. (2019). Adil ülke. N.Atçakarlar ve Ş. Kanoğlu(Ed.), *Adil davranıyorum* içinde (ss. 171-172). İstanbul: Timaş Yayınları.
- Çınaroğlu, A. (2006). *Şiir gemisi*. İstanbul: Uçanbalık Yayıncılık.
- Çuman, Ş. (2022). *Orman dünya efsanesi*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Dayıoğlu, G. (2010). *Parbat Dağı'nın esrarı*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Efe, A. (2012). *Keloğlan keleş oğlan*. İstanbul: Nar Yayınları.
- Ersözlü, B. (2019). Simit ve peynir'le bilim insanı öyküleri-Osman Hamdi Bey. *TÜBİTAK Bilim Çocuk Dergisi*, 257, 8-9.
- Geçmiş, G. (2018). Tarihî eserleri ve mutfağıyla ünlü kentimiz Hatay. *TÜBİTAK Bilim Çocuk Dergisi*, 248, 36-39.
- Gövsä, İ. A. (2010). *Çocuk şiirleri: bahar*. Ankara: Elips Kitap.
- Güneş, G. (2022). *Ben en çok babamın siyah saçlarını özledim*. Ankara: Pegemkültür.

- Güven, Ö. (1992). *Türklerde spor kültürü*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- Ingora, T. (2020). İnsansı robotlar. *TÜBİTAK Bilim Çocuk Dergisi*, 273, 34-39.
- Kabataş, Z.B. (2021). Pisagor ve müzik. *TÜBİTAK Bilim Çocuk Dergisi*, 284, 30-31.
- Kanık, O. V. (2021). *Dünyalar vardır*. İstanbul: Masalperest.
- Kara, K. (2017). Jules Verne'den geleceğe dair. *TÜBİTAK Bilim Çocuk Dergisi*, 232, 14-15.
- Kurt, B. (2016). İklim değişikliği. *TÜBİTAK Bilim Çocuk Dergisi*, 222, 36-39.
- Külah, D (Ed.). (2021). Dondurmanın keşfi ve tarih içinde yolculuğu. *TSE Öncü Çocuk Dergisi*, 97, 14-15.
- La Fontaine (2005). *La Fontaine'den seçmeler*. Ekrem Aytaç (Hazırlayan). İstanbul: Parıltı Yayıncılık.
- Önder, M. (2008). *Aldı sözü Anadolu*. Ankara: Elips Kitap.
- Öner, Ç. (2021). *Gülibik*. İstanbul: Can Sanat Yayınları.
- Özcan, S. (2022). Yılların Emeği. *Lokum Dergisi*, 13, 10-12.
- Özdamarlar, M. (2020). *Güzel ülkem Türkiye 1*. İstanbul: Eğlenceli Bilgi Yayınları.
- Özdamarlar, M. (2021). *Burası Çanakkale buradan geçiş yok*. İstanbul: Eğlenceli Bilgi Yayınları.
- Öztürk, T. (2021). *Güldür bizi Nasrettin Hoca*. İstanbul: Ema Çocuk.
- Parlatır, İ. , Enginün, İ., Okay, O., Kerman, Z., Yetiş, K. ve Birinci, N. (2000). *Güzel yazılar şiirler*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ran, N. H. (2020). Son şiirleri. G. Turan (Ed.), *Dünyayı verelim çocuklara içinde* (ss. 135). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Sakaoğlu, S. (2009). *101 Türk efsanesi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Sertbarut, M. (2021). *Kapiland'ın kobayları*. İzmir: Tudem Yayınları.
- Sivaslıoğlu, A. (1987). *Okul bitti*. Ankara: Koza Yayın Dağıtım.
- Solhan, P. Y. (2021). Nasıl iştiririz?. *Bilge Çocuk Dergisi*, 53, 16-17.
- Sunal, A. K. (1998). *Tv ve sinemada Kemal Sunal güldürüsü*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şahhüseyinoğlu, D., Özer, E. S., Uslu, K. ve Doğan, R. (2021). Uçmanın tarihi. *Araştırmacı*

Çocuk Dergisi, 40, 10-13.

Tuncer, H. ve Alpaslan İ. (1995). *Şiirlerle Türkiye*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.

Turgut, S. (2019). *Adam olacak çocuk: Ben Neşet Ertaş*. İstanbul: Güneşyolu Yapım Yayın.

Türk Dil Kurumu (2021). *Yazım kılavuzu*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Türk Dil Kurumu (2021). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Millî Eğitim Bakanlığı. (2019). *Türkçe dersi öğretim programı (İlkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar)*. Ankara: Devlet kitapları müdürlüğü.

Ulusoy, H. (2017). *Atatürk öyküleri*. İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi.

Ural, Y. (2021). *Tepemde eşekarısı gibi vızıldayıp durma*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Uslu, T. (2021). *Bilim öyküleri*. İstanbul: Uğurböceği Yayınları.

Ünal, G. (2020). Stresten arındıran hobi doğa yürüyüşü. *Gençlik ve Spor Bakanlığı Gençlik Dergisi*, Mayıs Özel Sayı.

Yener, M. (2021). *Öğretmenim Atatürk*. Ankara: Bilgi Yayınevi.

Yörükoğlu, A. (2022). *Çocuk ruh sağlığı*. İstanbul: İnkılap Kitabevi Yayınları.

Yücel, H. A. (1998). *Sizin için*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.

Zengin, H. S. (2005). *Türk Tarihinin Kırk Atlısı Bilginler ve Sanatçılar*. İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür Müdürlüğü Yayınları.

GÖRSEL KAYNAKÇA VE GENEL AĞ KAYNAKÇASI

Görsel Kaynakça ve Genel Ağ Kaynakçası için karekodu okutunuz.